

Πάν γνήσιον αντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

ΝΑΤΥΡΑΛ

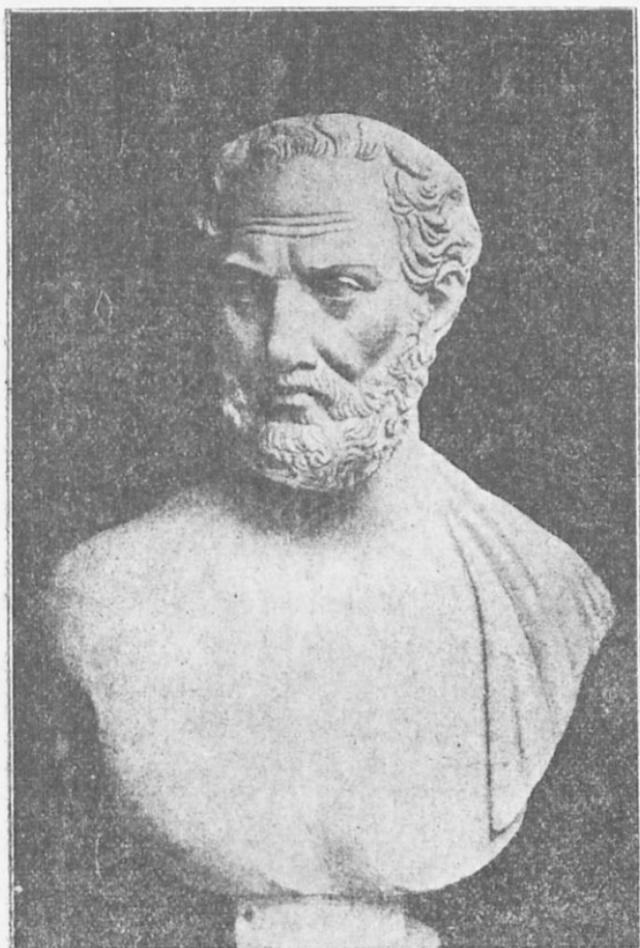
ΝΑΤΥΡΑΛ

ΝΑΤΥΡΑΛ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΑΥΓΗΣ", ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Α. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ

Πρωτής Παθολογική
Κομείρις

1919 004

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

NATURAL

NATURAL

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is written in a cursive script and is difficult to decipher due to its orientation and fading.

NATURAL

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is written in a cursive script and is difficult to decipher due to its orientation and fading.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Α. ΦΑΝΕΡΑΙ ΑΙΤΙΑΙ

(Κεφάλαιον

1. Ὁ ἔνεκα τῆς Ἐπιδάμνου πόλεμος ὧν
Κερκυραίων καὶ Κορινθίων.

(Κεφάλαιον 24—55).

I. Μέχρι τῆς ἀποστολῆς πρέσβεων εἰς Ἀθήνας.

(Κεφάλαιον 24—31)

24. Ἐπιδάμνος ἐστὶ πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἴόνιον κόλπον· προσοικοῦσι δ' αὐτὴν Ταυλάντιοι βάρβαροι, Ἰλλυρικὸν ἔθνος. ταύτην ἀπέφικισαν μὲν Κερκυραῖοι, οἰκιστῆς δ' ἐγένετο Φαλῖος Ἐρατοκλείδου, Κορίνθιος γένους, τῶν ἀφ' Ἡρακλέους, κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον ἐκ τῆς μητροπόλεως κατακληθεὶς. ξυνέφικισαν δὲ καὶ Κορινθίων τινὲς καὶ τοῦ ἄλλου Δωρικοῦ γένους. προελθόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐγένετο ἡ τῶν Ἐπιδαμνίων πόλις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος.

Στασιάσαντες δὲ ἐν ἀλλήλοις ἔτη πολλά, ὡς λέγεται, ἀπὸ πολέμου τινὸς τῶν προσοίκων βαρβάρων ἐφθάρησαν καὶ τῆς δυνάμεως τῆς πολλῆς ἐστερήθησαν. τὰ δὲ τελευταῖα πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου ὁ δῆμος αὐτῶν ἐξεδίωξε τοὺς δυνατοὺς, οἳ δὲ ἐπελθόντες μετὰ τῶν βαρβάρων ἐλήζοντο τοὺς ἐν τῇ πόλει κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. οἳ δὲ ἐν τῇ πόλει ὄντες Ἐπιδάμνιοι, ἐπειδὴ ἐπιέζοντο, πέμπουσιν εἰς τὴν Κερκυραν πρέσβεις ὡς μητρόπολιν οὕταν δεόμενοι μὴ σφᾶς

7 περιορᾶν φθειρομένους, ἀλλὰ τοὺς τε φεύγοντας ξυναλλάξαι
 σφίσι καὶ τὸν τῶν βαρβάρων πόλεμον καταλύσαι. ταῦτα δὲ ἐκέ-
 ται καθεζόμενοι ἐς τὸ Ἑραιοὺν ἐδέοντο. οἱ δὲ Κερκυραῖοι
 τὴν ἰκετείαν οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀπράκτους ἀπέπεμψαν.

25. Γινόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι οὐδεμίαν σφίσι ἀπὸ Κερ-
 κύρας τιμωρίαν οὖσαν ἐν ἀπόρῃ εἶχοντο θέσθαι τὸ παρὸν
 καὶ πέμψαντες ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπήροντο, εἰ παραδοῖεν
 Κορινθίους τὴν πόλιν ὡς οἰκισταῖς καὶ τιμωρίαν τινὰ πει-
 ρῶντο ἀπ' αὐτῶν ποιεῖσθαι. ὁ δ' αὐτοῖς ἀνεῖλε παραδοῦναι
 2 καὶ ἡγεμόνας ποιεῖσθαι. ἐλθόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐς τὴν
 Κόρινθον κατὰ τὸ μαντεῖον παρέδωσαν τὴν ἀποικίαν, τὸν τε
 οἰκιστὴν ἀποδεικνύντες σφῶν ἐκ Κορίνθου ὄντα καὶ τὸ χρη-
 στήριον δηλοῦντες, ἐδέοντό τε μὴ σφᾶς περιορᾶν φθειρομέ-
 νους, ἀλλ' ἐπαμῦναι.

3 Κορινθιοὶ δὲ κατὰ τε τὸ δίκαιον ὑπεδέξαντο τὴν τιμωρίαν,
 νομίζοντες οὐχ ἦσσαν ἑαυτῶν εἶναι τὴν ἀποικίαν ἢ Κερκυ-
 ραίων, ἅμα δὲ καὶ μίσει τῶν Κερκυραίων, ὅτι αὐτῶν παρη-
 4 μέλουν ὄντες ἀποικοὶ· οὔτε γὰρ ἐν πανηγύρεσι ταῖς κοιναῖς
 διδόντες γέρα τὰ νομιζόμενα οὔτε Κορινθίῳ ἀνδρὶ προκαταρ-
 χόμενοι τῶν ἱερῶν, ὡς περ αἱ ἄλλαι ἀποικίαι, περιφρονούντες
 δὲ αὐτοὺς καὶ ἐν χρημάτων δυνάμει ὄντες κατ' ἐκείνον τὸν
 χρόνον ὁμοῖα τοῖς Ἑλλήνων πλουσιωτάτοις καὶ τῇ ἐς πόλε-
 μον παρασκευῇ δυνατώτεροι, ναυτικῶ δὲ καὶ πολὺ προέχειν
 ἔστιν ὅτε ἐπαιρόμενοι καὶ κατὰ τὴν τῶν Φαιάκων προενοί-
 κησιν τῆς Κερκύρας κλέας ἐχόντων τὰ περὶ τὰς ναῦς (ἢ
 καὶ μᾶλλον ἐξηρτύοντο τὸ ναυτικὸν καὶ ἦσαν οὐκ ἀδύνατοι·
 τριήρεις γὰρ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὑπήρχον αὐτοῖς, ὅτε ἦρχοντο
 πολεμαῖν).

26. Πάντων οὖν τούτων ἐγκλήματα ἔχοντες οἱ Κορινθιοὶ
 ἔπαμπον ἐς τὴν Ἐπίδαμνον ἄσμενοι τὴν ὄφελίαν, οἰκήτορά
 τε τὸν βουλόμενον ἰέναι κελεύοντες καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ

Λευκαδίων καὶ ἐαυτῶν φρουρούς. ἐπορευῆθησαν δὲ πεζῆ εἰς 2
Ἄπολλωνίαν, Κορινθίων οὖσαν ἀποικίαν, δέει τῶν Κερκυ-
ραίων, μὴ κωλύονται ὑπ' αὐτῶν κατὰ θάλασσαν περαιούμενοι.

Κερκυραῖοι δὲ ἐπειδὴ ᾗσθοντο τοὺς τε οἰκήτορας καὶ 3
φρουροὺς ᾗκοντας εἰς τὴν Ἐπίδαμνον τὴν τε ἀποικίαν Κοριν-
θίους δεδομένην, ἐχαλέπαινον καὶ πλεύσαντες εὐθὺς πέντε
καὶ εἴκοσι ναυσὶ καὶ ὕστερον ἐτέρῃ στόλῃ τοὺς τε φεύγοντας
ἐκέλευον κατ' ἐπήρειαν δέχεσθαι αὐτοὺς — ἦλθον γὰρ εἰς τὴν
Κέρκυραν οἱ τῶν Ἐπιδαμνίων φυγάδες τάφους τε ἐπιδει-
κνύντες καὶ ξυγγένειαν, ἣν προΐσχύμενοι ἐδέοντο σφᾶς
κατάγειν — τοὺς τε φρουροὺς, οὓς Κορίνθιοι ἔπεμψαν, καὶ
τοὺς οἰκήτορας ἀποπέμπειν.

Οἱ δὲ Ἐπιδαμνιοὶ οὐδὲν αὐτῶν ὑπήκουσαν, ἀλλὰ στρα- 4
τεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι τεσσαράκοντα ναυσὶ μετὰ
τῶν φυγάδων ὡς κατάξοντες καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς προσλα-
θόντες. προσκαθεζόμενοι δὲ τὴν πόλιν προεῖπον Ἐπιδαμνίων 5
τε τὸν βουλόμενον καὶ τοὺς ξένους ἀπαθεῖς ἀπιέναι, εἰ δὲ μὴ,
ὡς πολεμίους χρήσεσθαι. ὡς δ' οὐκ ἐπείθοντο, οἱ μὲν Κερκυ-
ραῖοι — ἔστι δ' ἰσθμὸς τὸ χωρίον — ἐπολιορκούν τὴν πόλιν.

27. Κορίνθιοι δ', ὡς αὐτοῖς ἐκ τῆς Ἐπιδάμου ἦλθον
ἄγγελοι, ὅτι πολιορκοῦνται, παρεσκευάζοντο στρατιὰν καὶ
ἄμα ἀποικίαν εἰς τὴν Ἐπίδαμνον ἐκήρυσσον ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ
ὁμοίᾳ τὸν βουλόμενον ἰέναι· εἰ δὲ τις τὸ παραυτίκα μὲν μὴ
ἐθέλοι ξυμπλεῖν, μετέχειν δὲ βούλεται τῆς ἀποικίας, πεντή-
κοντα δραχμὰς καταθέντα Κορινθίας μένειν. ἦσαν δὲ καὶ οἱ
πλέοντες πολλοὶ καὶ οἱ τήργυριον καταβάλλοντες· ἐδεήθησαν 2
δὲ καὶ τῶν Μεγαρέων ναυσὶ σφᾶς ξυμπροπέμψαι, εἰ ἄρα
κωλύοιντο ὑπὸ Κερκυραίων πλεῖν· οἱ δὲ παρεσκευάζοντο
αὐτοῖς ὀκτὼ ναυσὶ ξυμπλεῖν, καὶ Παλῆς Κεφαλλήνων τέσ-
σαρσι. καὶ Ἐπιδαυρίων ἐδεήθησαν, οἱ παρέσχον πέντε,
Ἐρμιονῆς δὲ μίαν καὶ Τροιζήνιοι δύο, Λευκάδιοι δὲ δέκα

καὶ Ἀμπρακιῶται ὀκτώ. Θηβαίους δὲ χρήματα ἤτησαν καὶ Φλιασίους, Ἡλείους δὲ ναῦς τε κενὰς καὶ χρήματα. αὐτῶν δὲ Κορινθίων νῆες παρεσκευάζοντο τριάκοντα καὶ τρισχίλιοι ὀπλίται.

28. Ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν, ἐλθόντες ἐς Κόρινθον μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Σικυωνίων πρέσβειων, οὓς παρέλαβον, ἐκέλευον Κορινθίους τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῃ φρουροὺς τε καὶ οἰκήτορας ἀπάγειν ὡς οὐ μετὸν αὐτοῖς Ἐπιδάμνου. εἰ δὲ τι ἀντιποιοῦνται, δίκας ἤθελον δοῦναι ἐν Πελοποννήσῃ παρὰ πόλεσιν, αἷς ἂν ἀμφοτέρω ξυμβῶσιν ὀποτέρων δ' ἂν δικασθῆ εἶναι τὴν ἀποικίαν, τούτους κρατεῖν ἤθελον δὲ καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς μαντεῖῳ ἐπιτρέψαι. πόλεμον δὲ οὐκ εἶων ποιεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ αὐτοὶ ἀναγκασθῆσθαι ἔφασαν, ἐκείνων βιαζομένων, φίλους ποιεῖσθαι, οὓς οὐ βούλονται, ἐτέρους τῶν νῦν ὄντων μᾶλλον, ὠφελίας ἕνεκα.

4 Οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀπεκρίναντο αὐτοῖς, ἦν τάς τε ναῦς καὶ τοὺς βαρβάρους ἀπὸ Ἐπιδάμνου ἀπαγάγῃσι, βουλευσέσθαι πρότερον δὲ οὐ καλῶς ἔχειν τοὺς μὲν πολιιορκεῖσθαι, αὐτοὺς δὲ δικάζεσθαι. Κερκυραῖοι δὲ ἀντέλεγον, ἦν καὶ ἐκείνοι τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῃ ἀπαγάγῃσι, ποιήσειν ταῦτα· ἐτοῖμοι δὲ εἶναι καὶ ὥστε ἀμφοτέρους μένειν κατὰ χώραν, σπονδὰς δὲ ποιήσασθαι, ἕως ἂν ἡ δίκη γένηται.

29. Κορίνθιοι δὲ οὐδὲν τούτων ὑπήκουον, ἀλλ' ἐπειδὴ πλήρεις αὐτοῖς ἦσαν αἱ νῆες καὶ οἱ ξύμμαχοι παρῆσαν, προπέμψαντες κήρυκα πρότερον πόλεμον προερόντα Κερκυραίοις, ἄραντες ἑβδομήκοντα ναυσὶ καὶ πέντε δισχιλίαις τε ὀπλίταις ἔπλεον ἐπὶ τὴν Ἐπιδάμνον Κερκυραίοις ἐναντία πολεμήσοντες· ἐστρατήγει δὲ τῶν μὲν νεῶν Ἀριστεύς ὁ Πελλίχου καὶ Καλλικράτης ὁ Καλλίου καὶ Τιμάνωρ ὁ Τιμάνθους, τοῦ δὲ πεζοῦ Ἀρχέτιμος τε ὁ Εὐρυτίμου καὶ Ἰσαρχίδας ὁ Ἰσάρχου.

Ἐπειδὴ δὲ ἐγένοντο ἐν Ἀκτίῳ τῆς Ἀνακτορίας γῆς, οὗ ὅτι ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνός ἐστιν, ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, οἱ Κερκυραῖοι κήρυκά τε προέπεμψαν αὐτοῖς ἐν ἀκατίῳ ἀπεροῦντα μὴ πλεῖν ἐπὶ σφᾶς, καὶ τὰς ναῦς ἅμα ἐπλήρουν ζεύξαντές τε τὰς παλαιάς, ὥστε πλοῖμους εἶναι, καὶ τὰς ἄλλας ἐπισκευάσαντες. ὡς δὲ ὁ κηρύξ τε ἀπήγγει- λεν οὐδὲν εἰρηναῖον παρὰ τῶν Κορινθίων καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς ἐπεπλήρωντο οὔσαι ὀγδοήκοντα — τεσσαράκοντα γὰρ Ἐπίδαμνον ἐπολιόρκουν — ἀνταναγαγόμενοι καὶ παραταξάμενοι ἐναυμάχησαν· καὶ ἐνίκησαν οἱ Κερκυραῖοι παρὰ πολὺ καὶ ναῦς πεντεκαίδεκα διέφθειραν τῶν Κορινθίων. τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ αὐτοῖς ξυνέβη καὶ τοὺς τὴν Ἐπίδαμνον πολιορκούντας παραστήσασθαι ὁμολογία, ὥστε τοὺς μὲν ἐπὶ γλυδας ἀποδόσθαι, Κορινθίους δὲ δῆσαντας ἔχειν, ἕως ἂν ἄλλο τι δόξῃ.

30. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν οἱ Κερκυραῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῇ Λευκίμμῃ τῆς Κερκύρας ἀκρωτηρίῳ τοὺς μὲν ἄλλους, οὓς ἔλαβον αἰχμαλώτους, ἀπέκτειναν, Κορινθίους δὲ δῆσαντες εἶχον. ὕστερον δέ, ἐπειδὴ οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἠσσημένοι ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου, τῆς θαλάσσης ἀπάσης ἐκράτουν τῆς κατ' ἐκεῖνα τὰ χωρία· οἱ Κερκυραῖοι καὶ πλεύσαντες εἰς Λευκάδα, τὴν Κορινθίων ἀποικίαν, τῆς γῆς ἔτεμον καὶ Κυλλήνην, τὸ Ἡλείων ἐπίνειον, ἐνέπρησαν, ὅτι ναῦς καὶ χρήματα παρέσχον Κορινθίοις.

Τοῦ τε χρόνου τὸ πλεῖστον μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἐκράτουν τῆς θαλάσσης καὶ τοὺς τῶν Κορινθίων ξυμμάχους ἐπιπλέοντες ἔφθειρον, μέχρι οὗ Κορίνθιοι περιόντι τῷ θεραϊπέμψαντες ναῦς καὶ στρατιάν, ἐπεὶ σφῶν οἱ ξύμμαχοι ἐπόνουν, ἐστρατοπεδεύοντο ἐπὶ Ἀκτίῳ καὶ περὶ τὸ Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος, φυλακῆς ἕνεκα τῆς τε Λευκάδος καὶ τῶν ἄλλων πόλεων, ὅσαι σφίσι φίλαι ἦσαν. ἀντεστρατοπεδεύοντο δὲ καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπὶ τῇ Λευκίμμῃ ναυσὶ τε καὶ πεζῶν.

επέπλεόν τε οὐδέτεροι ἀλλήλοις, ἀλλὰ τὸ θέρος τοῦτο ἀντι-
καθεζόμενοι χειμῶνος ἤδη ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου ἑκάτεροι.

31. Τὸν δ' ἐνιαυτὸν πάντα τὸν μετὰ τὴν ναυμαχίαν καὶ
τὸν ὕστερον οἱ Κορίνθιοι ὀργῇ φέροντες τὸν πρὸς Κερκυραίους
πόλεμον ἐναυπηγοῦντο καὶ παρεσκευάζοντο τὰ κράτιστα νεῶν
στόλον, ἐκ τε αὐτῆς Πελοποννήσου ἀγείροντες καὶ τῆς ἄλλης
2 Ἑλλάδος ἐρέτας, μισθῷ πείθοντες. πυνθανόμενοι δὲ οἱ Κερ-
κυραῖοι τὴν παρασκευὴν αὐτῶν ἐφοβοῦντο, καὶ — ἦσαν γὰρ
οὐδενὸς Ἑλλήνων ἐνσπονδοὶ οὐδὲ ἐσεγράψαντο ἑαυτοὺς οὔτε
ἐς τὰς Ἀθηναίων σπονδὰς οὔτε ἐς τὰς Λακεδαιμονίων —
ἔδοξεν αὐτοῖς ἐλθοῦσιν ὡς τοὺς Ἀθηναίους ξυμμάχους γενέ-
3 σθαι καὶ ὠφελίαν τινὰ πειρᾶσθαι ἀπ' αὐτῶν εὐρίσκεισθαι. οἱ
δὲ Κορίνθιοι πυθόμενοι ταῦτα ἦλθον καὶ αὐτοὶ ἐς τὰς Ἀθή-
νας πρεσβευσόμενοι, ὅπως μὴ σφίσι πρὸς τῷ Κερκυραίων
ναυτικῷ τὸ Ἀττικὸν προσγεγόμενον ἐμπόδιον γένηται θέσθαι
τὸν πόλεμον, ἣ βούλονται. καταστάσης δὲ ἐκκλησίας ἐς ἀντι-
λογίαν ἦλθον. καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι ἔλεξαν τοιαῦτα.

II. Δημηγορία τῶν Κερκυραίων πρέσβειων
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Ἀθηναίων.

(Κεφάλαιον 32—36)

32. «Δίκαιον, ὦ Ἀθηναῖοι, τοὺς μῆτε εὐεργεσίας μεγάλης
μῆτε ξυμμαχίας προυφειλομένης ἦκοντας παρὰ τοὺς πέλας
ἐπικουρίας, ὡσπερ καὶ ἡμεῖς νῦν, δεησομένους ἀναδιδάξαι
πρῶτον, μάλιστα μὲν ὡς καὶ ξύμφορα δέονται, εἰ δὲ μῆ,
ὅτι γε οὐκ ἐπιζήμια, ἔπειτα δὲ ὡς καὶ τὴν χάριν βέβαιον
ἔξουσιν· εἰ δὲ τούτων μηδὲν σαφὲς καταστήσουσι, μὴ ὀργίζε-
2 σθαι, ἦν ἀτυχῶσι. Κερκυραῖοι δὲ μετὰ τῆς ξυμμαχίας τῆς
αἰτήσεως καὶ ταῦτα πιστεύοντες ἐχυρὰ ὑμῖν παρέξεσθαι
ἀπέστειλαν ἡμᾶς.

» Τετύχηκε δὲ τὸ αὐτὸ ἐπιτήδευμα πρὸς τε ὑμᾶς ἐς τὴν
 χρεῖαν ἡμῖν ἄλογον καὶ ἐς τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐν τῇ παρόντι
 ἀξίμορον. ξύμμαχοί τε γὰρ οὐδενός πω ἐν τῇ πρὸ τοῦ 4
 ἐκούσιοι γενόμενοι νῦν ἄλλων τοῦτο δεησόμενοι ἤκομεν, καὶ
 ἅμα ἐς τὸν παρόντα πόλεμον Κορινθίων ἐρήμοι δι' αὐτὸ
 καθέσταμεν. καὶ περιέστηκεν ἡ δοκοῦσα ἡμῶν πρότερον
 σωφροσύνη, τὸ μὴ ἐν ἀλλοτρίᾳ ξυμμαχίᾳ τῇ τοῦ πέλας
 γνώμῃ ξυγκινδυνεύειν, νῦν ἀβουλία καὶ ἀσθένεια φαινομένη.

» Τὴν μὲν οὖν γενομένην ναυμαχίαν αὐτοὶ κατὰ μόνας 5
 ἀπεωσάμεθα Κορινθίους· ἐπειδὴ δὲ μείζονι παρασκευῇ ἀπὸ
 Πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐφ' ἡμᾶς ὤρμηγν-
 ται καὶ ἡμεῖς ἀδύνατοι ὀρώμεν ὄντες τῇ οἰκείᾳ μόνον δυνά-
 μει περιγενέσθαι καὶ ἅμα μέγας ὁ κίνδυνος, εἰ ἐσόμεθα
 ὑπ' αὐτοῖς, ἀνάγκη καὶ ὑμῶν καὶ ἄλλου παντὸς ἐπικουρίας
 δεῖσθαι, καὶ ξυγγνώμῃ, εἰ μὴ μετὰ κακίας, δόξης δὲ μᾶλλον
 ἁμαρτίᾳ τῇ πρότερον ἀπραγμοσύνῃ ἐναντία τολμῶμεν.

33. » Γενήσεται δὲ ὑμῖν πειθομένοις καλὴ ἢ ξυντυχία
 κατὰ πολλὰ τῆς ἡμετέρας χρεῖας, πρῶτον μὲν ὅτι ἀδικου-
 μένοις καὶ οὐχ ἐτέροις βλάπτουσι τὴν ἐπικουρίαν ποιή-
 σεσθε· ἔπειτα περὶ τῶν μεγίστων κινδυνεύοντας δεξάμενοι
 ὡς ἂν μάλιστα μετ' ἀειμνήστου μαρτυρίου τὴν χάριν κατα-
 θήσεσθε· ναυτικόν τε κεκτήμεθα πλὴν τοῦ παρ' ὑμῖν πλει-
 στον. καὶ σκέψασθε, τίς εὐπραξία σπανιωτέρα ἢ τίς τοῖς 2
 πολεμίοις λυπηροτέρα, εἰ, ἢν ὑμεῖς ἂν πρὸ πολλῶν χρη-
 μάτων καὶ χάριτος ἐτιμήσασθε δύναμιν ὑμῖν προσγενέσθαι,
 αὕτη πάρεστιν αὐτεπάγγελτος, ἄνευ κινδύνων καὶ δαπάνης
 διδοῦσα ἑαυτὴν καὶ προσέτι φέρουσα ἐς μὲν τοὺς πολλοὺς
 ἀρετήν, οἷς δὲ ἐπαμνεῖτε, χάριν, ὑμῖν δ' αὐτοῖς ἰσχύν· ἃ ἐν
 τῇ παντὶ χρόνῳ ὀλίγοις δὴ ἅμα πάντα ξυνέβη, καὶ ὀλίγοι
 ξυμμαχίας δεόμενοι οἷς ἐπικαλοῦνται ἀσφάλειαν καὶ κόσμον
 οὐχ ἦσσαν διδόντες ἢ ληψόμενοι παραγίγνονται.

3 » Τὸν δὲ πόλεμον, δι' ἔνπαρ χρήσιμοι ἂν εἶμεν, εἴ τις ὑμῶν μὴ οἶεται ἔσσεσθαι, γνώμης ἀμαρτάνει καὶ οὐκ αἰσθάνεται τοὺς Λακεδαιμονίους φόβῳ τῷ ὑμετέρῳ πολεμῆσειόντας καὶ τοὺς Κορινθίους, δυναμένους παρ' αὐτοῖς καὶ ὑμῖν ἐχθροὺς ὄντας, προκαταλαμβάνοντας ἡμᾶς νῦν ἐς τὴν ὑμετέραν ἐπιχείρησιν, ἵνα μὴ τῷ κοινῷ ἔχθει κατ' αὐτοὺς μετ' ἀλλήλων στῶμεν μηδὲ δυοῖν φθάσαι ἀμάρτῳσιν, ἢ 4 κακῶσαι ἡμᾶς ἢ σφᾶς αὐτοὺς βεβαιώσασθαι. ἡμέτερον δ' αὐτῷ ἔργον προτερῆσαι, τῶν μὲν διδόντων, ὑμῶν δὲ δεξαμένων τὴν ξυμμαχίαν, καὶ προεπιβουλεύειν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἀντεπιβουλεύειν.

34. » Ἦν δὲ λέγωσιν, ὡς οὐ δίκαιον τοὺς σφετέρους ἀποίκους ὑμᾶς δέχεσθαι, μαθόντων, ὡς πᾶσα ἀποικία εὖ μὲν πύσχουσα τιμᾷ τὴν μητρόπολιν, ἀδικουμένη δὲ ἀλλοτριούται· οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ δουλοῖ, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὁμοῖοι τοῖς λειπο- 2 μένοις εἶναι ἐκπέμπονται. ὡς δὲ ἠδίκουν, σαφές ἐστίν. προκαληθέντες γὰρ περὶ Ἐπιδάμνου ἐς κρίσιν πολέμῳ μᾶλλον 3 ἢ τῷ ἴσῳ ἐβουλήθησαν τὰ ἐγκλήματα μετελθεῖν. καὶ ὑμῖν ἔστω τι τεκμήριον, ἃ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ξυγγενεῖς δρῶσιν, ὥστε ἀπάτη τε μὴ παράγεσθαι ὑπ' αὐτῶν δεομένοις τε ἐκ τοῦ εὐθέος μὴ ὑπουργεῖν. ὁ γὰρ ἐλαχίστας τὰς μεταμελείας ἐκ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐναντίοις λαμβάνων ἀσφαλέστατος ἂν διατελοῖη.

35. » Λύσετε δὲ οὐδὲ τὰς Λακεδαιμονίων σπονδὰς δεχόμενοι ἡμᾶς μηδετέρων ὄντας ξυμμάχους. εἴρηται γὰρ ἐν αὐταῖς, τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἣτις μηδαμοῦ ξυμμαχεῖ, 2 ἐξεῖναι, παρ' ὁποτέρους ἂν ἀρέσκηται, ἐλθεῖν. καὶ δεινόν, 3 εἰ τοῖσδε μὲν ἀπὸ τε τῶν ἐνσπόνδων ἔσται πληροῦν τὰς ναῦς καὶ προσέτι καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος καὶ οὐχ ἦκιστα ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑπηκόων, ἡμᾶς δὲ ἀπὸ τῆς προκειμένης τε ξυμμαχίας εἴρξουσι καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλοθὲν ποθεν

ώφελίας, εἶτα ἐν ἀδικήματι θήσονται πεισθέντων ὑμῶν ἃ δεόμεθα.

» Πολὺ δὲ ἐν πλείονι αἰτία ἡμεῖς μὴ πείσαντες ὑμᾶς ἔξομεν· 4 ἡμᾶς μὲν γὰρ κινδυνεύοντας καὶ οὐκ ἐχθροὺς ὄντας ἀπίσσεσθε, τῶνδε δὲ οὐχ ὅπως κωλυταὶ ἐχθρῶν ὄντων καὶ ἐπιόντων γενήσεσθε, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς δύναμιν προσλαβεῖν περιόψεσθε· ἦν οὐ δίκαιον, ἀλλ' ἢ κἀκείνων κωλύειν τοὺς ἐκ τῆς ὑμετέρας μισθοφόρους ἢ καὶ ἡμῖν πέμπειν, καθ' ὅ τι ἂν πεισθῆτε, ὡφελίαν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς δεξαμένους βοηθεῖν.

» Πολλὰ δέ, ὡσπερ ἐν ἀρχῇ ὑπείπομεν, τὰ συμφέροντα 5 ἀποδείκνυμεν, καὶ μέγιστον, ὅτι οἱ τε αὐτοὶ πολέμοιο ἡμῖν ἦσαν—ὅπερ σαφεστάτη πίστις—, καὶ οὗτοι οὐκ ἀσθενεῖς, ἀλλ' ἱκανοὶ τοὺς μεταστάντας βλάβαι. καὶ ναυτικῆς καὶ οὐκ ἠπειρώτιδος τῆς ξυμμαχίας διδομένης οὐχ ὁμοία ἢ ἀλλοτριώσεις· ἀλλὰ μάλιστα μὲν, εἰ δύνασθε, μηδένα ἄλλον ἔαν κεκτῆσθαι ναῦς, εἰ δὲ μὴ, ὅστις ἐχυρώτατος, τοῦτον φίλον ἔχειν.

36. » Καὶ ὅτι τάδε συμφέροντα μὲν δοκεῖ λέγεσθαι, φοβεῖται δέ, μὴ δι' αὐτὰ πειθόμενος τὰς σπονδὰς λύσῃ, γνώτω τὸ μὲν δεδιὸς αὐτοῦ ἰσχὺν ἔχον τοὺς ἐναντίους μᾶλλον φοβῆσον, τὸ δὲ θαρσοῦν μὴ δεξαμένου ἀσθενὲς ὄν πρὸς ἰσχύοντας τοὺς ἐχθροὺς ἀδεέστερον ἐσόμενον, καὶ ἅμα οὐ περὶ τῆς Κερκύρας νῦν τὸ πλέον ἢ καὶ τῶν Ἀθηνῶν βουλευόμενος, καὶ οὐ τὰ κράτιστα αὐταῖς προνοῶν, ὅταν ἐς τὸν μέλλοντα καὶ ὅσον οὐ παρόντα πόλεμον τὸ αὐτίκα περισκοπῶν ἐνδοιάξῃ χωρίον προσλαβεῖν, ὃ μετὰ μεγίστων καιρῶν οἰκείουταί τε καὶ πολεμοῦται. τῆς τε γὰρ Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς 2 παράπλου κείται, ὥστε μήτε ἐκεῖθεν ναυτικὸν ἔἶσαι Πελοποννησίους ἐπελθεῖν τό τε ἐνθένδε πρὸς τάκει παραπέμψαι, καὶ ἐς ἄλλα συμφορώτατόν ἐστι.

3 » Βραχυτάτω δ' ἂν κεφαλαίῳ, τοῖς τε ξύμπασι καὶ καθ' ἕκαστον, τῷ δ' ἂν μὴ προέσθαι ἡμᾶς μάθοιτε· τρία μὲν τὰ λόγου ἄξια τοῖς Ἑλλήσι ναυτικά, τὸ παρ' ὑμῖν καὶ τὸ ἡμέτερον καὶ τὸ Κορινθίων· τούτων δ' εἰ περιόψεσθε τὰ δύο ἐς ταῦτόν ἐλθεῖν καὶ Κορίνθιοι ἡμᾶς προκαταλήψονται, Κερκυραίοις τε καὶ Πελοποννησίοις ἅμα ναυμαχήσετε· δεξάμενοι δὲ ἡμᾶς ἔξετε πρὸς αὐτοὺς πλείοσι ναυσὶ ταῖς ἡμετέραις ἀγωνίζεσθαι».

III. Δημηγορία τῶν Κορινθίων πρέσβεων
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Ἀθηναίων.

(Κεφάλαιον 37—43)

37. Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιάδε·

«Ἀναγκαῖον Κερκυραίων τῶνδε οὐ μόνον περὶ τοῦ δέξασθαι σφᾶς τὸν λόγον ποιησαμένων, ἀλλ' ὡς καὶ ἡμεῖς τε ἀδικούμεν καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰκότως πολεμοῦνται, μνησθέντας πρῶτον καὶ ἡμᾶς περὶ ἀμφοτέρων, οὕτω καὶ ἐπὶ τὸν ἄλλον λόγον ἰέναι, ἵνα τὴν ἀφ' ἡμῶν τε ἀξίωσιν ἀσφαλέστερον προειδῆτε καὶ τὴν τῶνδε χρεῖαν μὴ ἀλογίστως ἀπίωσθε.

2 » Φασὶ δὲ ξυμμαχίαν διὰ τὸ σῶφρον οὐδενός πω δέξασθαι· τὸ δ' ἐπὶ κακουργίᾳ καὶ οὐκ ἀρετῇ ἐπετήδευσαν ξύμμαχόν τε οὐδένα βουλόμενοι πρὸς τὰδικήματα ἔχειν οὐδὲ μάρτυρα
3 παρακαλοῦντες αἰσχύνεσθαι. καὶ ἡ πόλις αὐτῶν ἅμα αὐτάρκη θέσιν κειμένη παρέχει αὐτοὺς δικαστὰς ὧν βλάπτουσι τινα μᾶλλον ἢ κατὰ ξυνηθείας γίνεσθαι διὰ τὸ ἦμιστα ἐπὶ τοὺς πέλας ἐκπλέοντας μάλιστα τοὺς ἄλλους ἀνάγκη καταίρον-
4 τας δέχεσθαι. κὰν τούτω τὸ εὐπρεπὲς ἄσπονδον, οὐχ ἵνα μὴ ξυναδικήσωσιν ἑτέροις, προθέβληνται, ἀλλ' ὅπως κατὰ μόνας ἀδικῶσι, καὶ ὅπως, ἐν ᾧ μὲν ἂν κρατῶσι, βιάζωνται,

οὐ δ' ἂν λάθωσι, πλέον ἔχωσιν, ἣν δέ πού τι προσλάβωσιν, ἀναισχυντῶσι. καίτοι εἰ ἦσαν ἄνδρες, ὡσπερ φασίν, ἀγαθοί, ἔσσω ἀληπτότεροι ἦσαν τοῖς πέλας, τόσω δὲ φανερωτέραν ἐξῆν αὐτοῖς τὴν ἀρετὴν διδοῦσι καὶ δεχομένοις τὰ δίκαια δεικνύναι.

38. » Ἄλλ' οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους οὔτε ἐς ἡμᾶς τοιάδε εἰσίν, ἀποικοὶ δὲ ὄντες ἀφυστάσι τε διὰ παντὸς καὶ νῦν πολεμοῦσι λέγοντες, ὡς οὐκ ἐπὶ τῷ κακῶς πάσχειν ἐκπεμφθεῖεν. ἡμεῖς δὲ οὐδ' αὐτοὶ φαμεν ἐπὶ τῷ ὑπὸ τούτων ὑβρίζεσθαι κατοικίσαι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἡγεμόνες τε εἶναι καὶ τὰ εἰκότα θαυμάζεσθαι. αἱ γοῦν ἄλλαι ἀποικίαι τιμῶσιν ἡμᾶς, καὶ μάλιστα ὑπὸ ἀποίκων στεργόμεθα· καὶ δῆλον, ὅτι, εἰ τοῖς πλέοσιν ἀρέσκοντές ἐσμεν, τοῖσδ' ἂν μόνοις οὐκ ὀρθῶς ἀπαρέσκοιμεν οὐδ' ἐπεστρατεύομεν ἐκπρεπῶς μὴ καὶ διαφερόντως τι ἀδικούμενοι. καλὸν δ' ἦν, εἰ καὶ ἡμαρτάνομεν, τοῖσδε μὲν εἶξαι τῇ ἡμετέρᾳ ὀργῇ, ἡμῖν δὲ αἰσχρὸν βιάσασθαι τὴν τούτων μετριότητα· ὕβρει δὲ καὶ ἐξουσίᾳ πλούτου πολλὰ ἐς ἡμᾶς ἄλλα τε ἡμαρτήκασι καὶ Ἐπίδαμνον ἡμετέραν οὔσαν κακουμένην μὲν οὐ προσεποιοῦντο, ἐλθόντων δὲ ἡμῶν ἐπὶ τιμωρίᾳ ἐλόντες βίᾳ ἔχουσι.

39. » Καὶ φασὶ δὴ δίκην πρότερον ἐθελῆσαι κρίνεσθαι· ἦν γε οὐ τὸν προύχοντα καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς προκαλούμενον λέγειν τι δοκεῖν δεῖ, ἀλλὰ τὸν ἐς ἴσον τὰ τε ἔργα ὁμοίως καὶ τοὺς λόγους, πρὶν διαγωνίζεσθαι, καθιστάντα. οὔτοι δ' οὐ πρὶν πολιορκεῖν τὸ χωρίον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡγήσαντο ἡμᾶς οὐ περιόψεσθαι, τότε καὶ τὸ εὐπρεπὲς τῆς δίκης παρέσχοντο· καὶ δεῦρο ἤκουσιν οὐ τᾶκει μόνον αὐτοὶ ἁμαρτόντες, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς νῦν ἀξιούντες οὐ ξυμμαχεῖν, ἀλλὰ ξυναδικεῖν καὶ διαφόρους ὄντας ἡμῖν δέχεσθαι σφᾶς οὐς χρῆν, ὅτε ἀσφαλέστατοι ἦσαν, τότε προσιέναι καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡμεῖς μὲν ἡδίκημεθα, οὔτοι δὲ κινδυνεύουσι, μηδ' ἐν ᾧ ὑμεῖς,

τῆς τε δυνάμεως αὐτῶν τότε οὐ μεταλαμβάνετε, τῆς ὠφελίας νῦν μεταδώσετε καί, τῶν ἀμαρτημάτων ἀπογενόμενοι, τῆς ἀφ' ἡμῶν αἰτίας τὸ ἴσον ἐξετε, πάλαι δὲ κοινώσαντας τὴν δύναμιν κοινὰ καὶ τὰ ἀποβαίνοντα ἔχειν.

40. » Ὡς μὲν οὖν αὐτοὶ τε μετὰ προσηκόντων ἐγκλημάτων ἐρχόμεθα καὶ οἷδε βίαιοι καὶ πλεονέκται εἰσὶ δεδύλω-
 2 ται. ὡς δὲ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὺς δέχοισθε, μαθεῖν χρή. εἰ γὰρ εἴρηται ἐν ταῖς σπονδαῖς ἐξεῖναι, παρ' ὁποτέρους τις τῶν ἀγράφων πόλεων βούλεται, ἔλθειν, οὐ τοῖς ἐπὶ βλάβῃ ἐτέρων ἰοῦσιν ἢ ξυνθήκῃ ἐστίν, ἀλλ' ὅστις, μὴ ἄλλου αὐτὸν ἀποστερῶν, ἀσφαλείας δεῖται καὶ ὅστις μὴ τοῖς δεξαμένοις (οὐ δεξομένοις, εἰ σωφρονοῦσι), πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ποιή-
 3 σει· ὁ νῦν ὑμεῖς, μὴ πειθόμενοι ἡμῖν, πάθοιτε ἂν. οὐ γὰρ τοῖσδε μόνον ἐπίκουροι ἂν γένοισθε, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν ἀντὶ ἐνσπόνδων πολέμιοι. ἀνάγκη γάρ, εἰ ἴτε μετ' αὐτῶν, καὶ ἀμύνεσθαι μὴ ἄνευ ὑμῶν τούτους.

4 » Καίτοι δίκαιοί γ' ἐστὲ μάλιστα μὲν ἐκποδῶν στήναι ἀμφοτέροις, εἰ δὲ μή, τὸναντίον ἐπὶ τούτους μεθ' ἡμῶν ἔναι — Κορινθίοις μὲν γε ἐνσπονδοὶ ἐστε, Κερκυραίοις δὲ οὐδὲ δι' ἀνοκωχῆς πῶποτ' ἐγένεσθε —, καὶ τὸν νόμον μὴ
 5 καθιστάναι, ὥστε τοὺς ἐτέρων ἀφισταμένους δέχεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς Σαμίων ἀποστάντων ψῆφον προσεθέμεθα ἐναντίαν ὑμῖν τῶν ἄλλων Πελοποννησίων δίχα ἐψηφισμένων, εἰ χρή αὐτοῖς ἀμύνειν, φανερώς δὲ ἀντεῖπομεν τοὺς προσή-
 6 κοντας ξυμμάχους αὐτὸν τινα κολάζειν. εἰ γὰρ τοὺς κακόν τι δρῶντας δεχόμενοι τιμωρήσετε, φανεῖται καὶ ἃ τῶν ὑμετέρων οὐκ ἐλάσσω ἡμῖν πρόσεισι, καὶ τὸν νόμον ἐφ' ὑμῖν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἐφ' ἡμῖν θήσετε.

41. » Δικαιώματα μὲν οὖν τάδε πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν, ἱκανὰ κατὰ τοὺς Ἑλλήνων νόμους, παραίνεσιν δὲ καὶ ἀξίωσιν χάριτος τοιάνδε, ἣν οὐκ ἐχθροὶ ὄντες, ὥστε βλάπτειν, οὐδ'

αὐ φίλοι, ὥστ' ἐπιχρησθαι, ἀντιδοθῆναι ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι φαρμὲν χρῆναι. νεῶν γὰρ μακρῶν σπανίσαντές ποτε πρὸς 2 τὸν Αἰγυνητῶν ὑπὲρ τὰ Μηδικὰ πόλεμον παρὰ Κορινθίων εἴκοσι ναῦς ἐλάβετε· καὶ ἡ εὐεργεσία αὕτη τε καὶ ἡ ἐς Σαμίους, τὸ δι' ἡμᾶς Πελοποννησίους αὐτοῖς μὴ βοηθῆσαι, παρέσχεν ὑμῖν Αἰγυνητῶν μὲν ἐπικράτησιν, Σαμίων δὲ κόλασιν, καὶ ἐν καιροῖς τοιούτοις ἐγένετο, οἷς μάλιστα ἄνθρωποι ἐπ' ἐχθροὺς τοὺς σφετέρους ἰόντες τῶν πάντων ἀπερίοπτοι εἶσι παρὰ τὸ νικᾶν φίλον τε γὰρ ἡγοῦνται τὸν ὑπουργοῦντα, 3 ἦν καὶ πρότερον ἐχθρὸς ἦ, πολέμιόν τε τὸν ἀντιστάντα, ἦν καὶ τύχη φίλος ὢν· ἐπεὶ καὶ τὰ οἰκτεῖα χειρὸν τίθενται φιλονικίας ἕνεκα τῆς αὐτίκα.

42.» Ὡν ἐνθυμηθέντες καὶ νεώτερός τις παρὰ πρεσβυτέρου αὐτὰ μαθὼν ἀξιούτω τοῖς ὁμοίοις ἡμᾶς ἀμύνεσθαι καὶ μὴ νομίσει δίκαια μὲν τάδε λέγεσθαι, ξύμφορα δέ, εἰ πολέμησει, ἄλλα εἶναι. τὸ τε γὰρ ξυμφέρον, ἐν ᾧ ἂν τις ἐλάχιστα 2 ἀμαρτάνῃ, μάλιστα ἔπεται, καὶ τὸ μέλλον τοῦ πολέμου, ᾧ φοβοῦντες ὑμᾶς Κερκυραῖοι κελεύουσιν ἀδικεῖν, ἐν ἀφανεῖ ἔταιει κεῖται, καὶ οὐκ ἄξιον ἐπαρθέντας αὐτῷ φανεράν ἐχθραν ἤδη καὶ οὐ μέλλουσιν πρὸς Κορινθίους κτήσασθαι, τῆς δὲ ὑπαρχούσης πρότερον διὰ Μεγαρέας ὑποψίας σῶφρον ὑφελεῖν μᾶλλον· ἡ γὰρ τελευταία χάρις καιρὸν ἔχουσα, κἂν 3 ἐλάσσων ἦ, δύναται μείζον ἐγκλημα λῦσαι. μηδ' ὅτι ναυτικοῦ 4 ξυμμαχίαν μεγάλην διδῶσι, τούτῳ ἐφέλκεσθε· τὸ γὰρ μὴ ἀδικεῖν τοῦ ὁμοίου ἐχυρωτέρα δύναμις ἢ τῷ αὐτίκα φανερῷ ἐπαρθέντας διὰ κινδύνων τὸ πλεόν ἔχειν.

43.» Ἡμεῖς δὲ περιπεπτωκότες οἷς ἐν τῇ Λακεδαίμονι αὐτοὶ προεἶπομεν, τοὺς σφετέρους ξυμμάχους αὐτόν τινα κολάζειν, νῦν παρ' ὑμῶν τὸ αὐτὸ ἀξιούμεν κομίζεσθαι καὶ μὴ τῇ ἡμετέρᾳ ψήφῳ ὠφεληθέντας τῇ ὑμετέρᾳ ἡμᾶς βλάψαι. τὸ 2 δ' ἴσον ἀνταπόδοτε γνόντες τοῦτον ἐκεῖνον εἶναι τὸν καιρὸν,

ἐν ᾧ ὁ τε ὑπουργῶν φίλος μάλιστα καὶ ὁ ἀντιστὰς ἐχθρὸς.
 3 καὶ Κερκυραίους τοῦσδε μήτε ξυμμάχους δέχεσθε βία ἡμῶν
 4 μήτε ἀμύνετε αὐτοῖς ἀδικοῦσι. καὶ τάδε ποιῶντες τὰ προσή-
 κοντά τε δράσετε καὶ τὰ ἄριστα βουλευσέσθε ὑμῖν αὐτοῖς».

IV. Τὰ περαιτέρω συμβάντα.

(Κεφάλαιον 44-55)

44. Τοιαῦτα δὲ καὶ οἱ Κορινθιοὶ εἶπον.

Ἄθηναῖοι δὲ ἀκούσαντες ἀμφοτέρων γενομένης καὶ δις
 ἐκκλησίας, τῇ μὲν προτέρᾳ οὐχ ἤσσαν τῶν Κορινθίων ἀπε-
 δέξαντο τοὺς λόγους, ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ μετέγνωσαν Κερ-
 κυραῖοις ξυμμαχίαν μὲν μὴ ποιήσασθαι, ὥστε τοὺς αὐτοὺς
 ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (εἰ γὰρ ἐπὶ Κόρινθον ἐκέλευον
 σφίσιν οἱ Κερκυραῖοι ξυμπλεῖν, ἐλύοντ' ἂν αὐτοῖς αἱ πρὸς
 Πελοποννησίους σπονδαί), ἐπιμαχίαν δὲ ἐποιήσαντο τῇ ἀλλή-
 λων βοηθεῖν, ἐάν τις ἐπὶ Κέρκυραν ἦῃ ἢ Ἀθήνας ἢ τοὺς
 2 τούτων ξυμμάχους. ἐδόκει γὰρ ὁ πρὸς Πελοποννησίους πόλε-
 μος καὶ ὡς ἔσεσθαι αὐτοῖς, καὶ τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ
 προέσθαι Κορινθίοις ναυτικὸν ἔχουσαν τοσοῦτον, ξυγκρούειν
 δὲ ὅτι μάλιστα αὐτοὺς ἀλλήλοισι, ἵνα ἀσθενεστέροις οὔσιν, ἦν
 τι δέη, Κορινθίοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις ναυτικὸν ἔχουσιν ἐς
 3 πόλεμον καθιστῶνται. ἅμα δὲ τῆς τε Ἰταλίας καὶ Σικελίας
 καλῶς ἐφαίνετο αὐτοῖς ἢ νῆσος ἐν παράπλῃ κεῖσθαι.

45. Τοιαύτη μὲν γνώμη οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Κερκυραίους
 προσεδέξαντο καὶ τῶν Κορινθίων ἀπελθόντων οὐ πολὺ ὕστε-
 2 ρον δέκα ναῦς αὐτοῖς ἀπέστειλαν βοηθοῦς· ἐστρατήγει δὲ
 αὐτῶν Λακεδαιμόνιος τε ὁ Κίμωνος καὶ Διδύμιος ὁ Στρομ-
 3 βίχου καὶ Πρωτέας ὁ Ἐπικλέους. προεῖπον δὲ αὐτοῖς μὴ
 ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἦν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλ-
 4 λωσιν ἀποβαίνειν ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίων· οὕτω δὲ κω-

λύειν κατὰ δύναμιν. προεῖπον δὲ ταῦτα τοῦ μὴ λύειν ἕνεκα τὰς σπονδὰς. αἱ μὲν δὴ νῆες ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Κέρκυραν.

46. Οἱ δὲ Κορινθιοί, ἐπειδὴ αὐτοῖς παρεσκευάστο, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Κέρκυραν ναυοὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. ἦσαν δὲ Ἑλλείων μὲν δέκα, Μεγαρέων δὲ δώδεκα καὶ Λευκαδίων δέκα, Ἀμπρακιωτῶν δὲ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ Ἀνακτορίων μία, αὐτῶν δὲ Κορινθίων ἐνενήκοντα· στρατηγοὶ δὲ τούτων ἦσαν ² μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἑκάστων, Κορινθίων δὲ Ξενοκλείδης ὁ Εὐθυκλέους πέμπτος αὐτός. ἐπειδὴ δὲ προσέμειξαν τῇ κατὰ ³ Κέρκυραν ἡπειρῷ ἀπὸ Λευκάδος πλέοντες, ὀρμίζονται ἐς Χειμέριον τῆς Θεσπρωίδος γῆς. ἔστι δὲ λιμὴν, καὶ πόλις ⁴ ὑπὲρ αὐτοῦ κεῖται ἀπὸ θαλάσσης ἐν τῇ Ἐλαιάτιδι τῆς Θεσπρωίδος, Ἐφύρη. ἐξίησι δὲ παρ' αὐτὴν Ἀχερουσία λίμνη ἐς θάλασσαν· διὰ δὲ τῆς Θεσπρωίδος Ἀχέρων ποταμὸς ῥέων ἐσβάλλει ἐς αὐτήν, ἀφ' οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχει· ῥεῖ δὲ καὶ Θύαμις ποταμὸς ὀρίζων τὴν Θεσπρωίδα καὶ Κεστρίνην, ὧν ἐντὸς ἡ ἄκρα ἀνέχει τὸ Χειμέριον. οἱ μὲν ⁵ οὖν Κορινθιοὶ τῆς ἡπειροῦ ἐνταῦθα ὀρμίζονται τε καὶ στρατόπεδον ἐποίησαντο.

47. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι, ὡς ἤροθοντο αὐτοὺς προσπλέοντας, πληρώσαντες δέκα καὶ ἑκατόν ναῦς, ὧν ἦρχε Μικιάδης καὶ Αἰσιμίδης καὶ Εὐρύβατος, ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν μιᾷ τῶν νήσων, αἱ καλοῦνται Σύβοτα· καὶ αἱ Ἀττικάι δέκα παρήσαν. ἐπὶ δὲ τῇ Λευκίμμῃ αὐτοῖς τῇ ἀκρωτηρίῳ ὁ πεζὺς ἦν καὶ ² Ζακυνθίων χίλιοι ὀπλιταὶ βεβοηθηκότες. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς ³ Κορινθίοις ἐν τῇ ἡπειρῷ πολλοὶ τῶν βαρβάρων παραβεβοηθηκότες· οἱ γὰρ ταύτῃ ἡπειρῶται αἰεὶ ποτε αὐτοῖς φίλοι εἰσίν.

48. Ἐπειδὴ δὲ παρεσκευάστο τοῖς Κορινθίοις, λαβόντες τριῶν ἡμερῶν σιτία ἀνήγοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν ἀπὸ τοῦ Χειμερίου νυκτὸς καὶ ἅμα ἔφ πλέοντες καθορῶσι τὰς τῶν Κερκυραίων ναῦς μετεώρους τε καὶ ἐπὶ σφᾶς πλεούσας. ὡς δὲ ⁸

κατείδον ἀλλήλους, ἀντιπαρετάσσοντο, ἐπὶ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας Κερκυραίων αἱ Ἄττικαὶ νῆες, τὸ δὲ ἄλλο αὐτοὶ ἐπιέχον τρία τέλη ποιήσαντες τῶν νεῶν, ὧν ἤρχε τῶν τριῶν στρατηγῶν ἐκάστου εἰς. οὕτω μὲν Κερκυραῖοι ἐτάξαντο.

4 Κορινθίοις δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας αἱ Μεγαρίδες νῆες εἶχον καὶ αἱ Ἀμπρακιώτιδες, κατὰ δὲ τὸ μέσον οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ὡς ἕκαστοι, εὐώνυμον δὲ κέρας αὐτοὶ οἱ Κορίνθιοι ταῖς ἄριστα τῶν νεῶν πλεούσαις κατὰ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸ δεξιὸν τῶν Κερκυραίων εἶχον.

49. Ἐυμμείξαντες δέ, ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἑκατέροις ἦρθη, ἐναυμάχουν πολλοὺς μὲν ὀπίστας ἔχοντες ἀμφοτέροι ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων, πολλοὺς δὲ τοξότας τε καὶ ἀκοντιστάς, 2 τῷ παλαιῷ τρόπῳ ἀπειρότερον ἔτι παρεσκευασμένοι. ἦν τε ἡ ναυμαχία καρτερά, τῇ μὲν τέχνῃ οὐχ ὁμοίως, πεζομαχία δὲ 3 τὸ πλεον προσφερέης οὖσα. ἐπειδὴ γὰρ προσβάλοιεν ἀλλήλοις, οὐ βραδίως ἀπελύοντο ὑπὸ τε πλήθους καὶ ὄχλου τῶν νεῶν καὶ μᾶλλον τι πιστεύοντες τοῖς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὀπίσταις ἐς τὴν νίκην, οἱ καταστάντες ἐμάχοντο ἡσυχάζουσῶν τῶν νεῶν· διέκπλοι δὲ οὐκ ἦσαν, ἀλλὰ θυμῷ καὶ βῶμῃ τὸ πλεον ἐναυμάχουν ἢ ἐπιστήμῃ.

4 Πανταχῆ μὲν οὖν πολὺς θόρυβος καὶ ταραχώδης ἦν ἡ ναυμαχία, ἐν ἣ ἡ Ἄττικαὶ νῆες παραγιγνόμεναι τοῖς Κερκυραίοις, εἴ πῃ πιέζοντο, φόβον μὲν παρεῖχον τοῖς ἐναντίοις, μάχης δὲ οὐκ ἤρχον δεδιότες οἱ στρατηγοὶ τὴν πρόρρησιν 5 τῶν Ἀθηναίων. μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κορινθίων ἐπόνει. οἱ γὰρ Κερκυραῖοι εἴκοσι ναυσὶν αὐτοὺς τρεψάμενοι καὶ καταδιώξαντες σποράδας ἐς τὴν ἡπειρον μέχρι τοῦ στρατοπέδου πλεύσαντες αὐτῶν καὶ ἐπεκβάντες ἐνέπρησάν τε τὰς 6 σκηναὺς ἐρήμους καὶ τὰ χρήματα διήρπασαν. ταύτη μὲν οὖν οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἤσσωντό τε καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπεκράτουν· ἡ δὲ αὐτοὶ ἦσαν οἱ Κορίνθιοι, ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ,

πολὺ ἐνίκων, τοῖς Κερκυραίοις τῶν εἴκοσι νεῶν ἀπὸ ἐλάσσονος πλήθους ἐκ τῆς διώξεως οὐ παρουσῶν.

Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὀρώντες τοὺς Κερκυραίους πιεζομένους ἢ μᾶλλον ἤδη ἀπροφασίστως ἐπεκούρουν, τὸ μὲν πρῶτον ἀπεχόμενοι, ὥστε μὴ ἐμβάλλειν τινί· ἐπεὶ δὲ ἡ τροπὴ ἐγένετο λαμπρῶς καὶ ἐνέκειντο οἱ Κορίνθιοι, τότε δὴ ἔργου πᾶς εἶχετο ἤδη καὶ διεκέκριτο οὐδὲν ἔτι, ἀλλὰ ξυνέπεσεν ἐς τοῦτο ἀνάγκης, ὥστε ἐπιχειρῆσαι ἀλλήλοις τοὺς Κορινθίους καὶ Ἀθηναίους.

50. Τῆς δὲ τροπῆς γενομένης οἱ Κορίνθιοι τὰ σκάφη μὲν οὐχ εἰλικον ἀναδούμενοι τῶν νεῶν, ἅς καταδύσειαν, πρὸς δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐτράποντο φονεύειν διεκπλέοντες μᾶλλον ἢ ζωγρεῖν, τοὺς τε αὐτῶν φίλους, οὐκ αἰσθόμενοι ὅτι ἦσσηντο οἱ ἐπὶ τῇ δεξιᾷ κέρα, ἀγνοοῦντες ἔκτεινον. πολλῶν γὰρ νεῶν 2 οὐσῶν ἀμφοτέρων καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάσσης ἐπεχουσῶν, ἐπειδὴ ξυνέμειξαν ἀλλήλοις, οὐ βραδίως τὴν διάγνωσιν ἐποιούντο, ὅποιοι ἐκράτουν ἢ ἐκρατοῦντο· ναυμαχία γὰρ αὕτη Ἕλλησι πρὸς Ἕλληνας νεῶν πλήθει μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται.

Ἐπειδὴ δὲ κατεδίωξαν τοὺς Κερκυραίους οἱ Κορίνθιοι ἐς 3 τὴν γῆν, πρὸς τὰ νχυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς σφετέρους ἐτράποντο καὶ τῶν πλείστων ἐκράτησαν, ὥστε προσκομίσαι πρὸς τὰ Σύβοτα, οἱ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν βαρβάρων προσεβεβοηθήκει· ἔσι δὲ τὰ Σύβοτα τῆς Θεσπρωτικῆς λιμῆν ἐρήμος. ~~Χ~~τοῦτο δὲ ποιήσαντες αὐθις ἀθροισθέντες ἐπέπλεον τοῖς Κερκυραίοις. οἱ δὲ ταῖς πλοῖμοις, καὶ ὅσαι ἦσαν 4 λοιπαί, μετὰ τῶν Ἀττικῶν νεῶν καὶ αὐτοὶ ἀντεπέπλεον δεισαντες, μὴ ἐς τὴν γῆν σφῶν πειρῶσιν ἀποβαίνειν. ἤδη δὲ ἦν 5 ὄψε καὶ ἐπεπαιάνιστο αὐτοῖς ὡς ἐς ἐπίπλουν, καὶ οἱ Κορίνθιοι ἐξαπίνης πρύμναν ἐκρούοντο κατιδόντες εἴκοσι ναῦς Ἀθηναίων προσπλευσάσας, ἅς ὕστερον τῶν δέκα βοηθοὺς ἐξέ-

πεμφαν οἱ Ἀθηναῖοι δεισαντες, ὅπερ ἐγένετο, μὴ νικηθῶσιν οἱ Κερκυραῖοι καὶ αἱ σφέτεροι δέκα νῆες ὀλίγαι ἀμύνειν ὧσι.

51. Ταύτας οὖν προϊδόντες οἱ Κορίνθιοι καὶ ὑποτοπήσαντες ἀπ' Ἀθηνῶν εἶναι, οὐχ ὅσας ἐώρων, ἀλλὰ πλείους, ὑπανε-
 2 χώρου. τοῖς δὲ Κερκυραίοις — ἐπέπλεον γὰρ μᾶλλον ἐκ
 τοῦ ἀφανοῦς — οὐχ ἐώρωντο καὶ ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους
 πρύμναν κρουομένους, πρὶν τινες ἰδόντες εἶπον, ὅτι νῆες ἐκεί-
 ναι ἐπιπλέουσι. ἤτοτε δὲ καὶ αὐτοὶ ἀνεχώρου — ξυνεσκόταξε
 γὰρ ἤδη —, καὶ οἱ Κορίνθιοι ἀποτραπόμενοι τὴν διάλυσιν
 3 ἐποίησαντο. οὕτω μὲν ἢ ἀπαλλαγὴ ἐγένετο ἀλλήλων, καὶ ἡ
 4 ναυμαχία ἐτελεύτα ἐς νύκτα. τοῖς δὲ Κερκυραίοις στρατοπε-
 δευομένοις ἐπὶ τῇ Λευκίμμῃ αἱ εἴκοσι νῆες ἀπὸ τῶν Ἀθη-
 νῶν αὐται, ὧν ἤρχε Γλαύκων τε ὁ Λεάγρου καὶ Ἀνδοκίδης
 ὁ Λεωγόρου, διὰ τῶν νεκρῶν καὶ ναυαγίων προσκομισθεῖ-
 5 σαι κατέπλεον ἐς τὸ στρατόπεδον οὐ πολλῷ ὕστερον ἢ ὠφθη-
 6 σαν — οἱ δὲ Κερκυραῖοι, ἦν γὰρ νύξ, ἐφοβήθησαν, μὴ πολέ-
 μισαι ὧσιν ἔπειτα δὲ ἔγνωσαν — καὶ ὤρμισαντο.

52. Τῇ δ' ὕστεραία ἀναγαγόμεναι αἱ τε Ἀττικαὶ τριά-
 κοντα νῆες καὶ τῶν Κερκυραίων ὅσαι πλείοι ἦσαν ἐπέ-
 πλευσαν ἐπὶ τὸν ἐν τοῖς Συβότοις λιμένα, ἐν τῷ οἱ Κορίνθιοι
 2 ὤρμου, βουλόμενοι εἰδέναι, εἰ ναυμαχήσουσιν. οἱ δὲ τὰς μὲν
 ναῦς ἄραντες ἀπὸ τῆς γῆς καὶ παραταξάμενοι μετεώρους
 ἠσύχαζον, ναυμαχίας οὐ διανοούμενοι ἄρχειν ἐκόντες, ὄρων-
 τες προσγεγεννημένας τε ναῦς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἀκραιφνεῖς
 καὶ σφίσι πολλὰ τὰ ἄπορα ξυμβεθηκότα, αἰχμαλώτων τε
 περὶ φυλακῆς, οὓς ἐν ταῖς ναυσὶν εἶχον, καὶ ἐπισκευῆν οὐκ
 3 οὔσαν τῶν νεῶν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ· τοῦ δὲ εἰκαδε πλοῦ μᾶλ-
 λον διεσκόπου, ὅπῃ κομισθήσονται, δεδιότες, μὴ οἱ Ἀθη-
 ναῖοι νομίσαντες λελύσθαι τὰς σπονδάς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον,
 οὐκ ἔως σφᾶς ἀποπλεῖν.

53. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ἄνδρας ἐς κελήτιον ἐσθιδάσαντας

ἄνευ κηρυκείου προσπέμψαι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ πείραν ποιή-
 σασθαι. πέμψαντές τε ἔλεγον τοιάδε· «Ἀδικεῖτε, ὦ ἄνδρες 2
 Ἀθηναῖοι, πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες· ἡμῖν γὰρ
 πολεμίους τοὺς ἡμετέρους τιμωρουμένοις ἐμποδῶν ἵστασθε
 ὄπλα ἀνταιρόμενοι. εἰ δ' ὑμῖν γνώμη ἐστὶ κωλύειν τε ἡμᾶς
 ἐπὶ Κέρκυραν ἢ ἄλλοσε, εἴ ποι βουλόμεθα, πλεῖν καὶ τὰς
 σπονδὰς λύετε, ἡμᾶς τοῦσδε λαβόντες πρῶτον χρήσασθε ὡς
 πολεμίους». οἱ μὲν δὴ τοιαῦτα εἶπον· τῶν δὲ Κερκυραίων τὸ 3
 μὲν στρατόπεδον, ὅσον ἐπήκουσεν, ἀνεβόησεν εὐθὺς λαβεῖν
 τε αὐτοὺς καὶ ἀποκτεῖναι, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοιάδε ἀπεκρίναντο·
 «Οὔτε ἄρχομεν πολέμου, ὦ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, οὔτε τὰς 4
 σπονδὰς λύομεν, Κερκυραίοις δὲ τοῖσδε ξυμμάχοις οὔσι βοη-
 θοὶ ἤλθομεν. εἰ μὲν οὖν ἄλλοσέ ποι βούλεσθε πλεῖν, οὐ κω-
 λύομεν· εἰ δὲ ἐπὶ Κέρκυραν πλευσεῖσθε ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τι
 χωρίων, οὐ περιοφόμεθα κατὰ τὸ δυνατόν».

54. Τοιαῦτα τῶν Ἀθηναίων ἀποκριναμένων οἱ μὲν Κο-
 ρίνθιοι τὸν τε πλοῦν τὸν ἐπ' οἴκου παρεσκευάζοντο καὶ τρο-
 παῖον ἔστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ ἠπείρῳ Συβότοις· οἱ δὲ Κερκυ-
 ραῖοι τὰ τε ναυάγια καὶ νεκροὺς ἀνείλοντο τὰ κατὰ σφᾶς
 ἐξενεχθέντα ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ ἀνέμου, ὃς γενόμενος τῆς
 νυκτὸς διεσκέδασεν αὐτὰ πανταχῇ, καὶ τροπαῖον ἀντέστησαν
 ἐν τοῖς ἐν τῇ νήσῳ Συβότοις ὡς νενικηκότες.

Γνώμη δὲ ἑκάτεροι τοιαῦτα τὴν νίκην προσεποιήσαντο· Κο- 2
 ρίνθιοι μὲν κρατήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ μέχρι νυκτὸς, ὥστε
 καὶ ναυάγια πλεῖστα καὶ νεκροὺς προσκομίσασθαι, καὶ ἄν-
 δρας ἔχοντες αἰχμαλώτους οὐκ ἐλάσσους χιλίων ναῦς τε
 καταδύσαντες περὶ ἑβδομήκοντα ἔστησαν τροπαῖον· Κερκυ-
 ραῖοι δὲ τριάκοντα ναῦς μάλιστα διαφθείραντες καί, ἐπειδὴ
 Ἀθηναῖοι ἤλθον, ἀνελόμενοι τὰ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ναυάγια
 καὶ νεκρούς, καὶ ὅτι αὐτοῖς τῇ τε προτεραίᾳ πρύμναν κρού-
 μενοι ὑπεχώρησαν οἱ Κορίνθιοι ἰδόντες τὰς Ἀττικὰς ναῦς

καί, ἐπειδὴ ἤλθον οἱ Ἀθηναῖοι, οὐκ ἀντεπέπλεον ἐκ τῶν Συβότων, διὰ ταῦτα τροπαῖον ἔστησαν. οὕτω μὲν ἐκάτεροι νικᾶν ἤξιουν.

55. Οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀποπλέοντες ἐπ' οἴκου Ἀνακτόριον, ὃ ἐστὶν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, εἶλον ἀπάτην — ἣν δὲ κοινὸν Κερκυραίων καὶ ἐκείνων — καὶ καταστήσαντες ἐν αὐτῷ Κορινθίους οἰκήτορας ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου· καὶ τῶν Κερκυραίων ὀκτακοσίους μὲν, οἳ ἦσαν δοῦλοι, ἀπέδοντο, πενήκοντα δὲ καὶ διακοσίους δῆσαντες ἐφύλασσον καὶ ἐν θεραπείᾳ εἶχον πολλῇ, ὥπως αὐτοῖς τὴν Κέρκυραν ἀναχωρήσαντες προσποιήσειαν· ἐτύγγανον δὲ καὶ δυνάμει αὐτῶν οἱ πλείους πρῶτοι ὄντες τῆς πόλεως. ἡ μὲν οὖν Κέρκυρα οὕτω περιγίγνεται τῷ πολέμῳ τῶν Κορινθίων, καὶ αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀνεχώρησαν ἐξ αὐτῆς. αἰτία δὲ αὕτη πρώτη ἐγένετο τοῦ πολέμου τοῖς Κορινθίοις ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι σφίσιν ἐν σπονδαῖς μετὰ Κερκυραίων ἐναυμάχουν.

2. Ἡ ἀποστασία ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων τῆς Ποτειδαίας καὶ ἡ ὑποστήριξις αὐτῆς ὑπὸ τῶν Κορινθίων.

(Κεφάλαιον 56 - 66)

56. Μετὰ ταῦτα δ' εὐθὺς καὶ τάδε ξυνέβη γενέσθαι ταῖς Ἀθηναίσις καὶ Πελοποννησίσι διάφορα ἐς τὸ πολεμεῖν. τῶν γὰρ Κορινθίων πρᾶσσόντων, ὥπως τιμωρήσονται αὐτούς, ὑποτοπήσαντες τὴν ἔχθραν αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι Ποτειδαιάτας, οἳ οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης, Κορινθίων ἀποίκους, ἑαυτῶν δὲ ξυμμάχους φόρου ὑποτελεῖς, ἐκέλευον τὸ ἐς Παλλήνην τεῖχος καθελεῖν καὶ ὀμήρους δοῦναι, τοὺς τε ἐπιδημιουργοὺς ἐκπέμπειν καὶ τὸ λοιπὸν μὴ δέχεσθαι, αὖς κατὰ

ἔτος ἕκαστον Κορίνθιοι ἔπεμπον, δέισαντες, μὴ ἀποστῶσιν ὑπὸ τε Περδίκκου πειθόμενοι καὶ Κορινθίων, τοὺς τε ἄλλους ἐπὶ Θράκης ξυναποστήσωσι ξυμμάχους.

57. Ταῦτα δὲ πρὸς τοὺς Ποτειδαίτας οἱ Ἀθηναῖοι προ-
 παρεσκευάζοντο εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Κερκύρα ναυμαχίαν· οἱ ²
 τε γὰρ Κορίνθιοι φανερώς ἤδη διάφοροι ἦσαν, Περδίκκας τε
 ὁ Ἀλεξάνδρου, Μακεδόγων βασιλεύς, ἐπεπολέμητο ξύμμα-
 χος πρότερον καὶ φίλος ὢν. ἐπολεμήθη δέ, ὅτι Φιλίππῳ, τῷ ³
 ἑαυτοῦ ἀδελφῷ, καὶ Δέρδα κοινῇ πρὸς αὐτὸν ἐναντιούμενοις
 οἱ Ἀθηναῖοι ξυμμαχίαν ἐποιήσαντο. δεδιώς τε ἔπρασεν ἔς ⁴
 τε τὴν Λακεδαίμονα πέμπων, ὅπως πόλεμος γένηται αὐτοῖς
 πρὸς Πελοποννησίους, καὶ τοὺς Κορινθίους προσεποιεῖτο τῆς
 Ποτειδαίας ἕνεκα ἀποστάσεως· προσέφερε δὲ λόγους καὶ ⁵
 τοῖς ἐπὶ Θράκης Χαλκιδεῦσι καὶ Βοττιαίοις ξυναποστήναι,
 νομίζων, εἰ ξύμμαχα ταῦτα ἔχει ὄμορα ὄντα χωρία, βᾶρον ἂν
 τὸν πόλεμον μετ' αὐτῶν ποιῆσθαι.

Ὦν οἱ Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι καὶ βουλόμενοι προκατάλαμ- ⁶
 βάνειν τῶν πόλεων τὰς ἀποστάσεις — ἔτυχον γὰρ τριάκοντα
 ναῦς ἀποστέλλοντες καὶ χιλίους ὀπλίτας ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ
 Ἀρχεστράτου τοῦ Λυκομήδους μετ' ἄλλων τεσσάρων στρατη-
 γούντος — ἐπιστέλλουσι τοῖς ἄρχουσι τῶν νεῶν Ποτειδαια-
 τῶν τε ὀμῆρους λαβεῖν καὶ τὸ τεῖχος καθελεῖν, τῶν τε πλη-
 σίον πόλεων φυλακὴν ἔχειν, ὅπως μὴ ἀποστήσονται.

58. Ποτειδαῖται δὲ πέμψαντες μὲν καὶ παρ' Ἀθηναίους
 πρέσβεις, εἰ πως πείσειαν μὴ σφῶν πέρι νεωτερίζειν μηδέν,
 ἐλθόντες δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα μετὰ Κορινθίων, ὅπως
 ἐτοιμάσαιντο τιμωρίαν, ἦν δέη, ἐπειδὴ ἔκ τε Ἀθηναίων ἐκ
 πολλοῦ πράσσοντες οὐδὲν γύροντο ἐπιτήδειον, ἀλλ' οἱ νῆες
 αἱ ἐπὶ Μακεδονίαν καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁμοίως ἔπλεον, καὶ τὰ τέλη
 τῶν Λακεδαιμονίων ὑπέσχετο αὐτοῖς, ἦν ἐπὶ Ποτειδαίαν
 ἦσαν Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσοβαλεῖν, τότε δὴ κατὰ τὸν

καιρὸν τοῦτον ἀφίστανται μετὰ Χαλκιδέων καὶ Βοττιαίων κοινῇ ξυνομόσαντες.

2 Καὶ Περδίκκας πείθει Χαλκιδέας τὰς ἐπὶ θαλάσῃ πόλεις ἐκλιπόντας καὶ καταβαλόντας ἀνοικίσασθαι ἐς Ὀλυνθονμίαν τε πόλιν ταύτην ἰσχυρὰν ποιήσασθαι· τοῖς τε ἐκλιποῦσι τούτοις τῆς ἑαυτοῦ γῆς τῆς Μυγδονίας περὶ τὴν Βόλβην λίμνην ἔδωκε νέμεσθαι, ἕως ἂν ὁ πρὸς Ἀθηναίους πόλεμος ᾗ. καὶ οἱ μὲν ἀνωκίζοντό τε καθαιροῦντες τὰς πόλεις καὶ ἐς πόλεμον παρεσκευάζοντο.

59. Αἱ δὲ τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀφικνοῦνται ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης καὶ καταλαμβάνουσι τὴν Ποτειδαίαν καὶ 2 τᾶλλα ἀφεστηκότα. νομίσαντες δὲ οἱ στρατηγοὶ ἀδύνατον εἶναι πρὸς τὴν Περδίκκην πολεμεῖν τῇ παρούσῃ δυνάμει καὶ τὰ ξυναφεστῶτα χωρία, τρέπονται ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρότερον ἐξεπέμποντο, καὶ καταστάντες ἐπολέμουν μετὰ Φιλίππου καὶ τῶν Δέρδου ἀδελφῶν ἄνωθεν στρατιᾶ ἐσβεβληκότων.

60. Καὶ ἐν τούτῳ οἱ Κορίνθιοι τῆς Ποτειδαίας ἀφεστηκυίας καὶ τῶν Ἀττικῶν νεῶν περὶ Μακεδονίαν οὐσῶν δεδιότες περὶ τῆς χωρίῳ καὶ οἰκείῳ τὸν κίνδυνον ἠγούμενοι πέμπουσιν ἑαυτῶν τε ἐθέλοντας καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων μισθῶ πείσαντες ἑξακοσίους καὶ χιλίους τοὺς πάντας ὀπλί- 2 τας καὶ φιλοὺς τετρακοσίους. ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Ἀριστεύς ὁ Ἀδειμάντου, κατὰ φιλίαν τε αὐτοῦ οὐχ ἥμισυ οἱ πλεῖστοι ἐκ Κορίνθου στρατιῶται ἐθέλονται ξυνέσποντο· ἦν γὰρ τοῖς 3 Ποτειδαιάταις αἰεὶ ποτε ἐπιτήδειος. καὶ ἀφικνοῦνται τεσσαρακοστῇ ἡμέρᾳ ὕστερον ἐπὶ Θράκης ἢ Ποτειδαία ἀπέστη.

61. Ἦλθε δὲ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις εὐθὺς ἡ ἀγγελία τῶν πόλεων, ὅτι ἀφεστᾶσι, καὶ πέμπουσιν, ὡς ἦσθοντο καὶ τοὺς μετὰ Ἀριστεύς ἐπιπαριόντας, δισχιλίους ἑαυτῶν ὀπλίτας καὶ τεσσαράκοντα ναῦς πρὸς τὰ ἀφεστῶτα καὶ Καλλίαν τὸν

Καλλιάρχου πέμπτον αὐτὸν στρατηγὸν οἱ ἀφικόμενοι ἐς Μακεδονίαν πρῶτον καταλαμβάνουσι τοὺς προτέρους χιλίους Θέρμην ἄρτι ἡρηκότες καὶ Πύδναν πολιορκοῦντας.

Προσκαθεζόμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ τὴν Πύδναν ἐπολιόρκησαν ⁸ μὲν, ἔπειτα δὲ ξύμβασιν ποιησάμενοι καὶ ξυμμαχίαν ἀναγκασίαν πρὸς τὸν Περδίκκην, ὡς αὐτοὺς κατήπειγεν ἡ Ποτειδαία καὶ ὁ Ἄριστέως παρελθυθῶς, ἀπείστανται ἐκ τῆς Μακεδονίας καὶ ἀφικόμενοι, ^{ἢ θύροισιν} περαιωθέντες ἐκεῖθεν, ἐπὶ Στρέψαν καὶ πειράσαντες πρῶτον τοῦ χωρίου καὶ οὐχ ἐλόντες ἐπορεύοντο κατὰ γῆν πρὸς τὴν Ποτειδαίαν. τρισχιλίους μὲν ὀπλίταις ἑαυτῶν, χωρὶς δὲ τῶν ξυμμάχων πολλοῖς, ἵππεῦσι δὲ ἑξακοσίοις Μακεδόνων τοῖς μετὰ Φιλίππου καὶ Πausανίου· ἅμα δὲ νῆες παρέπλεον ἑβδομήκοντα. κατ' ὀλίγον δὲ ⁵ προϊόντες τριταῖοι ἀφίκοντο ἐς Γίγωνα καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο.

62. Ποτειδαῖται δὲ καὶ οἱ μετὰ Ἄριστέως Πελοποννήσιοι προσδεχόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἐστρατοπεδεύοντο πρὸς Ὀλύμπου ἐν τῇ ἰσθμῷ καὶ ἀγορὰν ἔξω τῆς πόλεως ἐπεποίητο. στρατηγὸν μὲν τοῦ πεζοῦ παντὸς οἱ ξύμμαχοι ² ἡρῆντο Ἄριστέα, τῆς δὲ ἵππου Περδίκκην· ἀπέστη γὰρ εὐθὺς πάλιν τῶν Ἀθηναίων καὶ ξυνεμάχει τοῖς Ποτειδαῖταις Ἰόλαον ἀνθ' αὐτοῦ καταστήσας ἄρχοντα. ἦν δὲ ἡ γνώμη ³ τοῦ Ἄριστέως τὸ μὲν μεθ' ἑαυτοῦ στρατόπεδον ἔχοντι ἐν τῇ ἰσθμῷ ἐπιτηρεῖν τοὺς Ἀθηναίους, ἦν ἐπίωσι, Χαλκιδέας δὲ καὶ τοὺς ἔξω ἰσθμοῦ ξυμμάχους καὶ τὴν παρὰ Περδίκκου διακοσίαν ἵππον ἐν Ὀλύμπῳ μένειν καί, ὅταν Ἀθηναῖοι ἐπὶ σφᾶς χωρῶσι, κατὰ νότου βοηθοῦντας ἐν μέσῳ ποιεῖν αὐτῶν τοὺς πολεμίους.

Καλλίας δ' αὖ, ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, καὶ οἱ ξυνάρχοντες τοὺς μὲν Μακεδόνας ἵππεας καὶ τῶν ξυμμάχων ὀλίγους ἐπὶ Ὀλύμπου ἀποπέμπουσιν, ὅπως εἴργωσι τοὺς ἐκεῖ-

θεν ἐπιβοηθεῖν, αὐτοὶ δ' ἀναστήσαντες τὸ στρατόπεδον ἐχώ-
 5 ρουν ἐπὶ τὴν Ποτειδαίαν. καὶ ἐπειδὴ πρὸς τῇ ἰσθμῷ ἐγένοντο
 καὶ εἶδον τοὺς ἐναντίους παρασκευαζομένους ὡς ἐς μάχην,
 ἀντικαθίσταντο καὶ αὐτοί, καὶ οὐ πολὺ ὕστερον ξυνέμισγον.
 6 καὶ αὐτὸ μὲν τοῦ Ἀριστέως κέρας καὶ ὅσοι περὶ ἐκείνον
 ἦσαν Κορινθίων τε καὶ τῶν ἄλλων λογάδες ἔτρεψαν τὸ καθ'
 ἑαυτοὺς καὶ ἐπεξήλθον διώκοντες ἐπὶ πολὺ· τὸ δὲ ἄλλο στρα-
 τόπεδον τῶν τε Ποτειδαιατῶν καὶ τῶν Πελοποννησίων ἦσσάτο
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐς τὸ τεῖχος κατέφυγεν.

63. Ἐπαναχωρῶν δὲ ὁ Ἀριστεὺς ἀπὸ τῆς διώξεως, ὡς
 ὄρᾳ τὸ ἄλλο στράτευμα ἤσσημένον, ἠπόρησε μὲν, ὀποτέρωσε
 διακινδυνεύσῃ χωρήσας, ἢ ἐπὶ τῆς Ὀλύμπου ἢ ἐς τὴν Ποτει-
 δαίαν· ἔδοξε δ' οὖν ξυναγαγόντι τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ ὡς ἐς ἐλάχι-
 στον χωρίον δρόμῳ βιάσασθαι ἐς τὴν Ποτειδαίαν, καὶ παρήλθε
 παρὰ τὴν χηλὴν διὰ τῆς θαλάσσης βαλλόμενός τε καὶ χαλε-
 πῶς, ὀλίγους μὲν τινὰς ἀποβαλὼν, τοὺς δὲ πλείους σώσας.
 2 Οἱ δ' ἀπὸ τῆς Ὀλύμπου τοῖς Ποτειδαιάταις βοηθοὶ —
 ἀπείχε δὲ ἐξήκοντα μάλιστα σταδίου καὶ ἔστι καταφανές —,
 ὡς ἡ μάχη ἐγίνετο καὶ τὰ σημεῖα ἦρθη, βραχὺ μὲν τι προ-
 ἦλθον ὡς βοηθήσοντες, καὶ οἱ Μακεδόνες ἰππῆς ἀντεπαρετά-
 ξαντο ὡς κωλύσοντες· ἐπειδὴ δὲ διὰ τάχους ἡ νίκη τῶν Ἀθη-
 ναίων ἐγίνετο καὶ τὰ σημεῖα κατεσπάσθη, πάλιν ἐπανεχώ-
 ρουν ἐς τὸ τεῖχος καὶ οἱ Μακεδόνες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους·
 3 ἰππῆς δ' οὐδετέροις παρεγένοντο. μετὰ δὲ τὴν μάχην τρο-
 παῖον ἔστησαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους
 ἀπέδωσαν τοῖς Ποτειδαιάταις· ἀπέθανον δὲ Ποτειδαιατῶν μὲν
 καὶ τῶν ξυμμάχων ὀλίγῳ ἐλάσσους τριακοσίων, Ἀθηναίων
 δὲ αὐτῶν πενήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ Καλλίχης ὁ στρατηγός.

64. Τὸ δ' ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος εὐθὺς οἱ Ἀθηναῖοι ἀπο-
 τειχίσαντες ἐφρούρουν· τὸ δ' ἐς τὴν Παλλήνην ἀτείχιστον ἦν·
 οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐνόμιζον εἶναι ἔν τε τῇ ἰσθμῷ φρουρεῖν καὶ

ἐς τὴν Παλλήνην διαβάντες τειχίζειν δεδιότες, μὴ σφίσιν οἱ Ποτειδιαῖται καὶ οἱ ξυμμαχοὶ γιγνομένοις δίχα ἐπιθῶνται. καὶ πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇ πόλει Ἀθηναῖοι τὴν Παλλήνην ὡς ἀτείχιστον οὖσαν χρόνῳ ὕστερον πέμπουσιν ἑξακοσίους καὶ χιλίους ὀπλίτας ἑαυτῶν καὶ Φορμίωνα τὸν Ἀσωπίου στρατηγόν· ὃς ἀφικόμενος ἐς τὴν Παλλήνην καὶ ἐξ Ἀφύτιος ὀρμώμενος προσήγαγε τῇ Ποτειδαίᾳ τὸν στρατόν, κατὰ βραχὺ προΐων καὶ κείρων ἅμα τὴν γῆν· ὡς δ' οὐδεὶς ἐπεξῆει ἐς μάχην, ἀπετείχισε τὸ ἐκ τῆς Παλλήνης τεῖχος· καὶ οὕτως ἤδη κατὰ κράτος ἡ Ποτειδαία ἀμφοτέρωθεν ἐπολιορκεῖτο καὶ ἐκ θαλάσσης ναυσὶν ἅμα ἐφορμούσας.

65. Ἀριστεὺς δὲ ἀποτειχισθείσης αὐτῆς καὶ ἐλπίδα οὐδεμίαν ἔχων σωτηρίας, ἦν μὴ τι ἀπὸ Πελοποννήσου ἢ ἄλλο παρὰ λόγον γίγνηται, ξυνεβούλευε μὲν πλὴν πεντακοσίων ἀνεμον τηρήσασιν τοῖς ἄλλοις ἐκπλεῦσαι, ὅπως ἐπὶ πλεόν ὁ σῆτος ἀντίσχη, καὶ αὐτὸς ἤθελε τῶν μενόντων εἶναι· ὡς δ' οὐκ ἔπειθε, βουλόμενος τὰ ἐπὶ τούτοις παρασκευάζειν καὶ ὅπως τὰ ἔξωθεν ἔξει ὡς ἄριστα, ἔκπλουν ποιεῖται λαθῶν τὴν φυλακὴν τῶν Ἀθηναίων· καὶ παραμένων ἐν Χαλκιδεῦσι τὰ τε ἄλλα ξυνεπολέμει καὶ Σερμυλιῶν λοχῆσας πρὸς τῇ πόλει πολλοὺς διέφθειρεν ἐς τε τὴν Πελοπόννησον ἔπρασεν, ὅπη ὠφελία τις γενήσεται. μετὰ δὲ τῆς Ποτειδαίας τὴν ἀποτειχίσαν Φορμίων μὲν ἔχων τοὺς ἑξακοσίους καὶ χιλίους τὴν Χαλκιδικὴν καὶ Βοττικὴν ἐδήρου καὶ ἔστιν ἃ καὶ πόλιστα εἶλεν.

66. Τοῖς δ' Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις αἰτίαι μὲν αὗται προσεγεγένηντο ἐς ἀλλήλους, τοῖς μὲν Κορινθίοις, ὅτι τὴν Ποτειδαίαν ἑαυτῶν οὖσαν ἀποικίαν καὶ ἄνδρας Κορινθίων τε καὶ Πελοποννησίων ἐν αὐτῇ ὄντας ἐπολιόρκουν, τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἐς τοὺς Πελοποννησίους, ὅτι ἑαυτῶν τε πόλιν ξυμμαχίδα καὶ φόρου ὑποτελῆ ἀπέστησαν καὶ ἐλθόντες

σφίσιν ἀπὸ τοῦ προφανοῦς ἐμάχοντο μετὰ Ποτειδαιατῶν. οὐ μέντοι ὅ γε πόλεμός πω ξυνερρώγει, ἀλλ' ἔτι ἀνοκωχῆ ἔην· ἰδίᾳ γὰρ ταῦτα οἱ Κορίνθιοι ἔπραξαν.

B. ΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ
ΕΝ Τῇ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤῶΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

(Κεφάλαιον 67 - 87)

1. Αἱ ἐνέργειαι τῶν Κορινθίων πρὸς σύγκλησιν
ἐν Σπάρτῃ ἐκκλησίας καὶ δημηγορία αὐτῶν.

(Κεφάλαιον 67 - 71).

67. Πολιορκουμένης δὲ τῆς Ποτειδαίας οὐχ ἡσύχαζον ἀνδρῶν τε σφίσιν ἐνόητων καὶ ἅμα περὶ τῆ χωρίῳ δεδιότες παρεκάλουν τε εὐθὺς ἐς τὴν Λακεδαιμόνα τοὺς ξυμμάχους καὶ κατεβῶν ἐλθόντες τῶν Ἀθηναίων, ὅτι σπονδὰς τε λελυ-
2 κότες εἶεν καὶ ἀδικοῖεν τὴν Πελοπόννησον. Αἰγινῆται τε φανερώς μὲν οὐ πρεσβευόμενοι, δεδιότες τοὺς Ἀθηναίους, κρύφα δέ, οὐχ ἥμιστα μετ' αὐτῶν ἐνήγον τὸν πόλεμον λέγοντες οὐκ εἶναι αὐτόνομοι κατὰ τὰς σπονδὰς.

3 Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι προσπαρακαλέσαντες τῶν ξυμμάχων καὶ εἴ τις τι ἄλλο ἔφη ἠδικῆσθαι ὑπὸ Ἀθηναίων, ξύλλογον
4 σφῶν αὐτῶν ποιήσαντες τὸν εἰωθότα λέγειν ἐκέλευον. καὶ ἄλλοι τε παριόντες ἐγκλήματα ἐποιούντο ὡς ἕκαστοι καὶ Μεγαρήες δηλοῦντες μὲν καὶ ἕτερα οὐκ ἐλίγα διάφορα, μάλιστα δὲ λιμένων τε εἶργεσθαι τῶν ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ καὶ
5 τῆς Ἀττικῆς ἀγορᾶς παρὰ τὰς σπονδὰς. παρελθόντες δὲ

τελευταῖοι οἱ Κορίνθιοι καὶ τοὺς ἄλλους ἐάσαντες πρῶτον παροξῦναι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπέειπον τοιαῦτα·

68. «Τὸ πιστὸν ὑμᾶς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τῆς καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς πολιτείας καὶ ὁμιλίας ἀπιστοτέρους, ἐς τοὺς ἄλλους ἦν τι λέγωμεν, καθίστησι· καὶ ἀπ' αὐτοῦ σωφροσύνην μὲν ἔχετε, ἀμαθία δὲ πλέονι πρὸς τὰ ἔξω πράγματα χρῆσθε. πολλάκις γὰρ προαγορευόντων ἡμῶν, ἃ ἐμέλλομεν ὑπὸ Ἀθηναίων βλάπτεσθαι, οὐ περὶ ὧν ἐδιδάσκομεν ἐκάστοτε τὴν μάθησιν ἐποιεῖσθε, ἀλλὰ τῶν λεγόντων μᾶλλον ὑπενοεῖτε, ὡς ἔνεκα τῶν αὐτοῖς ἰδίᾳ διαφόρων λέγουσι· καὶ δι' αὐτὸ οὐ πρὶν πάσχειν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ ἔργῳ ἐσμέν, τοὺς ξυμμάχους τοὺςδε παρεκαλέσατε, ἐν οἷς προσήκει ἡμᾶς οὐχ ἥκιστα εἶπειν, ὅσῳ καὶ μέγιστα ἐγκλήματα ἔχομεν ὑπὸ μὲν Ἀθηναίων ὑβριζόμενοι, ὑπὸ δὲ ὑμῶν ἀμελούμενοι.

» Καὶ εἰ μὲν ἀφανεῖς που ὄντες ἠδίκουν τὴν Ἑλλάδα, ³ διδασκαλίας ἂν ὡς οὐκ εἰδῶσι προσέδει· νῦν δὲ τί δεῖ μακρηγορεῖν, ὧν τοὺς μὲν δεδουλωμένους ὁράτε, τοῖς δ' ἐπιβουλεύοντας αὐτούς, καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς ἡμετέροις ξυμμάχοις, καὶ ἐκ πολλοῦ προπαρεσκευασμένους, εἴ ποτε πολεμήσονται; οὐ γὰρ ἂν Κέρκυραν τε ὑπολαβόντες βίᾳ ἡμῶν εἶχον ⁴ καὶ Ποτεΐδαιαν ἐπολιόρκουν· ὧν τὸ μὲν ἐπικαιρότατον χωρίον πρὸς τὰ ἐπὶ Θράκης ἀποχρῆσθαι, ἢ δὲ ναυτικὸν ἂν μέγιστον παρέσχε Πελοποννησίοις.

69. » Καὶ τῶνδε ὑμεῖς αἴτιοι, τό τε πρῶτον ἐάσαντες αὐτοὺς τὴν πόλιν μετὰ τὰ Μηδικὰ κρατῦναι καὶ ὕστερον τὰ μακρὰ στήσαι τείχη ἐς τόδε ἀεὶ ἀποστεροῦντες οὐ μόνον τοὺς ὑπ' ἐκείνων δεδουλωμένους ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑμετέρους ἤδη ξυμμάχους· οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος, ἀλλ' ὁ δυνάμενος μὲν παῦσαι, περιορῶν δὲ ἀληθέστερον αὐτὸ ὄρᾳ, εἶπερ καὶ τὴν ἀξίωσιν τῆς ἀρετῆς ὡς ἐλευθερῶν τὴν Ἑλλάδα φέρεται.

2 »Μόλις δὲ νῦν γε ξυνήλθομεν καὶ οὐδὲ νῦν ἐπὶ φανεροῖς.
 3 χρῆν γὰρ οὐκ εἰ ἀδικούμεθα ἔτι σκοπεῖν, ἀλλὰ καθ' ὅ τι
 4 ἀμυνόμεθα, οἷπερ δρώντες, βεβουλευμένοι πρὸς οὐ διεγνω-
 5 κότητας ἤδη, καὶ οὐ μέλλοντες ἐπέρχονται. καὶ ἐπιστάμεθα,
 6 οἷα ἴδῃ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὅτι κατ' ὀλίγον χωροῦσιν ἐπὶ τοὺς
 7 πέλας. καὶ λανθάνειν μὲν οἰόμενοι διὰ τὸ ἀνίσθητον ὑμῶν
 8 ἦρσον θαρσοῦσι, γνόντες δὲ εἰδότας περιορᾶν ἰσχυρῶς ἐγκεί-
 9 σονται.

4 »Ἡσυχάζετε γὰρ μόνοι Ἑλλήνων, ὧ Λακεδαιμόνιοι, οὐ
 5 τῇ δυνάμει τινά, ἀλλὰ τῇ μελλήσει ἀμυνόμενοι καὶ μόνοι
 6 οὐκ ἀρχομένην τὴν αὔξησιν τῶν ἐχθρῶν, διπλασιουμένην δὲ
 7 καταλύοντες. καίτοι ἐλεγασθε ἀσφαλεῖς εἶναι, ὧν ἄρα ὁ
 8 λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει. τὸν τε γὰρ Μῆδον αὐτοὶ ἴσμεν ἐκ
 9 περάτων γῆς πρότερον ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλθόντα, ἢ
 10 τὰ παρ' ὑμῶν ἀξίως προαπαντήσῃαι, καὶ νῦν τοὺς Ἀθηναίους
 11 οὐχ ἐκᾶς, ὡς περ ἐκείνον, ἀλλ' ἐγγύς ὄντας περιορᾶτε καὶ
 12 ἀντὶ τοῦ ἐπελθεῖν αὐτοὶ ἀμύνεσθαι βούλεσθε μᾶλλον ἐπιόν-
 13 τας καὶ ἐς τύχας πρὸς πολλῶν δυνάτωτέρους ἀγωνιζόμενοι
 14 καταστῆναι, ἐπιστάμενοι καὶ τὸν βάρβαρον αὐτὸν περὶ αὐτῶν
 15 τὰ πλείω σφαλέντα καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους πολλὰ
 16 ἡμᾶς ἤδη τοῖς ἀμαρτήμασιν αὐτῶν μᾶλλον ἢ τῇ ἀφ' ὑμῶν
 17 τιμωρία περιγεγενημένους· ἐπεὶ αἶ γε ὑμέτεροι ἐλπίδες ἤδη
 18 τινὰς που καὶ ἀπαρασκευοῦς διὰ τὸ πιστεῦσαι ἔφθειραν. καὶ
 19 μηδεὶς ὑμῶν ἐπ' ἐχθρὰ τὸ πλεόν ἢ αἰτία νομίσει τάδε λέγε-
 20 σθαι· αἰτία μὲν γὰρ φίλων ἀνδρῶν ἐστὶν ἀμαρτανόντων, κατη-
 21 γορία δὲ ἐχθρῶν ἀδικησάντων.

70. »Καὶ ἅμα, εἶπερ τινὲς καὶ ἄλλοι, ἄξιοι νομίζομεν
 εἶναι τοῖς πέλας φόνον ἐπενεγκεῖν, ἄλλως τε καὶ μεγάλων
 τῶν διαφερόντων καθεστώτων, περὶ ὧν οὐκ αἰσθάνεσθαι ἡμῖν γε
 δοκεῖτε οὐδ' ἐκλογίσασθαι πώποτε, πρὸς οἷους ὑμῖν Ἀθηναίους
 ὄντας καὶ ὅσον ὑμῶν καὶ ὡς πᾶν διαφέροντας ὁ ἀγὼν ἔσται.

»Οἱ μὲν γὰρ νεωτεροποιοὶ καὶ ἐπινοῆσαι ὀξείας καὶ ἐπιτε- 2
λέσαι ἔργω, ὃ ἂν γινῶσιν· ὑμεῖς δὲ τὰ ὑπάρχοντά τε σφίσειν
καὶ ἐπιγινῶναι μηδὲν καὶ ἔργω οὐδὲ τ' ἀναγκαῖα ἐξικέσθαι.
αὐτοῖς δὲ οἱ μὲν καὶ παρὰ δύνάμιν τολμηταὶ καὶ παρὰ γινῶ- 3
μην κινδυνευταὶ καὶ ἐπὶ τοῖς δεινοῖς εὐέλπιδες· τὸ δὲ ὑμέτε-
ρον τῆς τε δυνάμεως ἐνδεᾶ πράξαι τῆς τε γνώμης μηδὲ τοῖς
βεβαίως πιστεῦσαι τῶν τε δεινῶν μηδέποτε οἶεσθαι ἀπολυ-
θῆσεσθαι. καὶ μὴν καὶ ἄσκητοι πρὸς ὑμᾶς μελλητάς καὶ ἀπο- 4
δημηταὶ πρὸς ἐνδημοτάτους· οἶονται γὰρ οἱ μὲν τῇ ἀπουσίᾳ
ἂν τι κτᾶσθαι, ὑμεῖς δὲ τῇ ἐξελθεῖν καὶ τὰ ἐτοῖμα ἂν βλά-
ψαι. κρατοῦντές τε τῶν ἐχθρῶν ἐπὶ πλεῖστον ἐξέρχονται καὶ 5
νικῶμενοι ἐπ' ἐλάχιστον ἀναπίπτουσιν.

»Ἐτι δὲ τοῖς μὲν σώμασιν ἀλλοτριωτάτοις ὑπὲρ τῆς πό- 6
λεως χρῶνται, τῇ γνώμῃ δὲ οἰκειοτάτῃ εἰς τὸ πράσσειν τι ὑπὲρ
αὐτῆς· καὶ ἃ μὲν ἂν ἐπινοήσαντες μὴ ἐξέλθωσιν, οἰκεία στέ- 7
ρεσθαι ἠγοῦνται, ἃ δ' ἂν ἐπελθόντες κτήσωνται, ὀλίγα πρὸς
τὰ μέλλοντα τυχεῖν πράξαντες, ἦν δ' ἄρα του καὶ πείρα
σφαλῶσιν, ἀντελίπισαντες ἄλλα ἐπλήρωσαν τὴν χρεῖαν· μόνοι
γὰρ ἔχουσί τε ὁμοίως καὶ ἐλπίζουσιν, ἃ ἂν ἐπινοήσωσι, διὰ
τὸ ταχεῖαν τὴν ἐπιχείρησιν ποιεῖσθαι ὧν ἂν γινῶσι. καὶ 8
ταῦτα μετὰ πόνων πάντα καὶ κινδύνων δι' ὅλου τοῦ αἰῶνος
μοχθοῦσι καὶ ἀπολαύουσιν ἐλάχιστα τῶν ὑπαρχόντων διὰ τὸ
ἀεὶ κτᾶσθαι καὶ μήτε ἐορτήν ἄλλο τι ἠγεῖσθαι ἢ τὸ τὰ
θεόντα πράξαι ξυμφορὰν τε οὐχ ἦσσαν ἠσυχίαν ἀπράγμονα
ἢ ἀσχολίαν ἐπίπονον· ὥστε, εἴ τις αὐτοὺς ξυνηλὼν φαίη πε- 9
φυκέσαι ἐπὶ τῇ μήτε αὐτοὺς ἔχειν ἠσυχίαν μήτε τοὺς ἄλλους
ἀνθρώπους εἶναι, ὀρθῶς ἂν εἴποι.

71. »Ταύτης μέντοι τοιαύτης ἀντικαθεστηκυίας πόλεως,
ὧ Λακεδαιμόνιοι, διαμέλλετε καὶ οἶεσθε τὴν ἠσυχίαν οὐ
τούτοις τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ πλεῖστον ἀρκεῖν, οἱ ἂν τῇ μὲν
παρκασκευῇ δίκαια πράσσωσι, τῇ δὲ γνώμῃ, ἦν ἀδικῶνται,

δηλοὶ ὡς μὴ ἐπιτρέφοντες, ἀλλ' ἐπὶ τῷ μὴ λυπεῖν τε τοὺς
 ἄλλους καὶ αὐτοὶ ἀμυνόμενοι μὴ βλάπτεσθαι τὸ ἴσον νέμετε.
 2 μόλις δ' ἂν πόλει ὁμοίᾳ παροικοῦντες ἐτυγχάνετε τούτου·
 νῦν δ', ὅπερ καὶ ἄρτι ἐδηλώσαμεν, ἀρχαιοτρόπα ὑμῶν τὰ
 3 ἐπιτηδεύματα πρὸς αὐτοὺς ἐστίν. ἀνάγκη δὲ ὡσπερ τέχνης
 αἰεὶ τὰ ἐπιγιγνόμενα κρατεῖν· καὶ ἡσυχάζουσῃ μὲν πόλει τὰ
 ἀκίνητα νόμιμα ἄριστα, πρὸς πολλὰ δὲ ἀναγκαζομένοις ἴεναι
 πολλῆς καὶ ἐπιτεχνήσεως δεῖ. διόπερ καὶ τὰ τῶν Ἀθηναίων
 ἀπὸ τῆς πολυπειρίας ἐπὶ πλέον ὑμῶν κεκαίνωται.
 4 » Μέχρι μὲν οὖν τοῦδε ὠρίσθω ὑμῶν ἡ βραδυτής· νῦν δὲ
 τοῖς τε ἄλλοις καὶ Ποτειδαίαις, ὡσπερ ὑπεδέξασθε, βοηθή-
 σατε κατὰ τάχος ἐσβαλόντες ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἵνα μὴ ἄνδρας
 τε φίλους καὶ ξυγγενεῖς τοῖς ἐχθίστοις προῆσθε καὶ ἡμᾶς
 τοὺς ἄλλους ἀθυμίᾳ πρὸς ἑτέραν τινὰ ξυμμαχίαν τρέψητε.
 5 δρῶμεν δ' ἂν ἄδικον οὐδὲν οὔτε πρὸς θεῶν τῶν ὀρκίων οὔτε
 πρὸς ἀνθρώπων τῶν αἰσθανομένων· λύουσι γὰρ σπονδὰς οὐχ
 οἱ δι' ἔργμῖαν ἄλλοις προσιόντες, ἀλλ' οἱ μὴ βοηθοῦντες οἷς
 ἂν ξυνομόσωσι. βουλομένων δὲ ὑμῶν προθύμων εἶναι μενοῦ-
 6 μεν· οὔτε γὰρ θοῖα ἂν ποιοῖμεν μεταβαλλόμενοι οὔτε ξυνηθε-
 7 στέρους ἂν ἄλλους εὔροιμεν. πρὸς τάδε βουλευέσθε εὖ καὶ
 τὴν Πελοπόννησον πειρᾶσθε μὴ ἐλάσω ἐξηγεῖσθαι ἢ οἱ
 πατέρες ὑμῖν παρέδοσαν».

2. Ἀπόφασις τῶν Ἀθηναίων πρέσβων καὶ δημηγορία αὐτῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Σπάρτης.

(Κεφάλαιον 72-78)

72. Τοιαῦτα μὲν οἱ Κορίνθιοι εἶπον. τῶν δὲ Ἀθηναίων
 ἔτυχε γὰρ πρεσβεία πρότερον ἐν τῇ Λακεδαίμονι περὶ ἄλλων
 παροῦσα, ὡς ἦσθοντο τῶν λόγων, ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἐς

τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι, τῶν μὲν ἐγκλημάτων πέρι μηδὲν ἀπολογησομένους, ὧν αἱ πόλεις ἐνεκάλουν, δηλῶσαι δὲ περὶ τοῦ παντός, ὡς οὐ ταχέως αὐτοῖς βουλευτέον εἶη, ἀλλ' ἐν πλείονι σκεπτέον. καὶ ἅμα τὴν σφετέραν πόλιν ἐβούλοντο σημῆναι, ὅση εἶη δύναμιν, καὶ ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῖς τε πρεσβυτέροις ὧν ἦδυσαν καὶ τοῖς νεωτέροις ἐξήγησιν ὧν ἄπειροι ἦσαν, νομίζοντες μᾶλλον ἂν αὐτοὺς ἐκ τῶν λόγων πρὸς τὸ ἠσυχάζειν τραπέσθαι ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν. προσελ-² θόντες οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔφασαν βούλεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰπεῖν, εἴ τι μὴ ἀποκωλύει. οἱ δ' ἐκέλευόν τε ἐπιέναι, καὶ παρελθόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον τοιαύδε·

73. « Ἡ μὲν πρέσβευσις ἡμῶν οὐκ ἐς ἀντιλογίαν τοῖς ὑμετέροις συμμαχοῖς ἐγένετο, ἀλλὰ περὶ ὧν ἡ πόλις ἔπεμψεν αἰσθόμενοι δὲ καταβολὴν οὐκ ὀλίγην οὖσαν ἡμῶν παρήλθομεν, οὐ τοῖς ἐγκλήμασι τῶν πόλεων ἀντεροῦντες — οὐ γὰρ παρὰ δικασταῖς ὑμῖν οὔτε ἡμῶν οὔτε τούτων οἱ λόγοι ἂν γίνονιντο —, ἀλλ' ὅπως μὴ ῥαδίως περὶ μεγάλων πραγμάτων τοῖς συμμαχοῖς πειθόμενοι χεῖρον βουλευσῆσθε, καὶ ἅμα βουλόμενοι περὶ τοῦ παντός λόγου τοῦ ἐς ἡμᾶς καθεστῶτος δηλῶσαι, ὡς οὔτε ἀπεικίτως ἔχομεν, ἅ κεκτήμεθα, ἢ τε πόλις ἡμῶν ἀξία λόγου ἐστίν.

» Καὶ τὰ μὲν πάνυ παλαιὰ τί δεῖ λέγειν, ὧν ἀκοαὶ μᾶλλον² λόγων μάρτυρες ἢ ὄφεις τῶν ἀκουσομένων; τὰ δὲ Μηδικὰ καὶ ὅσα αὐτοὶ ξύνιστε, εἰ καὶ δι' ὄχλου μᾶλλον ἔσται ἀεὶ προβαλλομένοις, ἀνάγκη λέγειν. καὶ γὰρ ὅτε ἐδρῶμεν, ἐπ' ὠφελίᾳ ἐκινδυνεύετο, ἧς τοῦ μὲν ἔργου μέρος μετέσχετε, τοῦ δὲ λόγου μὴ παντός, εἴ τι ὠφελεῖ, στερισκώμεθα. ῥηθῆ-³ σεται δὲ οὐ παραιτήσεως μᾶλλον ἔνεκα ἢ μαρτυρίου καὶ δηλώσεως, πρὸς οἷαν ὑμῖν πόλιν μὴ εὖ βουλευομένοις ὁ ἀγὼν καταστήσεται.

» Φαμὲν γὰρ Μαραθῶνί τε μόνοι προκινδυνεύσαι τῷ βαρ-⁴

βάρη καί, ὅτε τὸ ὕστερον ἦλθεν, οὐχ ἱκανοὶ ὄντες κατὰ γῆν ἀμύνεσθαι, ἐσβάντες ἐς τὰς ναῦς πανδημέ' ἐν Σαλαμῖνι ξυναυμαχῆσαι, ὅπερ ἔσχε μὴ κατὰ πόλεις αὐτὸν ἐπιπλέοντα τὴν Πελοπόννησον πορθεῖν, ἀδυνάτων ἂν ὄντων πρὸς ναῦς
 5 πολλὰς ἀλλήλοισ ἐπιβοηθεῖν. τεκμήριον δὲ μέγιστον αὐτὸς ἐποίησε· νικηθεὶς γὰρ ταῖς ναυσὶν ὡς οὐκέτι αὐτῷ ὁμοίως οὔσης τῆς δυνάμεως κατὰ τάχος τῷ πλέονι τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησε.

74. »Τοιοῦτου μέντοι ξυμβάντος τούτου καὶ σαφῶς δηλωθέντος, ὅτι ἐν ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ πράγματα ἐγένετο, τρία τὰ ὠφελιμώτατα ἐς αὐτὸ παρεσχόμεθα, ἀριθμόν τε νεῶν πλείστον καὶ ἄνδρα στρατηγὸν ξυνετώτατον καὶ προθυμίαν ἀκνοτάτην· ναῦς μὲν γὰρ ἐς τὰς τετρακοσίας ὀλίγη ἐλάσσους τῶν δύο μοιρῶν, Θεμιστοκλέα δὲ ἄρχοντα, ὃς αἰτιώτατος ἐν τῷ στενῷ ναυμαχῆσαι ἐγένετο, ὅπερ σαφέστατα ἔσωσε τὰ πράγματα, καὶ αὐτοὶ διὰ τοῦτο δὴ μάλιστα
 2 ἐτιμήσατε ἄνδρα ξένον τῶν ὡς ὑμᾶς ἐλθόντων. προθυμίαν δὲ καὶ πολὺ τολμηροτάτην ἐδείξαμεν, οἳ γὰρ, ἐπειδὴ ἡμῖν κατὰ γῆν οὐδεὶς ἐβοήθει, τῶν ἄλλων ἤδη μέχρι ἡμῶν δουλεύοντων, ἠξιώσαμεν ἐκλιπόντες τὴν πόλιν καὶ τὰ οἰκεία διαφθείραντες μηδ' ὡς τὸ τῶν περιλοιπῶν ξυμμάχων κοινὸν προλιπεῖν μηδὲ σκεδασθέντες ἀχρεῖοι αὐτοῖς γενέσθαι, ἀλλ' ἐσβάντες ἐς τὰς ναῦς κινδυνεῦσαι καὶ μὴ ὀργισθῆναι, ἔτι ἡμῖν οὐ προετιμωρήσατε.

3 »Ὡστε φασὲν οὐχ ἦσσαν αὐτοὶ ὠφελῆσαι ὑμᾶς ἢ τυχεῖν τούτου. ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀπὸ τε οἰκουμένων τῶν πόλεων καὶ ἐπὶ τῷ τὸ λοιπὸν νέμεσθαι, ἐπειδὴ ἐδείξατε ὑπὲρ ὑμῶν καὶ οὐχ ἡμῶν τὸ πλεόν, ἐβοηθήσατε — ὅτε γοῦν ἡμεν ἔτι σώοι, οὐ παρεγένεσθε —, ἡμεῖς δὲ ἀπὸ τε τῆς οὐκ οὔσης ἔτι ὀρμώμενοι καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν βραχείᾳ ἐλπίδι οὔσης κινδυνεύον-
 4 τες ξυνεσώσαμεν ὑμᾶς τε τὸ μέρος καὶ ἡμᾶς αὐτούς. εἰ δὲ

προσεχωρήσαμεν πρότερον τῷ Μήδῳ δείσαντες, ὡσπερ καὶ ἄλλοι, περὶ τῆς χώρας, ἢ μὴ ἐτολμήσαμεν ὕστερον ἐσθῆναι ἐς τὰς ναῦς ὡς διαφθαρμένοι, οὐδὲν ἂν ἔτι ἔδει ὑμᾶς μὴ ἔχοντας ναῦς ἱκανὰς ναυμαχεῖν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν ἂν αὐτῷ προεχώρησε τὰ πράγματα, ἢ ἐβούλετο.

75. » Ἄρ' ἄξιοί ἐσμεν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ προθυμίας ἕνεκα τῆς τότε καὶ γνώμης ξυνέσεως ἀρχῆς γε ἧς ἔχομεν τοῖς Ἕλλησι μὴ οὕτως ἄγαν ἐπιφθόνως διακεῖσθαι; καὶ γὰρ ² αὐτὴν τήνδ' ἐλάβομεν οὐ βιασάμενοι, ἀλλ' ὑμῶν μὲν οὐκ ἐβηλησάντων παραμεῖναι πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ βαρβάρου, ἡμῖν δὲ προσελθόντων τῶν ξυμμάχων καὶ αὐτῶν δεηθέντων ἡγεμόνας καταστῆναι. ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ ἔργου κατηναγκάσθημεν ³ τὸ πρῶτον προαγαγεῖν αὐτὴν ἐς τόδε, μάλιστα μὲν ὑπὸ δέους, ἔπειτα δὲ καὶ τιμῆς, ὕστερον καὶ ὠφελίας. καὶ οὐκ ἀσφαλὲς ⁴ ἔτι ἐδόκει εἶναι, τοῖς πολλοῖς ἀπηχθημένους καὶ τινῶν καὶ ἡδῆ ἀποστάντων κατεστραμμένων ὑμῶν τε ἡμῖν οὐκέτι ὁμοίως φίλων, ἀλλ' ὑπόπτων καὶ διαφόρων ὄντων ἀνέντας κινδυνεύειν — καὶ γὰρ ἂν αἱ ἀποστάσεις πρὸς ὑμᾶς ἐγγίγνοντο — πᾶσι δὲ ἀνεπίφθονον τὰ ξυμφέροντα τῶν μεγί- ⁵ στων πέρὶ κινδύνων εὖ τίθεσθαι.

76. » Ὑμεῖς γοῦν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τὰς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ πόλεις ἐπὶ τὸ ὑμῖν ὠφέλιμον καταστησάμενοι ἐξηγεῖσθε· καὶ εἰ τότε ὑπομείναντες διὰ παντὸς ἀπήχθησθε ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ, ὡσπερ ἡμεῖς, εὖ ἴσμεν μὴ ἂν ἦσσαν ὑμᾶς λυπηροὺς γενομένους τοῖς ξυμμάχοις καὶ ἀναγκασθέντας ἂν ἢ ἄρχειν ἐγκρατῶς ἢ αὐτοὺς κινδυνεύειν. οὕτως οὐδ' ἡμεῖς ² θαυμαστὸν οὐδὲν πεποιθήκαμεν οὐδ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπέλου τρόπου, εἰ ἀρχὴν τε διδομένην ἐδεξάμεθα καὶ ταύτην μὴ ἀνείμεν ὑπὸ τῶν μεγίστων νικηθέντες, τιμῆς καὶ δέους καὶ ὠφελίας, οὐδ' αὖ πρῶτοι τοῦ τοιοῦτου ὑπάρξαντες, ἀλλ' αἰεὶ καθεστῶτος τὸν ἦσσω ὑπὸ τοῦ δυνατωτέρου κατείργεσθαι, ἄξιοί τε ἅμα

νομίζοντες είναι και ὑμῖν δοκοῦντες, μέχρι οὐ τὰ συμφέροντα
 λογιζόμενοι τῇ δικαίῳ λόγῳ νῦν χρήσθε, ὃν οὐδεὶς πω,
 παρατυχὸν ἰσχύι τι κτήσασθαι, προθεὶς τοῦ μὴ πλέον ἔχειν
 ἀπετράπετο.

3 > Ἐπαινέσθαι τε ἄξιοι, οἵτινες χρησάμενοι τῇ ἀνθρωπιᾷ
 φύσει, ὥστε ἐτέρων ἄρχειν, δικαιότεροι ἢ κατὰ τὴν ὑπάρ-
 4 χουσαν δύναμιν γεγένηται. ἄλλους γ' ἂν οὖν οἰόμεθα τὰ
 ἡμέτερα λαδόντας δεῖξαι ἂν μάλιστα, εἴ τι μετριάζομεν,
 ἡμῖν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐπαικικοῦς ἀδοξία τὸ πλέον ἢ ἔπαινος
 οὐκ εἰκότως περιέστυ.

77. > Καὶ ἐλασσούμενοι γὰρ ἐν ταῖς ξυμβολαῖαις πρὸς
 τοὺς ξυμμάχους δίκαις καὶ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἐν τοῖς ὁμοίοις
 2 νόμοις ποιήσαντες τὰς κρίσεις φιλοδικεῖν δοκοῦμεν. καὶ
 οὐδεὶς σκοπεῖ αὐτῶν, τοῖς καὶ ἄλλοιθι που ἀρχὴν ἔχουσι καὶ
 ἦσσαν ἡμῶν πρὸς τοὺς ὑπηκόους μετρίοις οὖσι διότι τοῦτο
 οὐκ ὀνειδίκεται· βιάζεσθαι γὰρ οἷς ἂν ἐξῆ, δικάζεσθαι οὐδὲν
 3 προσδέονται. οἱ δὲ εἰθισμένοι πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἴσου ὀμι-
 λαῖν, ἦν τι παρὰ τὸ μὴ οἶσθαι χρῆναι ἢ γνώμη ἢ δυνάμει
 τῇ διὰ τὴν ἀρχὴν καὶ ὀπωσοῦν ἐλασσωθῶσιν, οὐ τοῦ πλέο-
 νος μὴ στερισκόμενοι χάριν ἔχουσιν, ἀλλὰ τοῦ ἐνδεοῦς χαλε-
 πώτερον φέρουσιν, ἢ εἰ ἀπὸ πρώτης ἀποθέμενοι τὸν νόμον
 φανερώς ἐπλεονεκτοῦμεν· ἐκείνως δ' οὐδ' ἂν αὐτοὶ ἀντέλε-
 γον, ὡς οὐ χρεὸν τὸν ἦσσω τῇ κρατοῦντι ὑποχωρεῖν.

4 > Ἀδικούμενοί τε, ὡς ἔοικεν, οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον ὀργί-
 ζονται ἢ βιάζόμενοι· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἴσου δοκεῖ πλεονε-
 5 κτεῖσθαι, τὸ δ' ἀπὸ τοῦ κρείσσονος καταναγκάζεσθαι. ὑπὸ
 γοῦν τοῦ Μῆδου δεινότερα τούτων πάσχοντες ἠνείχοντο, ἢ
 δὲ ἡμετέρα ἀρχὴ χαλεπὴ δοκεῖ εἶναι, εἰκότως τὸ παρὸν γὰρ
 6 αἰ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις. ὑμεῖς γ' ἂν οὖν, εἰ καθελόντες ἡμᾶς
 ἄρξαιτε, τάχα ἂν τὴν εὖνοϊαν, ἦν διὰ τὸ ἡμέτερον δέος εὐλή-
 φετε, μεταβάλοιτε, εἴπερ, οἷα καὶ τότε πρὸς τὸν Μῆδον

δι' ὀλίγου ἠγησάμενοι ὑπεδείξατε, ὁμοῖα καὶ νῦν γινώσεσθε. ἄμεικτα γὰρ τὰ τε καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς νόμιμα τοῖς ἄλλοις ἔχετε, καὶ προσέτι εἰς ἕκαστος ἐξιῶν οὔτε τούτοις χρήται, οὔθ' οἷς ἢ ἄλλη Ἑλλάς νομίζει.

78. »Βουλευέσθε οὖν βραδέως ὡς οὐ περὶ βραχέων καὶ μὴ ἄλλοτρίαις γνώμαις καὶ ἐγκλήμασι πεισθέντες οἰκεῖον πόνον προσθήσθε. τοῦ δὲ πολέμου τὸν παράλογον, ὅσος ἐστί, πρὶν ἐν αὐτῷ γενέσθαι, προδιάγνωτε· μηκυνόμενος γὰρ ἐς ² τύχας φιλεῖ τὰ πολλὰ περιίστασθαι, ὧν ἴσον τε ἀπέχομεν καί, ὁποτέρως ἔσται, ἐν ἀδήλῳ κινδυνεύεται. ἰόντες τε οἱ ³ ἄνθρωποι ἐς τοὺς πολέμους τῶν ἔργων πρότερον ἔχονται, ἃ χρῆν ὕστερον δρᾶν, κακοπαθοῦντες δὲ ἤδη τῶν λόγων ἄπτονται. ἡμεῖς δὲ ἐν οὐδεμιᾷ πῶ τοιαύτη ἁμαρτία ὄντες οὔτ' αὐτοὶ ⁴ οὔθ' ὑμᾶς ὀρῶντες λέγομεν ὑμῖν, ἕως ἔτι αὐθαίρετος ἀμφοτέροις ἢ εὐβουλία, σπονδᾶς μὴ λύειν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὄρκους, τὰ δὲ διάφορα δίκῃ λύεσθαι κατὰ τὴν ξυνηθήκην· εἰ δὲ μὴ, θεοὺς τοὺς ὄρκίους μάρτυρας ποιούμενοι πειρασόμεθα ἀμύνεσθαι πολέμου ἄρχοντας ταύτη, ἣ ἂν ὑψηγῆσθε».

3. Δημηγορίαι τοῦ Ἀρχιδάμου καὶ Σθενελαΐδου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Σπάρτης καὶ ἡ ἐν αὐτῇ ἀπόφασις τῶν Λακεδαιμονίων.

(Κεφάλαιον 79-87)

79. Τοιαῦτα δὲ οἱ Ἀθηναῖοι εἶπον. ἐπειδὴ δὲ τῶν τε ξυμμάχων ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐγκλήματα τὰ ἐς τοὺς Ἀθηναίους καὶ τῶν Ἀθηναίων, ἃ ἔλεξαν, μεταστησάμενοι πάντας ἐβουλευόντο κατὰ σφᾶς αὐτοὺς περὶ τῶν παρόντων. καὶ τῶν μὲν πλειόνων ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἰ γνώμαι ἔφερον, ² ἀδικοῦν τε τοὺς Ἀθηναίους ἤδη καὶ πολεμητέα εἶναι ἐν

τάχει· παρελθὼν δὲ Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, ἀνὴρ καὶ
 ξυνετὸς δοκῶν εἶναι καὶ σώφρων, ἔλεξε τοιαύδε·

80. «Καὶ αὐτὸς πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπειρός εἰμι, ὡς
 Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμῶν τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἡλικίᾳ ὄρω, ὥστε
 μήτε ἀπειρία ἐπιθυμῆσαι τινα τοῦ ἔργου, ὅπερ ἂν οἱ πολλοὶ
 2 πάθοιεν, μήτε ἀγαθὸν καὶ ἀσφαλὲς νομίσαντα. εὕροιτε δ' ἂν
 τόνδε, περὶ οὗ νῦν βουλευέσθε, οὐκ ἂν ἐλάχιστον γενόμενον,
 εἰ σωφρόνως τις αὐτὸν ἐκλογίζοιτο.

3 » Πρὸς μὲν γὰρ τοὺς Πελοποννησίους καὶ ἀστυγείτονας
 παρόμοιος ἡμῶν ἢ ἀλκή, καὶ διὰ ταχέων οἷόν τε ἐφ' ἕκαστα
 ἐλθεῖν· πρὸς δὲ ἄνδρας, οἳ γῆν τε ἐκάς ἔχουσι καὶ προσέτι
 θαλάσσης ἐμπειρότατοί εἰσι καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἄριστα
 ἐξήρτυνται, πλούτῳ τε ἰδίῳ καὶ δημοσίῳ καὶ ναυσὶ καὶ ἵπποις
 καὶ ὄπλοις καὶ ὄχλῳ, ὅσος οὐκ ἐν ἄλλῃ ἐνὶ γῆ χωρίῳ Ἑλ-
 ληνικῷ ἐστίν, ἔτι δὲ καὶ ξυμμάχους πολλοὺς φόρου ὑποτε-
 4 λεῖς ἔχουσι, πῶς χρὴ πρὸς τούτους βραδίως πόλεμον ἄρασθαι
 καὶ τίνι πιστεύσαντας ἀπαρασκευάτους ἐπειχθῆναι; πότερον
 ταῖς ναυσὶν; ἀλλ' ἤσσοις ἐσμέν· εἰ δὲ μελετήσομεν καὶ ἀντι-
 παρασκευασόμεθα, χρόνος ἐνέσται. ἀλλὰ τοῖς χρήμασιν; ἀλλὰ
 πολλῷ ἔτι πλεόν τούτου ἐλλείπομεν καὶ οὔτε ἐν κοινῷ ἔχο-
 5 μεν οὔτε ἐτοίμως ἐκ τῶν ἰδίων φέρομεν.

81. » Τάχ' ἂν τις θαρσύνῃ, ὅτι τοῖς ὄπλοις αὐτῶν καὶ τῷ
 2 πλήθει ὑπερφέρομεν, ὥστε τὴν γῆν δησοῦν ἐπιφαιτῶντες. τοῖς
 δὲ ἄλλῃ γῆ ἐστὶ πολλή, ἣς ἄρχουσι, καὶ ἐκ θαλάσσης, ὧν
 3 δέονται, ἐπάξονται. εἰ δ' αὖ τοὺς ξυμμάχους ἀφιστάναι πει-
 ρασόμεθα, δεήσει καὶ τούτοις ναυσὶ βογηθῆναι τὸ πλεόν οὔσι
 νησιώταις.

4 » Τίς οὖν ἔσται ἡμῶν ὁ πόλεμος; εἰ μὴ γὰρ ἢ ναυσὶ κρα-
 τήσομεν ἢ τὰς προσόδους ἀφαιρήσομεν, ἀφ' ὧν τὸ ναυτικὸν
 5 τρέφουσι, βλαψόμεθα τὰ πλείω. κἂν τούτῳ οὐδὲ καταλύε-
 σθαι ἔτι καλόν, ἄλλως τε καὶ εἰ δόξομεν ἄρξει μᾶλλον τῆς

διαφορᾶς. μὴ γὰρ δὴ ἐκείνη γε τῇ ἐλπίδι ἐπαιρώμεθα, ὡς 6
ταχὺ παυθήσεται ὁ πόλεμος, ἣν τὴν γῆν αὐτῶν τέμνωμεν.
δέδοικα δὲ μᾶλλον, μὴ καὶ τοῖς παισὶν αὐτὸν ὑπολίπωμεν·
οὕτως εἰκὸς Ἀθηναίους φρονήματι μήτε τῇ γῇ δουλεύσαι
μήτε ὥσπερ ἀπείρους καταπλαγῆναι τῷ πολέμῳ.

82. »Οὐ μὴν οὐδὲ ἀναισθητῶς αὐτοὺς κελεύω τοὺς τε
ξυμμάχους ἡμῶν ἂν βλάπτειν καὶ ἐπιβουλεύοντας μὴ κατα-
φωρᾶν, ἀλλὰ ὄπλα μὲν μήπω κινεῖν, πέμπειν δὲ καὶ αἰτιᾶ-
σθαι μήτε πόλεμον ἄγαν διγλοῦντας, μήθ' ὡς ἐπιτρέψομεν,
κάν τούτῳ καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐξαρτύεσθαι ξυμμάχων τε
προσαγωγῇ, καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, εἴ ποθέν τινα ἢ
ναυτικοῦ ἢ χρημάτων δύναμιν προσληψόμεθα — ἀνεπίφθο-
νον δέ, ὅσοι, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς ὑπ' Ἀθηναίων ἐπιβουλεύομεθα,
μὴ Ἑλληνας μόνον, ἀλλὰ καὶ βαρβάρους προσλαβόντας δια-
σωθῆναι —, καὶ τὰ αὐτῶν ἅμα ἐκποριζώμεθα. καὶ ἦν μὲν 2
ἔσακούωσί τι πρεσβευομένων ἡμῶν, ταῦτα ἄριστα· ἦν δὲ μή,
διελθόντων ἐτῶν καὶ δύο καὶ τριῶν ἄμεινον ἤδη, ἦν δοκῇ,
πεφραγμένοι ἴμεν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἴσως ὄρωντες ἡμῶν ἤδη 3
τὴν τε παρασκευὴν καὶ τοὺς λόγους αὐτῇ ὁμοῖα ὑποσημαί-
νοντας μᾶλλον ἂν εἰκοιεν, καὶ γῆν ἔτι ἄτμητον ἔχοντες καὶ
περὶ παρόντων ἀγαθῶν καὶ οὐπω ἐφθαρμένων βουλευόμενοι.

»Μὴ γὰρ ἄλλο τι νομίσητε τὴν γῆν αὐτῶν ἢ ὄμηρον 4
ἔχειν, καὶ οὐχ ἦρσον, ὅσῳ ἄμεινον ἐξείργασται· ἦς φεῖδεσθαι
χρῆ ὡς ἐπὶ πλεῖστον καὶ μὴ ἐς ἀπόνοιαν καταστήσαντας
αὐτοὺς ἀληπτοτέρους ἔχειν. εἰ γὰρ ἀπαράσκευοι τοῖς τῶν 5
ξυμμάχων ἐγκλήμασιν ἐπειχθέντες τεμοῦμεν αὐτήν, εἰδότες,
ὅπως μὴ αἰσχίον καὶ ἀπορώτερον τῇ Πελοποννήσῳ πράξο-
μεν. ἐγκλήματα μὲν γὰρ καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν οἶόν τε 6
καταλῦσαι· πόλεμον δὲ ξύμπαντας ἀραμένους ἔνεκα τῶν
ἰδίων, ὃν οὐχ ὑπάρχει εἰδέναί, καθ' ὃ τι χωρήσει, οὐ βράδιον
εὐπρεπῶς θέσθαι.

83. » Καὶ ἀνανδρία μηδεὶ πολλοὺς μιᾶ πόλει μὴ ταχὺ
 2 ἐπελθεῖν δοκεῖτω εἶναι. εἰσὶ γὰρ καὶ ἐκεῖνοις οὐκ ἐλάσσους
 χρήματα φέροντες ξυμμαχοί, καὶ ἔστιν ὁ πόλεμος οὐχ ὄπλων
 τὸ πλεόν, ἀλλὰ δαπάνης, δι' ἣν τὰ ὄπλα ὠφελεῖ, ἄλλως τε
 3 καὶ ἠπειρώταις πρὸς θαλασσίους. πορισώμεθα οὖν πρῶτον
 αὐτὴν καὶ μὴ τοῖς τῶν ξυμμάχων λόγοις πρότερον ἐπαιρώ-
 μεθα, οἵπερ δὲ καὶ τῶν ἀποβαινόντων τὸ πλεόν ἐπ' ἀμφό-
 τερα τῆς αἰτίας ἔξομεν, οὗτοι καὶ καθ' ἠσυχίαν τι αὐτῶν
 προΐδωμεν.

84. » Καὶ τὸ βραδὺ καὶ μέλλον, ὃ μέμφονται μάλιστα
 ἡμῶν, μὴ αἰσχύνεσθε. σπεύδοντές τε γὰρ σχολαίτερον ἂν
 παύσαισθε διὰ τὸ ἀπαράσκευοι ἐγχειρεῖν, καὶ ἅμα ἐλευθέραν
 καὶ εὐδοξοτάτην πόλιν διὰ παντὸς νεμόμεθα.

2 » Καὶ δύναται μάλιστα σωφροσύνη ἔμφρων τοῦτ' εἶναι·
 μόνοι γὰρ δι' αὐτὸ εὐπραγίαις τε οὐκ ἐξυθρίζομεν καὶ ξυμ-
 φοραῖς ἡῶσον ἐτέρων εἴκομεν, τῶν τε ξὺν ἐπαίνῳ ἐξοτρυνόν-
 των ἡμᾶς ἐπὶ τὰ δεινὰ παρὰ τὸ δοκοῦν ἡμῖν οὐκ ἐπαιρόμεθα
 ἠδονῆ καί, ἣν τις ἄρα ξὺν κατηγορίᾳ παροξύνῃ, οὐδὲν μάλ-
 3 λον ἀχθεσθέντες ἀνεπαίσθημεν. πολεμικοὶ τε καὶ εὐβουλοὶ διὰ
 τὸ εὐκοσμον γιγνόμεθα, τὸ μὲν, ὅτι αἰδῶς σωφροσύνης πλει-
 στον μετέχει, αἰσχύνης δὲ εὐψυχία, εὐβουλοὶ δὲ ἀμαθέστερον
 τῶν νόμων τῆς ὑπεροφίας παιδευόμενοι καὶ ξὺν χαλεπότητι
 σωφρονέστερον, ἢ ὥστε αὐτῶν ἀνηκουστεῖν, καὶ μὴ τὰ ἀχρεῖα
 ξυνετοὶ ἄγαν ὄντες, τὰς τῶν πολεμίων παρασκευὰς λόγῳ
 καλῶς μεμφόμενοι ἀνομοίως ἔργῳ ἐπεξίεναι, νομίζειν δὲ τὰς
 τε διανοίας τῶν πέλας παραπλησίους εἶναι καὶ τὰς προσπι-
 πτούσας τύχας οὐ λόγῳ διαιρετάς.

4 » Ἄει δὲ ὡς πρὸς εὐβουλευομένους τοὺς ἐναντίους ἔργῳ παρα-
 σκευαζώμεθα· ἐπεὶ οὐκ ἐξ ἐκείνων ὡς ἀμαρτησομένων ἔχειν
 δεῖ τὰς ἐλπίδας, ἀλλ' ὡς ἡμῶν αὐτῶν ἀσφαλῶς προνοουμένων,
 πολὺ τε διαφέρειν οὐ δεῖ νομίζειν ἄνθρωπον ἀνθρώπου, κρά-

τιστον δὲ εἶναι, ὅστις ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις παιδεύεται.

85. » Ταύτας οὖν, ἅς οἱ πατέρες τε ἡμῖν παρέδωσαν μελέτας καὶ αὐτοὶ διὰ παντὸς ὠφελούμενοι ἔχομεν, μὴ παρῶμεν μηδ' ἐπειχθέντες ἐν βραχεὶ μορίῳ ἡμέρας περὶ πολλῶν σωμάτων καὶ χρημάτων καὶ πόλεων καὶ δόξης βουλευσώμεν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν. ἔξοστι δ' ἡμῖν μᾶλλον ἐτέρων διὰ ἰσχύον.

» Καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πέμπετε μὲν περὶ τῆς Ποτειδάας, πέμπετε δὲ περὶ ὧν οἱ ξυμμαχοὶ φασὶν ἀδικεῖσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐτοιμῶν ὄντων αὐτῶν δίκας δοῦναι· ἐπὶ δὲ τὸν διδόντα οὐ πρότερον νόμιμον ὡς ἐπ' ἀδικούντα ἰέναι. παρασκευάζεσθε δὲ τὸν πόλεμον ἅμα. ταῦτα γὰρ κράτιστα βουλευσεσθε καὶ τοῖς ἐναντίοις φοβερῶτατα ».

Καὶ ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοιαῦτα εἶπε· παρελθὼν δὲ Σθενελάδας τελευταῖος, εἰς τῶν ἐφόρων τότε ὢν, ἔλεξεν ἐν τοῖς Λακεδαιμονίοις ὧδε·

86. « Τοὺς μὲν λόγους τοὺς πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων οὐ γινώσκω· ἐπαινέσαντες γὰρ πολλὰ ἑαυτοὺς οὐδαμοῦ ἀντιπῶν, ὡς οὐκ ἀδικοῦσι τοὺς ἡμετέρους ξυμμάχους καὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι εἰ πρὸς τοὺς Μήδους ἐγένοντο ἀγαθοὶ τότε, πρὸς δ' ἡμᾶς κακοὶ νῦν, διπλοσίας ζημίας ἄξιοι εἰσιν, ὅτι ἀντ' ἀγαθῶν κακοὶ γεγέννηται.

» Ἡμεῖς δὲ ὁμοῖοι καὶ τότε καὶ νῦν ἐσμεν καὶ τοὺς ξυμμάχους, ἦν σωφρονῶμεν, οὐ περισφόμεθα ἀδικουμένους οὐδὲ μελλήσομεν τιμωρεῖν, οἳ γ' οὐκέτι μέλλουσι κακῶς πάσχειν. ἄλλοις μὲν γὰρ χρήματά ἐστι πολλὰ καὶ νῆες καὶ ἵπποι, ἡμῖν δὲ ξυμμαχοὶ ἀγαθοὶ, οὓς οὐ παραδοτέα τοῖς Ἀθηναίοις ἐστίν, οὐδὲ δίκαις καὶ λόγοις διακριτέα μὴ λόγῳ καὶ αὐτοὺς βλαπτομένους, ἀλλὰ τιμωρητέα ἐν τάχει καὶ παντὶ σθένει. καὶ ὡς ἡμᾶς πρέπει βουλευεσθαι ἀδικουμένους μηδεὶς διδασκέτω, ἀλλὰ τοὺς μέλλοντας ἀδικεῖν μᾶλλον πρέπει πολλὸν χρόνον βουλευεσθαι.

5 » Ψηφίζεσθε οὖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἀξίως τῆς Σπάρτης τὸν πόλεμον καὶ μήτε τοὺς Ἀθηναίους ἔατε μείζους γίνεσθαι, μήτε τοὺς ξυμμάχους καταπροδιδῶμεν, ἀλλὰ ξὺν τοῖς θεοῖς ἐπίωμεν πρὸς τοὺς ἀδικούντας».

87. Τοιαῦτα δὲ λέξας ἐπεψήφισεν αὐτοὺς ἔφορος ὢν ἐς
2 τὴν ἐκκλησίαν τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ — κρίνουσι γὰρ βοή καὶ οὐ ψήφῳ — οὐκ ἔφη διαγιγνώσκειν τὴν βοήν, ὁποτέρᾳ μείζων, ἀλλὰ βουλόμενος αὐτοὺς φανερώς ἀποδεικνυμένους τὴν γνώμην ἐς τὸ πολεμεῖν μᾶλλον ὀρμήσαι ἔλεξεν·
«Ὅτι μὲν ὑμῶν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, δοκοῦσι λελύσθαι αἱ σπονδαὶ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀδικεῖν, ἀναστήτω ἐς ἐκεῖνο τὸ χωρίον» δείξας τι χωρίον αὐτοῖς, «ὅτι δὲ μὴ δοκοῦσιν, ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα».

3 Ἀναστάντες δὲ διέστησαν, καὶ πολλῶ πλείους ἐγένοντο,
4 οἷς ἐδόκουν αἱ σπονδαὶ λελύσθαι. προσκαλέσαντές τε τοὺς ξυμμάχους εἶπον, ὅτι σφίσι μὲν δοκοῖεν ἀδικεῖν οἱ Ἀθηναῖοι, βούλεσθαι δὲ καὶ τοὺς πάντας ξυμμάχους παρακαλέσαντες ψήφῳ ἐπαγαγεῖν, ὅπως κοινῇ βουλευσάμενοι τὸν πόλεμον
5 ποιῶνται, ἣν δοκῆ. καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου διαπραξάμενοι ταῦτα καὶ οἱ Ἀθηναίων πρεσβεις ὕστερον, ἐφ'
6 ἄπερ ἦλθον, χρηματίσαντες. ἡ δὲ διαγνώμη αὕτη τῆς ἐκκλησίας, τοῦ τὰς σπονδὰς λελύσθαι, ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει καὶ δεκάτῳ τῶν τριακοντούτιδων σπονδῶν προκεχωρηκυῶν, αἱ ἐγένοντο μετὰ τὰ Εὐβοϊκά.

Γ. ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ
ΕΝ ΣΠΑΡΤΗΙ ΚΑΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΚΡΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

(Κεφάλαιον 119-128, 139-146).

1. Συνέλευσις τῶν συμμάχων ἐν Σπάρτῃ
καὶ ἀποτελέσματα αὐτῆς.

(Κεφάλαιον 119 - 128)

119. Αὐτίς δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς συμμάχους παρακάλεσαντες ψῆφον ἐβούλοντο ἐπαγαγεῖν, εἰ χρὴ πολεμεῖν. καὶ ἐλθόντων τῶν πρέσβειων ἀπὸ τῆς συμμαχίας καὶ ξυνόδου γενομένης οἱ τε ἄλλοι εἶπον, ἃ ἐβούλοντο, κατηγοροῦντες οἱ πλείους τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν πόλεμον ἀξιοῦντες γενέσθαι, καὶ οἱ Κορίνθιοι δεηθέντες μὲν καὶ κατὰ πόλεις πρότερον ἐκάστων ἰδίᾳ, ὥστε ψηφίσασθαι τὸν πόλεμον, δεδιότες περὶ τῆ Ποτειδαίᾳ, μὴ προδιαφθαρή, παρόντες δὲ καὶ τότε καὶ τελευταῖοι ἐπελθόντες ἔλεγον τοιαῦτα:

120. «Τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους, ὧ ἄνδρες ξύμμαχοι, οὐκ ἂν ἔτι αἰτιασθίμεθα, ὡς οὐ καὶ αὐτοὶ ἐψηφισμένοι τὸν πόλεμον εἶσι καὶ ἡμᾶς ἐς τοῦτο νῦν ξυνήγαγον. χρὴ γὰρ τοὺς ἡγεμόνας τὰ ἴδια ἐξ ἴσου νέμοντας τὰ κοινὰ προσκοπεῖν, ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλοις ἐκ πάντων προτιμῶνται. ἡμῶν δὲ ὅσοι μὲν Ἀθηναίοις ἤδη ἐνηλλάγησιν, οὐχὶ διδαχῆς δέονται, ὥστε φυλάξασθαι αὐτούς· τοὺς δὲ τὴν μεσόγειαν μᾶλλον καὶ μὴ ἐν πόρῳ καταφκημένους εἰδέναι χρὴ, ὅτι, τοῖς κάτω ἦν μὴ ἀμύνωσι, χαλεπωτέραν ἔξουσι τὴν κατακομιδὴν τῶν ὤραιων

καὶ πάλιν ἀντίληψιν ὧν ἡ θάλασσα τῇ ἡπειρῷ δίδωσι, καὶ τῶν νῦν λεγομένων μὴ κακοὺς κριτὰς ὡς μὴ προσηκόντων εἶναι, προσδέχεσθαι δὲ ποτε, εἰ τὰ κάτω προσῖντο, κἄν μέχρι σφῶν τὸ δεινὸν προελθεῖν, καὶ περὶ αὐτῶν οὐχ ἦσσαν νῦν βουλευέσθαι.

- 3 » Διόπερ καὶ μὴ ὀκνεῖν δεῖ αὐτοὺς τὸν πόλεμον ἀντ' εἰρήνης μεταλαμβάνειν. ἀνδρῶν γὰρ σωφρόνων μὲν ἔστιν, εἰ μὴ ἀδικοῖντο, ἡσυχάζειν, ἀγαθῶν δὲ ἀδικουμένους ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν, εὖ δὲ παρασχὸν ἐκ πολέμου πάλιν ξυμβῆναι καὶ μήτε τῇ κατὰ πόλεμον εὐτυχίᾳ ἐπαίρεσθαι μήτε τῇ
- 4 ἡσυχίᾳ τῆς εἰρήνης ἠδόμενον ἀδικεῖσθαι. ὅ τε γὰρ διὰ τὴν ἠδονὴν ὀκνῶν τάχιστ' ἂν ἀφαιρεθείη τῆς ῥαστώνης τὸ τερπνόν, δι' ὅπερ ὀκνεῖ, εἰ ἡσυχάζοι, ὅ τε ἐν πολέμῳ εὐτυχίᾳ πλεονάζων οὐκ ἐντεθύμηται θράσει ἀπίστῳ ἐπαιρόμενος.
- 5 πολλὰ γὰρ κακῶς γνωσθέντα ἀβουλοτέρων τῶν ἐναντίων τυχόντων κατωρθώθη, καὶ ἔτι πλείω, ἃ καλῶς δοκοῦντα βουλευθῆναι ἐς τοῦναντίον ἀσχυρῶς περιέστη· ἐνθυμεῖται γὰρ οὐδεὶς ὁμοίᾳ τῇ πίστει καὶ ἔργῳ ἐπεξέρχεται, ἀλλὰ μετ' ἀσφαλείας μὲν δοξάζομεν, μετὰ δέους δὲ ἐν τῷ ἔργῳ ἐλλείπομεν.

121. » Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρομεν καὶ ἱκανὰ ἔχοντες ἐγκλήματα καὶ, ὅταν ἀμυνώμεθα Ἀθηναίους, καταθησόμεθα αὐτὸν ἐν καιρῷ.

- 2 » Κατὰ πολλὰ δὲ ἡμᾶς εἰκὸς ἐπικρατήσαι, πρῶτον μὲν πλήθει προύχοντας καὶ ἐμπειρίᾳ πολεμικῇ, ἔπειτα ὁμοίως
- 3 πάντας ἐς τὰ παραγγελλόμενα ἰόντας, ναυτικόν τε, ᾧ ἰσχύουσιν, ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης τε ἐκάστοις οὐσίας ἐξαρτυσόμεθα καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς καὶ Ὀλυμπίᾳ χρημάτων· δάνεισμα γὰρ ποιησάμενοι ὑπολαβεῖν οἷοί τ' ἐσμέν μισθῷ μείζονι τοὺς ξένους αὐτῶν ναυδάτας. ὠνητὴ γὰρ Ἀθηναίων ἡ δύναμις μᾶλλον ἢ οἰκεία· ἡ δὲ ἡμετέρα ἦσσαν ἂν τοῦτο πάθει τοῖς

σώμασι τὸ πλεόν ἰσχύουσα ἢ τοῖς χρήμασι. μιᾶ τε νίκη ναυ-⁴
μαχίας κατὰ τὸ εἶδος ἀλίσκονται· εἰ δ' ἀντίσχοιεν, μελετή-
σομεν καὶ ἡμεῖς ἐν πλέονι χρόνῳ τὰ ναυτικὰ καί, ὅταν τὴν
ἐπιστήμην ἐς τὸ ἴσον καταστήσωμεν, τῇ γε εὐφυχίᾳ δῆπου
περισσόμεθα. ὁ γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν φύσει ἀγαθόν, ἐκείνοις οὐκ
ἂν γένοιτο διδαχῇ· ὁ δ' ἐκείνοι ἐπιστήμη προύχουσι, καθαι-
ρετέον ἡμῖν ἐστὶ μελέτη.

»Χρήματα δ', ὥστ' ἔχειν ἐς αὐτά, οἴσομεν· ἢ δεινὸν ἂν⁵
εἶη, εἰ οἱ μὲν ἐκείνων ξύμμαχοι ἐπὶ δουλείᾳ τῇ αὐτῶν φέ-
ροντες οὐκ ἀπεροῦσιν, ἡμεῖς δ' ἐπὶ τῇ τιμωρούμενοι τοὺς
ἐχθροὺς καὶ αὐτοὶ ἅμα σφίζεσθαι οὐκ ἄρα δαπανήσομεν καὶ
ἐπὶ τῇ μῇ ὑπ' ἐκείνων αὐτὰ ἀφαιρεθέντες αὐτοῖς τούτοις
κακῶς πάσχειν.

122. »ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλαι ὁδοὶ πολέμου ἡμῖν, ξυμ-
μάχων τε ἀπόστασις μάλιστα παραίρεσις οὖσα τῶν προσόδων,
αἷς ἰσχύουσι, καὶ ἐπιτειχισμὸς τῇ χώρᾳ ἄλλα τε, ὅσα οὐκ
ἂν τις νῦν προῖδοι. ἤκιστα γὰρ πόλεμος ἐπὶ ῥητοῖς χωρεῖ,
αὐτὸς δὲ ἀφ' αὐτοῦ τὰ πολλὰ τεχνᾶται πρὸς τὸ παρατυγχά-
νον· ἐν ᾧ ὁ μὲν εὐοργήτως αὐτῷ προσομιλήσας βεβαιότερος,
ὁ δὲ ὀργισθεὶς περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάσσω πταίει.

»Ἐνθυμώμεθα δὲ καί, ὅτι, εἰ μὲν ἦσαν ἡμῶν ἐκάσταις²
πρὸς ἀντιπάλους περὶ γῆς ὅρων διαφοραί, οἷστέν ἂν ἦν· νῦν
δὲ πρὸς ξύμπαντάς τε ἡμᾶς Ἀθηναῖοι ἱκανοὶ καὶ κατὰ πόλιν
εἶτι δυνατώτεροι· ὥστε, εἰ μὴ καὶ ἄθροοι, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ
ἕκαστον ἄστει, μιᾶ γνώμῃ ἀμυνόμεθα αὐτούς, δίχα γε ὄντας
ἡμᾶς ἀπόνως χειρώσονται. καὶ τὴν ἦσσαν, εἰ καὶ δεινὸν τῷ
ἀκούσαι, ἴστω οὐκ ἄλλο τι φέρουσαν ἢ ἀντικρυς δουλείαν· ὁ³
καὶ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι αἰσχρὸν τῇ Πελοποννήσῳ καὶ πόλεις
τοσάσδε ὑπὸ μιᾶς κακοπαθεῖν. ἐν ᾧ ἢ δικαίως δοκοῖμεν ἂν
πάσχειν ἢ διὰ δειλίαν ἀνέχεσθαι καὶ τῶν πατέρων χεῖρους
φαίνεσθαι, οἱ τὴν Ἑλλάδα ἠλευθέρωσαν· ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἡμῖν

αὐτοῖς βεβαιούμεν αὐτό, τύραννον δὲ ἔωμεν ἐγκαθεστάναι
 4 πόλιν, τοὺς δ' ἐν μιᾷ μονάρχους ἀξιοῦμεν καταλύειν. καὶ οὐκ
 ἴσμεν, ὅπως τάδε τριῶν τῶν μεγίστων ξυμφορῶν ἀπήλλακται,
 ἀξυνεσίας ἢ μαλακίας ἢ ἀμελείας. οὐ γὰρ δὴ πεφευγότες
 ταῦτα ἐπὶ τὴν πλείστους δὴ βλάβασαν καταφρόνησιν κεχω-
 ρήκατε, ἢ ἐκ τοῦ πολλοὺς σφάλλῃν τὸ ἐναντίον ὄνομα ἀφρο-
 σύνη μετωνόμασται.

123. »Τὰ μὲν οὖν προγεγενημένα τί δεῖ μακρότερον, ἢ
 ἐς ὅσον τοῖς νῦν ξυμφέρει, αἰτιᾶσθαι; περὶ δὲ τῶν ἔπειτα
 μελλόντων τοῖς παροῦσι βοηθοῦντας χρῆ ἐπιταλαιπωρεῖν —
 πάτριον γὰρ ὑμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι — καὶ
 μὴ μεταβάλλῃν τὸ ἔθος, εἰ ἄρα πλοῦτιν τε νῦν καὶ ἐξουσίαν
 ὀλίγον προφέρετε — οὐ γὰρ δίκαιον, ἂν τῇ ἀπορίᾳ ἐκτῆθη, τῇ
 περιουσίᾳ ἀπολέσθαι —, ἀλλὰ θαρσοῦντας ἰέναι κατὰ πολλὰ
 ἐς τὸν πόλεμον, τοῦ τε θεοῦ χρήσαντος καὶ αὐτοῦ ὑποσχο-
 μένου ξυλλήψεσθαι καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος πάσης ξυναγω-
 2 νουμένης, τὰ μὲν φόβῳ, τὰ δὲ ὠφελίᾳ. σπονδὰς τε οὐ λύσετε
 πρότεροι, ἅς γε καὶ ὁ θεὸς κελεύων πολεμεῖν νομίζει παρα-
 βεβάσθαι, ἡδικοημέναις δὲ μᾶλλον βοηθήσετε· λύουσι γὰρ οὐχ
 οἱ ἀμυνόμενοι, ἀλλ' οἱ πρότεροι ἐπιόντες.

124. »Ὡστε πανταχόθεν καλῶς ὑπάρχον ὑμῖν πολεμεῖν
 καὶ ἡμῶν τάδε κοινῇ παραινούντων, εἴπερ βεβαϊότατον καὶ
 πόλεσι καὶ ἰδιώταις τὸ ταῦτά ξυμφέροντα εἶναι, μὴ μέλλετε
 Ποτειδαίαταις τε ποιεῖσθαι τιμωρίαν οὔσι Δωριεῦσι καὶ ὑπὸ
 Ἰώνων πολιορκουμένοις, οὐ πρότερον ἦν τοῦναντίον, καὶ τῶν
 ἄλλων μετελθεῖν τὴν ἐλευθερίαν· ὥς οὐκέτι ἐνδέχεται περι-
 μένοντας τοὺς μὲν ἤδη βλάπτεσθαι, τοὺς δ', εἰ γνωσθησόμεθα
 ξυνηλθόντες μὲν, ἀμύνεσθαι δὲ οὐ τολμῶντες, μὴ πολὺ ὕστε-
 2 ρον τὸ αὐτὸ πάσχειν· ἀλλὰ νομίσαντες ἐς ἀνάγκην ἀφίχθαι,
 ὧ ἄνδρες ξύμμαχοι, καὶ ἅμα τάδε ἄριστα λέγεσθαι ψηφισα-
 σθε τὸν πόλεμον μὴ φοβηθέντες τὸ αὐτίκα δεινόν, τῆς δ' ἀπ'

αὐτοῦ διὰ πλείονος εἰρήνης ἐπιθυμήσαντες· ἐκ πολέμου μὲν γὰρ εἰρήνη μᾶλλον βεβαιοῦται, ἀφ' ἡσυχίας δὲ μὴ πολεμήσαι οὐχ ὁμοίως ἀκίνδυνον. καὶ τὴν καθεστηκυῖαν ἐν τῇ Ἑλλάδι 3 πόλιν τύραννον ἡγήσάμενοι ἐπὶ πᾶσιν ὁμοίως καθεστάναι, ὥστε τῶν μὲν ἤδη ἄρχειν, τῶν δὲ διανοεῖσθαι, παραστησώμεθα ἐπελθόντες καὶ αὐτοὶ τε ἀκινδύνως τὸ λοιπὸν οἰκῶμεν καὶ τοὺς νῦν δεδουλωμένους Ἑλληνας ἐλευθερώσωμεν».

125. Τοιαῦτα οἱ Κορίνθιοι εἶπον.

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ ἀφ' ἀπάντων ἤκουσαν γνώμην, ψῆφον ἐπήγαγον τοῖς ξυμμάχοις ἅπασιν, ὅσοι παρήσαν, ἕξις, καὶ μείζονι καὶ ἐλάσσονι πόλει· καὶ τὸ πλῆθος ἐψηφίσαντο πολεμεῖν. δεδογμένον δὲ αὐτοῖς εὐθὺς μὲν ἀδύνατα ἦν 2 ἐπιχειρεῖν ἀπαρασκευαίους οὖσιν, ἐκπορίζεσθαι δὲ ἐδόκει ἑκάστους, ἃ πρόσφορα ἦν, καὶ μὴ εἶναι μέλλησιν. ὅμως δὲ καθισταμένοις, ὧν ἔδει, ἐνιαυτὸς μὲν οὐ διετρίβη, ἔλασσον δέ, πρὶν ἐσθαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ τὸν πόλεμον ἄρασθαι φανερώς.

126. Ἐν τούτῳ δὲ ἐπρεσβεύοντο τῷ χρόνῳ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐγκλήματα ποιούμενοι, ὅπως σφίσιν ὅτι μεγίστη πρόφασις εἴη τοῦ πολεμεῖν, ἦν μὴ τι ἐσακούωσι. καὶ πρῶτον 2 μὲν πρέσβεις πέμψαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκέλευον τοὺς Ἀθηναίους τὸ ἄγος ἐλαύνειν τῆς θεοῦ. τὸ δὲ ἄγος ἦν τοιόνδε.

Κύλων ἦν Ὀλυμπιονίκης, ἀνὴρ Ἀθηναῖος τῶν πάλαι εὐ- 3 γενεῆς τε καὶ δυνατός· ἐγεγαμήκει δὲ θυγατέρα Θεαγένους, Μεγαρέως ἀνδρός, ὃς κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐτυράννει Μεγάρων. χρωμένῳ δὲ τῷ Κύλωνι ἐν Δελφοῖς ἀνείλεν ὁ θεὸς ἐν 4 τῇ τοῦ Διὸς τῇ μεγίστῃ ἑορτῇ καταλαβεῖν τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν. ὁ δὲ παρά τε τοῦ Θεαγένους δύναμιν λαβὼν καὶ 5 τοὺς φίλους ἀναπέισας, ἐπειδὴ ἐπήλθον Ὀλύμπια τὰ ἐν Πελοποννήσῳ, κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν ὡς ἐπὶ τυραννίδι, νομίσας ἑορτὴν τε τοῦ Διὸς μεγίστην εἶναι καὶ ἑαυτῷ τι προσήκειν

6 Ὀλύμπια νενικηκότι. εἰ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἢ ἄλλοθί που ἡ
 μεγίστη ἐορτὴ εἴρητο, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι κατενόησε τό τε μαν-
 τεῖον οὐκ ἐδήλου — ἔστι γὰρ καὶ Ἀθηναίους Διάσια, ἃ κα-
 λεῖται Διὸς ἐορτὴ Μειλιχίου μεγίστη, ἔξω τῆς πόλεως, ἐν ἣ
 πανδημεὶ θύουσι πολλὰ οὐχ ἱερεῖα, ἀλλὰ θύματα ἐπιχώρια —
 δοκῶν δὲ ὀρθῶς γιγνώσκειν ἐπεχείρησε τῷ ἔργῳ.

7 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι ἐβοήθησάν τε πανδημεὶ ἐκ τῶν
 8 ἀγρῶν ἐπ' αὐτοὺς καὶ προσκαθεζόμενοι ἐπολιόρκουν. χρόνου
 δὲ ἐπιγιγνομένου οἱ Ἀθηναῖοι τρυχόμενοι τῇ προσεδρεία
 ἀπῆλθον οἱ πολλοὶ ἐπιτρέψαντες τοῖς ἐννέα ἄρχουσι τὴν
 φυλακὴν καὶ τὸ πᾶν αὐτοκράτορσι διαθεῖναι, ἣ ἂν ἄριστα
 διαγιγνώσκωσι· τότε δὲ τὰ πολλὰ τῶν πολιτικῶν οἱ ἐννέα
 ἄρχοντες ἔπρασον.

9 Οἱ δὲ μετὰ τοῦ Κύλωνος πολιορκούμενοι φλαύρως εἶχον
 10 σίτου τε καὶ ὕδατος ἀπορίαν· ὁ μὲν οὖν Κύλων καὶ ὁ ἀδελφὸς
 αὐτοῦ ἐκδιδράσκουσιν· οἱ δ' ἄλλοι, ὡς ἐπιέζοντο καὶ τινες
 καὶ ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, καθίζουσιν ἐπὶ τὸν βωμὸν
 11 ἱκέται τὸν ἐν τῇ ἀκροπόλει. ἀναστήσαντες δὲ αὐτοὺς οἱ τῶν
 Ἀθηναίων ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακὴν, ὡς ἐώρων ἀποθνή-
 σκοντας ἐν τῷ ἱερῷ, ἐφ' ᾧ μηδὲν κακὸν ποιήσουσιν, ἀπαγα-
 γόντες ἀπέκτειναν· καθεζομένους δὲ τινας καὶ ἐπὶ τῶν σεμνῶν
 θεῶν ἐν τῇ παρόδῳ διεχρήσαντο. καὶ ἀπὸ τούτου ἐναγεῖς
 καὶ ἀλιτήριοι τῆς θεοῦ ἐκεῖνοί τε ἐκαλοῦντο καὶ τὸ γένος τὸ
 12 ἀπ' ἐκεῖνων. ἤλασαν μὲν οὖν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐναγεῖς
 τούτους, ἤλασε δὲ καὶ Κλεομένης ὁ Λακεδαιμόνιος ὕστερον
 μετὰ Ἀθηναίων στασιαζόντων, τοὺς τε ζῶντας ἐλαύνοντας
 καὶ τῶν τεθνεώτων τὰ ὀσᾶ ἀνελόντες ἐξέβαλον· κατῆλθον
 μέντοι ὕστερον, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἔστιν ἔτι ἐν τῇ πόλει.

127. Τοῦτο δὴ τὸ ἄγος οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκέλευον ἐλαύ-
 νειν δῆθεν τοῖς θεοῖς πρῶτον τιμωροῦντες, εἰδότες δὲ Περι-
 κλέα τὸν Ἐανθίππου προσεχόμενον αὐτῷ κατὰ τὴν μητέρα

καὶ νομίζοντες ἐκπεσόντος αὐτοῦ ῥᾶον ἂν σφίσι προχωρεῖν τὰ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. οὐ μέντοι τοσοῦτον ἤλπιζον παθεῖν ² ἂν αὐτὸν τοῦτο, ὅσον διαβολὴν οἴσειν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐκείνου ξυμφορὰν τὸ μέρος ἔσται ὁ πόλεμος. ὧν γὰρ δυνατώτατος τῶν καθ' ἑαυτὸν καὶ ἄγων τὴν πολιτείαν ³ ἤγαντιοῦτο πάντα τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ οὐκ εἶα ὑπείκειν, ἀλλ' ἐς τὸν πόλεμον ὄρμα τοὺς Ἀθηναίους.

128. Ἀντεκέλευον δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Λακεδαιμονίους τὸ ἀπὸ Ταινάρου ἄγος ἐλαύνειν. οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι ἀναστήσαντές ποτε ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἀπὸ Ταινάρου τῶν Εἰλώτων ἰκέτας ἀπαγαγόντες διέφθειραν δι' ὃ δὴ καὶ σφίσι αὐτοῖς νομίζουσι τὸν μέγαν σεισμὸν γενέσθαι ἐν Σπάρτῃ. ἐκέλευον δὲ καὶ τὸ τῆς Χαλκιοῖκου ἄγος ἐλαύνειν αὐτούς.

2. Νέαι ἀξιώσεις τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἀπόφασις περὶ αὐτῶν ἐν Ἀθήναις.

(Κεφάλαιον 139-146)

139. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης πρεσβείας τοιαῦτα ἐπέταξάν τε καὶ ἀντεκελεύσθησαν περὶ τῶν ἐναγῶν τῆς ἐλάσεως· ὕστερον δὲ φοιτῶντες παρ' Ἀθηναίους Ποταδαίας τε ἀπανίστασθαι ἐκέλευον καὶ Αἰγίναν αὐτόνομον ἀφιέναι καὶ μάλιστα γὰρ πάντων καὶ ἐνδηλότατα προύλεγον τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα καθελούσι μὴ ἂν γενέσθαι πόλεμον, ἐν ᾧ εἰρηγοῦσιν αὐτοὺς μὴ χρῆσθαι τοῖς λιμέσι τοῖς ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ μηδὲ τῇ Ἀττικῇ ἀγορᾷ. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ² οὔτε τᾶλλα ὑπήκουον οὔτε τὸ ψήφισμα καθήρουν ἐπικαλοῦντες ἐπεργασίαν Μεγαρεῦσι τῆς γῆς τῆς ἱερᾶς καὶ τῆς ἀορίστου καὶ ἀνδραπόδων ὑποδοχῆν τῶν ἀφισταμένων.

3 Τέλος δὲ ἀφικομένων τῶν τελευταίων πρέσβειων ἐκ Λακεδαιμόνων, Ῥαμφίου τε καὶ Μελησίππου καὶ Ἀγησάνδρου, καὶ λεγόντων ἄλλο μὲν οὐδὲν ὢν πρότερον εἰώθεσαν, αὐτὰ δὲ τάδε ὅτι

«Λακεδαιμόνιοι βούλονται τὴν εἰρήνην εἶναι, εἴη δ' ἂν, εἰ τοὺς Ἑλληνας αὐτονόμους ἀφεῖτε»,

ποιήσαντες ἐκκλησίαν οἱ Ἀθηναῖοι γνώμας σφίσιν αὐτοῖς προυτίθεσαν, καὶ ἐδόκει ἅπαξ περὶ ἀπάντων βουλευσαμένους
4 ἀποκρίνασθαι. καὶ παρόντες ἄλλοι τε πολλοὶ ἔλεγον, ἐπ' ἀμφοτέρα γιγνόμενοι ταῖς γνώμας καὶ ὡς χρὴ πολεμεῖν καὶ ὡς μὴ ἐμπόδιον εἶναι τὸ ψήφισμα εἰρήνης, ἀλλὰ καθελεῖν, καὶ παρελθῶν Περικλῆς ὁ Ἐανθίππου, ἀνὴρ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον πρῶτος Ἀθηναίων, λέγειν τε καὶ πράσσειν δυνατώτατος, παρήγει τοιάδε·

140. «Τῆς μὲν γνώμης, ὦ Ἀθηναῖοι, ἀεὶ τῆς αὐτῆς ἔχομαι, μὴ εἶκειν Πελοποννησίοις, καίπερ εἰδῶς τοὺς ἀνθρώπους οὐ τῇ αὐτῇ ὀργῇ ἀναπειθομένους τε πολεμεῖν καὶ ἐν τῷ ἔργῳ πράσσοντας, πρὸς δὲ τὰς ξυμφορὰς καὶ τὰς γνώμας τρεπομένους. ὀρῶ δὲ καὶ νῦν ὁμοῖα καὶ παραπλήσια συμβουλευτέα μοι ὄντα, καὶ τοὺς ἀναπειθομένους ὑμῶν δικαίῳ τοῖς κοινῇ δόξασιν, ἦν ἄρα τι καὶ σφαλλώμεθα, βοηθεῖν, ἢ μὴδὲ κατορθοῦντας τῆς ξυνέσεως μεταποιεῖσθαι. ἐνδέχεται γὰρ τὰς ξυμφορὰς τῶν πραγμάτων οὐχ ἤρσον ἀμαθῶς χωρῆσαι ἢ καὶ τὰς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου· διόπερ καὶ τὴν τύχην, ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῆ, εἰώθαμεν αἰτιώσθαι.

2 » Λακεδαιμόνιοι δὲ πρότερόν τε δῆλοι ἦσαν ἐπιβουλεύοντες ἡμῖν καὶ νῦν οὐχ ἤκιστα. εἰρημένον γὰρ δίκας μὲν τῶν διαφόρων ἀλλήλοις διδόναι καὶ δέχεσθαι, ἔχειν δὲ ἑκατέρους, ἃ ἔχομεν, οὔτε αὐτοὶ δίκας πω ἤτησαν οὔτε ἡμῶν διδόντων δέχονται, βούλονται δὲ πολέμῳ μᾶλλον ἢ λόγοις τὰ ἐγκλήματα διαλύεσθαι, καὶ ἐπιτάσσοντες ἤδη καὶ οὐκέτι αἰτιώμε-

νοι πάρεισι. Ποτειδαίας τε γὰρ ἀπανίστασθαι κελεύουσι καὶ 3
 Αἴγιναν αὐτόνομον ἀφιέναι καὶ τὸ Μεγαρέων φήφισμα καθαι-
 ρεῖν· οἱ δὲ τελευταῖοι οἷδε ἦκοντες καὶ τοὺς Ἑλληνας προα-
 γορεύουσιν αὐτονόμους ἀφιέναι.

» Ὑμῶν δὲ μηδεὶς νομίση περὶ βραχέος ἂν πολεμεῖν, εἰ τὸ 4
 Μεγαρέων φήφισμα μὴ καθέλαιμεν, ὅπερ μάλιστα προύχον-
 ται, εἰ καθαιρεθῆι, μὴ ἂν γίνεσθαι τὸν πόλεμον, μηδ' ἐν
 ὑμῖν αὐτοῖς αἰτίαν ὑπολίπησθε, ὡς διὰ μικρὸν ἐπολεμήσατε.
 τὸ γὰρ βραχὺ τι τοῦτο πᾶσαν ὑμῶν ἔχει τὴν βεβαίωσιν καὶ 5
 πείραν τῆς γνώμης, οἷς εἰ ξυγχωρήσετε, καὶ ἄλλο τι μείζον
 εὐθὺς ἐπιταχθήσεσθε ὡς φόβῳ καὶ τοῦτο ὑπακούσαντες· ἀπι-
 σχυρισάμενοι δὲ σαφὲς ἂν καταστήσατε αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ ἴσου
 ὑμῖν μᾶλλον προσφέρεσθαι.

141. » Αὐτόθεν δὴ διανοήθητε ἢ ὑπακοῦειν, πρὶν τι βλα-
 βῆναι ἢ, εἰ πολεμήσομεν, ὡς ἔμοιγε ἄμεινον δοκεῖ εἶναι, καὶ
 ἐπὶ μεγάλη καὶ ἐπὶ βραχεῖα ὁμοίως προφάσει μὴ εἰζόντες
 μηδὲ ξὺν φόβῳ ἔζοντες, ἃ κεκτήμεθα. τὴν γὰρ αὐτὴν δύνα-
 ται δούλωσιν ἢ τε μεγίστη καὶ ἐλαχίστη δικαίωσις ἀπὸ τῶν
 ὁμοίων πρὸ δίκης τοῖς πέλας ἐπιτασσομένη.

» Τὰ δὲ τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἐκατέροις ὑπαρχόντων, ὡς οὐκ 2
 ἀσθενέστερα ἔξομεν, γνῶτε καθ' ἕκαστον ἀκούοντες. αὐτουρ- 3
 γοί τε γὰρ εἰσι Πελοποννήσιοι καὶ οὔτε ἰδίᾳ οὔτε ἐν κοινῷ
 χρήματά ἐστιν αὐτοῖς, ἔπειτα χρονίων πολέμων καὶ διαποντίων
 ἄπειροι διὰ τὸ βραχέως αὐτοὶ ἐπ' ἀλλήλους ὑπὸ πείνης ἐπι-
 φέρειν. καὶ οἱ τοιοῦτοι οὔτε ναῦς πληροῦν οὔτε πεζὰς στρα- 4
 τίας πολλάκις ἐκπέμπειν δύνανται ἀπὸ τῶν ἰδίων τε ἅμα
 ἀπόντες καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν δαπανῶντες καὶ προσέτι καὶ
 θαλάσσης εἰργόμενοι· αἱ δὲ περιουσαὶ τοὺς πολέμους μάλ- 5
 λον ἢ αἱ βίαιοι ἐσφοραὶ ἀνέχουσι. σώμασί τε ἐτοιμότεροι οἱ
 αὐτουργοὶ τῶν ἀνθρώπων ἢ χρήμασι πολεμεῖν, τὸ μὲν πιστὸν
 ἔχοντες ἐκ τῶν κινδύνων κἂν περιγενέσθαι, τὸ δὲ οὐ βέβαιον

μή οὐ προαναλώσειν, ἄλλως τε κἄν παρά δόξαν, ὅπερ εἰκός, ὁ πόλεμος αὐτοῖς μηχανήται.

- 6 » Μάχη μὲν γὰρ μιᾶ πρὸς ἅπαντας Ἕλληνας δυνατοὶ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἀντισχεῖν, πολεμεῖν δὲ μὴ πρὸς ὁμοίαν ἀντιπαρασκευὴν ἀδύνατοι, ὅταν μήτε βουλευτηρίῳ ἐνὶ χρώμενοι παραχρῆμά τι ὀξέως ἐπιτελῶσι πάντες τε ἰσόφηφοι ὄντες καὶ οὐχ ὁμόφυλοι τὸ ἐφ' ἑαυτὸν ἕκαστος σπεύδῃ·
- 7 ἐξ ὧν φιλεῖ μηδὲν ἐπιτελὲς γίνεσθαι. καὶ γὰρ οἱ μὲν ὡς μάλιστα τιμωρήσασθαι τινα βούλονται, οἱ δὲ ὡς ἥκιστα τὰ οἰκεία φθειραί. χρόνιοί τε ξυγιόντες ἐν βραχεῖ μὲν μορίῳ σκοποῦσιν τι τῶν κοινῶν, τῷ δὲ πλέονι τὰ οἰκεία πράσσουσι· καὶ ἕκαστος οὐ παρά τὴν ἑαυτοῦ ἀμέλειαν οἴεται βλάψειν, μέλειν δὲ τι καὶ ἄλλῳ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τι προιδεῖν, ὥστε τῷ αὐτῷ ὑπὸ ἀπάντων ἰδίᾳ δοξάσασθαι λανθάνειν τὸ κοινὸν ἄθρόον φθειρόμενον.

142. » Μέγιστον δὲ τῇ τῶν χρημάτων σπάνει κωλύονται, ἔταν σχολῇ αὐτὰ ποριζόμενοι διαμέλλωσι· τοῦ δὲ πολέμου οἱ καιροὶ οὐ μενετοί.

- 2 » Καὶ μὴν οὐδ' ἡ ἐπιτειχίσις οὐδὲ τὸ ναυτικὸν αὐτῶν
- 3 ἄξιον φοβηθῆναι. τὴν μὲν γὰρ χαλεπὸν καὶ ἐν εἰρήνῃ πόλιν ἀντίπαλον παρασκευάσασθαι, ἥπου δὴ ἐν πολέμῳ τε καὶ
- 4 οὐχ ἦσσαν ἐκείνοις ἡμῶν ἀντεπιτειχισμένων· φρούριον δ' εἰ ποιήσονται, τῆς μὲν γῆς βλάπτουεν ἂν τι μέρος καταδρομαῖς καὶ αὐτομολῆαις, οὐ μέντοι ἱκανόν γε ἔσται ἐπιτειχίζειν τε κωλύειν ἡμᾶς πλεύσαντας ἐς τὴν ἐκείνων καί, ἡπερ ἰσχύο-
- 5 μεν, ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι. πλεόν γάρ ἡμεῖς ἔχομεν τοῦ κατὰ γῆν ἐκ τοῦ ναυτικοῦ ἐμπειρίας ἢ ἐκείνοι ἐκ τοῦ κατ' ἡπειρον ἐς τὰ ναυτικά.

- 6 » Τὸ δὲ τῆς θιλάσσης ἐπιστήμονας γενέσθαι οὐ ῥαδίως
- 7 αὐτοῖς προσγενήσεται. οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς, μελετῶντες αὐτὸ εὐθὺς ἀπὸ τῶν Μηδικῶν, ἐξείργασθέ πω· πῶς δὴ ἄνδρες γεωργοί

καὶ οὐ θαλάσσιοι καὶ προσέτι οὐδὲ μελετῆσαι ἐασόμενοι διὰ τὸ ὑφ' ἡμῶν πολλαῖς ναυσὶν ἀεὶ ἐφορμεῖσθαι, ἄξιον ἂν τι ὄρῃεν; πρὸς μὲν γὰρ ὀλίγας ἐφορμούσας κἂν διακινδυνεύ- 8 σειαν πλήθει τὴν ἀμαθίαν θρασύνοντες, πολλαῖς δὲ εἰργόμενοι ἡσυχάσουσι καὶ ἐν τῇ μὴ μελετῶντι ἀξυνετώτεροι ἔσονται· καὶ δι' αὐτὸ καὶ ὀκνηρότεροι. τὸ δὲ ναυτικὸν τέχνης 9 ἐστίν, ὡσπερ καὶ ἄλλο τι, καὶ οὐκ ἐνδέχεται, ὅταν τύχη, ἐκ παρέργου μελετᾶσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον μηδὲν ἐκείνῃ πάρεργον ἄλλο γίνεσθαι.

143. » Εἴ τε καὶ κινήσαντες τῶν Ὀλυμπίασιν ἢ Δελφοῖς χρημάτων μισθῷ μείζονι πειρῶντο ἡμῶν ὑπολαβεῖν τοὺς ξένους τῶν ναυτῶν, μὴ ὄντων μὲν ἡμῶν ἀντιπάλων ἐσθάντων αὐτῶν τε καὶ τῶν μετοίκων δεινὸν ἂν ἦν· νῦν δὲ τότε τε ὑπάρχει καὶ, ὅπερ κράτιστον, κυβερνήτας ἔχομεν πολίτας καὶ τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν πλείους καὶ ἀμείνους ἢ πᾶσα ἢ ἄλλη Ἑλλάς. καὶ ἐπὶ τῇ κινδύνῃ οὐδεὶς ἂν δέξαιτο τῶν 2 ξένων τὴν τε αὐτοῦ φεύγειν καὶ μετὰ τῆς ἡσσοнос ἅμα ἐλπίδος ὀλίγων ἡμερῶν ἕνεκα μεγάλου μισθοῦ δόσεως ἐκείνοις ξυναγωνίζεσθαι.

» Καὶ τὰ μὲν Πελοποννησίων ἔμοιγε τοιαῦτα καὶ παρα- 3 πλήσια δοκεῖ εἶναι, τὰ δὲ ἡμέτερα τούτων τε, ὧν περ ἐκείνοις ἐμεμφάμεν, ἀπηλλάχθαι καὶ ἄλλα οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου μέγала ἔχειν. ἦν γ' ἐπὶ τὴν χώραν ἡμῶν πεζῇ ἴωσιν, ἡμεῖς 4 ἐπὶ τὴν ἐκείνων πλευσοῦμεθα, καὶ οὐκέτι ἐκ τοῦ ὁμοίου ἔσται Πελοποννήσου μέρος τι τμηθῆναι καὶ τὴν Ἀτικὴν ἅπασαν· οἱ μὲν γὰρ οὐχ ἔξουσιν ἄλλην ἀντιλαβεῖν ἀμαχεί, ἡμῖν δέ ἐστι γῆ πολλή καὶ ἐν νήσοις καὶ κατ' ἤπειρον· μέγα γὰρ τὸ τῆς θαλάσσης κράτος.

» Σκέψασθε δέ· εἰ μὲν γὰρ ἡμεν νησιῶται, τίνας ἂν ἀλη- 5 πτότεροι ἦσαν; καὶ νῦν χρή ὅτι ἐγγύτατα τούτου διανοηθέντας τὴν μὲν γῆν καὶ οἰκίαν ἀφεῖναι, τῆς δὲ θαλάσσης καὶ

πόλειως φυλακὴν ἔχειν καὶ Πελοποννησίοις ὑπὲρ αὐτῶν ὀργισθέντας πολλῶ πλείοσι μὴ διαμάχεσθαι — κρατήσαντές τε γὰρ αὐθις οὐκ ἐλάσσοσι μαχούμεθα, καὶ ἦν σφαλῶμεν, τὰ τῶν ξυμμάχων, ὅθεν ἰσχύομεν, προσαπόλλυται· οὐ γὰρ ἡσυχάσουσι μὴ ἱκανῶν ἡμῶν ὄντων ἐπ' αὐτοὺς στρατεύειν — τήν τε ὀλόφυρσιν μὴ οἰκιῶν καὶ γῆς ποιεῖσθαι, ἀλλὰ τῶν σωμάτων· οὐ γὰρ τάδε τοὺς ἄνδρας, ἀλλ' οἱ ἄνδρες ταῦτα κτῶνται. καὶ εἰ ὄμην πείσειν ὑμᾶς, αὐτοὺς ἂν ἐξελθόντας ἐκέλευον αὐτὰ δηῶσαι καὶ δεῖξαι Πελοποννησίοις, ὅτι τούτων γε ἕνεκα οὐχ ὑπακούσεσθε.

144. »Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔχω ἐς ἐλπίδα τοῦ περιέσεσθαι, ἦν ἐθέλητε ἀρχὴν τε μὴ ἐπικτᾶσθαι ἅμα πολεμοῦντες καὶ κινδύνους αὐθαιρέτους μὴ προστίθεσθαι· μᾶλλον γὰρ πεφρόδημαι τὰς οἰκείας ἡμῶν ἁμαρτίας ἢ τὰς τῶν ἐναντίων διανοίας. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν καὶ ἐν ἄλλῃ λόγῳ ἅμα τοῖς ἔργοις δηλωθήσεται.

2 »Νῦν δὲ τούτοις ἀποκρινάμενοι ἀποπέμφωμεν, Μεγαρέας μὲν ὅτι ἐάσομεν ἀγορᾶ καὶ λιμέσι χρῆσθαι, ἦν καὶ Λακεδαιμόνιοι ξενηλασίας μὴ ποιῶσι μήτε ἡμῶν μήτε τῶν ἡμετέρων ξυμμάχων — οὔτε γὰρ ἐκεῖνο κωλύει ἐν ταῖς σπονδαῖς οὔτε τόδε —, τὰς τε πόλεις ὅτι αὐτονόμους ἀφήσομεν, εἰ καὶ αὐτονόμους ἔχοντες ἐσπεισάμεθα, καὶ ὅταν κάκεινοι ταῖς αὐτῶν ἀποδῶσι πόλεσι μὴ σφίσι, τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἐπιτηδείως αὐτονομεῖσθαι, ἀλλὰ αὐτοῖς ἐκάστοις, ὡς βούλονται· δίκας δὲ ὅτι ἐθέλομεν δοῦναι κατὰ τὰς ξυνηθήκας, πολέμου δὲ οὐκ ἄρξομεν, ἀρχομένους δὲ ἀμυνούμεθα. ταῦτα γὰρ δίκαια καὶ πρέποντα ἅμα τῆδε τῇ πόλει ἀποκρίνασθαι.

3 »Εἰδέναι δὲ χρῆ, ὅτι ἀνάγκη πολεμεῖν — ἦν δὲ ἐκούσιοι μᾶλλον δεχόμεθα, ἦσσαν ἐγκεισομένους τοὺς ἐναντίους ἔξομεν —, ἔκ τε τῶν μεγίστων κινδύνων ὅτι καὶ πόλει καὶ
4 ἰδιώτῃ μέγιστα τιμαὶ περιγίγνονται. οἱ γοῦν πατέρες ἡμῶν

ὑποστάντες Μήδους καὶ οὐκ ἀπὸ τοσῶνδε ὀρμώμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐκλιπόντες γνώμη τε πλείονι ἢ τύχῃ καὶ τόλμῃ μείζονι ἢ δυνάμει τὸν τε βάρβαρον ἀπέψασαντο καὶ ἐς τὰδε προήγαγον αὐτὰ· ὧν οὐ χρὴ λείπεσθαι, ἀλλὰ τοὺς τε ἐχθροὺς παντὶ τρόπῳ ἀμύνεσθαι καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πειρᾶσθαι αὐτὰ μὴ ἐλάσσω παραδοῦναι».

145. Ὁ μὲν Περικλῆς τοιαῦτα εἶπεν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι νομίσαντες ἄριστα σφίσι παραινεῖν αὐτὸν ἐψηφίσαντο, ἃ ἐκέλευε, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀπεκρίναντο τῇ ἐκείνου γνώμῃ, καθ' ἕκαστά τε, ὡς ἔφρασε, καὶ τὸ ξύμπαν, οὐδὲν κελεύμενοι ποιήσειν, δίκῃ δὲ κατὰ τὰς ξυνθήκας ἐτοιμοὶ εἶναι διαλύεσθαι περὶ τῶν ἐγκλημάτων ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ. καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου καὶ οὐκέτι ὕστερον ἐπρεσβεύοντο.

146. Αἰτίαι δὲ αὐταὶ καὶ διαφοραὶ ἐγένοντο ἀμφοτέροις πρὸ τοῦ πολέμου ἀρξάμεναι εὐθὺς ἀπὸ τῶν ἐν Ἐπιδάμνῃ καὶ Κερκύρᾳ. ἐπεμίγνυντο δὲ ὅμως ἐν αὐταῖς καὶ παρ' ἀλλήλους ἐφοίτων ἀκηρύκτως μὲν, ἀνυπόπτως δὲ οὐ· σπονδῶν γὰρ ξύγχυσις τὰ γιγνόμενα ἦν καὶ πρόφασις τοῦ πολεμεῖν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος Θουκυδίδου.

Ὁ Θουκυδίδης υἱὸς τοῦ Ὀλόρου καὶ τῆς Ἥγησιπύλης ἔγεννηθη περὶ τὸ 470 π. Χ. ἐν Ἀλιμοῦντι, δήμῳ τῆς Ἀττικῆς. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ὀλορος ἦτο ἀπόγονος ὁμωνύμου τινὸς βασιλέως τῶν Θρακῶν, οὗτινος τὴν θυγατέρα — Ἥγησιπύλην καὶ αὐτὴν καλουμένην — εἶχε νυμφευθῆ ὁ ἔνδοξος Μαραθωνομάχος Μιλτιάδης. Οὕτως ὁ Θουκυδίδης κατήγετο ἐκ βασιλικοῦ οἴκου τῆς Θράκης καὶ ἦτο συγγενὴς τοῦ Κίμωνος, τοῦ υἱοῦ τοῦ Μιλτιάδου καὶ τῆς Ἥγησιπύλης. Εἰς τὴν καταγωγὴν του αὐτὴν ὄφειλε τὰς πολλὰς κτήσεις, ἃς εἶχεν ἐν Θράκῃ, ἰδίᾳ τὰ ἐν Σκαπτῇ ὕλη μεταλλεῖα χρυσοῦ.

Ὁ Θουκυδίδης ὡς ἀνήκων εἰς εὐγενῆ καὶ εὐπορον οἰκογένειαν ἔτυχεν ἐπιμεμελημένης ἀγωγῆς καὶ παιδείας διδασκάλους ἔσχε τὸν φιλόσοφον Ἀναξαγόραν καὶ τὸν ἐπιφανῆ ῥήτορα Ἀντιφῶντα· πλὴν τούτων ἰσχυρῶς ἐπέδρασαν ἐπ' αὐτοῦ οἱ σοφισταὶ Γοργίας καὶ Πρόδικος καὶ ἄλλοι, οὗτινες συνέρρεον εἰς τὰς Ἀθήνας, αἵτινες τότε ἦσαν κέντρον τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καὶ παιδευσις τῆς ὅλης Ἑλλάδος.

Τῷ 430 ἢ 429 ἐνόσησε καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ ἐνσκήφαντος ἐν Ἀθήναις λοιμοῦ, ἀλλ' εὐτυχέστερος πολλῶν ἄλλων διέφυγε τὸν θάνατον. Τῷ 424, ὅτε ὁ Λακεδαιμόνιος στρατηγὸς Βρασίδας ἠπεύλει νὰ καταλάβῃ τὴν Ἀμφίπολιν, ὁ Θουκυδίδης, ὅστις ὡς στρατηγὸς καὶ ναύαρχος τῶν Ἀθηναίων εὐρίσκετο ἐν τῇ Θρακικῇ παραλίᾳ, διετάχθη νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν τῆς ἀπειλουμένης Ἀμφιπόλεως· ἐπειδὴ δ' ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμποδίσῃ τὴν κατάληψιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Βρασίδου, κατηγορήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ προδοσίᾳ καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον· ἀλλ' ἵνα διαφύγῃ τὴν τιμωρίαν αὐτὴν ὑπεβλήθη εἰς ἔκουσίαν φυγὴν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη.

Κατὰ τὰ ἔτη τῆς φυγῆς αὐτοῦ διέμεινε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν Σκαπτῇ ὕλη, ὁπόθεν παρηκολούθει τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολέμου καὶ

συνέλεγε μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας τὴν ὕλην τῆς ἱστορίας αὐτοῦ· φαίνεται δ' ὅτι ἐπεσκέφθη καὶ πολλοὺς τόπους, οἵτινες ὑπῆρξαν τὸ θέατρον τοῦ πολέμου, καὶ πάντως ἦλθεν εἰς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν· πρὸς τούτοις χρόνον τινὰ διέτριψεν ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ τῷ βασιλεῖ Ἀρχελάφῳ.

Τῷ 404 ἀνεκλήθη εἰς τὴν πατρίδα του· πόσον χρόνον μετὰ τὴν κάθοδον ἔζησε καὶ ποῦ καὶ πότε ἀπέθανε δὲν εἶναι γνωστόν. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπέθανεν αἰφνιδίως—ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἀποτόμως λῆγον ἔργον αὐτοῦ—ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ τῷ 397, τὰ δὲ λείψανα αὐτοῦ κομισθέντα εἰς Ἀθήνας ἐτάφησαν παρὰ τὰ μνήματα τοῦ Κίμωνος.

2. Ἡ ἱστορία τοῦ Θουκυδίδου καὶ περιεχόμενον αὐτῆς.

Ὁ Θουκυδίδης θεωρεῖται παρὰ πάντων ὡς ὁ μέγιστος τῶν ἱστορικῶν τῆς ἀρχαιότητος. Τὴν δόξαν ταύτην ὀφείλει εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, ἣτις περιλαμβάνει τὰ γεγονότα τῶν εἴκοσι πρώτων ἐτῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (431 - 411) καὶ εἶναι διηρημένη εἰς ὀκτὼ βιβλία.

Ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ—ὅπερ χρησιμεύει ὡς εἰσαγωγή—ἀρχόμενος ὁ Θουκυδίδης τῆς ἱστορίας προτάσσει τὴν γνώμην, ὅτι ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος κατὰ τὴν σπουδαιότητα ὑπερέχει πάντων τῶν μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου γεγονότων τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ἐπιχειρεῖ δὲ ν' ἀποδείξῃ τὴν γνώμην ταύτην παραβάλλων τὸν παρόντα πόλεμον ὄχι μόνον πρὸς πάντα τὰ ἀρχαῖα γεγονότα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Μηδικοὺς πολέμους. Διεξέρχεται λοιπὸν κατὰ σειρὰν τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τῆς Ἑλλάδος, τὰς φήμας περὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, τὰ συμβάντα μετὰ τὰ Τρωϊκά, τέλος τοὺς Περσικοὺς πολέμους καὶ δεικνύει ὅτι πάντα ταῦτα ἐπράχθησαν ἀπὸ μικροτέρων δυνάμεων, διότι τότε ἡ Ἑλλὰς ἔστερεῖτο χρημάτων καὶ ναυτικοῦ, ἅτινα μόλις κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἠξήθησαν ἰκανῶς (κεφ. 1 - 23). Μετὰ ταῦτα ὁ Θουκυδίδης διεξέρχεται τὰς αἰτίας τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἃς διαιρεῖ εἰς αἰτίας φανεράς καὶ αἰτίας ἀφανεῖς. Κατ' φανεράς μὲν λέγει α') τὸν ἔνεκα τῆς Ἐπιδάμνου πόλεμον τῶν Κερκυραίων καὶ Κορινθίων (κεφ. 24 - 55) καὶ β') τὴν ἀποστασίαν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν τῆς Ποτειδαίας καὶ τὴν ὑποστήριξιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Κορινθίων (κεφ. 56-66). Μετὰ ταῦτα γίνεται ἐξιστόρησις τῶν διασκέ-

ψεων και αποφάσεων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Λακεδαιμονίων (κεφ. 67-87). Ὡς ἀφανῆ δ' αἰτίαν λέγει τὴν μεγίστην αὐξήσιν τῆς τῶν Ἀθηναίων δυνάμεως, ἣτις ἐγένετο πρῶτον μὲν διὰ τῆς τεχίσεως τῆς πόλεως, δεύτερον δὲ διὰ τῆς συστάσεως νέας ναυτικῆς συμμάχιας, ἣς κατέστησαν ἡγεμόνες, καὶ διὰ τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν ἀπὸ τῶν Περσικῶν πολέμων (κεφ. 88-118). Ἐν τοῖς λοιποῖς κεφ. 119-146 ἐξιστορεῖ τὰς διαπραγματεύσεις Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων, αἵτινες κατέληξαν εἰς τὴν ἐπίσημον κήρυξιν τοῦ πολέμου.

Ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ ἐξιστορεῖ ὁ Θουκυδίδης τὰ γεγονότα τῶν τριῶν πρώτων ἐτῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς βιβλίοις (III-VIII) τὰ γεγονότα τοῦ πολέμου ἀπὸ τοῦ ἔτους 428-411· δὲν συνεπλήρωσε δὲ τὴν ἐξιστόρησιν τοῦ ὅλου πολέμου—διарκέσαντος, ὡς γνωστόν, 27 ἔτη (431-404)—διότι αἰφνιδίως ἀπέθανε· τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ συνεχίζει ὁ Ξενοφῶν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς.

3. Αἱ δημηγορίαι τοῦ Θουκυδίδου.

Ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ παρεμβάλλει ὁ Θουκυδίδης καὶ πολλὰς δημηγορίας· αὗται εἶναι ἀγορεύσεις πολιτικῶν ἀνδρῶν ἢ στρατηγῶν ἀπαγγελεῖσθαι εἰς διαφόρους συναθροίσεις καὶ σχέσιν ἔχουσαι πρὸς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα.

Αἱ δημηγορίαι χαρακτηρίζονται ὡς τὸ λαμπρότατον μέρος τῆς ἱστορίας τοῦ Θουκυδίδου· διότι περιέχουσι βαθεῖας σκέψεις περὶ πολιτικῆς, περὶ εἰρήνης, περὶ πολέμου, περὶ διοικήσεως καὶ περὶ τῶν αἰτίων τῆς ἀκμῆς καὶ παρακμῆς τῶν κρατῶν· δὲν περιλαμβάνουσι δὲ αὐτολεξεῖ τοὺς λόγους τῶν ἀγορευσάντων, ἀλλ' ἐκτίθενται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ὅσον τὸ δυνατόν ἐγγύτατα πρὸς τὸ περιεχόμενον αὐτῶν.

Αἱ δημηγορίαι διαιροῦνται κατὰ τὰ τρία εἶδη τοῦ ῥητορικοῦ λόγου εἰς τὸ πανηγυρικόν, τὸ δικανικόν καὶ τὸ συμβουλευτικόν· αἱ πλεῖσται ἀνήκουσι τῷ συμβουλευτικῷ εἶδει. Ἐν ταῖς δημηγορίαις διακρίνομεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τρία κύρια μέρη: τὸ προοίμιον, τὴν πῖσιν (=ἀπόδειξιν) καὶ τὸν ἐπίλογον.

4. Δεκτικὸν τοῦ Θουκυδίδου.

Ὁ Θουκυδίδης εἶναι ὁ κύριος ἀντιπρόσωπος τῆς ἀρχαίας Ἀττικῆς διαλέκτου· ὡς ἐκ τούτου εὐρίσκομεν παρ' αὐτῷ ξὺν ἀντισύν, ἐς ἀντι εἰς, σο ἀντι τι (τάσσω, φυλάσσω, πράσσω), ρο

ἀντὶ *ρη* (*θαροσῶ* ἀντὶ *θαρορῶ*, *θάροσος* ἀντὶ *θάρορος*), *κλήω* ἀντὶ *κλείω*, *μόλις* ἀντὶ *μόγισ*, *ἐρῆμος* - *τροπαῖον* - *ἐτοιμος* ἀντὶ *ἐρημος* - *τρόπαιον* - *ἐτοιμος*, ἐν τῇ πληθ. ὀνομαστ. τῶν εἰς -*εως* οὐσιαστικῶν τὴν κατάληξιν -*ης* ἀντὶ -*εις* (*βασιλῆς* ἀντὶ *βασιλεῖς*), πολλὰ ἐπιρρήματα συγκριτικὰ εἰς -*ως* (*μειζόνως* - *χαλεπωτέρως* ἀντὶ *μειζον* - *χαλεπώτερον*), ἐν τῷ γ' πληθ. προσ. τοῦ παθητικοῦ πρκμ. καὶ ὑπερσυντλ. τὴν κατάληξιν -*αται*, -*ατο* ἀντὶ τῶν περιφραστικῶν τύπων (*τετάχεται* - *ἐφθάρηται* - *ἐτετάχато* ἀντὶ *τεταγμένοι* *εἰσι* - *ἐφθαρμένοι* *εἰσι* - *τεταγμένοι ἦσαν*).

Ὑπὸ λεξιλογικὴν ἔποσιν ἐξεταζόμενος ὁ Θουκυδίδης ἔχει πολλὰ ἀρχαιοπρεπεῖς καὶ ποιητικὰς λέξεις (*ἀχθηδών* = *ἄχθος*, *ἀκραιφνῆς* ἀντὶ *ἀκέραιος*, *ἀμφιδήριτος* = *ἀμφισβητήσιμος*, *ἐξαπιναιῶς*, *ἐπισπέρχειν τοιαῦτα* κτλ.) ὡσαύτως εἶναι εὐρετῆς καὶ δημιουργὸς νέων λέξεων (*κινδυνευτής*, *τολμητής*, *ἀποδημητής*, *μελλητής*, *ἐνεργεις*, *ὀλόφυρσις*, *ξύλωσις* κτλ.). Συχνάκις μεταχειρίζεται τὰ οὐδέτερα τῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν ἀντὶ τῶν ἀντιστοίχων ἀφηρημένων οὐσιαστικῶν (τὸ *λυπηρόν*, τὸ *σῶφρον*, τὸ *ἄσπονδον* — τὸ *δεδιός*, τὸ *θαροσῶν*, τὸ *βουλόμενον*).

Ἐν τῇ συντάξει διακρίνονται πολλὰ ἰδιώματα καὶ ἐλευθερία μεγάλη ἢ βραχυλογία — δι' ἣν πολλάκις ὁ λόγος καθίσταται σκοτεινὸς καὶ δύσληπτος — τὰ ὑπερβατά, ἢ διστραμμένη πλοκὴ τῶν λέξεων, ἢ συσσώρευσις τῶν μετοχῶν, ἢ κατὰ τὸ νοούμενον σύνταξις, αἱ ἀνακολουθίαι εἶναι συχναὶ παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ ὡσαύτως συχνὰ εἶναι παρ' αὐτῷ τὰ *σχήματα τοῦ λόγου* (*ἀντίθεσις*, *παρίσωσις*, *ὁμοιοτέλετον*, *παρονομασία*, *ἀναφορά*, *ἀσύνδετα* κτλ.), ἐν ᾧ τοῦναντίον τὰ *σχήματα τῆς διανοίας* (*ἀποσιώπησις*, *ἀπορία* κτλ.) σχεδὸν ἐλλείπουσιν. Αἱ περίοδοι μακρὰ καὶ δυσπαρακολούθητοι οὐσαι δὲν ἔχουσι τὴν ἔντεχνον πλοκὴν τὴν μετὰ ταῦτα μορφωθείσαν ἐν Ἀθήναις.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[I]

A. ΦΑΝΕΡΑΙ ΑΙΤΙΑΙ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

(Κεφάλαιον 24-66)

1. Ὁ ἔνεκα τῆς Ἐπιδάμνου πόλεμος τῶν Κερκυραίων καὶ Κορινθίων.

(Κεφάλαιον 24—55)

I. Μέχρι τῆς ἀποστολῆς πρέσβεων εἰς Ἀθήνας.

(Κεφάλαιον 24-31)

Κεφάλαιον 24.

§ 1 - 3. Ἐπίδαμνος, νῦν Δυρράχιον· οὕτως ἐκλήθη τὸ πρῶτον κατὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους. — ἔστι, ὑπαρκτικὸν (= ὑπάρχει) οὐχὶ συνδετικόν. — πόλις, προσδιορισμὸς παραθετικὸς τοῦ Ἐπίδαμνος = Ἐπίδαμνός τις, ἣ τις εἶναι πόλις. — ἐσπλέοντι, δοτκ. τῆς ἀναφορᾶς = ὡς πρὸς τὸν εἰσπλέοντα. — τὸν Ἴόνιον κόλπον = τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν. — προσοικοῦσι δ' αὐτὴν (ἀντὶ αὐτῆ) = κατοικοῦσι δὲ πλησίον αὐτῆς. — ἀπόικισαν = ἀποικίαν πέμψαντες ὄκισαν (ἐν ἔτει 627 π. X.). — οἰκιστῆς = ἀρχηγὸς τῆς ἀποικίας. — Ἐρατοκλείδου = ὁ Ἐρατοκλείδου. — γένος = κατὰ τὴν καταγωγὴν. — τῶν ἀπ' Ἡρακλέους = τῶν Ἡρακλειδῶν ἢ γενκ. συναπτέα τῷ Φαλίῳ. — δὴ = προφανῶς. — νόμον = συνθήθειαν. — ἐκ τῆς μητροπόλεως, δηλ. τῆς Κορίνθου· μητρόπολις δὲ = ἡ πόλις ἀπὸ τῆς ὁποίας (ὡς ἀπὸ μητρὸς) ἀπώκισθησαν (ὡς θυγατέρες) ἄλλαι πόλεις. — κατακληθεῖς = προσκληθεῖς. — ξυνόικι-

σαν = μετέσχον τῆς ἀποικίας. — καὶ τοῦ ἄλλου Δωρ. γένους = καὶ ἐκ τῶν ἄλλων, οἵτινες ἦσαν Δωριεῖς κατὰ τὴν καταγωγὴν. — προελθόντος τοῦ χρόνου = παρελθόντος τοῦ χρόνου = μετὰ παρέλευσιν χρόνου.

§ 4 - 7. στασιάσαντες, οἱ Ἐπιδάμνιοι ἢ μετχ. χρόνκ. — ἐν ἀλλήλοις = πρὸς ἀλλήλους. — ὡς λέγεται, προσδιορίζει τὸ ἔτη πολλά. — ἀπὸ πολέμου = ἔνεκα πολέμου. — τῶν προσοίκων βαρβάρων, δηλ. τῶν Ταυλαντίων, οἵτινες ἐθάρρησαν ἐκ τῶν στάσεων τῶν Ἐπιδαμνίων ἢ γενκ. ὑποκειμκ. — τὰ δὲ τελευταῖα = κατὰ δὲ τοὺς τελευταίους χρόνους. — πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου, τίνος; — ὁ δῆμος... τοὺς δυνατοὺς = οἱ δημοκρατικοί... τοὺς ἀριστοκρατικούς. — οἱ δὲ = οὗτοι δέ. — ὡς μητρόπολιν οὔσαν = θεωροῦντες αὐτὴν ὡς μητρόπολιν. — μὴ σφᾶς περιορᾶν φθειρ. = νὰ μὴ βλέπωμε μετ' ἀδιαφορίας αὐτοὺς νὰ καταστρέφονται. — τοὺς φεύγοντας = τοὺς φυγάδας (δηλ. τοὺς ἀριστοκρατικούς, οὓς εἶχεν ἐκδιώξει ὁ δῆμος). — ξυναλλάξει (= νὰ συμφιλιώσωσι)... καταλῦσαι, τὰ ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ δεόμενοι. — σφίσι, δηλ. τοῖς ἐν τῇ πόλει Ἐπιδαμνίοις. — τὸν τῶν βαρβάρων πόλεμον = τὸν πρὸς τοὺς βαρβάρους πόλεμον. — ταῦτα, σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ ἐδέοντο = ταύτας τὰς δεήσεις ἐδέοντο = περὶ τούτων παρεκάλουν. — Ἡραῖον = ναὸν τῆς Ἥρας. — ἰκετεῖαν = ἰκεσίαν. — ἀπράκτους = χωρὶς νὰ κατορθώσωσι τι.

Κεφάλαιον 25.

§ 1 - 2. σφίσιν = ἑαυτοῖς. — οὐδεμίαν... τιμωρίαν οὔσαν = ἔτι οὐδεμίαν βοήθειαν ὑπῆρχε. — ἐν ἀπόρῳ εἶχοντο = ἐν ἀπόρῳ ἦσαν = εὐρίσκοντο εἰς ἀπορίαν. — θέσθαι τὸ παρόν, κατ' ἔννοιαν = ὅπως θεῖντο τὸ παρόν = πῶς νὰ διευθετήσωσι τὴν παροῦσαν κατάστασιν. — τὸν θεόν, δηλ. τὸν Ἀπόλλωνα. — εἰ παραδοῖεν... καὶ... περιῶντο, πλαγία ἐρωτηματ. πρότασις προερχομένη ἐξ ἀπορηματικῆς ὑποτακτ. τῆς εὐθείας ἐρωτήσεως (παραδῶμεν... πειρώμεθα;) = ἂν ἔπρεπε νὰ παραδώσωσι... καὶ... νὰ προσπαθῶσι. — τιμωρίαν... ἀπ' αὐτῶν ποιεῖσθαι, ἐνταῦθα = τιμωρίαν πορίζεσθαι = νὰ λαμβάνωσι βοήθειαν. — ἀνεῖλε = ἐχρησιμοδότησεν. — αὐτοῖς,

δηλ. τοῖς Ἐπιδαμνίοις. — παραδοῦναι, δηλ. τὴν πόλιν Κορινθίοις. — ἡγεμόνας ποιεῖσθαι, δηλ. τοὺς Κορινθίους. — κατὰ τὸ μαντεῖον = κατὰ τὸν χρησμόν. — παρέδωσαν, τῷ 436 π. X. — τὸν τε οἰκιστὴν... σφῶν = τὸν τε ἑαυτῶν οἰκιστὴν (δηλ. τὸν Φαλίον). — ἀποδεικνύντες... δηλοῦντες, μετχ. τροπικαί. — τὸ χρηστήριον = τὸν χρησμόν. — ἐπαμῦναι = βοηθῆσαι.

§ 3-4. κατὰ τε τὸ δίκαιον = ὥσπερ δίκαιον ἦν· αἰτιολογεῖται διὰ τῆς μετχ. νομίζοντες. — ὑπεδέξαντο = ὑπέσχοντο. — τὴν... τιμωρίαν = τὴν αἰτηθεῖσαν βοήθειαν. — μίσει τῶν Κερκυρ. = διὰ τὸ πρὸς τοὺς Κερκυρ. μῖσος. — ὅτι = διότι. — ὄντες ἄποικοι, ἢ μετχ. ἐνδοτικῆ. — οὔτε γὰρ... διδόντες... πολεμεῖν, ἀνακόλουθον, διότι αἱ μετχ. δὲν ἀποδίδονται εἰς ῥῆμα· τοῦτο ἐγένετο διὰ τὸ μῆκος τῆς περιόδου καὶ διὰ τὴν παρενθετικὴν πρότασιν (ἢ... πολεμεῖν)· ἐν τῇ μεταφράσει αἱ μετχ. διδόντες... προκαταρχόμενοι... περιφρονοῦντες... ἄς ἀποδοθῶσι διὰ παρτατκ. = ἐδίδωσαν... προκατήρχοντο... περιεφρόνουσιν. — ἐν πανηγύρεσι (= ἑορταῖς) ταῖς κοιναῖς, ἄς ἐτέλουν ἀπὸ κοινοῦ ἢ Κέρκυρα καὶ ἢ Κόρινθος. — γέρα τὰ νομίζ. = τὰς συνήθεις τιμὰς (ὡς προεδρίας καὶ σφάγια). — οὔτε Κορινθ. ἀνδρὶ προκαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν = οὔτε εἰς Κορίνθιον ἀνδρα ἀπένεμον πρότερον τὰς ἀπαρχὰς τῶν θυσιαῶν· ἀπαρχαὶ δὲ = αἱ προκαταρχτικαὶ τῆς θυσίας πράξεις, ἦτοι ἢ ἀποκοπὴ τῶν τριχῶν ἐκ τοῦ μετώπου τοῦ θύματος καὶ ἢ διανομὴ αὐτῶν εἰς τοὺς ἐν τῇ θυσίᾳ παρόντας (ἵνα ταύτας καύσωσιν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν). — ὥσπερ αἱ ἄλλαι ἀποικίαι, δηλ. προκατήρχοντο τῶν ἱερῶν ἀνδρὶ τῆς μητροπόλεως. — περιφρονοῦντες αὐτοὺς = καταφρονοῦντες αὐτῶν. — ἐν χρημάτων δυνάμει = κατὰ τὴν δυνάμιν τῶν χρημάτων = κατὰ τὸν πλοῦτον. — ὄντες... ἐπαιρόμενοι, μετχ. αἰτιολογικῶς προσδιορίζουσαι τὴν μετχ. περιφρονοῦντες = διότι ἦσαν... διότι ὑπερηφανεύοντο. — ὁμοῖα = ἑμοῖως. — τῇ ἐς πόλ. παρασκευῇ = κατὰ τὴν πολεμικὴν προετοιμασίαν. — δυνατώτεροι, δηλ. τῶν Κορινθίων. — ναυτικῶ δὲ... ἐπαιρόμενοι = πρὸς τοῦτοις διότι ἐνίστε (= ἔστιν ὅτε) ὑπερηφανεύοντο ὅτι παρὰ πολὺ ὑπερεῖχον (πάντων) κατὰ τὸ ναυ-

τικόν.—καὶ κατὰ τὴν τῶν Φαιάκ. (γενκ. ὑποκμν.) προενοίκησιν τῆς Κερκ. (γενκ. ἀντικειμ.)=καὶ διότι οἱ Φαίακες πρότερον κατόκησαν τὴν Κέρκυραν.—κλέος ἐχόντων=οἱ ὅποιοι εἶχον φήμην.—τὰ περὶ τὰς ναῦς, αἰτιατικ. τῆς ἀναφορᾶς=εἰς τὰ ναυτικά.—ἢ=δι' ἡν αἰτίαν.—καὶ μᾶλλον, παρὰ ἂν δὲν ἦσαν ἀπόγονοι τῶν Φαιάκ.—ἐξηρτύοντο = παρεσκευάζον, ἐτελειοποιοῦν.—καὶ ἦσαν=καὶ πράγματι ἦσαν.—οὐκ ἀδύνατοι=δυνατοί.—πολεμεῖν, κατὰ τῶν Κορινθίων.

Κεφάλαιον 26.

§ 1-2. πάντων... τούτων, γενκ. τῆς αἰτίας=δι' ἕλα ταῦτα.—ἐγκλήματα = ἀφορμὰς παραπόνων.—ἐχοντες, μετχ. αἰτλγκ.—ἐπεμπον, ὁ παρτικ. ἵνα δηλωθῇ ἡ ἀποστολὴ διαρκοῦσα.—ἄσμενοι = ἄσμένως=μετὰ χαρᾶς, προθύμως.—τὴ ν...ὠφελίαν=τὴ ν...τιμωρίαν (κεφ. 25, § 3)=τὴν αἰτηθεῖσαν βοήθειαν.—οἰκήτορα, κτηρμ.=ὡς ἄποικον.—Ἄμπρακιωτῶν=κατοίκων τῆς Ἄμβρακίας ἢ (κατὰ Θουκυδ.) Ἄμπρακίας· Ἄμβρακία δὲ πόλις ἐν Ἡπειρῷ παρὰ τῷ Ἀράχθῳ ποταμῷ (νῦν Ἄρτα).—φρουρούς, ἐκ τοῦ κελεύοντες ἵεναι = προτρέποντες νὰ πορεύωνται φρουροί.—Ἀπολλωνίαν, πόλιν τῆς Ἰλλυρίας πρὸς Ν. τῆς Ἐπιδάμνου, ἔχουσαν ὡς ἐπίνειον τὸν Αὐλῶνα· νῦν ἐρείπια τῆς πόλεως σφύζονται παρὰ τὴν σημερινὴν θέσιν Πόλλινα.—δέει τῶν Κερκ., μὴ κωλ. ὑπ' αὐτῶν=φοβούμενοι τοὺς Κερκ. μήπως ἐμποδίζωνται ὑπ' αὐτῶν· ἢ γενκ. τῶν Κερκ. ἐτέθη κατὰ πρόληψιν ἐκ τῆς δευτερευούσης προτάσεως εἰς τὴν κυρίαν ἀντὶ τοῦ: δέει, μὴ κωλύονται ὑπὸ Κερκ.: τοῦτο ἐγένετο πρὸς ἕξαρσιν τῆς γενκ. Κερκυραίων.—περαιούμενοι=ἂν διεπεραιοῦντο.

§ 3. ἐπειδὴ=ἕτε.—ἦκοντας (=ἐλληλυθότας)... δεδομένην, μετχ. κατηρμτ. ἐκ τοῦ ἦσθοντο=ἕτι εἶχον ἔλθει... ὅτι εἶχε δοθῇ.—ἐτέρῳ στόλῳ, οὗτος συνέκειτο ἐκ 15 πλοίων, διότι ἕλαι αἱ νῆες ἦσαν 40, ὡς λέγεται κατωτέρω ἐν § 4.—τοὺς φεύγοντας=τοὺς φυγάδας.—κατ' ἐπήρειαν=ἀπειλητικῶς συναπτεόν τῷ ἐκέλευον.—αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Ἐπιδαμνίους), ἀντικμ. τοῦ ἐκέλευον

καὶ ὑποκμ. τοῦ δέχεσθαι. — ἤλθον γάρ... διὰ τῆς παρενθετικῆς προτάσεως ὁ συγγραφεὺς αἰτιολογεῖ τὴν ἀπειλητικὴν διαταγὴν τῶν Κερκ. — τάφους, δηλ. τῶν ἑαυτῶν προγόνων τῶν τεθαμμένων ἐν Κερκύρα. — ξυγγένειαν, διὰ τὸ εἶναι τὴν Ἐπίδαμνον ἀποικίαν τῶν Κερκ. — προῖσχύμενοι = προβάλλοντες. — ἐδέοντο, δηλ. τῶν Κερκ. — σφᾶς κατάγειν = νὰ ἐπαναφέρωσιν αὐτοὺς (δηλ. τοὺς φυγάδας Ἐπίδαμνίους) εἰς τὴν πατρίδα. — ἀποπέμπειν, δηλ. ἐκ τῆς Ἐπιδάμνου· τὸ ἀπρμφ. πόθεν ἐξαρτ.;

§ 4-5. οὐδὲν αὐτῶν ὑπήκουσαν = εἰς οὐδὲν ἐξ αὐτῶν (δηλ. τῶν κλευσμάτων) ὑπήκουσαν. — οἱ Ἐπιδ. .. οὐδὲν... ὑπήκουσαν, ἀλλὰ στρατεύουσιν... οἱ Κερκ., ἢ σύνταξις κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν (ἐπεὶ οἱ Ἐπιδ. οὐδὲν ὑπήκουσαν, στρατεύουσιν οἱ Κερκ.) πρὸς ἐξαρσιν τῆς ἀποφάσεως καὶ τῶν δύο: οὐδὲν ὑπήκουσαν — στρατεύουσιν· ἐὰν ἡ σύνταξις ἦτο καθ' ὑπόταξιν, θὰ ἐξήρreto μόνον τὸ στρατεύουσι οὐχὶ δὲ καὶ τὸ οὐδὲν ὑπήκουσαν. — τεσσαράκοντα ναοί, πρβλ. § 3 «ἐτέρω στόλῳ». — ὡς κατὰξοντες, δηλ. τοὺς φυγάδας = ἵνα ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν πατρίδα τοὺς φυγάδας. — καὶ τοὺς Ἴλλ. προσλάβόντες = λαβόντες προσέτι (ὡς συμμάχους) καὶ τοὺς Ἴλλυριοὺς (δηλ. τοὺς Ταυλαντίους βαρβάρους, μεθ' ὧν οἱ φυγάδες ἐλήζοντο τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ πρβλ. κεφ. 24, § 5). — προσκαθεζόμενοι τὴν πόλιν (= τῇ πόλει) = ἀφ' οὗ ἐστρατοπέδευσαν πλησίον τῆς πόλεως. — προεῖπον = προεκήρυξαν. — τὸν βουλούμενον καὶ τοὺς ξένους, ὑποκμ. τοῦ ἀπιέναι = ν' ἀπέρχεται ὁ ἐπιθυμῶν ἐκ τῶν Ἐπίδαμνίων καὶ οἱ ξένοι. — ἀπαθεῖς = ἀβλαβεῖς. — εἰ δὲ μή, δηλ. βούλονται ἀπιέναι. — ὡς πολεμίους χρήσεσθαι, δηλ. οἱ Κερκ. αὐτοῖς = (προεκήρυξαν οἱ Κερκ.) ὅτι θὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Ἐπιδ.) ὡς πολεμίους. — ὡς δ' οἴκ. . . , τὸ ὡς αἰτιολογκ. = ἐπειδὴ. — ἔστι δ' ἰσθμὸς τὸ χωρίον (= ὁ τόπος, ἢ τοποθεσία), αἰτιολογεῖ τὴν εὐκαλίαν τῆς πολιορκίας τῆς Ἐπιδάμνου· ἡ ἔννοια: ἐπειδὴ ὁ τόπος ἀπετέλει ἰσθμὸν καὶ ὡς ἐκ τούτου ἦτο μεταξύ δύο θαλασσῶν, ἡ πολιορκία ἦτο εὐκόλος, ἀφ' οὗ οἱ Κερκ. ἴσχυον κατὰ θάλασσαν. — ἐπολιόρκουν = ἤρχισαν νὰ πολιορκώσιν.

Κεφάλαιον 27.

ὡς=δε. — πολιορκοῦνται, δηλ. οἱ Ἐπιδάμνιοι. — ἐπὶ τῇ ἴσῃ...
 ἵεναι, ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς τοῦ ἀποικίαν· τοῦτο δέ, ὡς
 καὶ τὸ ἵεναι, ἀντικν. τοῦ ἐκήρυσσον = ἐκήρυσσον ἀποικίαν, νὰ
 πορεύηται δηλ. κτλ. — ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ, δηλ. μοῖρα = με
 ἴσα καὶ ὅμοια δικαιώματα (δηλ. πρὸς τὰ τῶν ἀρχαίων ἀποίκων).
 — εἰ δέ τις. . . μὴ ἐθέλοι ξυμ., μετ. δὲ βούλεται τῆς ἀπ. = ἐὰν
 δέ τις δὲν εἶναι ἔτοιμος. . . ἀλλ' ἐπιθυμῇ νὰ μετέχη τῆς ἀποι-
 κίας. — τὸ παραυτίκα μὲν = ἐν τῷ παρόντι μὲν. — ξυμπλεῖν =
 πλεῖν σὺν τοῖς ἄλλοις, τοῖς ἐς Ἑπ. πλέουσι. — δραχμάς. . . Κο-
 ρινθίας, ἢ Κορινθιακῆ δραχμῆ εἶχεν ἀξίαν 10 δεσλῶν ἢ Ἀττικῆ
 6. — καταθέντα = ἀφ' οὗ καταβάλλῃ (δηλ. εἰς τὸ δημόσιον τα-
 μεῖον)· τὸ κατατεθὲν ποσὸν ἐχρησίμευεν ὡς ἐγγύησις τοῦ ὅτι ὁ
 καταθέτων θὰ μετείχε τῆς ἀποικίας· διότι ἄλλως, ἂν ὁ καταθέ-
 των ἀπεχώρει, ἐχάνετο τὸ ποσὸν τῶν 50 δραχμ. — μένειν, ἐκ τοῦ
 ἐκήρυσσον. — πολλοί, κοινὸν κατγρμ. τοῦ οἱ πλείοντες καὶ οἱ . . .
 καταβάλλοντες. — τῶν Μεγαρ., οὗτοι ἦσαν Δωριεῖς καὶ ὡς τοιοῦ-
 τοι σύμμαχοι τῶν Κορινθ. — ναυσὶ σφᾶς ξυμπρολέμψαι = νὰ
 συνοδεύσωσιν αὐτοὺς με πλοῖα. — εἰ ἄρα κωλ., πλαγία ἐρωτημ.
 πρότασις ἐκ τοῦ νοουμένου φοβηθέντες = μὴ τοχὸν κωλύονται. —
 Παλῆς (-εῖς) = κάτοικοι τῆς Πάλης, πόλεως τῆς Κεφαλληνίας.
 — Κεφαλ., γενκ. διαιρετικῆ τοῦ Παλῆς. — Ἐπιδ. ἐδεήθησαν,
 δηλ. ναυσὶ σφᾶς ξυμπρολέμψαι. — Ἐρμιονῆς (-εῖς) = κάτοικοι
 τῆς Ἐρμιονῆς, πόλεως τῆς Ἀργολίδος. — Ἐρμιονῆς δὲ κτλ.,
 ποῖον τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως; — Θ η β α ἰ ο υ ς χ ρ ῆ μ α τ α ἤτη-
 σαν, παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτιατικ. σύνταξις τοῦ αἰτεῖν. —
 Ἠλείους ναῦς . . . καὶ χρήματα, ποῖον τὸ ῥ. τῆς προτάσεως; —
 κενάς, δηλ. ἀνδρῶν· τὸ ἀντίθετον πλήρεις (πρβλ. κεφ. 29, § 1). —
 αὐτῶν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς συμμάχους. — τρισχίλιοι ὀπλίται,
 ὁ ἀριθμὸς ὑπερβολικός· ἐπὶ 30 πλοίων ἠδύνατο νὰ εἶναι μόνον
 900 ὀπλίται, ἀφ' οὗ 30 ὀπλίται ἐπέβαινον ἐκάστου πλοίου (πρβλ.
 καὶ κεφ. 29, § 1, ἐνθα ἀναφέρονται μόνον δισχίλιοι ὀπλίται).

Κεφάλαιον 28.

§ 1 - 3. ἐπειδή, χρονκ. — τὴν παρασκευὴν, τίνων ; — παρέλαβον = ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν (ἵνα οὗτοι ὡς σύμμαχοι τῶν Κορινθ. μεσιτεύσωσι παρ' αὐτοῖς πρὸς εἰρηνικὴν λύσιν τῶν διαφορῶν των). — ὡς οὐ μετόν, αἰτιατκ. ἀπόλυτος αἰτιλγκ. = ἐπεὶ οὐ μετεῖη (= μετοχὴ εἴη) = ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει μετοχῆ. — εἰ δέ τι (αἰτκ. σύστοιχος) ἀντιποιοῦνται, δηλ. τῆς Ἐπιδάμνου = ἐὰν δ' ἐγείρωσιν ἀξιώσεις τινὰς ἐπὶ τῆς Ἐπιδάμνου. — δίκας . . . δοῦναι = νὰ δικασθῶσι, νὰ υποβληθῶσιν εἰς δικαστικὴν κρίσιν. — παρὰ πόλεσιν, αἱ τοιαῦται πόλεις ἐκαλοῦντο ἔκκλητοι. — αἷς (= παρ' αἷς) ἄν . . . ξυμβῶσι (= ἤθελον συμφωνήσει), δηλ. δίκας δοῦναι. — κρατεῖν, δηλ. αὐτῆς τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἤθελον = ἤθελον νὰ εἶναι κύριοι αὐτῆς (δηλ. τῆς ἀποικίας). — ἤθελον . . . ἤθελον δέ, ἡ ἐπαναφορὰ ἐνταῦθα, ἵνα καταδειχθῆ μετ' ἐμφάσεως ἡ προθυμία τῶν Κερκ. διὰ τὴν εἰρηνικὴν λύσιν τῆς διαφορᾶς. — καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς μαντεῖω, οἱ Κερκ. ἦσαν πρόθυμοι νὰ ἐπιτρέψωσι τὴν λύσιν τῆς περὶ Ἐπιδ. διαφορᾶς των ἢ εἰς τινὰς τῶν ἐν Πελ. πόλεων ἢ εἰς τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον. — ἐπιτρέψαι, δηλ. τὴν δίκην. — πόλεμον . . . ποιεῖν = ἐγείρειν πόλεμον, γίνεσθαι αἰτίους πολέμου· ἐν ᾧ πόλεμον ποιεῖσθαι = πολεμεῖν. — οὐκ εἶων (= ἡμπόδιζον), δηλ. τοὺς Κορινθ. — εἰ δὲ μή, μετ' ἀρνητικὴν πρότασιν = ἄλλως. — ἐκείνων βιαζομένων (= βία χρωμένων) = ἐὰν ἐκεῖνοι (οἱ Κορ.) μεταχειρίζωνται βίαν. — οὓς (= τούτους, οὓς) οὐ βούλονται, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους ὡς ἑτεροφύλους· διότι οἱ Κερκ. ὡς ἀποικοὶ τῶν Κορ. ἦσαν τοῦ Δωρικοῦ φύλου. — τῶν νῦν ὄντων = ἢ τοὺς νῦν ὄντας (δηλ. τοὺς Πελοπον.)· ἡ γενκ. ἐκ τοῦ ἑτέρους ὡς διαφορικοῦ. — μᾶλλον, ἀποδοτέον τῷ φίλους ποιεῖσθαι. — ὀφελίας = βοηθείας.

§ 4 - 5. πρότερον, δηλ. πρὸ τοῦ ν' ἀποσύρωσιν ἀπὸ τῆς Ἐπιδ. οἱ Κερκ. τὰς ναῦς καὶ τοὺς βαρβάρους. — οὐ καλῶς ἔχειν, ἐκ τοῦ νοουμένου ἔφασαν = ἔλεγον ὅτι δὲν ἦτο ἐντιμον. — τοὺς μὲν (δηλ. τοὺς Ἐπιδαμνίους) πολ., τοὺς δὲ (δηλ. τοὺς Κερκ. καὶ Κορινθ.)

δικάζεσθαι, ἡ σύνταξις κατὰ παράταξιν ἀντι καθ' ὑπόταξιν (= τῶν Ἐπιδ. πολιορκουμένων αὐτοὺς δικάζεσθαι = ἐν ᾧ οἱ Ἐπιδ. πολιορκοῦνται, αὐτοὶ γὰρ δικάζονται) πρὸς ἕξαρσιν τῶν πολιορκεῖσθαι - δικάζεσθαι ἐπιτεινομένων καὶ διὰ τῆς ἀντιθέσεως. — τοὺς ἐν Ἐπιδάμῳ, δηλ. φρουροὺς καὶ οἰκήτορας. — ἀντέλεγον . . . ποιήσιν = τὸναντίον ἔλεγον ἔτι θὰ πράξωσι ταῦτα (τίνα;) . — ἐτοῖμοι (= πρόθυμοι) δὲ εἶναι, δηλ. δικάζεσθαι τὸ ἀπρμφ. εἶναι ἐκ τοῦ νοουμένου ἔλεγον. — καὶ ὥστε μένειν = καὶ ἐπὶ τῷ ὄρφ νὰ μένωσι. — κατὰ χώραν = εἰς τὰς θέσεις των. — σπονδὰς δὲ ποιήσασθαι, ἐκ τοῦ ὥστε.

Κεφάλαιον 29.

§ 1-2. οὐδὲν τούτων ὑπήκουον = εἰς οὐδὲν ἐκ τούτων (τῶν ὑπὸ τῶν Κερκ. προτεινομένων) ἤθελον νὰ ὑπακούωσι (πρβλ. κεφ. 26, § 4). — πλήρεις, δηλ. ἀνδρῶν. — π ρ οπέμψαντες . . . πρότερον, πλεονασμός. — προεροῦντα = ἵνα κηρύξη. — ἄραντες, ἀμτβ. = ἀποπλεύσαντες, ἐκκινήσαντες· ἢ μετχ. ἄραντες διατί δὲν συνδέεται τῇ μετχ. προπέμψαντες; — ἑβδομήκοντα ναυσὶ καὶ πέντε, ἐν τῷ κεφ. 27, § 2 αἱ νῆες ἀριθμούμεναι γίνονται 68· εἰς ταύτας ὅμως προσθετέον καὶ τὰς κενὰς τῶν Ἠλείων, αἵτινες θὰ ἦσαν 7. — δισχιλίους ὀπλίταις, πρβλ. κεφ. 27, § 2. — ἐπὶ τὴν Ἐπίδ., ἢ ἐπὶ ἐνταῦθα δημοὶ διεύθυνσιν = εἰς. — ἐναντία, ἐπίρ. = ἐναντίον.

§ 3 - 5. ἐγένοντο ἐν = ἔφθασαν εἰς. — Ἄκτιον, ἀκρωτήριον εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου (νῦν Ποῦντα)· περίφημον διότι περὶ αὐτὸ μετὰ ταῦτα (τῷ 31 π. X.) ὁ Αὔγουστος κατενίκησε τὸν στόλον τοῦ Ἀντωνίου καὶ τῆς Κλεοπάτρας. — τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπ. = τὸ ὄνομαστὸν ἱερὸν τοῦ Ἀπ.· ἐνταῦθα ἐτελοῦντο ἀγῶνες πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀκτίου Ἀπόλλωνος. — ἐπὶ τῷ στόματι = εἰς τὴν εἴσοδον. — τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, τοῦ νῦν κόλπου τῆς Ἄρτης. — ἀκατίφ = μικρῇ πλοίφ. — ἀπεροῦντα μὴ πλεῖν = ἵνα ἀπαγορεύσῃ νὰ πλέωσιν. — ζεύξαντες τὰς παλαιὰς = στερεώσαντες τὰ ζυγώματα τῶν παλαιῶν· ζυγώματα δὲ = τὰ ξύλα τὰ διήκοντα ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τοίχου εἰς τὸν ἕτερον τῆς νεῶς. — ὥστε πλοῖμους

εἶναι = ὥστε νὰ εἶναι ἱκαναὶ πρὸς πλοῦν. — καὶ τὰς ἄλλας, δηλ. τὰς μὴ παλαιὰς. — εἰρηναῖον = εἰρηνικόν. — αὐτοῖς, ποιητικ. αἴτιον τοῦ ἐπεπλήρωοντο· διατί κατὰ δοτκ.; — τεσσαράκοντα γάρ..., αἰτιολογεῖ διατί ἐνταῦθα ἀναφέρονται 80 πλοῖα, ἐν ᾧ εἰς τὸ τέλος τοῦ 25 κεφ. λέγεται ὅτι οἱ Κερκ. εἶχον 120 πλοῖα. — ἀνταναγαγόμενοι = ἐξεληθέντες εἰς τὸ πέλαγος ἐναντίον αὐτῶν. — ἐναυμάχησαν, ἐν ἔτει 434 π. X. — ἐνίκησαν. . . παρὰ πολὺ = κατήγαγον σημαντικὴν νίκη. — αὐτοῖς, δηλ. τοῖς Κερκυραίοις καθ' ἑλίου καὶ οὐχὶ τοῖς νικηταῖς τοῦ Ἄκτιου. — παραστήσασθαι = καταστρέψασθαι = νὰ ὑποτάξωσι (τὴν Ἐπίδαμνον). — ὁμολογία, ὥστε. . . ἀποδόσθαι = μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ πωλήσωσι. — τοὺς ἐπήλυδας = τοὺς νεωστὶ ἐλθόντας (δηλ. τοὺς οἰκήτορας). — Κορινθίους, δηλ. τοὺς φρουροὺς. — δήσαντας ἔχειν = νὰ κρατῶσι δεσμίους. — ἕως ἂν ἄλλο τι δόξη = ἕως ὅτου ἀποφασισθῇ ἄλλο τι (περὶ αὐτῶν).

Κεφάλαιον 30.

§ 1 - 2. τροπαῖον, τὸ μετὰ νίκη. ἐν μάχῃ ἢ ναυμαχίᾳ ἰδρῦμενον ἀναμνηστικὸν μνημεῖον· ἀπηρτίζετο δὲ τοῦτο ἐν μὲν πεζομαχίᾳ ἐξ ὄπλων τοῦ ἡττηθέντος ἐχθροῦ, ἀναρτωμένων εἰς δένδρον ἢ στηνομένων ἐπὶ ξυλίνου στόλου, ἐν δὲ ναυμαχίᾳ ἐξ ὄπλων, ἀκροστολίων καὶ ἄλλων ναυτικῶν ἀντικειμένων. — οὓς ἔλαβον, δηλ. ἐν τῇ ναυμαχίᾳ (καὶ οὐχὶ τοὺς ἐν Ἐπίδαμνῳ ληφθέντας ὁμολογία· πρβλ. κεφ. 29, § 5). — δήσαντες εἶχον = ἐκράτουν δεσμίους. — τὰ ἱερὰ ναυσὶν (= ταῖς ἑαυτῶν ναυσί), δοτκ. τῆς συνοδείας· συναπτέα τῷ ἀνεχώρησαν. — ἐπ' οἴκου = εἰς τὰς πατρίδας. — ἐκράτουν = ἦσαν κύρια. — τῆς κατ' ἐκεῖνα τὰ χωρία, δηλ. οὐσῆς = τῆς ὑπαρχούσης εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη (δηλ. τοῦ Ἴονίου πελάγους). — τῆς γῆς, γενκ. διαιρητ. τῆς ἐννοουμένης αἰτκ. μέρος τι. — ἔτεμον = ἐληλάτησαν. — ὅτι = διότι. — ναῦς. . . παρέσχον Κορινθίοις, πρβλ. κεφ. 27, § 2.

§ 3 - 4. τοῦ τε χρόνου τὸν πλεῖστον = καὶ οὕτω (= τε) τὸ πλεῖστον (μέρος) τοῦ χρόνου. — ἔφθειρον = ἔβλαπτον. — περιμόντι τῷ θέρει = τελευτῶντι τῷ θέρει = περὶ τὸ τέλος τοῦ θέρους. —

σφῶν = αὐτῶν· οὕτω καὶ κατωτέρω σφίσι = αὐτοῖς. — ἐπόνουν = ἐπιέζοντο (ὑπὸ τῶν Κερκ.). — ἐπὶ Ἄκτιφ = παρὰ τὸ Ἄκτιον. — Χειμέριον, ἀκριβῆ περιγραφὴν αὐτοῦ βλ. ἐν κεφ. 46, § 3. — φυλακῆς ἕνεκα τῆς Λευκ. καὶ τῶν ἄλλ. πόλεων = ἵνα προφυλάττωσι τὴν Λευκ. καὶ τὰς ἄλλας πόλεις (ἀπὸ τῶν ἐχθρικών ἐπιδρομῶν). — φίλιαι = φιλικαί, συμμαχίδες. — ἀντεστρατοπεδεύοντο = ἐστρατοπεδεύοντο ἀντικρῶ (τῶν Κορινθίων). — τὸ θέρος τοῦτο, αἰτιατκ. τοῦ χρόνου = κατὰ τὸ ὑπολειπόμενον μέρος τοῦ θέρους. — ἀντικαθεζόμενοι = ὄντες ἐστρατοπεδευμένοι ἀπέναντι ἀλλήλων. — χειμῶνος ἤδη, δηλ. ὄντος = ἐπειδὴ πλέον ἦτο χειμῶν.

Κεφάλαιον 31.

τὸν δ' ἐνιαυτὸν πάντα (= καθ' ὅλον δὲ τὸν χρόνον) . . . καὶ τὸν ὕστερον, ἡ ναυμαχία ἐγένετο κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 434· ὥστε αἱ παρασκευαὶ γίνονται ἐντὸς τοῦ ὑπολοίπου τοῦ ἔτους τούτου καὶ ἐντὸς τοῦ ἐπομένου 433· τῇ δὲ 432 ἀποστέλλονται αἱ πρεσβεῖαι εἰς Ἀθήνας. — ὄργῃ φέροντες = μετὰ παραφόρου ὀργῆς ἀναλαμβάνοντες. — ἐναυπηγοῦντο = κατεσκευάζον πλοῖα. — παρεσκευάζοντο = παρεσκευάζον. — τὰ κράτιστα, ἐπιρρημ. = προθυμότατα· συναπτέον τῷ παρεσκευάζοντο. — νεῶν στόλον = ναυτικὸν στρατόν. — καὶ τῆς ἄλλης = καὶ ἐκ τῆς ἄλλης. — πείθοντες, δηλ. αὐτοὺς (τοὺς ἐρέτας)· ἡ μετχ. προσδιορίζει τροπικῶς τὴν μετχ. ἀγείροντες. — ἦσαν γάρ, ὁ γὰρ ἐνταῦθα = ἐπεὶ (= ἐπειδὴ). — ἐς τὰς . . . σπονδάς, δηλ. τὰς τριακοντούτεϊς, τὰς γενομένας μετὰ Εὐθόϊας ἄλωσιν μεταξὺ Ἀθην. καὶ Λακεδ. (445). — ἐλθοῦσι = ἐπὶ (= ἀφ' οὗ) ἔλθωσι. — ὡς τοὺς Ἀθην. = πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. — ξυμμαχους, παρατηρητέα ἢ αἰτιατκ. μετὰ τὴν δοτκ. αὐτοῖς ἐλθοῦσι. — ὠφελίαν = βοήθειαν. — εὐρίσκεισθαι = τυγχάνειν. — ἤλθον . . . πρεβυσόμενοι = ἤλθον, ἵνα κατορθώσωσι διὰ τῆς πρεσβείας. — ὅπως μὴ . . . γένηται, ἡ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων : ὅπως μὴ τὸ Ἀττικὸν ναυτικὸν προσγεγόμενον πρὸς τῷ ναυτικῷ τῶν Κερκυραίων γένηται ἐμπόδιον σφίσι. — θέσθαι = νὰ διευθετήσωσι (πρβλ. κεφ. 25, § 1 «θέσθαι τὸ παρὸν»). — ἦ = ὅπως. — καταστάσης (= γε-

νομένης) ἐκκλησίας, δηλ. συγκλήτου (=ἐκτάκτου), ἥτις ἐγένετο, ἵνα ἀκούσῃ τὰς πρεσβείας τῶν Κορ. καὶ Κερκυραίων. Αἱ ἐκκλησῖαι ἐν Ἀθήναις ἦσαν τακτικαὶ (αἱ τεταγμένοι ὑπὸ τῶν νόμων) καὶ ἑκτακτοὶ (σύγκλητοι ἢ κατάκλητοι καλούμενοι). Καὶ τακτικαὶ μὲν συνήγοντο τέσσαρες ἐν ἐκάστη πρυτανείᾳ, ὧν ἡ μία ἐλέγετο κυρία· ἑκτακτοὶ δὲ ὁσάκις παρουσιάζετο ἐξαίφνης ἐπείγουσά τις ἀνάγκη (ὅπως ἐνταῦθα).—ἐς ἀντιλογίαν=εἰς λογομαχίαν.—ἦλθον, οἱ Κερκ. καὶ οἱ Κορ.—τοιιάδε (=τοιαῦτα περίπου), καὶ οὐχὶ τάδε (=τὰ ἐξῆς ἀκριβῶς), διότι ὁ Θουκυδ. δὲν μεταχειρίζεται αὐτὰς τὰς λέξεις τῶν ἀγορευσάντων (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 65).

*II. Δημηγορία τῶν Κερκυραίων πρέσβεων
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Ἀθηναίων.*

(Κεφάλαιον 32 - 36)

Κεφάλαιον 32.

§ 1 - 2. δίκαιον, δηλ. ἐστίν.—τούς... ἵκοντας, ὑποκμ. τοῦ ἀναδιδάξει, ὅπερ ἐκ τοῦ δίκαιόν (ἐστι)=εἶναι δίκαιον ὅσοι ἔρχονται... νὰ διαφωτίσωσιν ἐπαρκῶς.—μῆτε εὖερ. μ. μῆτε ξυμ. προφειλομένης=χωρὶς προηγουμένως μῆτε εὐεργεσία νὰ ὀφείληται μεγάλη μῆτε συμμαχία νὰ ὑπάρχη· κατ' ἔννοιαν=χωρὶς ἐκ τῶν προτέρων νὰ ὑπάρχη ὑποχρέωσις τις ἢ ἐξ εὐεργεσίας μεγάλης ἢ ἐκ συμμαχίας.—παρὰ τοὺς πέλας=πρὸς τοὺς ἄλλους.—ἐπικουρίας... δεησομένους=ἵνα ζητήσωσι βοήθειαν.—ὥσπερ καὶ ἡμεῖς νῦν, δηλ. ἵκομεν παρ' ὑμᾶς ἐπικουρίας δεησόμενοι.—πρῶτον, ὑποδαιρείται εἰς τὸ μάλιστα μὲν καὶ εἰ δὲ μῆ· ἢ ἀντίθεσις: ἔπειτα δέ.—μάλιστα=κατ' ἐξοχήν.—καὶ ξύμφορα, οὐ μόνον δηλ. ἐπικουρίας δέονται· ἢ αἰτιατκ. ξύμφορα, ὡς καὶ ἡ κατωτέρω ἐπιζήμια, σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ δέονται.—εἰ δὲ μῆ. δηλ. ξύμφορα δέονται.—ὅτι γε, ὁ γε=τοῦλάχιστον.—τὴν χάριν=τὴν εὐγνωμοσύνην.—βέβαιον=σταθεράν, αἰώνιαν.—καταστήσουσι=ποιήσουσι.—μὴ ὀργίζεσθαι, ἐκ τοῦ δίκαιόν (ἐστίν).—ἀτυχῶσι=μὴ τυγχάνωσι (δηλ. τούτου, ὃ βούλονται).—Κερκ. δέ, ὁ δὲ εἰσά-

γει μερικὴν περίπτωσιν ὑπαγομένην εἰς τὴν γενικὴν· ὥστε= οὖν.—μετὰ τῆς ξυμ. τῆς αἰτήσεως (=μετὰ τῆς αἰτήσεως τῆς ξυμμαχίας) καὶ τ... = ἐπὶ τῇ πεποιθήσει ὅτι μαζὶ μὲ τὴν αἴτησιν τῆς συμμαχίας θὰ σᾶς ἐξασφαλίσωσι καὶ ταῦτα.—καὶ ταῦτα, δηλ. ὡς καὶ ξύμφορα δέονται καὶ τὴν χάριν βέβαιον ἔξουσιν.

§ 3-4. τετύχηκε δέ, δηλ. ὄν=βεβαίως συνέπεσε νὰ εἶναι.—τὸ αὐτὸ=συγχρόνως· ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ἄλογον καὶ ἀξύμφορον.—ἐπιτήδευμα=ὅ,τι πράττει τις καθ' ὠρισμένας ἀρχὰς=τὸ (πολιτικὸν) σύστημα.—πρὸς τε ὑμᾶς=καὶ κατὰ τὴν κρίσιν ὑμῶν· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἐς τὰ ἡμέτερα αὐτῶν = διὰ τὸ συμφέρον ἡμῶν.—ἐς τὴν χρεῖαν=ὡς πρὸς τὴν παροῦσαν ἀνάγκην.—ἡμῖν (=πρὸς δυστυχίαν μας), δοτκ. ἀντιπεριποιητικὴ εἰς τὸ τετύχηκε.—ἄλογον=παράλογον, ἀντιφατικόν· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ξύμμαχοί τε... ἤκομεν. — ἐν τῷ παρόντι = κατὰ τὴν παροῦσαν περίστασιν.—ἀξύμφορον, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ καὶ ἅμα... καθέσταμεν. — ἐν τῷ πρὸ τοῦ, δηλ. χρόνῳ· τὸ δὲ πρὸ τοῦ = πρότερον.—Κορινθίων, γενκ. ἀντικμκ. τοῦ πόλεμον.—ἐρῆμοι (δηλ. συμμαχῶν) = ἀπομεμονωμένοι.—δι' αὐτὸ (τοῦτο), δηλ. διὰ τὸ οὐδενὸς πω γενέσθαι ξυμμάχους.—καθέσταμεν = ἤδη ἐσμέν. — καὶ περιέστηκε=καὶ οὕτω κατήντησεν.—ἡ δοκοῦσα=ἡ νομιζομένη· ἀντιτίθεται πρὸς τὸ φαινομένη (=φανερὰ).—σωφροσύνη=ἔμφρων, συνετὴ οὐδετερότης.—τὸ μή..., ἐπεξήγησις τοῦ σωφροσύνη.—τῇ...γνώμη=κατὰ τὴν θέλησιν.—ἀβουλία (=ἀπερισκεψία), ἀναφέρεται εἰς τὸ ἄλογον.—ἀσθένεια (=ἀδυναμία), ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀξύμφορον.

§ 5. τὴν... γεν. ναυμαχίαν=ὡς πρὸς τὴν γενομένην ναυμαχίαν. — κατὰ μόνας, δηλ. μοίρας ἢ δυνάμεις = μόνοι. — μεῖζ. παρασκευῆ ἀπό... = μετὰ μεγαλυτέρων δυνάμεων ληφθεισῶν ἀπό...—ὄρμηνται=εἶναι ἕτοιμοι νὰ ἐπέλθωσι.—περιγενέσθαι, δηλ. αὐτῶν=νὰ νικήσωμεν αὐτούς.—καὶ ἅμα=καὶ πρὸς τούτοις.—ὁ κίνδυνος, δηλ. ἔσται.—εἰ ἐσόμεθα ὑπ' αὐτοῖς=ἐάν θὰ περιέλθωμεν εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν. Οἱ Κερκ. φοβοῦνται ἀντεκδικήσεις διὰ τὴν διαγωγὴν, ἣν ἐδειξαν οὗτοι πρὸς τοὺς συμμα-

χοὺς τῶν Κορινθ. μετὰ τὴν παρὰ τὸ Ἄκτιον ναυμαχίαν, καὶ διὰ τὴν ἀγνωμοσύνην πρὸς τὴν μητρόπολιν των Κόρινθον.—ἀνάγκη, δηλ. ἐστίν.—ξυγγνώμη, δηλ. ἐστίν=εἶναι ἄξιον συγγνώμης· ὡς ὑποκμ. τούτου ἢ ἐπομένη πρότασις: εἰ . . . τολμῶμεν.—εἰ μὴ . . . τολμῶμεν, ἢ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: εἰ τολμῶμεν ἐναντία τῇ πρότερον ἀπραγμοσύνῃ (γενομένη) μὴ μετὰ κακίας, δόξης δὲ μᾶλλον ἁμαρτία=ἐὰν ἀποφασίζωμεν ἐναντία τῆς πρότερον οὐδετερότητος (ἡμῶν), ἣτις προήλθεν ὄχι ἀπὸ κακόν σκοπόν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ ἐσφαλμένην γνώμην.

Κεφάλαιον 33.

§ 1-2. πειθόμενοις, μετχ. ὑποθετικ. = ἐὰν πείθησθε· ἢ ἀπόδοσις γενήσεται.—καλὴ = ὠφέλιμος.—ἢ ξυντυχία . . . τῆς ἡμετ. χρείας=ἢ σύμπτωσις (τοῦ) νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην τῆς βοήθειας ὑμῶν.—κατὰ πολλὰ (=διὰ πολλοὺς λόγους), ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ 1) πρῶτον. μὲν . . . 2) ἔπειτα . . . 3) ναυτικόν τε.—ὅτι ἀδικουμένοις . . . ποιήσεσθε=ὅτι θὰ βοηθήσητε ἀδικουμένους καὶ οὐχὶ βλάπτοντας ἄλλους· τοῦτο περιποιεῖ τοῖς Ἀθην. δόξαν μεγαλοψυχίας, ὅτι βοηθοῦσιν ἀνθρώπους ἀδικουμένους.—ἔπειτα . . . ναυτικόν τε . . . παρατηρητέον ὅτι, ἐν ᾧ τὸ α' κῶλον ἐκφέρεται διὰ τοῦ ὅτι (πρῶτον μὲν ὅτι . . . ποιήσεσθε)· τὰ δύο τελευταῖα ἔπονται ἀνεξάρτητα (ἔπειτα . . . καταθήσεσθε· ναυτικόν τε κεκτήμεθα).—περὶ τῶν μεγίστων, δηλ. περὶ τῆς αὐτονομίας καὶ τῆς ἐλευθερίας.—δεξάμενοι, μετχ. ὑποθετικ. = ἐὰν δέξησθε (= δεχθῆτε [ἡμᾶς])· ἢ ἀπόδοσις καταθήσεσθε.—ὡς ἂν μάλιστα (δηλ. καταθεῖσθε)=ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον=εἰς μέγιστον βαθμόν.—μετ' ἀειμνήστου μαρτ. τ ἢ ν χ. καταθήσεσθε=θὰ καταθέσητε ὡς παρακαταθήκην (πρὸς μέλλουσαν χρῆσιν) τὴν ζητουμένην εὐεργεσίαν μετὰ μαρτυρίου, τὸ ὅποιον αἰωνίως θὰ μνημονεύηται· ἢ ἐκ τοῦ κινδύνου δηλ. σωτηρία τῆς Κερκύρας θὰ εἶναι μαρτύριον τῆς εὐεργεσίας τῶν Ἀθηναίων. Τὸ κατατίθεσθαι λέγεται κυρίως ἐπὶ καταθέσεως ἀργυρίου παρὰ τινι τραπέζῃ ἢ πραγμάτων πρὸς μέλλουσαν χρῆσιν· ἐνταῦθα μεταφορικῶς καὶ ἐπὶ τῆς εὐεργεσίας.—τοῦ παρ' ὑμῖν=τοῦ ὑμετέρου.—τίς εὐπραξία . . . λυπηροτέρα,

δηλ. ταύτης, εἰς ἃ ἐπεξήγησις ἢ ὑποθετικ. πρότασις : εἰ ἦν κτλ. — εἰ, ἦν . . . αὐτεπάγγελτος, ἢ σύνταξις : εἰ (= ὅτι) αὕτη ἢ δύναμις, ἦν ὑμεῖς ἂν . . . ἐτιμήσασθε ὑμῖν προσγενέσθαι, πάρεστιν αὐτεπάγγελτος = τοῦ ἔτι δηλ. αὕτη ἢ δύναμις, δηλ. ἢ τῶν Κερκ., τὴν ὅποιαν σεῖς ἠθέλετε προτιμήσει ἀντὶ πολλῶν χρημάτων καὶ εὐγνωμοσύνης νὰ προστεθῆ εἰς ὑμᾶς (= τῆς ὁποίας τὴν ἀπόκτησιν ἠθέλετε προτιμήσει σεῖς ἀντὶ πολλῶν χρ. καὶ εὐγν.), παρουσιάζεται αὐθόρμητος (= ἀφ' ἑαυτῆς, χωρὶς νὰ τὴν προσκαλέση τις). — ἐς μὲν τοὺς πολλοὺς = κατὰ τὴν κρίσιν μὲν τῶν πολλῶν. — ἀρετὴν = δόξαν ἀρετῆς (διότι δεῖκνυτε μεγαλοφυχίαν ὡς βοηθοῦντες ἀσθενεστέρους καὶ ἀδικουμένους· πρβλ. § 1 «πρῶτον μὲν ἀδικουμένοις... ποιήσεσθε»). — οἷς δὲ ἐπαμυνεῖτε = εἰς τούτους δέ, τοὺς ὁποίους θὰ βοηθήσητε (δηλ. εἰς ἡμᾶς). — χάριν = εὐγνωμοσύνην (διὰ τὴν εὐεργεσίαν· πρβλ. § 1 «ἔπειτα περὶ . . . κινδ...»). — ἰσχύν, διὰ τὸ ναυτικόν, ὃ κέκτηνται οἱ Κερκ. (πρβλ. § 1 «ναυτικόν τε...»). — ἃ (= ταῦτα δὲ)... ἅμα πάντα, δηλ. ἢ ἀρετὴ, ἢ χάρις καὶ ἢ ἰσχύς. — ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ = καθ' ὅλον τὸν μέχρι τοῦδε χρόνον. — δὴ = ὡς γνωστόν. — ἃ . . . ξυνέβη καὶ ὀλίγοι, κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν : ἃ... ξυνέβη ἔπει (= ἔπειδῆ) ὀλίγοι. — οἷς ἐπικαλοῦνται = τούτοις, οὓς ἐπικαλοῦνται· ἢ δοτικ. συναπτεῖα τῷ διδόντες = δίδοντες εἰς τούτους, ὧν τὴν βοήθειαν ζητοῦσι. — ἀσφάλειαν καὶ κόσμον (= τιμὴν), τὸ μὲν α' ἀναφέρεται εἰς τὸ ἰσχύν καὶ χάριν, τὸ δὲ β' εἰς τὸ ἀρετὴν. — ἢ ληψόμενοι, δηλ. ταῦτα (= ἀσφάλειαν καὶ κόσμον) παρὰ τούτων, οὓς ἐπικαλοῦνται. — παραγίγνονται = προσέρχονται.

§ 3 - 4. τὸν δὲ πόλεμον... ἔσεσθαι, ἢ φυσικὴ σειρά : εἰ δέ τις ὑμῶν οἶεται οὐκ ἔσεσθαι τὸν πόλεμον, δι' ὄνπερ χρήσιμοι ἂν εἴμεν. — γνώμης (δηλ. τῆς ὀρθῆς) ἀμαρτάνει = δὲν κρίνει ὀρθῶς. — καὶ οὐκ αἰσθάνεται = ἔπει οὐκ αἰσθάνεται. — φόβῳ τῷ ὑμετέρῳ = φόβῳ ὑμῶν = διὰ τὸν πρὸς ὑμᾶς φόβον· οἱ Λακ. ἐφοβοῦντο τοὺς Ἀθην. διὰ τὴν αὐξήσιν αὐτῶν. — πολεμησιόνας = ἔτι ἐπιθυμοῦσι νὰ πολεμήσωσιν· ἢ μετχ. ἐκ τοῦ αἰσθάνεται. — δυναμένους (δηλ. μέγα) παρ' αὐτ. καὶ ὑ. ἔχθ. ὄντας = ἔπειδῆ ἔχουσι μεγάλην

δύναμιν (ἐπιρροήν) πλησίον αὐτῶν καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἐχθροὶ ὑμῶν. Οἱ Κορ. ἦσαν ἐχθροὶ τῶν Ἀθ., διότι εἶχον βοηθήσει τοὺς συμμάχους τῶν Ἀθην. Μεγαρεῖς κατὰ τὴν ἀποστασίαν αὐτῶν ἀπὸ τῶν Ἀθην.—προκαταλαμβάνοντας, ἀποπειρικ. ἐνεστώς=ἔτι θέλωσι νὰ ὑποτάξωσι προηγουμένως· ἢ μετχ. ἐκ τοῦ αἰσθάνεται.—ἐς τὴν ὑμετέραν ἐπιχείρησιν=ἔπως ἐπέλθωσι (μετὰ ταῦτα) καθ' ὑμῶν.—ἵνα μή... κατ' αὐ. μετ' ἄλ. στῶμεν=ἵνα μὴ συμπαραταχθῶμεν ἀπέναντι αὐτῶν.—τῷ κοινῷ ἔχθει = ἔνεκα τῆς κοινῆς ἔχθρας.—μηδὲ δυοῖν (= δυοῖν θύτερον) φθάσαι ἀμάρτωσι=μηδὲ ἐκ τῶν δύο ἀποτύχωσι νὰ προφθάσωσι τὸ ἔν.—ἢ κακῶσαι ἡμ. ἢ σφᾶς αὐτ. βεβαιώσασθαι=ἢ νὰ βλάψωσιν ἡμᾶς (ἔτε δὲν θὰ δυνάμεθα νὰ σᾶς βοηθήσωμεν) ἢ νὰ ἐξασφαλίσωσιν ἑαυτοὺς (διὰ τῆς ὑποταγῆς τῶν Κερκ.).—ἡμέτερον, δηλ. τῶν Κερκ. καὶ Ἀθην.—αὐ=ἄφ' ἐτέρου.—ἔργον, δηλ. ἐστίν.—προτερεῖσθαι=νὰ προλάθωμεν.—τῶν μὲν (=ἡμῶν μὲν) διδόντων, ὑμῶν δὲ δεξαμένων τὴν ξυμ.=ἄφ' οὗ ἡμεῖς μὲν προσφέρωμεν τὴν συμμαχίαν, σεις δὲ δεχθῆτε αὐτήν.—καὶ προεπιβουλεύειν αὐτοῖς μ. ἢ ἀντεπιβουλεύειν, παρονομασία=καὶ μᾶλλον νὰ κακοποιῶμεν ἡμεῖς πρότερον αὐτοὺς παρὰ κακοποιηθέντες νὰ φροντίζωμεν περὶ ἀντεκδικήσεως.

Κεφάλαιον 34.

ἦν δὲ λέγωσι... μαθόντων (=ἄς μάθωσιν), ὑποφορά.—οὐ δίκαιον, δηλ. ἐστίν· ἐντεῦθεν ἄρχεται ἢ ἀπὸ τοῦ δικαίου ἀπόδειξις.—τοὺς σφετέρους=τοὺς ἑαυτῶν.—ὑμᾶς, ὑποκμ. τοῦ δέχεσθαι.—εὐ... πάσχουσα=ἔαν εὐεργετήται.—ἄλλοτριούται=γίνεται ἄλλοτρια, ἀποξενούται (αὐτῆς, δηλ. τῆς μητροπόλεως).—ἐπὶ τῷ δοῦλοι... εἶναι=ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ εἶναι δοῦλοι.—τοῖς λειπομένοις, δηλ. ἐν τῇ μητροπόλει.—ἐκλέμπονται, δηλ. οἱ ἄποικοι.—ἠδίκουν, δηλ. οἱ Κορίνθιοι.—προκληθέντες (=ἔτε προσεκλήθησαν) γὰρ κτλ., οἱ Κερκ. εἶχον προτείνειν διὰ πρέσβειων τοῖς Κορίνθ., ἔπως καθυποβάλωσι τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἐπιδ. εἰς δίκην παρὰ πόλει, ἦν ἀμφότεροι ἠθέλον δεχθῆ (πρβλ. κεφ. 28, § 2).—

Κ. Κοσμά—Θουκυδίδου βιβλ. I (Ἐκδ. τρίτη 5/6/1919)

Θ

περὶ Ἐπιδ., συναπτέος ὁ προσδιορισμὸς τῷ ἐς κρίσιν=εἰς δίκην
 περὶ τῆς Ἐπιδάμου.—ἢ τῷ ἴσῳ=παρὰ διὰ τοῦ δικαίου (ἐν ᾧ
 ἢ ἰσότης).—τὰ ἐγκλήματα μετελθεῖν=να διεκδικήσῃ τὰ παρά-
 πονά των.—ἔστω, ὑποκμ. τούτου εἶναι ἢ ἐπομένη ἀναφρκ. πρό-
 τασις (ἀ... δρωσιν), κατηγορμ. δὲ τὸ τεκμήριον· τὸ δὲ τι αἰτιατκ.
 τοῦ κατὰ τι=ἄς εἶναι κάπως ὡς παραινετικὸν παράδειγμα, ἔσα...
 πράττουσι.—πρὸς ἡμᾶς τοὺς ξυγγ., οἱ Κερκ. ὡς ἄποικοι εἶναι
 συγγενεῖς τῶν Κορ.—ἀπάτη τε μή... δεομένοις τε... μή, ἀντὶ τοῦ :
 μήτε ἀπάτη... μήτε δεομένοις· ἐτέθησαν ἕμῳς αἱ λέξεις ἀπάτη—
 δεομένοις ἐν ἀρχῇ χάριν τῆς ἐμφάσεως, μεθ' ἧς οἱ Κερκ. ἐξαί-
 ρουσι τὰ δύο μέσα τῆς ἀποπλανήσεως.—ὥστε ἀπάτη τε μὴ παρά-
 γεσθαι=ὥστε μήτε νὰ ἀπατᾶσθε δι' ἀπατηλῶν λόγων.—δεομέ-
 νοις τε ἐκ τοῦ εὐθ. μὴ ὑπουργεῖν (δηλ. αὐτοῖς)=μήτε νὰ βοη-
 θήτε αὐτοὺς καὶ εἰλικρινῶς παρακαλοῦντας.—ὁ ἐλαχίστας τὰς
 μεταμελείας... λαμβάνων=ὁ ἐλάχιστα μεταμελόμενος (=μετα-
 νοῶν).—ἐκ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐναντίοις=διὰ τὸ καλόν, τὸ ὅποιον
 κάμνει εἰς τοὺς ἀντιπάλους.—ἂν διατελοίη, δηλ. ὦν=πάντοτε
 δύναται νὰ εἶναι.—ὁ γὰρ ἐλαχίστας κτλ., ὁ Θουκυδίδης συνηθί-
 ζει νὰ παρεμβάλλῃ εἰς τοὺς λόγους τοῦ γνώμας ὡς μέσα ἀπο-
 δεικτικά. Ἡ ἔννοια: ἐκεῖνος ζῆ ἀσφαλέστατα, ὅστις εἰς τοὺς
 ἐχθροὺς τοῦ ἐλαχίστας εὐεργεσίας παρέχει· διότι αὐταὶ προξε-
 νοῦσιν αὐτῷ μόνον μεταμέλειαν.

Κεφάλαιον 35.

§ 1-3. οὐδέ, δηλ. οὐ μόνον δὲν θὰ παραβῆτε τὰ δίκαια τῆς
 μητροπόλεως, ἀλλ' οὐδέ θὰ λύσητε τὰς σπονδάς. — τὰς Λακ.
 σπονδάς, δηλ. τὰς τριακοντούταις, τὰς γενομένας μεταξὺ Λακ. καὶ
 Ἄθ. τῷ 445 π. Χ. (πρβλ. κεφ. 31, § 2). Κατὰ ταύτας πᾶσα ἐκ-
 τὸς τῆς συμμαχίας πόλις ἠδύνατο νὰ προσέλθῃ εἰς ἑπότερον τῶν
 συμμάχων θέλει· δὲν ἐπετρέπετο ἕμῳς εἰς σύμμαχον πόλιν νὰ
 δεχθῆ πόλιν οὐδετέραν εὐρισκομένην εἰς πόλεμον πρὸς τινα ἐν-
 σπονδον.—δεχόμενοι=ἐὰν δέχησθε. — μηδετέρων ὄντας ξυμ.=
 οἱ ὅποιοι οὐδετέρων (οὔτε δηλ. ὑμῶν οὔτε τῶν Λακ.) εἴμεθα σύμ-

μαχοι. — εἶρηται = ὄρισται, γέγραπται. — ἐν αὐταῖς, δηλ. ταῖς σπονδαῖς. — τῶν Ἑλλ. πόλεων... ἐλθεῖν, ἢ σύνταξις: ἐξεῖναι τῶν Ἑλλην. πόλεων (ταύτη), ἣτις μηδαμοῦ ξυμμαχεῖ, ἐλθεῖν παρ' ὀποτέρους ἂν ἀρέσκηται (= βούληται, δηλ. ἐλθεῖν). — δεινόν, δηλ. ἂν εἴη. — εἰ τοῖσδε μὲν... ἔσται (= ἐξέσται)... ἡμᾶς δέ... δεόμεθα, κατὰ παράταξιν ἀντι καθ' ὑπόταξιν (εἰ τοῖσδε [δηλ. τοῖς Κορινθ.] ἐξὸν [= ἐν ᾧ εἶναι ἐπιτετραμμένον]... ἡμᾶς... δεόμεθα) χάριν ἐμφάσεως καὶ ἀντιθέσεως τοῦ: τοῖσδε μὲν πρὸς τό: ἡμᾶς δέ. — ἀπὸ τῶν ἐνσπόνδων = ἀπὸ τῶν περιλαμβανομένων ἐν ταῖς σπονδαῖς. — καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλ. = καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων τῆς Ἑλλάδος (αἵτινες δὲν μετέσχον τῶν σπονδῶν). — οὐχ ἥμισα = μάλιστα. — ἀπὸ τῶν ὑμ. ὑπερκόων, ἐννοοῦνται οἱ Παλεῖς τῆς Κεφαλληνίας, οἵτινες ἀποικοὶ ὄντες τῶν Ἀθην. συνεμάχουν τοῖς Κορ. — ἀπὸ τῆς προκειμένης = ἀπὸ τῆς προσιτῆς εἰς πάντας (λόγῳ τῶν 30ετῶν σπονδῶν). — εἶρξουσιν = κωλύσουσι. — ἀπὸ τῆς ἄλλοθεν... ὠφελίας, δηλ. δυναμένης γενέσθαι = καὶ ἀπὸ τῆς ἐξ ἄλλου τινὸς μέρους δυναμένης νὰ πορισθῇ (εἰς ἡμᾶς) βοηθείας. — εἶτα ἐν ἀδικήματι θήσονται, ἀσύνδετον ἀντί: κατὰ ἢ εἶτα δέ: τὸ εἶτα ἐκφράζει ἀγανάκτησιν, ἣτις καθίσταται ζωηροτέρα διὰ τοῦ ἀσυνδέτου: τὸ δὲ ἐν ἀδικήματι θήσονται = θὰ θεωρήσωσιν ὡς ἀδικήμα. — πεισθέντων ὑμῶν ἂ = (τὸ) ἐὰν σεῖς πεισθῆτε (εἰς ταῦτα), τὰ ὅποια.

§ 4. πολὺ δέ... ἔξομεν, ἢ σύνταξις: ἐν πολὺ δὲ πλείονι αἰτία ἡμεῖς ὑμᾶς ἔξομεν = τοῦναντίον πολὺ περισσότερον ἡμεῖς θὰ κατηγορήσωμεν ὑμᾶς. — μὴ πείσαντες = ἐὰν μὴ πείσωμεν (δηλ. ὑμᾶς). — κινδυν. καὶ οὐκ ἐχθροὺς ὄντας (δηλ. ὑμῖν) = ἐν ᾧ κινδυνεύομεν καὶ δὲν εἴμεθα ἐχθροὶ ὑμῶν. — ἀπόσεσθε, δηλ. τῆς συμμαχίας. — τῶνδε δέ... γενήσεσθε = τούσδε δὲ ἐχθροὺς ὄντας (ὑμῖν) καὶ ἐπιόντας (ἡμῖν) οὐκ ὅπως (= οὐ μόνον οὐ) κωλύσετε = τούτους δέ, ἐν ᾧ εἶναι ἐχθροὶ σας καὶ μέλλουσι νὰ ἐπέλθωσι καθ' ἡμῶν, ὅχι μόνον δὲν θὰ ἐμποδίσητε (δηλ. τῶν ἐπιθετικῶν σκοπῶν των). — ἐκ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς = ἀπὸ τῶν πόλεων, ὧν σεῖς κυριαρχεῖτε. — προσλαβεῖν περιόψεσθε (= εἰάσετε) = θ' ἀφήσητε (αὐτοὺς) νὰ προσλάβωσιν. — ἦν οὐ δίκαιον, τὸ πλήρες: ἦν δύναμιν οὐ δί-

καίον (ἔστι) περιδεῖν (=εἶσαι) αὐτοὺς προσλαβεῖν. — ἀλλ', δηλ. δίκαιόν (ἔστι). — ἦ... κωλύειν... ἦ... πέμπειν... μάλιστα δέ... βοηθεῖν, τὰ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ δίκαιόν (ἔστι). — κἀκείνων τούς... μισθοφόρους, ἢ γενκ. (κἀκείνων) ὑποκμκ. = τοὺς μισθοφόρους, τοὺς ὁποίους καὶ ἐκεῖνοι λαμβάνουσι. — ἐκ τῆς ὑμετέρας, δηλ. ἀρχῆς. — καθ' ὅ,τι ἂν πεισθῆτε = καθ' οἷονδῆποτε τρόπον ἠθέλετε νομίσει καλόν. — ἀπὸ τοῦ προφανούς = προφανῶς = φανερά. — δεξαμ. βοηθεῖν, δηλ. ἡμῖν = νὰ βοηθῆτε ἡμᾶς δεχθέντες (εἰς τὴν συμμαχίαν σας).

§ 5. πολλὰ δέ... τὰ ξυμ. ἀποδείκνυμεν = πολλὰ δ' ἔστι τὰ ξυμφέροντα, ἃ ἀποδείκνυμεν. Ἐπανελημμένως ὁ Κερκ. ρήτωρ τονίζει τὰ συμφέροντα, ἃ παρέχουσιν οἱ Κερκ. τοῖς Ἀθην. — ἐν ἀρχῇ, ἐν κεφ. 33, § 1-2. — ὑπέιπομεν = ὑπεδηλώσαμεν. — καὶ μέγιστον, δηλ. ἔστι τῶν ξυμφερόντων = καὶ τὸ μέγιστον εἶναι. — οἱ τε αὐτοί, ὁ τε ἔχει τὴν ἀπόδοσίν του εἰς τὸ καὶ ναυτικῆς. — πολέμιοι ἡμῖν (δηλ. Κερκ. καὶ Ἀθην.), οἱ Κορ. ἦσαν ἐχθροὶ πρὸς τοὺς Ἀθην. διὰ τὰ Μέγαρα (πρβλ. κεφ. 33, § 3-4, ἐν σελ. 81). — ἦσαν, ὁ παρ. ἐνταῦθα ἀντιένεστ. (εἰσὶ), διότι ὁ λαλῶν μετατίθεται εἰς τὸ παρελθόν, ἐν ᾧ ἐγένετο λόγος περὶ τῆς πράξεως· ὥστε = εἶναι, ὡς εἶπομεν πρὸ ὀλίγου (ἐν κεφ. 33, § 3). — σαφεστάτη πίστις = ἀσφαλέστατον ἐχέγγυον πίστεως (ἔτι δηλ. θὰ διαμείνωμεν πιστοὶ εἰς τὴν συμμαχίαν). — καὶ οὗτοι = καὶ μάλιστα. — τοὺς μεταστάντας, δηλ. ἡμᾶς (τοὺς Κερκ.) ἂν ἀποστατήσωμεν (τῆς μητροπόλεως) καὶ προσέλθωμεν (πρὸς ὑμᾶς). Ἡ ἔννοια: ἐὰν οἱ Κερκ. ἀποστατήσωσιν ἀπὸ τῆς γεννησομένης πρὸς τοὺς Ἀθην. συμμαχίας των, πρέπει οὗτοι νὰ φοβῶνται τὴν παρὰ τῶν Κορινθ. τιμωρίαν διὰ τὴν μέχρι τοῦδε διαγωγὴν των· ὡς ἐκ τούτου οὗτοι θὰ διαμένωσι πιστοὶ εἰς τὴν μετὰ τῶν Ἀθηναίων συμμαχίαν. — καὶ ναυτικῆς... διδομένης = καὶ ναυτικῆς καὶ οὐκ ἠπειρώτιδος οὔσης τῆς ξυμ., ἣν δίδομεν ὑμῖν = καὶ ἐπειδὴ ἡ συμμαχία, τὴν ὁποίαν προσφέρομεν εἰς ὑμᾶς, εἶναι ναυτικὴ καὶ ὄχι ἠπειρωτικὴ. — οὐχ ὁμοία (ἔστι) ἢ ἀλλοτριώσις (= ἢ ἀπόκρουσις), δηλ. ὡς εἰ ἦν ἠπειρωτικὴ = ἢ ἀπόκρουσις αὐτῆς (δηλ. τῆς ναυτικῆς δυνάμεως) δὲν εἶναι.

τὸ ἴδιον πρᾶγμα (πρὸς τὴν ἀπόκρουσιν ἡπειρωτικῆς δυνάμεως), δὲν ἔχει δηλ. τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα (ἂ θὰ εἶχεν, ἔὰν ἦτο ἡπειρωτικῆ). — ἔᾶν... ἔχειν, τὰ ἀπρμφ. ἀπολύτως ἀντί προστακτ. = ἔᾶτε... ἔχετε. — εἰ δὲ μὴ, δηλ. δύνασθε ἔᾶν. — ὕστis ἐχυρώτατος (= ἰσχυρότατος [κατὰ τὸ ναυτικόν]), δηλ. ἐστίν· ἐννοοῦνται οἱ Κερκυραῖοι.

Κεφάλαιον 36.

§ 1-2. τάδε (= ταῦτα) ξυμ. δοκεῖ λέγεσθαι = ταῦτα, ἃ λέγεται, δοκεῖ ξυμφέροντα εἶναι. — φοβεῖται δέ, ὡς ὑποκείμ. ἐκ τοῦ ὄτω νοητέον τὸ ὅστις. — δι' αὐτὰ πειθόμενος (= ἀν πείθηται) κτλ., ὁ βῆτωρ τοὺς νέους ἐνδοιασμοὺς ὅτι ἡ συμμαχία τῶν Ἀθην. μετὰ τῶν Κερκ. παρὰ πᾶσαν τὴν ἀναγνώρισιν τῶν συμφερόντων καὶ τῆς μὴ λύσεως τῶν σπονδῶν θὰ ἐπιφέρῃ περιπλοκὰς καὶ ἐχθροπραξίας δὲν ἀνασκευάζει, ἀλλὰ προσάγει τοῖς Ἀθην. καὶ ἄλλοι πρὸς σκέψιν. — γνώτω = ἄς μάθῃ· ἐκ τούτου ἔξαπτ. αἰ μετχ. φοβῆσον, ἐσόμενον, βουλευόμενος, προνοῶν. — τὸ δεδιός... τὸ θαρσοῦν, τὰ οὐδέτερα τῶν μετχ. ἀντί ἀφηρημένων οὐσιαστ. = ὁ φόβος... τὸ θάρρος (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 66). — ἰσχὺν ἔχον = ἔὰν παρέχῃ (εἰς αὐτὸν) ἰσχὺν (ἐκ τῆς μετὰ τῶν Κερκ. συμμαχίας). — μᾶλλον, δηλ. ἢ εἰ μὴ εἶχεν ἰσχύν. — τὸ θαρσοῦν (αὐτοῦ) μὴ δεξαμένου (ἡμᾶς) = τὸ θάρρος αὐτοῦ ἔὰν δὲν δεχθῆ ἡμᾶς. — ἀσθενὲς ὄν = ἐπειδὴ εἶναι ἀσθενὲς (ἐνεκα τῆς παραδοχῆς ἡμῶν εἰς τὴν συμμαχίαν σας). — ἀδεέστερον (= ἥτιον ἐπίφοβον [δηλ. ἢ εἰ μὴ ἀσθενὲς ἦν]) ἐσόμενον = ὅτι θὰ εἶναι ὀλιγώτερον ἐπίφοβον. — καὶ ἄμα = καὶ προσέτι. — τὸ πλεόν = μᾶλλον. — τὰ κράτιστα = τὰ ὠφελιμώτατα. — αὐταῖς = δι' αὐτάς, δηλ. τὰς Ἀθήνας. — ἐς τὸν μέλλοντα... πόλεμον = διὰ τὸν μέλλοντα... πόλεμον· συναπτεόν τῷ προσλαβεῖν. — ὅσον οὐ = σχεδόν. — τὸ αὐτίμα περισκοπῶν = ἀποθλέπων εἰς τὴν παροῦσαν στιγμὴν, φοβούμενος δηλ. μὴ λύσῃ τὰς σπονδὰς. — ἐνδοιάζῃ = διστάζῃ. — χωρίον (= τόπον), δηλ. τὴν Κέρκυραν. — ὁ μετὰ μεγ. καιρῶν οἰκ. τε καὶ πολεμοῦται = τὸ ὅποιον γίνεται οἰκείον ἢ πολέμιον μετὰ τῶν μεγίστων εὐκαιριῶν (πλεονεκτημάτων ἢ μειονεκτημάτων) = τοῦ ὁποίου ἢ φιλία ἢ ἡ ἐχθρα

συνοδεύεται με τὰ σπουδαιότατα ἐπακολουθήματα. — τῆς Ἰταλ. καὶ Σικ., ἔξαρτ. ἐκ τοῦ παράπλου, ὕπερ ἐκ τοῦ καλῶς κεῖται = κεῖται εἰς κατάλληλον θέσιν ὡς πρὸς τὸν παράπλου (= ὡς πρὸς τὸν παραπλέοντα) εἰς Ἰταλ. καὶ Σικελ. — ἐκεῖθεν, δηλ. ἐκ τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας. — Πελοποννησίους ἐπέλθεῖν = νὰ ἔλθῃ πρὸς βοήθειαν τῶν Πελοπον. (εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν ὁμοίων ἀνήκουσιν οἱ Κορ.). — τό τε ἐνθένδε πρὸς τάνκει, δηλ. τὸ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. — παραπέμψαι = προπέμψαι. — ἐς τᾶλλα = κατὰ τὰ ἄλλα.

§ 3. βραχυτάτῳ δ' ἂν κεφ... τῷδ' ἂν... μάθοιτε = τόδε δὲ βραχύτατον κεφάλαιόν ἐστιν, ᾧ ἂν μάθοιτε = ἡ ἐξῆς δὲ εἶναι συντομωτάτη περίληψις (τῶν μέχρι τοῦδε λεχθέντων), δι' ἧς ἠθέλετε πεισθῆ. — βραχ. δ' ἂν... ἂν μάθοιτε, παρατηρητέα ἢ ἐπανάληψις τοῦ ἂν. — τοῖς τε ξύμψαι καὶ καθ' ἕκαστον = καὶ καθόλου καὶ ἐν μέρει. — μὴ προέσθαι ἡμᾶς = νὰ μὴ ἐγκαταλίπητε ἡμᾶς. — τρία μὲν τὰ λόγου... ναυτικά, δηλ. ἐστίν. — τούτων δ' εἰ, προτάσσεται ἡ γενκ. τούτων τοῦ εἰ δι' ἔμφασιν. — ἐς ταυτὸν ἐλθεῖν = νὰ ἐνωθῶσιν. — καὶ Κορ. ἡμᾶς προκαταλήφονται, ἐπεξηγήσεις = δηλ. ἐὰν οἱ Κορ. ὑποτάξωσιν ἡμᾶς πρότερον. — Πελοπον., εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν ὁμοίων ἀνήκουσιν οἱ Κορ. — ἔξετε, τὸ ἔχειν μετ' ἀπρμφ. = δύνασθαι. — ταῖς ἡμετέραις, δοτκ. τοῦ μέτρου εἰς τὸ πλείοσι = μὲ πλοῖα περισσότερα κατὰ τὰ ἡμέτερα = μὲ ναυτικὸν ἠὲ ξημὸν καὶ διὰ τοῦ ἰδικοῦ μαρ.

III. Δημηγορία τῶν Κορινθίων πρέσβεων
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Ἀθηναίων.

(Κεφάλαιον 37 - 43)

Κεφάλαιον 37.

§ 1. ἀναγκαῖον, δηλ. ἐστίν. — Κερκ. τῶνδε... τὸν λόγον ποιησαμένων (=εἰπόντων) = ἐπειδὴ οἱ Κερκ. οὗτοι ἐδῶ εἶπον. — περὶ τοῦ δέξ... ἀλλ' ὡς καὶ (=ἀλλὰ καὶ ὡς), παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῆς συντάξεως· τὸ α' ἐξηνέχθη κατ' ἐμπρόθετον ἀπρμφ., τὸ β' δι' εἰδικῆς προτάσεως. — σφᾶς = αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Κερκ.). — οὐκ εἰκότως = ἀδίκως. — μνησθέντας πρῶτον... οὕτω καὶ κτλ., ἐν τούτῳ δηλοῦνται ἢ πρόθεσις μετὰ τῆς προκατασκευῆς. — μνησθέντας... καὶ ἡμᾶς = ἐπ' αὐτῶν (=ἀφ' οὗ) μνησθῶμεν (=εἴπωμεν) καὶ ἡμεῖς. — περὶ ἀμφοτέρων, τίνων; — οὕτω, ἐξαιρεῖ τὴν σημασίαν τῆς προηγηθείσης μετοχῆς (μνησθέντας) = τότε. — ἐπὶ τὸν ἄλλον λόγον ἵνα = νὰ προσθῶμεν καὶ εἰς ὅσα ἄλλα ἔχομεν νὰ εἴπωμεν τὸ ἵνα ἐκ τοῦ ἀναγκαῖον (ἐστίν). — τὴν ἀφ' ἡμῶν ἀξίωσιν = τὴν ἐκ μέρους ἡμῶν δικαίαν ἀπαίτησιν. — ἀσφαλέστερον, δηλ. κάλλιον ἠσφαλισμένοι ἀπὸ τῶν ἀπατηλῶν λόγων τῶν Κερκ. — προειδῆτε = γνωρίζητε ἐκ τῶν προτέρων (πρὸ τοῦ δηλ. ἀποφασιστέ τι). — τὴν... χρεῖαν = τὴν ἐξ ἀνάγκης γενομένην αἴτησιν συμμαχίας. — μὴ ἀλογίστως, λιτότης = μετὰ περισκέψεως.

§ 2 - 5. φασὶ δὲ (δηλ. οἱ Κερκ.), διὰ τοῦ δὲ εἰσάγεται μερικὴ περίπτωσις ὑπαγομένη εἰς τὴν γενικὴν. Ἐνταῦθα εἰς τὴν γενικὴν δῆλωσιν τῆς ἀνασκευῆς τῶν δισχυρισμῶν τῶν Κερκ. ὑπάγεται ἡ ἀνάπτυξις τῶν καθ' ἕκαστα δισχυρισμῶν κατὰ ταῦτα ὁ δὲ = οὖν (πρβλ. κεφ. 32, § 2). — διὰ τὸ σῶφρον = διὰ τὴν σωφροσύνην (πρβλ. κεφ. 32, § 4 «ἡ δοκοῦσα ἡμῶν σωφροσύνη» — § 5 «μὴ μετὰ κακίας»). — οὐδενός πο = οὐδενός μέχρι τοῦδε. — τὸ δὲ = τοῦτο ὅμως. — ἐπὶ κακουργία καὶ οὐκ (ἐπὶ) ἀρετῇ = ἵνα

κακουργῶσι καὶ ὄχι ἀπὸ καλὸν σκοπόν.—ἐπειθήδυσαν = ἔπραξαν συστηματικῶς.—βουλόμενοι, μετχ. αἰτιλγκ.—πρὸς τὰδικήματα, δηλ. τὰς ληστρικὰς αὐτῶν ἐπιχειρήσεις καὶ καταπιέσεις τῶν γειτόνων.—μάρτυρα, δηλ. εἰς αὐτὰ (τὰδικήματα).—παρακαλοῦντες αἰσχύνεσθαι = νὰ ἐντρέπωνται προσκαλοῦντες. Ἡ πρόσκλησις πρὸς ἀδικίαν φέρει ὄνειδος καὶ αἰσχύνην.—αὐτάρκη θέσιν, σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ κειμένη = κειμένη εἰς θέσιν ἐπαρκοῦσαν ἑαυτῇ, μὴ ἔχουσαν δηλ. ἀνάγκην ἄλλων μερῶν πρὸς πορισμὸν τῶν ἀναγκαιούτων διὰ τὴν συντήρησιν τῶν κατοίκων ἐπομένως = εἰς θέσιν ἀνεξάρτητον.—δικαστὰς ὧν βλάπτ. = δικαστὰς τούτων, ἃ βλάπτουσι.—μᾶλλον ἢ κατὰ ξυνηθ. γίνεσθαι, ἢ σύγκρισις γίνεται μεταξὺ τοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ κατὰ ξυνηθίας = ἢ πόλις αὐτῶν ἕνεκα τῆς αὐτάρκους θέσεώς της δίδει εἰς αὐτοὺς τὴν ἐξουσίαν (= διευκολύνει αὐτοὺς) νὰ γίνωνται αὐτοὶ μᾶλλον δικασταὶ ἢ νὰ γίνωνται ἄλλοι κατὰ συνθήκας. Ἡ ἔννοια: οἱ Κερκ. ἀπέφευγον τὴν μετ' ἄλλων συμμαχίαν, ἵνα ἀδικοῦντές τινες γίνωνται αὐτοὶ οἱ ἴδιοι καὶ δικασταί, ἐν ᾧ, ἂν ἀνήκωσιν εἰς μίαν συμμαχίαν, θὰ ἐπιτρέπηται εἰς ἄλλα μέλη τῆς συμμαχίας νὰ δικάζωσι τὰς διαφοράς. — διὰ τὸ ἥμιστα... ἐκπλέοντας (δηλ. αὐτοὺς τοὺς Κερκ.)... δέχεσθαι = διότι, ἐν ᾧ αὐτοὶ οἱ (Κερκ.) σπανιώτατα (= οὐδόλω) ἐκπλέουσι πρὸς τοὺς ἄλλους, συνηθέστατα δέχονται τοὺς ἄλλους ἐξ ἀνάγκης προσορμιζομένους εἰς τὸν λιμένα των.—ἀνάγκη, δηλ. ἕνεκα τῆς βίας τῶν ἀνέμων ἢ τοῦ ἐπιτηδεῖου τῆς θέσεως.—κἂν (= καὶ ἐν) τούτῳ = καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιτηδεύσει = καὶ ἐν ᾧ ταῦτα πράττουσιν.—τὸ εὐπρεπὲς ἄσπονδον = τὴν εὐσχημον ἀπὸ τῶν σπονδῶν οὐδετερότητα εἰρωνικῶς λέγεται τοῦτο.—οὐχ ἵνα μὴ ξυναδικήσωσι, παρατηρητέον ὅτι οἱ μὲν Κερκ. περὶ κινδύνου εἶπον (κεφ. 32, § 5 «τὸ μή... ξυγκινδυνεῦσαι»), οἱ δὲ Κορ. ἀποδίδουσιν αὐτοῖς ἄλλην ἔννοιαν (ἀδικίαν).—προβέβληνται = φέρουσιν ὡς πρόφασιν.—κατὰ μόνας = μόνοι (πρβλ. 32, § 5).—καὶ ὅπως κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ ἀδικῶσι παρατηρητέον τὸ ὁμοιοτέλευτον—ωσι.—ἐν ᾧ = ἐνθα.—βιάζονται = μεταχειρίζονται βίαν.—οὐ δ' ἂν λάθωσι = ὅπου δὲ

μείνωσιν ἀπαρατήρητοι. — πλεον ἔχουσι = πλεονεκτώσι. — ἦν δέ... προσλάβωσι, ἢ διὰ τῆς βίας ἢ διὰ τῆς πλεονεξίας. — ἀναισχυντώσι = ἀναισχύντως κρατώσιν (ὡς οὐδένα σύμμαχον ἢ μάρτυρα ἔχοντες). — καίτοι = καὶ ἔμως· διὰ τούτου εἰσάγεται ἔμμεσος ἀπόδειξις τοῦ κακουργεῖν τῶν Κερκ. — ὥσπερ φασί, οἱ Κερκ. εἶπον ὅτι διὰ σωφροσύνην οὐδενὸς ἐγένοντο σύμμαχοι (§ 2). — ἀληπιότεροι = ἀπροσβλητότεροι. — ἦσαν, ἀντὶ εἰσὶ διὰ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ προηγουμένου ἦσαν (ἄνδρες). — τόσῳ δέ, ὁ δὲ πλεονάζει. — ἐξῆν αὐτοῖς τὴν ἀρ. διδ. καὶ δεχ. τὰ δ. δεικνύναι = ἦτο δυνατόν εἰς αὐτοὺς νὰ δεικνύωσι τὴν ἀρετὴν των συναλλαττόμενοι κατὰ τὸ δίκαιον (ἀκολουθοῦντες δηλ. τὴν νόμιμον ὁδὸν τοῦ δικαίου).

Κεφάλαιον 38.

οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους οὔτε ἐς ἡμᾶς, τὸ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐτέθη πρὸς ἐντονωτέραν ἔμφασιν τοῦ ἡμᾶς· διότι κατωτέρω ἀποδεικνύεται ἡ ἀσεβὴς διαγωγὴ τῶν Κερκ. ἢ πρὸς τοὺς Κορ. μόνον καὶ οὐχὶ καὶ ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους. — τοιοῖδε = τοιοῦτοι (δηλ. ἄνδρες ἀγαθοί). — ὄντες, μετχ. ἐνδοτικῆ. — ἀφροσύνη (= ἠλλοτριῶνται = ἔχουσι ἀποξενωθῆ [ἀπὸ ἡμᾶς]) διὰ παντὸς (= παντελῶς), ῥητορικὴ ὑπερβολή· πρβλ. κεφ. 24 «κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον ἐκ τῆς μητροπόλεως κατακληθείς». — λέγοντες, ὡς κτλ., περὶ τοῦ πράγματος πρβλ. κεφ. 34, § 1. — οὐκ ἐπὶ τῷ κακῶς πάσχειν = οὐχὶ ἵνα κακοποιῶνται. — ἐπὶ τῷ ὑπὸ τούτων ὑβρίζεσθαι = ἵνα καταφρονώμεθα ὑπὸ τούτων. — ἡμεῖς δὲ οὐδ' αὐτοὶ φάμεν... κατοικίσει (δηλ. αὐτοὺς) = καὶ ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ λέγομεν ὅτι δὲν ἀπφκίσαμεν αὐτούς. — καὶ τὰ εἰκότα θαυμάζεσθαι = καὶ πρεπόντως (ὡς ἀρμόζει τῇ μητροπόλει) τιμᾶσθαι. Περὶ τῆς ἀμελείας τῶν Κερκ. ὁ Θουκ. εἶπεν (ἐν κεφ. 25, § 4), ὅτι οἱ Κερκ. οὔτε τὰ εἰθισμένα ἱερεῖα ἐπεμπον εἰς τὰς κοινὰς ἐορτὰς τῆς μητροπόλεως οὔτε τὰς ἀπαρχὰς τῶν θυσιῶν ἐδίδον εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τῶν Κορινθ. — γοῦν = τουλάχιστον. — μάλιστα = κατ' ἐξοχὴν. — στεργόμεθα = ἀγαπώμεθα. — δῆλον, δηλ. ἐστίν. — τοῖς πλέουσιν, εἰς πάσας δηλ. τὰς ἀποικίας πλὴν τῆς Κερκύρας· ὥστε = ταῖς

πλείσταίς (ἀποικίαις). — ἀρέσκοντές ἐσμεν, ἐμφαντικώτερον τοῦ ἀρέσκομεν. — ἄν... οὐκ ὀρθῶς ἀπαρέσκοιμεν=οὐκ ἄν ὀρθῶς ἔχοι, εἰ ἀπαρέσκοιμεν.—ἐπεστρατεύομεν, δηλ. τοῖσδ' ἄν.—ἐκπρεπῶς= ἔξω τοῦ πρέποντος· τὸ πρέπον ἦτο νὰ διαγῆ ἢ μητρόπολις εἰρηνικῶς πρὸς τὰς ἀποικίας.—μὴ καὶ διαφερόντως τι ἀδικούμενοι= ἐὰν μὴ καὶ ὑπερβολικῶς κατὰ τι ἡδικούμεθα.—εἰ καὶ ἡμ.= καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἐσφάλλομεν.— τοῖσδε μὲν εἶξαι=εἰς τούτους μὲν νὰ ὑποχωρήσωσιν. — ἡμῖν δὲ αἰσχροὺν βιάσασθαι (= νὰ παραβιάσωμεν) ἀντί: ἡμῖν δὲ μὴ βιάσασθαι· ἀλλ' ἵνα καταστήσῃ ζωηροτέραν τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ καλὸν μετέβαλεν ὁ Θεοκ. τὴν σύνταξιν.—μετριότητα=ἐπιείκειαν.— ὕβρις δὲ καὶ ἔξ. πλοῦτος= ἀλλ' ὅμως ἀπὸ ὑπεροφίαν καὶ αὐθαιρεσίαν, τὴν ὁποίαν γεννᾷ ὁ πλοῦτος.— πολλὰ... ἄλλα, σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ ἡμαρτήκασι = πολλὰ ἄλλα σφάλματα ἔχουσι κάμει.— ἡμετέραν οὖσαν, ἢ Ἐπίδαμνος ἦτο κυρίως ἀποικία τῶν Κερκ· ἀλλ' ἐπειδὴ οἰκιστὴς ἦτο Κορίνθιος οἰκιστοὶ αὐτὴν οἱ Κερκ.—κακουμένην=ὅτε ἐκακοποιεῖτο (ὑπὸ τῶν Ταυλαντίων βαρβάρων καὶ τῶν Ἐπίδαμνίων φυγάδων).—οὐ προσεποιοῦντο=δὲν ὠκιστοῦντο.— ἐλθόντων δ' ἡμῶν=ὅτε δὲ ἡμεῖς ἤλθομεν.—ἐπὶ τιμωρίᾳ=πρὸς βοήθειαν.— ἐλόντες βίᾳ ἔχουσιν=εἶλον βίᾳ καὶ (νῦν ἔτι) ἔχουσι.

Κεφάλαιον 39.

φασὶ δὴ = δυσχυρίζονται δὲ (ἐν κεφ. 34, § 2). — ἦν γε... δοκεῖν δεῖ, ἢ φυσικῆ σειρᾶ τῶν λέξεων: ἦν γε προκαλούμενον τὸν προύχοντα καὶ (τὸν) ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς (ἄντα) οὐ δεῖ δοκεῖν λέγειν τι = ἀλλ' ἔταν προκαλῆ ταύτην (τὴν δίκην) ὁ ὑπερέχων καὶ ἐξ ἀσφαλοῦς θέσεως ὀρμώμενος, δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ὅτι λέγει τι ἄξιον λόγου. Ἦσαν δὲ προύχοντες οἱ Κερκ., διότι κατεῖχον τὴν Ἐπίδαμνον.—ἀλλὰ τόν... καθιστάντα=ἀλλὰ (δεῖ δοκεῖν λέγειν τι) τὸν καθιστάντα ἐς ἴσον (τῷ ἐναντίῳ) τὰ τε ἔργα ὁμοίως καὶ τοὺς λόγους πρὶν διαγωνίζεσθαι (=δικασθῆναι)=ἀλλὰ πρέπει νὰ θεωρῆται, ὅτι λέγει τι ἄξιον λόγου οὗτος, ὅστις ἐξισοῦται καὶ διὰ τῶν ἔργων ὁμοίως καὶ διὰ τῶν λόγων πρὸς τὸν ἀντίπαλόν.

του πρὸ τοῦ δικασθῆ. Ἡ ἔννοια : οἱ Κερκ. ἔλεγον μὲν ὅτι ἐπεθύμουν νὰ δικασθῶσι περὶ τῆς Ἐπιδάμνου, ἀλλὰ τὰ ἔργα αὐτῶν δὲν συνεφώνουν πρὸς ὅ,τι ἔλεγον· διότι οὗτοι κατεῖχον τὴν Ἐπίδαμνον καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐπλήρουν τοὺς ἔρους τοὺς ἀπαιτούμενους διὰ τὴν διαιτησίαν. Ὁφείλον λοιπὸν πρῶτον νὰ καταλίπωσι τὴν Ἐπίδαμνον καὶ εἶτα νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς δίκην.—πρὶν πολιορκεῖν, τὸ πρὶν συνετάχθη ἀπρμφ. καὶ μετὰ προηγουμένην ἄρνησιν, διότι=πρό.—τὸ χωρίον, δηλ. τὴν Ἐπίδαμνον.—ἠγγήσαντο=ἤρχισαν νὰ νομίζωσιν.—οὐ περιόψεσθαι, δηλ. τὸ πολιορκεῖν ἢ αὐτοὺς πολιορκοῦντας τὸ χωρίον.—τὸ εὐπρεπὲς τῆς δίκης=τὴν εὐπρεπῆ δίκην· εἰρωνικῶς λέγει τοῦτο.—παρέσχοντο=προέτειναν.—δεῦρο, δηλ. εἰς Ἀθήνας.—τάκει, δηλ. τὰ ἐν Ἐπιδάμνῳ.—ξυμμαχεῖν... ξυναδικεῖν, παρήχησις.—διαφόρους ὄντας ἡμῖν, συναπτέον τῷ σφᾶς=αὐτούς, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐχθροὶ ἡμῶν.—οὓς=ἀλλὰ τούτους.—προσιέναι, δηλ. ὑμῖν (πρὸς συμμαχίαν).—μή... μηδέ, δηλ. προσιέναι.—ἐν ᾧ=καθ' ἣν περίστασιν (στιγμῆν).—ἠδικήμεθα, διὰ τῆς κατοχῆς τῆς Ἐπιδάμνου.—τῆς δυνάμεως αὐτῶν... οὐ μεταλαβόντες=ἐν ᾧ δὲν μετέσχετε τῆς δυνάμεως αὐτῶν τότε (ἴτε δηλ. ἦσαν ἀσφαλέστατοι).—τῆς ὀφελείας=τῆς βοθηείας (ὑμῶν).—τῶν ἀμαρτημάτων ἀπογενόμενοι=ἐν ᾧ ἦσθε μακρὰν τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν.—τῆς ἀφ' ἡμῶν αἰτίας τὸ ἴσον ἔξετε=ἐξ ἴσου θὰ κατηγορηθῆτε ὑφ' ἡμῶν.—πάλαι δὲ κοιν. τὴν δ. κοινὰ καὶ τὰ ἀπ. ἔχειν = ἀλλ' ἂν πρὸ πολλοῦ ἤθελον καταστήσει κοινήν καὶ εἰς ὑμᾶς τὴν δυνάμιν των, (ἔπρεπε) νῦν νὰ ἔχωσι κοινὰ καὶ τὰ ἐπακολουθήματα (δηλ. θὰ εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ζητῶσι τὴν συμμαχίαν σας).

Κεφάλαιον 40.

§ 1-3. ὡς μὲν οὖν... δεδήλωται, διὰ τούτων ὁ ῥήτωρ συγκεκριφαλαιοὶ τὰ ἐν τῷ Α. μέρει τῆς πίστεως λεχθέντα· διὰ δὲ τοῦ ὡς δὲ οὐκ ἂν κτλ. δηλοῖ τὴν πρόθεσιν τοῦ Β. μέρους τῆς πίστεως. Οὕτως ἐν τῇ § 1 ὁ ῥήτωρ ἀναφέρει καὶ πάλιν ἀμφοτέρω τὰ μέρη τῆς προθέσεως τὰ δηλωθέντα ἐν κεφ. 37, § 1.—μετὰ προσηκόν-

των ἐγκλημάτων=μετὰ δικαίων παραπόνων.—ἐρχόμεθα=ἤκο-
 μεν (δεῦρο).—οὐκ ἂν...δέχοισθε, δηλ. εἰ δέχοισθε.—μαθεῖν χρή,
 δηλ. ὑμᾶς.—εἰ γὰρ εἴρηται κτλ., πρβλ. κεφ. 35, § 2.—ἔξεῖναι...
 ἔλθειν=ἔξεῖναι τινι (=ἐκάσῃ) τῶν ἀγράφων πόλεων ἔλθειν παρ’
 ὁποτέρους βούλεται (ἔλθειν)=ὅτι ἐπιτρέπεται εἰς ἐκάστην τῶν μὴ
 ἐγγεγραμμένων ἐν ταῖς σπονδαῖς πόλεων νὰ προσέλθῃ εἰς ὅποιον
 ἐκ τῶν δύο μερῶν καὶ ἂν θέλῃ.—οὐ τοῖς ἐπὶ βλάβῃ ἐτέρων λου-
 σιν ἢ ξ. ἐστίν=τὸ ἄρθρον τοῦτο τῆς συνθήκης (=ἡ ξυνθήκη) δὲν
 ἔχει κύρος δι’ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐρχονται εἰς ἄλλους, ἵνα βλά-
 πτωσιν ἄλλους.—ἀλλ’ ὅστις=ἀλλὰ ἐκεῖνος (=δι’ ἐκεῖνον), ὅστις.
 —μὴ ἄλλου αὐτὸν ἀποστερῶν=χωρὶς ν’ ἀποστερῇ ἑαυτὸν ἀπὸ
 ἄλλου=χωρὶς ν’ ἀποστατῇ ἀπὸ ἄλλου.—καὶ ὅστις μὴ...ποιήσει=
 καὶ δι’ ἐκεῖνον, ὅστις δὲν θὰ προξενήσῃ πόλεμον ἀντὶ τῆς εἰρή-
 νης εἰς τοὺς δεχθέντας αὐτὸν (οἱ ὅποιοι δὲν θὰ δεχθῶσιν αὐτὸν,
 ἐὰν εἶναι φρόνιμοι ἄνθρωποι).—ὅ, δηλ. τὸ ἔχειν πόλεμον ἀντ’ εἰ-
 ρήνης.—μὴ πειθόμενοι ἡμῖν=εἰ μὴ πείθοισθε ἡμῖν.—οὐ γάρ...
 ἂν γένοισθε=οὐ γὰρ γενήσεσθε.—ἐπίκουροι=βοηθοί.—ἀνάγκη
 γάρ, δηλ. ἐστίν.—εἰ ἴτε μετ’ αὐτῶν καὶ ἀμύνεσθαι μὴ ἄνευ
 ὑμῶν τούτους, παρατηρητέα ἢ φειδῶ καὶ εὐλάβεια τῶν Κοριν-
 θίων ἀποφευγόντων ἐπίτηδες πᾶσαν τραχυτέραν διὰ τοὺς Ἄθ.
 ἔκφρασιν: δὲν λέγουσιν ἴτε ἐφ’ ἡμᾶς ἢ ἔπιτε, ἀλλ’ ἀπλῶς ἴτε·
 ὡσαύτως ἀποσιωπάται τὸ ὑποκμ. τοῦ ἀμύνεσθαι τὸ ἡμᾶς καὶ διὰ
 τοῦ μὴ ἄνευ ὑμῶν συνυποδηλοῦται ὅτι οἱ Κορίνθ. δὲν ἐπιθυμοῦσι
 νὰ γίνῃ τοῦτο.

§ 4-6. δίκαιοί γ’ ἐστέ=δίκαιόν γέ (=τοῦλάχιστον) ἐστίν
 ὑμᾶς.—μάλιστα=κατ’ ἐξοχήν.—ἐκποδῶν στήναι ἀμφοτέροις=
 νὰ σταθῆτε μακρὰν ἀμφοτέρων (δηλ. ἡμῶν καὶ τῶν Κερκ.)=νὰ
 μείνητε οὐδέτεροι.—εἰ δὲ μὴ, δηλ. βούλεσθε ἐκποδῶν στήναι
 ἀμφοτέροις.—ἵεναι, τὸ ἀπρμφ. πόθεν ἐξαρτᾶται;—γε=ὡς γνω-
 στόν.—Κερκ.... δι’ ἀνοκωχῆς... ἐγένεσθε=ἀνοκωχὴν ἐποιήσατε
 μετὰ τῶν Κερκυραίων· ἀνοκωχὴ δὲ=πρόσκαιρος εἰρήνη, συνθη-
 κολόγησις.—τὸν νόμον μὴ καθιστάναι=νὰ μὴ καθιερώνητε τὴν
 συνθήθειαν (=τὴν ἀρχήν).—ὥστε... δέχεσθαι=τοῦ δέχεσθαι τὸ

ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ. εἶναι γενικὸν καὶ ἀόριστον (τινά).— Σαμίων ἀποστάντων (δηλ. ἀφ' ὑμῶν)=ἔτε οἱ Σάμιοι ἀπεστάτησαν ἀφ' ὑμῶν (τῷ 440 π. X.).— τῶν ἄλλων Πελοπον. δίχα ἐψηφισμένων, εἰ χρῆ=ἂν καὶ οἱ ἄλλοι Πελοπον. ἦσαν διγρημένοι κατὰ τὰς ψήφους περὶ τοῦ ζητήματος, ἂν πρέπει.— αὐτοῖς, δηλ. τοῖς Σαμίοις.— ἀμύνειν=βοηθεῖν.— ἀντείπομεν=ἐναντιωθέντες εἶπομεν.— τοὺς προσήκοντας (=τοὺς ἑαυτῶν) ξ. αὐτ. τ. κολάζειν=νὰ τιμωρῆ ἕκαστος ὁ ἴδιος τοὺς ἰδικούς του συμμάχους.— τοὺς κακόν τι δρωῶντας, δηλ. τοὺς ἀφισταμένους ἐτέρων.— τιμωρήσετε (=βοηθήσετε), δηλ. αὐτοῖς (=τοῖς κακόν τι δρωῶσι).— φανεῖται καὶ ἃ (=οἱ [πρβλ. τὸ Ἑλληνικὸν =οἱ Ἕλληνες]) τῶν ὑμετέρων... πρόσσει=φανεῖται οὐκ ἐλάσσω, ἃ τῶν ὑμετέρων ἡμῖν πρόσσει=φανοῦνται καὶ τῶν ὑμετέρων οὐκ ἐλάσσουσ (δηλ. τῶν ὑμῖν προσιόντων) ἡμῖν προσιόντες=θὰ φανῶσι καὶ ἐκ τῶν ἰδικῶν σας (συμμάχων) ὄχι ὀλιγώτεροι ὅτι θὰ προσέλθωσι πρὸς ἡμᾶς. Ἡ ἔννοια: ἂν σεῖς δεχθῆτε τοὺς ἀποστατήσαντας ἀφ' ἡμῶν Κερκ., τότε καὶ ἡμεῖς θὰ δεχθῶμεν πλειοτέρους ἐκ τῶν ἰδικῶν σας συμμάχων ἀποστατούντων.— τὸ ν νόμον... θήσετε=τὴν περὶ τῆς ὀ λόγος συνήθειαν (δηλ. τοῦ δέχεσθαι τοὺς ἐτέρων ἀφισταμένους) θὰ καθιερώσητε.— ἐφ' ὑμῖν... ἐφ' ἡμῖν=καθ' ὑμῶν...καθ' ἡμῶν.

Κεφάλαιον 41.

δικαιώματα... ἔχομεν=τάδε (=ταῦτα) ἐστὶ τὰ δικαιώματα, ἃ πρὸς ὑμᾶς (=ἀπέναντι ὑμῶν) ἔχομεν· δικαιώματα δὲ=ἐπιχειρήματα στηριζόμενα ἐπὶ τοῦ δικαίου.— παραίνεσιν δὲ καὶ ἀξίωσιν χάριτος τοιάνδε, δηλ. ἔχομεν=παραينوῦμεν δὲ καὶ ἀξιοῦμεν ὑμᾶς χάριν ἡμῖν ἀντιδοῦναι τοιάνδε (ἐπεξηγείται διὰ τοῦ νεῶν γὰρ μακρῶν κτλ.). — ἦν οὐκ ἐχθροί.. χρῆναι = ἦν (χάριν) φαμέν χρῆναι ἀντιδοθῆναι ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι, οὐκ ἐχθροὶ ὄντες ὥστε βλάπτειν, οὐδ' αὖ φίλοι ὥστ' ἐπιχρῆσθαι=περὶ τῆς ἐποίας λέγομεν ὅτι πρέπει ν' ἀνταποδοθῆ εἰς ἡμᾶς κατὰ τὴν παροῦσαν περίστασιν, διότι δὲν εἶμεθα ἐχθροί, ὥστε νὰ σας βλάπτωμεν, οὐδὲ πάλιν φίλοι, ὥστε νὰ κάμωμεν κατάχρησιν αὐτῆς. Ἡ ἔννοια:

ἀξιούμεν παρ' ὑμῶν ἀνταπόδοσιν χάριτος, διότι α') δὲν εἴμεθα ἐχθροί, ὥστε νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὴν χάριν πρὸς βλάβην σας, δηλ. τὴν δύναμιν, ἣν θὰ πορισθῶμεν ἐκ τῶν Κερκ., νὰ στρέψωμεν καθ' ὑμῶν, καὶ β') δὲν εἴμεθα φίλοι, ὥστε κατ' ἐπανάληψιν νὰ σᾶς ζητῶμεν χάριν. — νεῶν γὰρ μακρῶν, ὁ γὰρ διασαφητικός· νῆες δὲ μακροαὶ = πολεμικὰ πλοῖα (κατεσκευασμένα μακρὰ καὶ στενὰ κατὰ τὰ ἄκρα χάριν ταχύτητος· ἐν ᾗ τὰ ἐμπορικὰ ἦσαν στρογγύλα [νῆες στρογγύλαι, ὀλκιάδες]). — σπανίσαντες = δεῖτε ἔσχετε ἔλλειψιν. — πρὸς τὸν Αἰγιν. πόλεμον = πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ κατὰ τῶν Αἰγιν. πολέμου (ἔστις διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 505-491 π. X.). — ὑπὲρ τὰ Μηδικὰ = πρὸ τῶν Μηδικῶν. — καὶ ἡ ἐς Σαμίους = καὶ ἡ γενομένη εἰς τὸν κατὰ τῶν Σαμίων πόλεμον (πρβλ. κεφ. 40, § 5). — τό... μὴ βοηθῆσαι, ἐπεξήγησις τοῦ: ἡ ἐς Σαμίους (εὐεργεσία) = τὸ νὰ μὴ βοηθήσῃσι δηλ. οἱ Πελοπον. αὐτοὺς ἐξ αἰτίας ἡμῶν. — παρέσχεν ὑμῖν... ἐπικράτησιν... κόλασιν = κατέστησε δυνατὸν εἰς ὑμᾶς (= συνετέλεσεν ὥστε) τοὺς μὲν Αἰγιν. νὰ νικήσητε, τοὺς δὲ Σαμίους νὰ τιμωρήσητε. — οἷς = ἐν οἷς. — τῶν πάντων ἀπερίοπτοί εἰσι παρὰ τὸ νικᾶν = τὰ πάντα παραμελοῦσιν ἀπέναντι τῆς νίκης. — τὸν ὑπουργοῦντα = τὸν ὑπηρετοῦντα. — ἦν καί... ἦ, τὸ ἦ ἀντι παρτακ. ἦν = καὶ πρότερον ἐχθρὸς ἐὰν ἦτο. — τὰ οἰκεία = τὰς ἰδίας τῶν ὑποθέσεις. — χειρὸν τίθενται (= ἀπερίοπτοί εἰσι) = ἀμελοῦσι. — φιλονικίας ἕνεκα τῆς αὐτίκα (= παρὰ τὸ νικᾶν) = ἕνεκα τοῦ στιγμιαίου πόνου τῆς νίκης. Ὁ ῥήτωρ ἐπαναλαμβάνει μετὰ πλείονος ἐμφάσεως τὴν ἔννοιαν, ἣν καὶ ἀνωτέρω ἐδήλωσε διὰ τῶν «τῶν πάντων ἀπερίοπτοί εἰσι παρὰ τὸ νικᾶν».

Κεφάλαιον 42.

ὦν (δηλ. εὐεργεσιῶν) ἐνθυμηθέντες καί... αὐτὰ, μετὰ τὸ ὦν ἡ ἀντωνυμία αὐτὰ ἀντι τῆς ἀναφρκ. ᾧ· τὸ δ' ἀνακλόουθον ἐνθυμηθέντες καί... αὐτὰ μαθὼν ἀξιούτω διὰ τὸν ἐξῆς λόγον: ὁ ῥήτωρ ἀποτείνεται τὸ πρῶτον πρὸς ἄλλους τοὺς Ἀθην., εἶτα ὁμοιωσθεῖς ὅτι ἦτο δυνατὸν οἱ νεώτεροι ν' ἀγνοῶσι τὰς χάριτας

προσθέτει τό: καὶ νεώτερός τις... μαθῶν· ἐν τῇ μεταφράσει ἄς ἀποδοθῆ, ὡσεὶ ἦτο: «ὦν ἐνθυμήθητε. Νεώτερος δὲ τις...». — ἀξιούτω = ἄς θεωρῆ καθήκον. — τοῖς ὁμοίοις ἡμᾶς ἀμύνεσθαι (= ἀμείβεσθαι) = ν' ἀνταποδίδῃ εἰς ἡμᾶς τὰ ὅμοια. — δίκαια μὲν τάδε... ξύμφορα δὲ κτλ., μετέβασίς ἀπὸ τοῦ δικαίου εἰς τὸ συμφέρον· ἀλλὰ τοῦτο ὁ ῥήτωρ γενικῶς καὶ ἀορίστως ὑποδηλοῖ ἐξετάζων ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως ὡς συναισθητόμενος ὅτι δὲν δύναται νὰ παράσῃ συμφέρον ὑλικόν, ὡς οἱ Κερκ. — δίκαια μὲν τάδε λέγεσθαι = δίκαια μὲν τάδε (= ταῦτα) εἶναι, ἃ λέγεται. — εἰ πολεμήσει, δηλ. τις. — ἐν ᾧ ἄν = ὅπου ἄν. — ἀμαρτάνῃ = ἀδικῇ. — τὸ μέλλον τοῦ πολέμου = ὁ μέλλον πόλεμος. — ᾧ φοβοῦντες... ἀδικεῖν, πρβλ. κεφ. 33, § 3. — οὐκ ἄξιον, δηλ. ἐστίν. — ἐπαρθέντας (δηλ. ὑμᾶς) αὐτῶ... κτήσασθαι = παρακινήθέντες ὑπ' αὐτοῦ ν' ἀναλάβητε. — ἤδη = τῶρα πλέον. — τῆς δὲ ὑπαρχούσης... μᾶλλον, ἡ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: μᾶλλον δὲ σῶφρον (ἐστίν) ὑφελεῖν (τι) τῆς ὑπαρχούσης πρότερον διὰ Μεγ. ὑποψίας = μᾶλλον δὲ φρόνιμον εἶναι νὰ ἐλαττώσῃτε τὴν ὑπάρχουσαν ἀπὸ πρότερον ἐξ αἰτίας τῶν Μεγαρ. δυσπιστίαν (ὑμῶν πρὸς ἡμᾶς). — διὰ Μεγαρέας, μεταξὺ Ἀθ. καὶ Κορινθ. ὑπῆρχε δυσἀρέσκειά τις λόγῳ τῆς διαγωγῆς τῶν τελευταίων πρὸς τοὺς Μεγαρεῖς, τοὺς συμμαχοὺς τῶν Ἀθ.· οἱ Κορ. δηλ. ἐβόηθησαν τοὺς Μεγ. ἀποστατήσαντας τῶν Ἀθην. — ἡ τελευταία χάρις κτλ., ἂν καὶ ἐκφέρεται ὡς πρότασις ἔχουσα γενικὸν κύρος, ἰδίᾳ ὅμως ἀναφέρεται εἰς τὴν χάριν, ἣν ἔκαμαν οἱ Κορίνθοι εἰς τοὺς Ἀθ. κατὰ τὰ Σαμιακά. Τὸ δὲ μείζον ἔγκλημα ἀναφέρεται εἰς τὴν δυσπιστίαν, ἣν εἶχον οἱ Ἀθ. πρὸς τοὺς Κορ. διὰ τοὺς Μεγαρεῖς. — καιρὸν ἔχουσα = γινομένη ἐν καταλλήλῳ περιστάσει. — ἐλάσσων, δηλ. τῶν προτέρων. — ἔγκλημα = παράπονον, δυσἀρέσκειαν. — λῦσαι = νὰ ἐξαλείψῃ. — μηδ' ὅτι... ἐφέλκεσθε = μηδ' ἐφέλκεσθε τούτῳ, ὅτι διδώσι μεγάλην ξυμναυτικοῦ = μηδὲ ἀπατάσθε ὑπὸ τούτου, ὅτι δηλ. προσφέρουσι μεγάλην συμμαχίαν ναυτικοῦ: τὸ δὲ «ξυμμαχίαν μεγάλην» μετ' εἰρωνείας λέγει ὁ ῥήτωρ. — ἢ τῷ αὐτίκα... ἔχειν = ἢ τὸ πλέον ἔχειν διὰ κινδύνων ἐπαρθέντας τῷ αὐτίκα φανερωῖ = ἢ νὰ πλεονεκτῆτε

μετὰ κινδύνων παρασυρθέντες ὑπὸ τῆς φανεραῦς νῦν ὠφελίας (δηλ. τῆς ὑπὸ τῶν Κερκ. προσφερομένης μεγάλης συμμαχίας ναυτικοῦ).

Κεφάλαιον 43.

περιπεπτωκότες=ἐπειδὴ ἔχομεν περιπέσει. — οἷς... προείπομεν=τούτοις, ἃ προείπομεν (=ἐκηρύξαμεν). — ἐν τῇ Λακ., ἔνθα ἐγένετο τὸ συνέδριον τῶν Πελοπον. περὶ τῆς ὑποθέσεως τῆς Σάμου (πρβλ. κεφ. 40, § 5). — τοὺς σφ. ξ. αὐτόν τινα κολάζειν, ἐπεξήγησις τοῦ οἷς... προείπομεν = δηλ. νὰ τιμωρῇ ἕκαστος ὁ ἴδιος τοὺς ἰδικούς του συμάχους. — σφετέρους, ἀναφέρεται εἰς τὸ τινά, ἔπερ περιληπτικόν. — τὸ αὐτό... κομίζεσθαι (=λαμβάνειν), δηλ. νὰ τιμωρήσωμεν ἡμεῖς αὐτοὶ τοὺς ἀποστατήσαντας ἀφ' ἡμῶν Κερκ. — καὶ μὴ τῇ ἡμ. ψ. ὦφ. τῇ ὑ. ἡμᾶς βλάψαι = καὶ νὰ μὴ βλάψητε ἡμᾶς διὰ τῆς ἰδικῆς σας ψήφου, ἐν ᾧ ὠφελήθητε διὰ τῆς ἰδικῆς μας (κατὰ τὰ Σαμιακά). — γνόντες = νομίσαντες δι' αὐτὸ καὶ ἢ μετ' ἀπρμφ. (εἶναι) σύνταξις. — τοῦτον ἐκ. εἶναι τὸν καιρὸν = ὅτι αὕτη ἡ περίστασις εἶναι ἐκείνη. — ἐν ᾧ ὅ τε κτλ. (δηλ. ἐστίν), τὴν γενικὴν γνώμην τὴν ἐκφρασθεῖσαν ἐν κεφ. 41, § 3 ἐφαρμόζει ὁ ῥήτωρ ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει. — μάλιστα, ἀποδοτέον καὶ εἰς τὸ φίλος καὶ εἰς τὸ ἐχθρός. — βία ἡμῶν=ἀκόντων ἡμῶν. — ἀμύνετε αὐτοῖς ἀδικοῦσι=βοηθεῖτε αὐτούς, ἐν ᾧ ἀδικοῦσι. — ποιοῦντες, μετχ. ὑποθκ. — τὰ ἄριστα=τὰ ὠφελιμώτατα. — ὑμῖν αὐτοῖς=δι' ὑμᾶς αὐτούς.

IV. Τὰ περαιτέρω συμβάντα.

(Κεφάλαιον 44 - 55)

Κεφάλαιον 44.

τοιαῦτα δέ, ὁ δὲ ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐν κεφ. 37, § 1 «τοιαῦτα μὲν». — ἀκούσαντες... γενομένης ἐκ.= ὅτε ἀκούσαντες συνήλθον εἰς ἐκκλησίαν. — καὶ (=μάλιστα) δις, ἕνεκα τῆς σπουδαιότητος τοῦ ζητήματος. — τῇ μὲν προτέρᾳ, δηλ. ἐκκλησίᾳ ἢ δοτκ. χρονκ.

— οὐχ ἦσσαν (=μαῖλλον), ὁ δ' ὄρος τῆς συγκρίσεως : ἢ τῶν Κερκ. τοὺς λόγους. — τῶν Κορ., ἢ γενκ. συναπτέα τῆ: «τοὺς λόγους». — ἐν δὲ τῇ ὑστεραία, δηλ. ἐκκλησία = κατὰ δὲ τὴν ἐκκλησίαν, ἢ ὁποία ἐγένετο τὴν ἐπομένην ἡμέραν. — μετέγνωσαν = μεταβαλόντες γνώμην ἔγνωσαν (=ἀπεφάσισαν). — ξυμμαχίαν... ἐπιμαχίαν, τὸ μὲν α' = σύμπραξις πρὸς ἐπιθετικὸν καὶ ἀμυντικὸν πόλεμον, τὸ δὲ β' = σύμπραξις πρὸς ἀμυντικὸν πόλεμον μόνον. — ὥστε (=ἐφ' ᾧ)... νομίζειν = ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ νομίζωσιν. — τοὺς αὐτοὺς (ἀντικμ.), δηλ. τοῖς Κερκυραίοις. — ἐκέλευον, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους. — σφίσιν, δηλ. τοῖς Κερκυραίοις ἢ δοτικ. συναπτέα τῷ ξυμπλεῖν. — ἐλύοντο ἄν, οὐχὶ βεβαίως «εἰ ἐκέλευον... ξυμπλεῖν», ἀλλ' ἐὰν οἱ Ἀθ. ἐξετέλουν τὴν προτροπὴν αὐτὴν τῶν Κερκ. ἐμαλώτερον θὰ ἦτο: εἰ κελευόντων τῶν Κερκ. ἐπὶ Κόρινθον ξυπέλεον, ἐλύοντο ἄν κτλ. — αὐτοῖς = ὑπ' αὐτῶν (δηλ. τῶν Ἀθην.) — ἐπιμαχίαν δ' ἐποιήσαντο, τὸ κανονικὸν θὰ ἦτο ἐπιμαχίαν δὲ ποιήσασθαι· ἀλλὰ διὰ τὸν παρενθετικὸν λόγον ἐλησμονήθη ἢ ἐκ τοῦ μετέγνωσαν ἐξάρτησις καὶ ἐγένετο ὁ λόγος ὀρθός. — τῇ ἀλλήλων βοηθεῖν = ὥστε (=ἐφ' ᾧ) τῇ ἀλλήλων (γῆ) βοηθεῖν. — τούτων, δηλ. τῶν Κερκ. καὶ Ἀθην* — καὶ ὣς = καὶ οὕτως (δηλ. καὶ ἄνευ τῆς ἐπιμαχίας τῶν Κερκ.). — καὶ... ἐβούλοντο, ὁ καὶ = καὶ διὰ τοῦτο. — μὴ προέσθαι Κορ. = νὰ μὴ ἀφήσωσιν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Κορινθίων. — ναυτικὸν ἔχουσαν (=ἐν ᾧ εἶχε) τοσοῦτον, δηλ. 120 πλοῖα (πρβλ. κεφ. 25, § 4). — ξυγκρούειν = νὰ παροξύνωσιν εἰς πόλεμον. — ὅτι μάλιστα = ἔσον τὸ δυνατὸν περισσότερον. — αὐτούς, δηλ. τοὺς Κορ. καὶ Κερκ. — ἵνα ἀσθενεστέροις... καθιστῶνται = ἵνα ἔρχωνται εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Κορ. καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ναυτικοὺς ὄντας ἀσθενεστέρους (παρ' ἔσον δηλ. θὰ ἦσαν μὴ συγκρούμενοι πρὸς ἀλλήλους). — ἦν τι δέη, δηλ. πολεμεῖν τοὺς Ἀθ. τοῖς Κορινθ., κατ' ἔννοιαν = ἐν περιπτώσει πολέμου πρὸς τοὺς Κορινθ. — τῆς τε Ἰταλίας... κείσθαι, ἢ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: ἢ νῆσος ἐφαίνετο (= ἐδόκει) αὐτοῖς κείσθαι καλῶς ἐν παράπλω (=παράπλου = ὡς πρὸς τὸν παράπλου) τῆς τε Ἰταλίας καὶ Σικελίας (πρβλ. κεφ. 36, § 2).

Κεφάλαιον 45.

τοιαύτη γνώμη = με τοιαύτην σκέψιν. — τῶν Κορ. ἀπελθόντων, ἢ μετχ. χρονκ. — οὐ πολὺ ὕστερον (= ὀλίγῳ ὕστερον = μετ' ὀλίγον), προσδιορίζει τὸ ἀπελθόντων. — Λακεδ. ὁ Κίμωνος, ὁ Κίμων ὁ ἐνδοξος νικητὴς τῶν Περσῶν, πρόξενος ὢν τῆς Σπάρτης, εἶχε δώσει εἰς τὸν πρεσβύτερον υἱὸν τοῦ τὸ ὄνομα Λακεδαιμόνιος. — προεἶπον = ἔδωκαν διαταγὰς. — ἦν μὴ... πλέωσι, δηλ. οἱ Κορινθιοί. — ἀποβαίνειν, δηλ. ἐς Κέρκυραν. — ἦ ἐς τῶν... χωρίων = ἦ ἐς τι τῶν χωρίων ἐκείνων (τῶν Κερκ.), δηλ. πλείοντες μέλλωσιν ἀποβαίνειν ὑπονοεῖται δὲ ἢ Ἐπίδαμνος καὶ ἄλλαι μικραὶ περὶ τὴν Κέρκ. νῆσοι. — οὕτω δὲ = εἰάν δὲ οἱ Κορ. τοῦτο (ποῖον;) ποιήσωσι. — κωλύειν, ἐκ τοῦ προεἶπον = ἔδωκαν διαταγὰς (εἰς τοὺς στρατηγούς) νὰ ἐμποδίζωσι (τοὺς Κορινθίους). — κατὰ δύναμιν = ἔσον δύνανται.

Κεφάλαιον 46.

ἐπειδή, χρονκ. — αὐτοῖς, ποιητικὸν αἴτιον διατί κατὰ δοκ.; — παρεσκευάστο = ἐγεγένητο ἢ παρασκευή. — Ἡλείων μὲν κτλ., οἱ μὲν Ἡλείοι καὶ οἱ Μεγαρεῖς ἦσαν σύμμαχοι τῶν Κορινθίων, οἱ δ' ἄλλοι ἄποικοι αὐτῶν (πρβλ. καὶ κεφ. 27, § 2). — Ἀνακτορίων, κατοίκων τοῦ Ἀνακτορίου, πόλεως τῆς Ἀκαρνανίας ἐν τῇ Ἀμβρακικῇ κόλπῳ. — ἦσαν μὲν... Κορινθίων δέ, διὰ τῆς ἀντιθέσεως καὶ ἀποσιωπήσεως τῶν ὀνομάτων τῶν στρατηγῶν ἐκάστης πόλεως ἐμφαίνεται ὅτι οἱ Κορινθιοὶ στρατηγοὶ εἶχον τὴν ἀνωτάτην ἀρχηγίαν ἔλου τοῦ στόλου, ὢν ἐπιφανέστερος ἦτο ὁ Ξενοκλείδης. — κατὰ πόλεις = χωριστὰ κατὰ πόλεις. — πέμπτος αὐτὸς = αὐτὸς κατ' ἐξοχὴν μεταξὺ τεσσάρων ἄλλων. — προσέμειξαν τῇ κατὰ Κ. ἠπειρῷ = ἐπλησίασαν εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Κερκύρας (κειμένην) ἠπειρον. — ἀπὸ Λευκάδος, ἣτις εἶχεν ὄρισθῆ ὡς τόπος συναθροίσεως ἔλου τοῦ στόλου. — Χειμέριον, ἀχρωτήριον (πρβλ. κατωτέρω § 4) καὶ λιμὴν. Σήμερον τὸ μὲν ἀχρωτήριον καλεῖται Βαυλά, ὁ δὲ λιμὴν Σπλάντζα. — ἔστι,

δηλ. τὸ Χειμέριον. — ἀπὸ θαλάσσης = μακρὰν τῆς θαλάσσης.
 — Ἐλαιάτιδι, ὀνομασθείσῃ οὕτως ἐκ τῆς πόλεως «Ἐλαίας». —
 ἔξιησι, ἀμετβ. = ἐκβάλλει. — παρ' αὐτὴν = παραλλήλως αὐ-
 τῆς (δηλ. τῆς Ἐφύρης). — Ἀχέρων, νῦν «ποτάμι τοῦ Σουλίου»
 ὡς διερχόμενος διὰ τοῦ ἱστορικοῦ Σουλίου. — ἐσβάλλει, ἀμετβ. —
 ὄει δέ, δηλ. ἐνταῦθα. — Θυάμις, νῦν «Καλαμᾶς». — ὀρίζων = χω-
 ρίζων. — ὦν ἐντὸς = μεταξὺ τῶν ὀπίων (δηλ. τοῦ Θυάμιδος καὶ τοῦ
 Ἀχέροντος). — ἡ ἄκρα... τὸ Χειμέριον = τὸ ἀκρωτήριον τὸ κα-
 λούμενον Χειμέριον. — ἀνέχει = ἀνυψοῦται. — τῆς ἠπείρου, ἐκ τοῦ
 ἐνταῦθα = εἰς τοῦτο τὸ μέρος τῆς ἠπείρου.

Κεφάλαιον 47.

προσπλέοντας = ἐπιπλέοντας· πέθεν ἔξαρτ. ἢ μετχ.; — Σύβοτα,
 νησιδες κείμεναι πρὸ τοῦ νοτίου πέρατος τῆς Κερκύρας, ἀπέ-
 ναντι τῆς ἠπειρωτικῆς ἀκτῆς· καὶ σήμερον οὕτω καλοῦνται. —
 καὶ αἱ Ἄττ. δέκα (νῆες) παρῆσαν = καὶ εὐθὺς ἔφθασαν (ἐκεῖ) καὶ
 τὰ 10 Ἄττικὰ πλοῖα (τὰ ὅποια ἤδη εἶχον ἀποστείλει οἱ Ἄθην·
 πρβλ. κεφ. 45, § 1). — ἐπὶ τῇ Λευκ., πρβλ. κεφ. 30, § 1. — αὐ-
 τοῖς... ὁ πεζὸς = ὁ πεζὸς (στρατὸς) αὐτῶν. — τῷ ἀκρωτηρίῳ, παρά-
 θεσις εἰς τὸ ἐπὶ τῇ Λευκίμμῃ. — ἦν, δηλ. βεβοηθηκῶς = ἔβεβοη-
 θήκει = εἶχεν ἔλθει πρὸς βοήθειαν. — Ζακυνθίων, ὧν τὴν συμμα-
 χίαν νεωστὶ ἐκτήσαντο οἱ Κερκ. — βεβοηθηκότες, δηλ. ἦσαν =
 ἔβεβοηθήκεσαν = εἶχον ἔλθει πρὸς βοήθειαν. — ἦσαν δὲ καὶ τοῖς
 Κορ... παραβεβοηθηκότες = παρεβεβοηθήκεσαν δὲ καὶ τοῖς Κορ.
 = εἶχον δ' ἔλθει πρὸς βοήθειαν καὶ τῶν Κορ. — ἐν τῇ ἠπείρῳ,
 γεωγραφικὴ ἀντίθεσις πρὸς τὸ «ἐπὶ τῇ Λευκίμμῃ». Ἡ ἔννοια: ὁ
 πεζὸς στρατὸς τῶν Κερκ. μετὰ τῶν χιλιῶν Ζακυνθίων εὐρίσκετο
 ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Λευκίμμης, ἐν ᾧ οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων,
 οἱ ἔλθόντες πρὸς βοήθειαν τῶν Κορ., ἦσαν παρατεταγμένοι ἐν
 τῇ παραλίᾳ τῆς Θεσπρωτίδος, τῇ κειμένῃ ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτη-
 ρίου Λευκίμμης. — ταύτη = ἐνταῦθα (δηλ. ἐν τοῖς πέριξ τοῦ λιμέ-
 νος Χειμερίου). — αἰέ ποτε = ἀνέκαθεν.

Κεφάλαιον 48.

παρεσκευάστο τοῖς Κορ., πρβλ. κεφ. 46, § 1 «αὐτοῖς παρεσκευάστο». — τριῶν ἡμερῶν σιτία = τροφὰς τριῶν ἡμερῶν. — ἀνήγοντο, κυρίως τὸ ἀνάγομαι = ἐκπλέω ἐκ τοῦ λιμένος εἰς τὸ πέλαγος· ποῖον τὸ ἀντίθετον; — ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν = ὡς ναυμαχῆσόντες. — ἅμα ἔφ = κατὰ τὰ ἐξημερώματα· συναπτέον τῷ καθορῶσι = διακρίνουσι καλῶς. — μετεώρους τε (δηλ. οὔσας) καὶ... πλεούσας = ὅτι οὐ μόνον ἦσαν ἐν ἀνοικτῷ πελάγει, ἀλλὰ καὶ ἐπλεον ἐναντίον αὐτῶν. — ἀντιπαρετάσσοντο, δηλ. οἱ Κερκ. καὶ οἱ Κορ.· ἡ δὲ ἀντι = ἀπέναντι (ἀλλήλων). — αἱ Ἄττ. νῆες, δηλ. παρετάσσοντο. — τὸ δὲ ἄλλο = τὸ δὲ λοιπὸν διάστημα (δηλ. οὐ μόνον τὸ κέντρον καὶ τὸ ἀριστερόν, ἀλλὰ καὶ μέρος τοῦ δεξιοῦ). — αὐτοί, δηλ. οἱ Κερκ. — ἐπεῖχον = κατεῖχον. — τέλη = μοίρας, τμήματα. — ὧν ἦρχε... εἷς, ἡ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: ἐκάστου ὧν ἦρχεν εἰς τῶν τριῶν στρατηγῶν (τῶν ὀνομασθέντων ἐν κεφ. 47, § 1). — Κορινθίοις δὲ = Κορινθίων δὲ (πρβλ. κεφ. 47, § 2 «αὐτοῖς... ὁ πεζός»). — κατὰ δὲ τὸ μέσον, δηλ. ἦσαν. — ὡς ἕκαστοι, δηλ. ἔτυχον. — εὐώνυμον δὲ κέρας = τὸ εὐώνυμον δὲ κέρας. — κατὰ τοὺς Ἄθ. καὶ (κατὰ) τὸ δεξιὸν = ἀπέναντι τῶν Ἄθων. καὶ τοῦ δεξιοῦ.

Κεφάλαιον 49.

§ 1-3. Ξυμμεῖξαντες... ἐπειδὴ... ἦρθη = ἐπειδὴ... ἦρθη ξυνεμείξαν καὶ ἐναυμάχουν = ὅτε δὲ τὰ σημεῖα (τῆς μάχης) ὑπὸ ἐκατέρων ὑψώθησαν, συνεπλάκησαν καὶ ἐναυμάχουν (τίνες;). — τὰ σημεῖα, τὸ σημεῖον ἦτο εἶδος σημαίας, ἣτις ὑψοῦτο ἐπὶ τοῦ ἴστου τοῦ πλοίου κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ναυμαχίας. — ἐκατέροις, ποιητικαῖον. — ἦρθη, τὸ ἀντίθετον κατεσπάσθη (πρβλ. κεφ. 63, § 2). — πολλοὺς μὲν... πολλοὺς δέ, ἐπαναφορὰ πρὸς ἔμφασιν τῆς ἐννοίας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιβατῶν ἠλαττοῦτο, ὥσφ μᾶλλον προήγετο ἡ τέχνη τῆς ναυμαχίας· ἐν ᾧ ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις ἐκάστη ναὺς εἶχε 30 ἐπιβάτας (πρβλ. κεφ. 27, § 2), κατὰ τὸν Πελοπον. πόλεμον ἐπὶ τῶν Ἀττικῶν τριήρων ὑπῆρχον μόνον 10. —

ἀπειρότερον=κάπως ἀπείρως. — ἔτι (=τότε ἀκόμῃ), ἀποδοτέον τῷ παρεσκευασμένοι. — ἦν τε=καὶ οὕτως ἦτο. — καρτερά=πεισματώδης. — τῇ μὲν τέχνῃ οὐχ ὁμοίως (=ἦσσαν), πεζομαχίᾳ δὲ τὸ πλ. προσφ. οὔσα = ὄχι τόσον διὰ τὴν (ναυτικὴν) τέχνην, ἔσον διότι ὁμοιάζε μᾶλλον (=τὸ πλεόν) πρὸς πεζομαχίαν. — ἐπειδὴ... προσβάλοιεν ἄλ.=δσάκις προσέβαλον ἀλλήλους = δσάκις συνεπλέκοντο. — ἀπελύοντο=ἀπεχωρίζοντο. — ὑπὸ τε πλήθους... καὶ... πιστεύοντες, παρατηρητέα ἢ ἐκφορὰ τῶν δύο αἰτίων κατὰ διάφορον τρόπον τὸ μὲν α' ἐκφέρεται ἐμπροθέτως, τὸ δὲ β' κατὰ μετχ. =καὶ ἔνεκα τοῦ πλήθους καὶ τοῦ ὄθισμοῦ τῶν πλοίων καὶ διότι ἐπίστευον. — μᾶλλον τι (=πολὺ περισσότερον) τοῖς... ὀπλίταις, ὁ β' ὄρος τῆς συγκρίσεως: ἢ τῇ τῶν ναυτῶν τέχνῃ. — ἐς τὴν νίκην =ὡς πρὸς τὴν νίκην. — καταστάντες = λαβόντες στερεὰν θέσιν (ὡς ἐν πεζομαχίᾳ). — ἡσυχάζουσῶν τῶν νεῶν, ἢ μετχ. αἰτιολογ. = διότι τὰ πλοῖα ἔμενον ἀκίνητα. — διέκπλοι, ὁ διέκπλους ἦτο ναυτικὸν στρατήγημα, καθ' ὃ διασχίζων τις μεθ' ὀρμῆς διὰ τῆς νεῶς τὴν τάξιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἐπληττε τὴν ἐχθρικὴν ναῦν εἰς τὰ πλάγια διὰ τοῦ ἐμβόλου καὶ εἶτα ταχέως ἐπιστρέφων προσέβαλλεν αὐτὴν ὀπισθεν. — θυμῶ = μετὰ θάρρους. — τὸ πλεόν = μᾶλλον. — ἐλιστήμη=τέχνη.

§ 4-6. πανταχῇ=πανταχοῦ. — θόρυβος, δηλ. ἦν (=ἐπεκράτει). — ἐν ἧ=κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὀπίας. — παραγιγνόμεναι τοῖς Κ.=παρευρισκόμεναι πλησίον τῶν Κερκ. — εἰ πη πιέζονται =δσάκις που ἐπιέζοντο (οἱ Κερκ.). — οὐκ ἦρχον, δηλ. αἱ νῆες τὸ δὲ δεδιότες οἱ στρατηγοὶ=δεδιότων τῶν στρατηγῶν=ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο οἱ στρατηγοί. — τὴν πρόρρησιν τῶν Ἀθ.=ὅ,τι προεἶπον οἱ Ἀθ. (πρβλ. κεφ. 45, § 3: «προεἶπον δ' αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορ...»)=τὴν προκηρυχθεῖσαν διαταγὴν τῶν Ἀθ. — μάλιστα δέ, ἀπόδοσις τοῦ «πανταχῇ μὲν». — ἐπόνει=μὲ πολὺν κόπον ἐμάχετο. — τρειψάμενοι καὶ καταδιώξαντες, προσδιορίζουσι χρονικῶς τὰς μετχ. πλεύσαντες καὶ ἐκβάντες δι' αὐτὸ καὶ δὲν συνδέονται. — σποράδας = ὥστε αὐτοὺς διεσπαρμένους εἶναι. — αὐτῶν, συναπτεῖα ἢ γενικ. τῷ «τοῦ στρατοπέδου». — ἐπεκβάντες =

ἐκθάντες εἰς τὴν ξηρὰν μετὰ τοὺς φεύγοντας Κορ. — ἐρήμους, δηλ. οὐσας. — τὰ χρήματα = τὰ πράγματα. — ταύτη = ἐνταῦθα (δηλ. ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι). — οἱ Κορ. καὶ οἱ ξύμ., κατ' ἐννοιαν = τῶν Κορ. οἱ ξύμμαχοι. — ἡ δὲ = ὅπου ἕμως· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ «ἐπὶ τῷ εὐδυνύμφ». — αὐτοὶ = οἱ ἴδιοι. — τοῖς Κερκ. τῶν... οὐ παρουσῶν = ἐπειδὴ εἰς τοὺς Κερκ. δὲν παρευρίσκοντο ἕνεκα τῆς διώξεως τὰ εἴκοσι πλοῖα, τὰ ὅποια εἶχον ληφθῆ ἐκ μικροτέρου πλήθους. Ὁ ἀριθμὸς τῶν πλοίων τῶν Κερκ. ἐξ ἀρχῆς ἦτο κατώτερος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πλοίων τῶν Κορ.· διότι οἱ μὲν Κερκ. εἶχον 110 πλοῖα (πρβλ. κεφ. 47, § 1), οἱ δὲ Κορ. 150 (πρβλ. κεφ. 46, § 1).

§ 7. μᾶλλον ἤδη ἀπροφασίστως ἐλεκούρουν = τώρα πλέον μᾶλλον (ἢ πρότερον § 4) ἀνενδοιάστως, ἀνευ δισταγμοῦ ἐβοήθουν. — τὸ μὲν πρῶτον = κατ' ἀρχὰς μὲν. — ἀπεχόμενοι, ὥστε μὴ ἐμβάλλειν τινὶ = ἀπέχοντες (τόσον μόνον), ὥστε νὰ μὴ προσβάλλωσι τίνα. — ἡ τροπὴ ἐγίγνετο λαμπρῶς = ἡ τροπὴ τῶν Κερκ. ἤρχισε νὰ γίνηται φανερά. — ἐνέκειντο = ἐστενοχώρουν. — τότε δὲ = τότε δά. — ἔργου πᾶς εἶχετε ἤδη = ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς (= ἤδη) πᾶς ἐπελαμβάνετο τοῦ ἔργου (= τοῦ ἀγῶνος). — διεκρίκνυτο οὐδὲν ἔτι = οὐδεμία διάκρισις εἶχε γίνεαι πλέον. — ξυνέπεσε, δηλ. τὰ πράγματα = τὰ πράγματα κατήντησαν. — ἐς τοῦτο ἀνάγκης = εἰς ταύτην τὴν ἀνάγκην. — ὥστε ἐπιχειρῆσαι ἀλλήλοις = ὥστε νὰ συγκρουσθῶσι πρὸς ἀλλήλους.

Κεφάλαιον 50.

§ 1 - 2. τῆς τροπῆς γενομένης = ἀφ' οὗ ἐγένετο ἡ εἰς φυγὴν τροπὴ τῶν Κερκ. — τὰ σκάφη... τῶν νεῶν, κυρίως = τὰ κοιλώματα τῶν νεῶν· εἶτα = τὰς ναῦς. — οὐχ εἶλικον ἀναδούμενοι (δηλ. ἐκ τῶν ἑαυτῶν νεῶν = θένοντες ἐκ τῶν πλοίων των), ὡς συνήθως ἔπραττον. — ἄς καταδύσειαν = ἕσας καθίστων ἀχρήστους. — φονεύειν... ζωορῆν, καθαρῶς τελκ. ἀπαρέμφ. ἐξαρτώμενα ἐκ τοῦ ἐτρόποντο = ἐτρέπησαν, ἵνα φονεύωσι μᾶλλον ἢ ἵνα συλλαμβάνωσι ζῶντας. — διεκπλέοντες, προσδιορίζει τροπικῶς τὸ φονεύειν.

τὸ δὲ διεκπλέοντες δὲν σημαίνει τοὺς τεχνικοὺς διεκπλοῦς (διότι τούτων δὲν ἐγένετο χρῆσις ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίᾳ [πρβλ. κεφ. 46, § 3]), ἀλλὰ = διατρέχοντες διὰ μέσου αὐτῶν (τῶν πλοίων). — τοὺς τε αὐτῶν φίλους, συναπτόεν τῷ «ἀγνοοῦντες ἔκλεινον»· Ἐννοοῦνται οἱ Μεγαρεῖς καὶ Ἀμπρακιῶται, οἱ τεταγμένοι ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι τῶν Κορ. (πρβλ. κεφ. 48, § 4). — ἀγνοοῦντες, τροπ. μετχ. = ἐξ ἀγνοίας. — πολλῶν γὰρ νεῶν οὐσῶν ἀμφοτέρων = διότι ἐπειδὴ πολλὰ πλοῖα εἶχον ἀμφοτέρω. — καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς θ. ἐπεχουσῶν = καὶ ἐπειδὴ ἐξετείνοντο εἰς μέγα μέρος τῆς θαλάσσης. — ἐπειδὴ συνέμειξαν ἀλ. = εὐθὺς ὡς συνεπλάκησαν πρὸς ἀλλήλους. — τὴν διάγνωσιν ἐποιοῦντο = διεγίγνωσκον = διέκρινον. — ὅποιοι = ὅποιος ιδιότητος ἄνθρωποι (δηλ. φίλοι ἢ ἐχθροί). — Ἕλλησι, ἀντί: Ἑλλήνων (πρβλ. κεφ. 47, § 2 «αὐτοῖς... ὁ πεζὸς» — κεφ. 48, § 4 «Κορινθίοις... τὸ δ. κέρως»). — πρὸς Ἑλληνας, ἐτέθη ὁ προσδιορισμὸς οὗτος, ἵνα μὴ παραβάλλῃ τις τὰς ναυμαχίας τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Πέρσας καὶ ἰδίᾳ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν, ἔνθα οἱ Ἑλ. εἶχον μείζονα ἀριθμὸν νεῶν. — νεῶν πλήθει, προσδιορισμὸς τοῦ κατὰ τι, ἀποδοτέος τῷ μεγίστῃ = μεγίστη ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν νεῶν. — δὴ, ἐπιτείνει τὸ ὑπερβητ. μεγίστη = ἐντελῶς μεγίστη.

§ 3-5. ἐς τὴν γῆν = μέχρι τῆς ξηρᾶς (δηλ. τῆς Λευκίμης· πρβλ. κεφ. 47, § 2 καὶ κεφ. 51, § 4). — τὰ ναυάγια = τὰ βεβλαμμένα πλοῖα καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῶν ἀνθρώπους. — τοὺς νεκροὺς τοὺς σφετέρους, οἱ ἀρχαῖοι ἐκ παντὸς τρόπου ἐφρόντιζον νὰ θάπτωσι τοὺς νεκροὺς· διότι ἐπίστευον ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἀτάφων δὲν ἠδύναντο νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν Ἄδην, ἀλλ' ἐπλανῶντο ταλαιπωρούμενοι. — τῶν πλείστων, διότι τινὰ ὁ ἄνεμος τῆ Κερκύρας προσέριψε. — ἐκράτησαν = ἐγένοντο κύριοι. — τὰ Σύβοτα, λιμὴν τῆς Θεσπρωτικῆς γῆς ὁμώνυμος ταῖς πρὸ μικροῦ (ἐν κεφ. 47, § 1) λεχθεῖσαις νήσοις πρὸ τῆς Κερκύρας. — οἱ = ὄπου. — αὐτοῖς... προσεβεβηθηθήκει, πρβλ. κεφ. 47, § 3. — τοῦτο ποιήσαντες, δηλ. προσκομίσαντες τὰ ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς. — ἀθροισθέντες, διατί ἢ μετχ. αὕτη δὲν συνδέεται μετὰ τῆς προηγουμένης (ποιή-

σαντες); — ταῖς πλοίοις, δηλ. ναυσὶ = μὲ τὰς ναῦς τὰς ἱκανὰς (ἀκόμη) πρὸς πλοῦν. — καὶ ὅσαι ἦσαν λοιπαὶ = καὶ ταύταις, ὅσαι ἦσαν λοιπαὶ = καὶ μὲ ταύτας, ὅσαι ὑπελείποντο εἰς αὐτούς. Ἐννοοῦνται αἱ νῆες ἐκεῖναι, αἵτινες δι' οἰανδήποτε αἰτίαν δὲν μετέσχον τῆς ναυμαχίας· διότι οἱ Κερκ. εἶχον 120 ναῦς (πρβλ. κεφ. 25, § 4), μετέσχον δὲ τῆς ναυμαχίας 110 (πρβλ. κεφ. 47, § 1). ὥστε ὑπελείποντο νῆες μὴ μετασχοῦσαι τῆς ναυμαχίας 10. — ἀντεπέπλεον = ἐπέπλεον ὡσαύτως (= ἀντ-). — δεισαντες, μετχ. αἰτιολογ. — πειρώσιν = πειρῶνται. — ἤδη δὲ ἦν... καὶ οἱ Κορ., κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν: ἤδη δὲ ἦν... ὅτε οἱ Κορ. πρβλ. κεφ. 28, § 4. — ὄψε = ἀργά. — ἐλεπαίανιστο αὐτοῖς, ὡς ὑποκμ. « ὁ παιάν » = εἶχε ψαλῆ ὑπ' αὐτῶν ὁ παιάν. Οἱ Ἕλλ. ἤδον δύο παιᾶνας, πρὸ μὲν τοῦ πολέμου τῷ Ἄρει, μετὰ δὲ τὸν πόλεμον τῷ Ἀπόλλωνι. — ὡς ἐς ἐπίπλουν = ὡς δι' ἐπίπλουν. — ἔξαπίνης = ἔξαίφνης. — πρύμναν κρούομαι ἢ ἀνακρούομαι = ὀπισθοχωρῶ χωρὶς νὰ στρέψω τὸ πλοῖον. — τῶν δέκα, ἐκ τοῦ ὕστερον = μετὰ τὰς (πρώτας) δέκα ναῦς. — βοηθούς, κατηγορημ. — ἔξεπεμψαν = ἔξεπελόμφεσαν. — ὅπερ ἐγένετο, ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐπόμενον: μὴ νικηθῶσιν... ὧσιν. — ὀλίγοι ἀμύνειν = ὀλίγοι εἰς τὸ νὰ βοηθῶσιν (αὐτούς, δηλ. τοὺς Κερκ.).

Κεφάλαιον 51.

ταύτας, δηλ. τὰς 20 ναῦς τῶν Ἀθην. — προῖδόντες = ἰδόντες μακρόθεν. — ὑποτοπήσαντες = ὑποπτεύσαντες. — οὐχ ὅσας = οὐ τοσαύτας, ὅσας. — ὑπανεχώρουν = ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνεχώρουν. — τοῖς Κερκ. (= ὑπὸ τῶν Κερκ.), ποιητ. αἴτιον τοῦ οὐχ ἐχωρῶντο. — ἐπέπλεον, δηλ. αἱ 20 νῆες τῶν Ἀθηναίων. — μᾶλλον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς (= ἀφανῶς) = περισσότερον ἀφανῶς (δηλ. τοῖς Κερκ. ἢ τοῖς Κορινθίοις) = ὀλιγώτερον ἐφαίνοντο εἰς τοὺς Κερκ. ἢ εἰς τοὺς Κορ. — καὶ ἐθαύμαζον, δηλ. οἱ Κερκ. — πρύμναν κρούομενους = διότι πρύμναν ἐκρούοντο (πρβλ. κεφ. 50, § 5). — πρὶν... εἶπον = ἕως, μέχρις ὅτου εἶπον. — ἰδόντες, δηλ. τὰς Ἀττικὰς ναῦς. — νῆες ἐκεῖναι = νῆες ἐκεῖ. — καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ Κορ. — ξυνε-

σκόταζε=ἐσκοτείνιαζε. — ἀποτραπόμενοι = στραφέντες πρὸς τὰ ὀπίσω (ἐν ᾧ πρότερον ἀνεχώρουν πρύμναν κρουόμενοι). — τὴν διάλυσιν ἐποίησαντο = διέλυσαν τὴν τάξιν τῶν πλοίων. Τοῦτο ἔπραξαν, ἵνα εἰσέλθωσιν εἰς τὸν λιμένα, ὅπου καὶ εὐρίσκονται ἐν κεφ. 52, § 1.—ἡ ἀπαλλαγὴ ἐγένετο ἀλ. = ἀπηλλάγησαν ἀλλήλων. — ἐτελεύτα ἐς νύκτα = ἔληγε μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῆς νυκτός. — τοῖς δὲ Κερκ., συναπτέα ἢ δοτ. τῷ προσκομισθεῖσαι=προσελθεῖσαι.—στρατοπεδευομένοις, ἢ μετχ. χρονη.—διὰ τῶν νεκρῶν καὶ ναυαγίων, δηλ. τῶν Κερκυραϊκῶν διότι οἱ Κορ. τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς καὶ ναυάγια εἶχον συλλέξει (πρβλ. κεφ. 50, § 3).—οὐ πολλῶ ὕστερον ἢ ὄφθ. = ὄχι πολὺ ὕστερον μετὰ τὴν ἐμφάνισιν των.—ἦν γὰρ νύξ, ἐὰν ἦτο ἡμέρα, ἠδύναντο νὰ διακρίνωσιν, εἰ αἱ νῆες ἦσαν συμμαχίδες.—ἔγνωσαν, δηλ. αὐτὰς (τὰς 20 Ἀττικὰς ναῦς).—ὤρμίσαντο, δηλ. αἱ εἴκοσι νῆες ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων αὐταί.

Κεφάλαιον 52.

τῶν Κερκ. ὄσαι=τῶν Κερκ. τσαῦται, ὄσαι.—πλοῖμοι, πρβλ. κεφ. 50, § 4.—ἐπὶ τὸν ἐν τοῖς Συβ. λιμένα = ἐπὶ τὰ Σύβοτα τὸν λιμένα (πρβλ. κεφ. 50, § 3). — ὤρμουν = ἦσαν προσωρμισμένοι. — βουλόμενοι, ἀποδίδεται εἰς τὸ «αἱ Ἀττικαὶ νῆες καὶ τῶν Κερκ. ὄσαι» κατὰ σύνεσιν.—εἰ ναυμαχίησιν, δηλ. οἱ Κορινθιοί. — τὰς μὲν ναῦς, ἢ ἀντίθεσις: τοῦ δὲ οἴκαδε πλοῦ. — τὰς ναῦς ἄραντες, τὸ αἴρω συνηθέστατα τίθεται ἀπολύτως ἀνευ ἀντικμ. ἢ μετὰ δοτκ. (πρβλ. κεφ. 29, § 1) ἅπαξ δ' ἐνταῦθα παρὰ Θουκυδ. μετ' αἰτιατκ.=μὲ τὰ πλοῖα ἀποπλεύσαντες. — παραταξάμενοι, νοητέα ἢ αἰτιατκ.: τὰς ναῦς, ἧς κατηγορημ. τό: μετεώρους (=ἐν ἀνοικτῷ πελάγει). Συνήθως τὸ παρατάττομαι τίθεται ἀνευ ἀντικμ.—ναυμαχίας οὐ δ. ἄρχειν ἐκ. = οὐ διανοούμενοι ἄρχειν ἐκόντες (=ἐκουσίως) ναυμαχίας.—ὀρῶντες, μετχ. αἰτιατκ. τοῦ οὐ διανοούμενοι.—προσγεγενημένας ναῦς=εἰχον προστεθῆ νῆες.—ἀκραιφνεῖς=ἀβλαβεῖς (ὡς μὴ μετασχοῦσαι τῆς ναυμαχίας).—καὶ σφίσι πολ.... ἔμβεβηκότα=καὶ τὰ ἄπορα (=αἱ δυσκολίαι),

ἃ ξυνεβεβήκει σφίσι, ὄντα (= ἔτι ἦσαν) πολλά· τούτου ἐπεξήγησις εἶναι τὰ ἐπόμενα: αἰχμαλώτων περὶ φ... καὶ (ὄρωντες) ἐπισκευὴν οὐκ οὔσαν... ἐρήμω=δηλ. ἔχι μόνον ἔνεκα τῆς φυλακῆς τῶν αἰχμαλώτων... ἀλλὰ καὶ διότι ἔβλεπον ἔτι τὰ μέσα πρὸς ἐπισκευὴν τῶν πλοίων δὲν ὑπῆρχον ἐν τόπῳ ἐρήμῳ.—αἰχμαλώτων, 1050 τὸν ἀριθμὸν (πρβλ. κεφ. 54, § 2 καὶ κεφ. 55, § 1).—τοῦ οἴκαδε πλοῦ... διεσκόπου=περὶ τοῦ οἴκαδε πλοῦ διεννοοῦντο.—μᾶλλον, ὁ β' ἄρος τῆς συγκρίσεως: ἢ ἄρχειν ναυμαχίας.—ὄπη κομισθήσονται (δηλ. οἴκαδε), ἐπεξήγησις τοῦ: οἴκαδε πλοῦ= πῶς δηλ. θὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα των.—δεδιότες, μετχ. αἰτιλογχ.—τὰς σπονδὰς, τὰς τριακοντούτεας (πρβλ. κεφ. 35, § 1).—ἐς χεῖρας ἦλθον=συνεπλάκησαν.

Κεφάλαιον 53.

κελήτιον=μικρὸν καὶ ταχὺ πλοῖον· ὑποκοριστικὸν τοῦ κέλης.—ἐσβιβάσαντες, ἡ αἰτιατικ. μετὰ τὴν δοτικ. (αὐτοῖς), ἕπερ σύνθηθες (πρβλ. κεφ. 31, § 2 «ἔδοξεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι... ξυμμμάχοις γενέσθαι»).—ἄνευ κηρυκείου, τὸ κηρύκειον ἦτο ῥάβδος ἔχουσα ἐκατέρωθεν δύο ἕψεις περιπεπλεγμένους καὶ ἀντιπροσώπους πρὸς ἀλλήλους κειμένους. Οἱ φέροντες τοῦτο δὲν ἠδικοῦντο καὶ ὑπὸ τῶν ἀσπονδοτέρων ἐχθρῶν. Οἱ Κορ. στέλλουσι τοὺς ἀνδρας ἄνευ κηρυκείου, διότι ἠθελον νὰ δεῖξωσιν εἰς τοὺς Ἰθην., ἔτι θεωροῦσιν αὐτοὺς ὡς φίλους καὶ οὐχὶ ὡς πολεμίους (ὅτε ἀναγκαῖον θὰ ἦτο τὸ κηρύκειον πρὸς προστασίαν αὐτῶν).—πειραν ποιήσασθαι=πειραθῆναι (αὐτῶν, δηλ. τῶν Ἰθην.)= νὰ δοκιμάσωσιν αὐτοὺς (δηλ. εἰ ἔωσι σφᾶς ἀποπλεῖν ἢ μῆ).—ἔλεγον, δηλ. διὰ τῶν πεμφθέντων ἀνδρῶν· ἐπομένως=διέτασσαν νὰ λέγωσιν.—ἀδικεῖτε, ἀμτβτ.=ἀδικον ποιεῖτε.—ἄρχοντες... λύοντες, μετχ. αἰτιλογχ.· τὸ δὲ ἄρχω πολέμου=κάμνω ἀρχὴν τοῦ πολέμου.—ἡμῖν, συναπτέον τῷ ὄπλῳ ἀνταιρόμενοι = σηκώνοντες ὄπλα ἐναντίον ἡμῶν.—ἐμποδῶν ἴστασθε = ἐμπόδιον ἴστασθε = ὡς πρόσκομμα εἴσθε.—εἰ ὑμῖν γνώμη ἐστί, ἀσυνήθης ἔκφρασις ἀντί: εἰ ὑμεῖς γνώμην ἔχετε.—ἢ ἄλλοσε, τὸ σπουδαιότερον μέ-

ρος τοῦ λόγου των αἱ Κορ. λέγουσιν ἀορίστως, ὅπως μὴ ὑποδηλώσωσι τὸν σκοπὸν αὐτῶν. Ποῖος ὁ σκοπὸς τῶν Κορ.;— καὶ (εἰ) λύετε, ἀλλαγὴ συντάξεως· μετὰ τὸ κωλύειν ἀνεμένετο ἀπαρμφ. (καὶ λύειν)· ἀλλ' ἢ εἰς ὀρθὴν ἔγκλισιν τροπὴ τοῦ ἀπαρμφ. καθιστᾷ τὴν φράσιν ζωηροτέραν.— ἡμᾶς τοῦσδε= ἡμᾶς ἐδῶ.— λαβόντες= συλλαβόντες. — χρῆσασθε, δηλ. ἡμῖν. Ἦτο δυνατὸν νὰ συλλάθωσιν αἱ Ἀθ. τοὺς Κορ. καὶ νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτοὺς ὡς πολεμίους, διότι οὗτοι εἶχον ἔλθει ἄνευ κηρυκείου. — τῶν δὲ Κερκ. (γενκ. διαιρτκ.), ἐννοεῖ οὐ μόνον τοὺς Κερκ., ἀλλὰ καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν, τοὺς Ἀθην.— τὸ στρατόπεδον= τὸ στρατευμα. — ἐπήκουσεν = ἤκουσεν (ὅ,τι αἱ Κορ. εἶπον). — βοηθοί, κτηγρμ.— ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίων = ἐς τι τῶν χωρίων ἐκείνων (δηλ. τῶν Κερκ.· πρβλ. κεφ. 45, § 3).— οὐ περιοφόμεθα κατὰ τὸ δυνατὸν=οὐκ ἐάσομεν κατὰ δύναμιν=θὰ ἐμποδίσωμεν ὅσον δυνάμεθα.

Κεφάλαιον 54^Α

§ 1. ἀποκριναμένων, ἀπόλυτος χρονκ. μετχ.— τὸν ἐπ' οἴκῳ = τὸν οἴκαδε. — παρεσκευάζοντο... ἔστησαν, διατί τὸ α' ῥ. κατὰ παρτκ., τὸ δὲ β' κατ' ἀρίστον;— τροπαῖον, πρβλ. κεφ. 30, § 1. — ἐν τοῖς ἐν τῇ ἠπειρῷ Συβότοις = ἐν τοῖς Συβότοις τοῖς οὖσιν ἐν τῇ ἠπειρῷ. Ἐννοεῖται ὁ λιμὴν τῆς Θεσπρωτιδος, τὰ Σύβοτα (πρβλ. κεφ. 50, § 3), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: ἐν τοῖς ἐν τῇ νήσῳ Συβότοις, δι' οὗ ἐννοοῦνται αἱ νησιδες, τὰ Σύβοτα, αἱ ἐναντι τοῦ λιμῆνος τούτου (πρβλ. κεφ. 47, § 1). — τὰ τε ναυάγια καὶ νεκροὺς, εἰς τὸν τε ἀποδίδεται ὁ καὶ ὁ πρὸ τοῦ: τροπαῖον. Δὲν ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἄρθρον εἰς τὸ νεκροὺς (τὰ τε ναυάγια καὶ τὸ ὅς νεκροὺς), διότι ἀμφότερα ἀποτελοῦσι μίαν ἐννοίαν = τὰ ναυάγια μετὰ τῶν νεκρῶν· διὰ τοῦτο καὶ ὁ μετοχικός προσδιορισμὸς (ἐξενεχθέντα) ἐτέθη κατ' οὐδέτερον γένος. — ἀνείλοντο, ἢ ἀναίρσεις τῶν νεκρῶν καὶ ναυαγίων ἄνευ τῆς ἀδείας τῶν ἐχθρῶν ἦτο σημεῖον νίκης· ἐν ᾧ τὸ ἀνελέσθαι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἦτο σημεῖον ἥττης (πρβλ. καὶ κεφ. 50, § 3).— τὰ κατὰ σφᾶς ἐξενε-

χθέντα=τὰ ῥιφθέντα εἰς τὸ μέρος των.—γενόμενος=συμβάς.—
 διεσκέδασε=διεσκόρπισεν.—αὐτά, δηλ.τὰ ναύαγια καὶ νεκρούς.—
 ἀντέστησαν=καὶ αὐτοὶ ἔστησαν.—ὡς νενικηκότες = νομίζοντες
 ἑαυτοὺς νενικηκέναι.

§ 2. γνώμη... τοιαῦδε = μὲ τὴν ἐξῆς σκέψιν· κατ' ἔννοιαν=
 διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους. — προσεποιήσαντο = ὤκειοποιήθησαν.—
 κρατήσαντες (=ὑπερισχύσαντες)... ἔχοντες... καταδύσαντες, μετχ.
 αἰτιολγκ.—τῇ ναυμαχίᾳ=ἐν τῇ ναυμαχίᾳ.—μέχρι νυκτός, πρβλ.
 κεφ. 50, § 5 «ἤδη δὲ ἦν ὄψε». — προσκομίσασθαι = προσκομί-
 σαι πρὸς ἑαυτοὺς.—οὐκ ἐλάσσους (=πλείους) χιλίων, ἀκριθέστε-
 ρον 1.050 (πρβλ. κεφ. 55, § 1).—τριακόνα... μάλιστα, τὸ μάλ-
 ιστα = περίπου. — διαφθείραντες καὶ... ἀνελόμενοι... καὶ ὅτι
 (=διότι), παρατηρητέα ἢ σύνδεσις αἰτιολγκ. μετοχῶν μετὰ αἰ-
 τιολγκ. προτάσεως.—ἐπειδή, χρονκ.—αὐτοῖς, δηλ. τοῖς Κερκ.
 συναπτέα ἢ δοσκ. τῷ ὑπεχώρησαν.—πρύμναν κρουόμενοι, πρβλ.
 κεφ. 50, § 5.—ιδόντες, μετχ. χρονκ.· διατί δὲν συνδέεται τῇ με-
 τοχῇ: κρουόμενοι; — καὶ... οὐκ ἀντεπέλεον=καὶ ὅτι (=διότι)
 οὐκ ἀντεπέλεον.—διὰ ταῦτα=διὰ ταύτας τὰς αἰτίας.—νικᾶν=
 εἶναι νικηταί.

Κεφάλαιον 55.

ἀποπλέοντες, μετχ. χρονκ.—Ἄνακτόριον, πόλις κειμένη κατὰ
 τὰ βόρεια τῆς Ἀκαρνανίας περὶ τὴν μίαν ὥραν πρὸς δυσμὰς τῆς
 σημερινῆς Βονίτσης. Ταύτην ὤκισαν οἱ Κορ. κοινῇ μετὰ τῶν
 Κερκ. — ἐπὶ τῷ σι. τοῦ Ἄμπρ. κόλπου, πρβλ. κεφ. 29, § 3.—
 ἀπάτη=δι' ἀπάτης.—κοινόν, δηλ. κτήμα. Λοιπὸν οἱ Κορ. κατέ-
 λαβον τὸ Ἄνακτόριον ὡς ἀντιστάθμισμα τῆς Ἐπιδάμνου.—οἰκή-
 τορας, κτηρμ.—δοῦλοι, οὗτοι ἦσαν ὡς ἐρέται τῶν ληφθεισῶν
 Κερκυραϊκῶν νεῶν· οἱ δὲ 250 ἐπιφανεῖς Κερκ., οὓς δῆσαντες
 οἱ Κορ. ἐφύλασσαν, ἦσαν ἐπιβάται.—ἀπέδοντο=ἐπώλησαν.—δ.
 ἐφύλασσαν, δηλ. ἐν Κορίνθῳ.—ἐν θεραπείᾳ εἶχον πολλῇ = πολὺ
 ἐθεράπευον (=περιεποιούοντο).—ὅπως αὐτοῖς... προσποιήσασθαι=
 ὅπως εἰς αὐτοὺς (δηλ. τοὺς Κορ.) παραχωρήσωσιν. — ἀναχωρή-

σαντες (δηλ. οἴκαδε) = όταν ἐπανεέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα των. — ἐτύγχανον δὲ... πόλεως, ἢ σύνταξις: οἱ πλείους δὲ αὐτῶν ἐτύγχανον ὄντες πρῶτοι τῆς πόλεως (δηλ. τῆς Κερκ.) καὶ δυνάμει (= καὶ κατὰ τὴν δύναμιν, τὴν πολιτικὴν δηλ.). — περιγίγνεται τῷ π. τῶν Κορ. = ὑπερισχύει τῶν Κορ. ἐν τῷ πολέμῳ (καθ' ὅσον ἡ Κέρκ. κατέχει τὴν Ἐπίδαμνον, δι' ἣν ἐγένετο ὁ πόλεμος). — αἰτία δὲ αὕτη πρ. ἐγένετο = αὕτη (= τοῦτο) δὲ πρώτη αἰτία ἐγένετο. — τοῦ πολέμου, ὃν μέλλει ὁ Θουκυδ. νὰ περιγράψῃ. — ἐς τοὺς Ἀθ. = κατὰ τῶν Ἀθηναίων. — τοῖς Κορ., συναπτέον τῷ ἐγένετο. — ὅτι σφίσιν κτλ., ἐπεξηγήσεις τοῦ αὐτῆ (= τοῦτο). — σφίσιν (δηλ. τοῖς Κορ.)... ἐναυμάχουν (δηλ. οἱ Ἀθην.) = ἐναυμάχουν πρὸς αὐτούς. — ἐν σπονδαῖς = ἐν ᾧ ὑπῆρχον σπονδαί (τίνες;).

2. Ἡ ἀποστασία ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων τῆς Ποτειδαίας καὶ ἡ ὑποστήριξις αὐτῆς ὑπὸ τῶν Κορινθίων.

(Κεφάλαιον 55-56)

Κεφάλαιον 56.

καὶ τάδε ξυν. γενέσθαι... διάφορα ἐς τὸ π. = καὶ τὰ ἐπόμενα (γεγονότα) συνέβη νὰ γίνωσι διαφοραί, ἵνα προεῶσιν εἰς πόλεμον. — τῶν γὰρ Κορ. πρᾶσσόντων = ἐν ᾧ δηλ. οἱ Κορ. ἐνήργουν. — ὅπως τιμωρήσονται αὐτούς = πῶς νὰ ἐκδικηθῶσιν αὐτούς (τίνες;). — ὑποτοπήσαντες = ὑποπτεύσαντες. — αὐτῶν, δηλ. τῶν Κορινθίων. — Ποτειδαίατας = κατοίκους τῆς Ποτειδαίας (πόλεως τῆς Μακεδονίας ἐν τῇ Χαλκιδικῇ ἐπὶ τοῦ στενοῦ ἰσθμοῦ τοῦ συνδέοντος τὴν χερσονήσον Παλλήνην μετὰ τῆς Μακεδονικῆς ἡπείρου). — τῆς Παλλήνης, χερσονήσου τῆς Μακεδονίας μετὰ τὸν Θερμαϊκοῦ κόλπου καὶ Τερωναίου. — φόρου ὑποτελεῖς = ὑποκειμένους εἰς πληρωμὴν φόρου. — τὸ ἐς Παλλήνην τεῖχος καθελεῖν = τὸ τεῖχος τὸ βλέπον εἰς τὴν Παλλήνην νὰ κατακρημνίσωσιν (ἵνα ἐν ἀνάγκῃ

δύνανται οἱ Ἄθ. νὰ προσβάλωσιν εὐκόλως τὴν πόλιν ἐκ τῆς θαλάσσης). Ἡ Ποτείδ. ἐκτὸς τοῦ ἐς Παλλήνην τείχους εἶχε καὶ ἕτερον πρὸς Β., ἐστραμμένον εἰς τὸν ἰσθμὸν (πρβλ. κεφ. 64, § 1 «τὸ δ' ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος»), ὅπερ προεφύλαττεν αὐτὴν ἀπὸ τῶν προσβολῶν τῶν Θρακῶν. — ὁμήρους δοῦναι, ὡς ἐχέγγυον τῆς πίστεώς των. — τοὺς ἐπιδημιουργούς, οἱ ἐπιδημιουργοὶ ἦσαν ἄρχοντες κατ' ἔτος ἀποστελλόμενοι ὑπὸ τῶν Δωρικῶν πολιτειῶν εἰς τὰς ἀποικίας αὐτῶν. — ἐκπέμπειν = ν' ἀποστέλλωσιν ὀπίσω (δηλ. εἰς τὴν Κόρινθον). — τὸ λοιπὸν = εἰς τὸ ἐξῆς. — οὖς = τούτους (δηλ. τοὺς ἐπιδημιουργούς), οὖς. — δείσαντες, μετχ. αἰτλγκ. τοῦ ἐκέλευον (οἱ Ἄθ.). — ὑπὸ Περδίκκου, τοῦ βασιλέως τῶν Μακεδόνων (πρβλ. κεφ. 57, § 1). — ἐπὶ Θράκης (= πλησίον τῆς Θράκης), συνήθης ὀνομασία τῶν παραλίων τῆς Θράκης, ἐφ' ὅσον αὐτὴ κατείχετο ὑπὸ Ἑλ. ἀποικίων ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἐβρου πρὸς Α. μέχρι τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου πρὸς Δ., ἰδίως δὲ ἡ Χαλκιδικὴ χερσόνησος μέχρι τῆς Ἀμφιπόλεως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν ταῖς φράσεσι: τὰ ἐπὶ Θράκης καὶ οἱ ἐπὶ Θράκης ξύμμαχοι. — ξυναποστήσωσι = διὰ τοῦ ἑαυτῶν παραδείγματος παρακινήσωσιν εἰς ἀποστασίαν.

Κεφάλαιον 57.

§ 1-5. ταῦτα... προλαρεσκευάζοντο = ταῦτα (τὰ μέτρα) ἤδη πρότερον ἐλάμβανον (ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἕτι νῦν οἱ Ἄθ. πράττουσι § 6). — εὐθύς μετὰ..., ἀκριβέστερος προσδιορισμὸς τῆς προθέσεως προ- τῆς ὑπαρχούσης ἐν τῇ ῥ. προλαρεσκευάζοντο. — μετὰ τὴν ἐν Κ. ναυμ., δηλ. τὴν παρὰ τὰ Σύβοτα. — διάφοροι (= ἐχθροί), δηλ. τοῖς Ἀθηναίοις. — ὁ Ἀλεξάνδρου, τοῦ Φιλέλληνοσ ἐπικαλουμένου. — Μακεδ. βασιλεύς, ὁ Περδίκκας ἐβασίλευε μόνον τῆς παραθαλασσίου Μακεδονίας· διότι τῆς ὑπεράνω Μακεδ. ἤρχεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φίλιππος. — ἐπεπολέμητο (δηλ. τοῖς Ἀθην.), ὑπερσυντλκ. τοῦ ῥ. πολεμοῦμαι = γίνομαι πολέμιος. — ὦν, μετχ. ἐνδοτικῆ. — ὅτι = διότι. — Δέρδα, ὁ Δέρδας ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀριδαίου, ἐξ ἀδελφοσ τοῦ Περδίκκου καὶ Φιλίππου. — πρὸς

αὐτόν, ἀντί τῆς συνηθεστέρας δοτκ. αὐτῶ, ἦν ἀπέφυγεν ὁ Θουκυδ. ἕνεκα τῶν προηγουμένων δοτικῶν. — δεδιώς, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους. — ἔπρασεν = ἐνήργει. — ἔς τε... πέμπων... καί... προσεποιεῖτο, παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῆς συντάξεως· μετὰ τὴν μετχ. πέμπων ἀνεμένετο ἢ μετχ. προσποιούμενος. — αὐτοῖς, δηλ. τοῖς Ἀθηναίοις. — τοὺς Κ. προσεποιεῖτο = προσεπάθει νὰ κερδήσῃ μὲ τὸ μέρος του τοὺς Κορινθ. — τῆς Ποτ. ἕνεκα ἀποστάσεως = ἕνεκα ἀποστάσεως τῆς Ποτ. = ἵνα διεγείρωσιν οὗτοι (οἱ Κορ.) εἰς ἀποστασίαν τὴν Ποτειδαίαν. — προσέφερε λόγους = πρόετεινεν. — τοῖς ἐπὶ Θράκης Χαλκ., τοῖς ἀποίκους τῶν ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδέων. — Βοττιαίοις, κατοίκους τῆς Βοττιαίας ἢ Βοττικῆς (πρβλ. κεφ. 65, § 3), χώρας τῆς Μακεδονίας. — ταῦτα... χωρία, δηλ. τοὺς ἐπὶ Θράκης Χαλκιδεῖς καὶ Βοττιαίους. — ὄψον ἄν... ποιῆσθαι = ὅτι ἐυκολώτερον ἤθελε κάμει. — τὸν πόλεμον = τὸν πόλεμον, ὃν διεννοεῖτο (δηλ. τὸν κατὰ Φιλίππου καὶ τῶν Ἀθηναίων). — μετ' αὐτῶν, δηλ. τῶν ὁμόρων χωρίων.

§ 6. ὧν (=τούτων) αἰσθόμενοι = ταῦτα μαθόντες. — ἔτυχον γάρ, ὁ γὰρ ἐνταῦθα = ἐπεὶ = ἐπειδὴ (πρβλ. κεφ. 31, § 2). — ἔτυχον... ἀποστέλλοντες = κατὰ τύχην ἦσαν ἔτοιμοι ν' ἀποστείλωσιν. — αὐτοῦ, δηλ. τοῦ Περδίκκου. — ἐπιστέλλουσι τῆς ἄρχουσι τῶν νεῶν = διατάττουσι τοὺς ἄρχοντας τῶν νεῶν (δηλ. τὸν Ἀρχέστρατον καὶ τοὺς συστρατῆγους αὐτοῦ). — Ποτ. ὁμήρους λαβεῖν, ὥστε οἱ Ἀθ. δὲν περιέμειναν νὰ ἴδωσι τὴν εὐπέθειαν τῶν Ποτ. εἰς ὅτι οὗτοι ἐκέλευσαν αὐτοὺς (πρβλ. κεφ. 56, § 2). — τὸ τεῖχος καθελεῖν, δηλ. τὸ ἐς Παλλήνην (πρβλ. κεφ. 56, § 2). — τῶν... πόλεων... ὅπως μὴ ἀποστήσονται, κατὰ πρόληψιν ἀντί: φυλακὴν τε ἔχειν (=φυλάττειν) ὅπως μὴ αἱ πλησίον πόλεις ἀποστήσονται = καὶ νὰ προσέχωσι πῶς νὰ μὴ ἀποστατήσωσιν αἱ πλησίον πόλεις.

Κεφάλαιον 58.

§ 1. εἴ πως πείσειαν = (ἵνα ἴδωσιν) ἂν ἴσως πείσωσιν (αὐτούς). — μὴ σφῶν πέρι (=περὶ σφῶν) νεωτερίζειν μηδὲν = νὰ μὴ λαμβάνωσι βίαια μέτρα κατ' αὐτῶν (πρβλ. κεφ. 56, § 5). — ὅπως

έτοιμάσαιντο τιμωρίαν—ἵνα ἐτοιμάσωσι δι' ἑαυτοὺς βοήθειαν.—
 ἦν δέη—ἄν παραστῆ ἀνάγκη (βοηθείας). — ἐπειδή, χρονκ.—ἐκ
 τε Ἐθην... οὐδὲν ἠύροντο ἐπιτήδειον = καὶ ἐκ μέρους τῶν Ἐθ.
 οὐδὲν ὠφέλιμον εὔρον. Ἡ ἀπόδοσις τοῦ τε κατωτέρω : καὶ τὰ
 τέλη. — ἐκ πολλοῦ (δηλ. χρόνου) πράσσοντες = ἄν καὶ ἀπὸ μα-
 κροῦ χρόνου ἐνήργουν.—αἱ ἐπὶ Μακ., δηλ. πεμφθεῖσαι. Νοοῦν-
 ται αἱ ἐν κεφ. 57, § 6 μνημονευθεῖσαι 30 νῆες.—καὶ ἐπὶ σφᾶς
 ὁμοίως, ὡς δηλ. καὶ ἐπὶ Μακεδονίαν.—καὶ τὰ τέλη, ἐξακολουθεῖ
 ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ἐπειδή· τὰ τέλη δὲ—οἱ ἄρχοντες (δηλ. οἱ ἔφο-
 ροι).—ἐσβαλεῖν, μέλλοντος χρόνου· τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ὑπέσχετο,
 — τότε δὴ, ἡ ἀπόδοσις τοῦ ἐπειδή. — κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον,
 προσδιορίζει ἀκριβέστερον τὸ τότε δὴ—κατὰ ταύτην τὴν εὐνοϊκὴν
 περιστάσιν.—Χαλκ. καὶ Βοιτ., περὶ τούτων βλ. ἀνωτέρω ἐν κεφ.
 55, § 5.

§ 2. ἐκλιπόντας καὶ καταβαλόντας = ἔπᾶν (= ἄφ' οὗ) ἐκλί-
 πωσι καὶ καταβάλωσι (= κρημνίσωσιν). — ἀνοικίσασθαι = νᾶ
 μετοικήσωσιν. — Ὀλυνθον, πόλιν ἐπὶ τῆς Χαλκιδικῆς τῆς Μα-
 κεδονίας.—μίαν πόλιν... ἰσχυράν, κατγρμ. — ταύτην, δηλ. τὴν
 Ὀλυνθον.—τοῖς ἐκλιποῦσι τούτοις, δηλ. τὰς ἐπὶ θαλάσῃ πόλεις.
 —τῆς ἑαυτοῦ γῆς, γενκ. διαιρετκ. τῆς ἐννοουμένης αἰτιατκ. «μέ-
 ρος τι» (πρβλ. κεφ. 30, § 2 «τῆς γῆς ἔτεμον»). — τῆς Μυγδο-
 νίας, χώρας ἐν τῷ ἀνατολικῷ μέρει τῆς Μακεδονίας.—περὶ τὴν
 Βόλβην λ.=πλησίον τῆς Βόλβης λίμνης (κειμένης πρὸς Β. τῆς
 Χαλκιδικῆς). — νέμεσθαι, καθαρῶς τελκ. ἀπρμφ. = ἵνα καρ-
 πῶνται.—ἕως ἄν... ἦ=ἔφ' ὅσον διαρκεῖ. — καθαιροῦντες=κρη-
 μνίζοντες.

Κεφάλαιον 59.

τὰ ἐπὶ Θράκης, τί ἐννοεῖται διὰ τῆς φράσεως ταύτης βλ. κεφ.
 56, § 2, ἐν σελ. 110.—καταλαμβάνουσι τὴν Π. καὶ τὰλλα ἀφε-
 σιτηκότα =εὐρίσκουσιν ὅτι ἡ Ποτειδαία καὶ τὰ ἄλλα μέρη εἶχον
 ἀποστατήσει.—νομίσαντες, μετχ. αἰτλγκ.—ἀδύνατα εἶναι=ἀδύ-
 νατον εἶναι.—καὶ (πρὸς) τὰ ξυναφεστῶτα χωρία=καὶ κατὰ τῶν

μερῶν, τὰ ὅποια ἑμοῦ (δηλ. μετὰ τῆς Ποτειδαίας· πρβλ. κεφ. 58, § 1) εἶχον ἀποστατήσαι.—ἐφ' ὅπερ=δι' ὃν ἀκριβῶς σκοπὸν (δηλ. πρὸς πόλεμον κατὰ τῆς Μακεδονίας). — τὸ πρότερον (= πρότερον) ἐξεπέμποντο, πρβλ. κεφ. 57, § 6 («ἔτυχον... ἀποστέλλοντες... ἐπιστέλλουσι»), ἐνθα καταφαίνεται ὅτι ἡ περὶ Ποτειδαίας ἐντολὴ κατόπιν ἐδόθη.—καταστάντες=φθάσαντες (δηλ. εἰς Μακεδονίαν).—ἐπολέμουν, δηλ. πρὸς Περδίκαν. — μετὰ Φ. καὶ τῶν Δ. ἀδελ.= ἔχοντες συμμάχους τὸν Φίλ. καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Δέρδου· ὥστε οὐ μόνον ὁ Φίλ. καὶ ὁ Δέρ. ἠναντιοῦντο τῷ Περδίκα (ὡς ἐλέχθη ἐν κεφ. 57, § 3), ἀλλὰ καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Δέρδου, ὧν εἰς πιθανῶς εἶναι ὁ ἐν κεφ. 61, § 4 μνημονευόμενος Πausanίας. — ἄνωθεν στρατιᾷ ἐσβεβληκότων = οἱ ὅποιοι εἶχον εἰσβάλει (εἰς τὴν Μακεδονίαν) μετὰ στρατοῦ ἄνωθεν (δηλ. ἐκ τῆς μεσογαίας). Κατὰ ταῦτα οἱ μὲν Ἄθ. ἐπολέμουν κατὰ τοῦ Περδ. διὰ θαλάσσης, ὁ δὲ Φίλ. καὶ οἱ Δέρδου ἀδελφοὶ ἐκ τῆς μεσογαίας.

Κεφάλαιον 60.

ἐν τούτῳ, δηλ. τῷ χρόνῳ.—τῆς Π. ἀφεστηκυίας καὶ... οὐσῶν, ἐπεξηγήσεις τοῦ ἐν τούτῳ= ὅτι δηλ. ἡ Ποτ. εἶχεν ἀποστατήσαι καὶ αἱ Ἄττικαὶ νῆες εὐρίσκοντο περὶ τὴν Μ.— δεδιότες περὶ τῷ χωρίῳ = ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο περὶ τοῦ χωρίου (δηλ. τῆς Ποτ.). — καὶ οἰκεῖον τὸν κ. ἡγούμενοι=καὶ ἐπειδὴ ἐνόμιζον τὸν κίνδυνον (αὐτῆς, δηλ. τῆς Ποτειδ.) ἰδικόν των.—ἑαυτῶν, γενκ. διαιρετική, ὡς καὶ ἡ ἐπομένη τῶν... Πελοπον.—μισθῷ πείσαντες, ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ ἐθελοντίας· ὥστε=μισθῷ πεπεισμένους=μισθοφόρους.—τοὺς πάντας (=ἐν ὄλῳ), ἀποδοτέον καὶ εἰς τὸ καὶ ψιλοὺς τετρακοσίους.—ὁ Ἄδειμάντιον, τοῦ γνωστοῦ στρατηγοῦ τῶν Κόρινθ. τοῦ ἐρίσαντος πρὸς τὸν Θεμιστοκλ. ἐν Σαλαμῖνι.—κατὰ φιλίαν τε αὐτοῦ=καὶ ἕνεκα τῆς πρὸς αὐτὸν φιλίας.—οὐχ ἤκιστα=μάλιστα=πρὸ πάντων.—ἐθελονταὶ = ὡς ἐθελονταὶ (καὶ οὐχὶ ὡς μισθοφόροι).—ξυνέσποντο=συνηκολούθησαν.—ἦν γάρ, ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὸ ἐστρατήγει· τὸ δὲ κατὰ φιλίαν... ξυνέσποντο ἐτέθη παρενθετικῶς.—τοῖς Ποτ. αἰεὶ ποτε ἐπιτήδειος = ἀνέκαθεν

φίλος τῶν Ποτειδ.—ὕστερον... ἢ Ποτ. ἀλέστη = μετὰ τὴν ἀποστασίαν τῆς Ποτειδαίας.—ἐπὶ Θράκης=ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία (πρβλ. κεφ. 56, § 2).

Κεφάλαιον 61.

§ 1-2. ἦλθε... καὶ πέμπουσι, κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν: ἐλθούσης (=ἐπειδὴ ἦλθε) ...πέμπουσι.—τῶν πόλεων, ὅτι ἀφροσῆσαι, κατὰ πρόληψιν = ὅτι αἱ πόλεις ἀφροσῆσαι (πρβλ. κεφ. 26, § 2: «δέει τῶν Κερκ. μὴ κωλύονται ὑπ' αὐτῶν»). — καὶ τοὺς μετ' Ἄρ. ἐπιπαριόντας=ἔτι καὶ οἱ μετὰ τοῦ Ἄριστ. πορεύονται πρὸς βοήθειαν αὐτῶν (τῶν πόλεων δηλ., αἱ ὁποῖαι εἶχον ἀποστατήσαι).—ἑαυτῶν, δηλ. τῶν Ἀθ. ἢ γενκ. διαιρητκ.—πέμπτον αὐτὸν=αὐτὸν κατ' ἐξοχὴν μεταξὺ τεσσάρων ἄλλων (πρβλ. κεφ. 46, § 2).—οἱ = οὗτοι δέ. — ἀφικόμενοι... πρῶτον, πρὶν δηλ. φθάσαι πρὸς τὰ ἀφροσῆματα (§ 1). — καταλαμβάνουσι=εὐρίσκουσι.—τοὺς προτέρους (= τοὺς πρότερον πεμφθέντας) χιλίους, τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν ἀνέφερον ὁ Θουκ. ἐν κεφ. 57, § 6, τὴν δ' ἄφιξιν αὐτῶν εἰς Μακεδονίαν ἐν κεφ. 59, § 2. — Θέρμην, τὴν νῦν Θεσσαλονίκην.—ἡρηκότας... πολιορκουῖντας, κτηρητκ. μετχ. πόνθεν ἐξαρτῶνται;—Πύδναν, πόλιν ἐν τῇ Μακεδονικῇ Πιερῷ παρὰ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον.

§ 3-5. καὶ αὐτοί, ὡς δηλ. καὶ οἱ πρότεροι χίλιοι.—ἐπολιόρησαν, ὑποκμ. τούτου καὶ τῶν ἐπομένων ῥ. οὐχὶ τὸ καὶ αὐτοί, ἀλλὰ οἱ συνηνωμένοι στρατοί, οἱ δισχίλιοι δηλ. μετὰ τῶν προτέρων χιλίων.—ἀναγκαίαν=ἐπιβαλλομένην ὑπὸ τῆς ἀνάγκης.—ὡς αὐτοὺς κατήπειγεν κτλ., αἰτιολογεῖ τὸ ἀναγκαίαν=διότι ἡνάγκαζεν αὐτοὺς σφόδρα (να σπεύσωσιν). — ἢ Ποτ. καὶ ὁ Ἄριστέως παρελθούσως = ἢ κατάστασις τῆς Ποτ. καὶ ἢ ἄφιξις τοῦ Ἄριστέως.—ἀπανίστανται=ἀποχωροῦσιν. — Στρέψαν, πόλιν ἐν τῇ Μυθονίᾳ πρὸς Β. τῆς Θέρμης.—πειράσαντες... τοῦ χωρίου=δοκιμάσαντες να ἐκπορθήσωσι τὸ χωρίον (δηλ. τὴν Στρέψαν).—οὐχ ἐλόντες, δηλ. αὐτὸ (τὸ χωρίον).—ἑαυτῶν, γενκ. διαιρητκ.—χωρὶς δέ=πρὸς τούτοις δέ. — τῶν ξυμμάχων (δηλ. τῶν μεινάντων πι-

στῶν τοῖς Ἄθ.), γενκ. διαιρτικ. τοῦ πολλοῖς (δηλ. ὀπλίταις).— Πausανίου, ἀδελφοῦ τοῦ Δέρδου (πρβλ. κεφ. 59, § 2).— νῆες.. ἑβδομήκοντα, δηλ. αἱ 40 τοῦ Καλλίου (§ 1) καὶ αἱ 30 τοῦ Ἀρχεστράτου (κεφ. 57, § 6).— κατ' ὀλίγον=βραδέως.— τριταῖοι=κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν. — Γίγωνον, λιμένα τῆς Χαλκιδικῆς ἐπὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου.

Κεφάλαιον 62.

§ 1-3. προσδεχόμενοι = περιμένοντες. — πρὸς Ὀλύνθου= πρὸς τὸ μέρος τῆς Ὀλύνθου. — ἐν τῷ ἰσθμῷ, ἐνθα ἔκειτο ἡ Ποτειδαία. — ἀγοράν... ἐπεποιήντο, πρὸς εὐκολίαν τῶν στρατιωτῶν, ἵνα οὗτοι ἔχωσι πρόχειρα τὰ τροφίμα καὶ μὴ πλανῶνται ἀνά τὴν πόλιν πρὸς προμήθειαν αὐτῶν. — τῆς πόλεως, δηλ. τῆς Ποτειδαίας. — στρατηγὸν μὲν, προετάχθη δὲ μὲν ἀντὶ νὰ τεθῆ μεταξὺ τοῦ τοῦ καὶ πεζοῦ, ἀφ' οὗ ἡ ἀπόδοσις τούτου κεῖται ἐν τῷ: τῆς δὲ ἵππου (= τοῦ δὲ ἵππικοῦ). — ἦρθη, ὑπερσυντλ. τοῦ αἰρουῦμαι = ἐκλέγω. — ἀπέστη=ἀφειστήκει=εἶχεν ἀποστατήσει (πρβλ. κεφ. 61, § 3). — ἄρχοντα, δηλ. τῆς Μακεδονίας. — τὸ... στρατόπεδον = τὸ στρατεύμα. — ἔχοντι, ἢ δοτικ. μετὰ προηγουμένην γενκ. (Ἀριστέως), διότι τό: ἦν δὲ ἡ γνώμη τοῦ Ἀρ.= ἔδοξε δὲ τῷ Ἀριστεῖ. — ἦν ἐπίωσι=ἄν ἐπέλθωσι. — Χαλκιδέας δὲ κτλ., ἐξακολουθεῖ ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ἦν ἡ γνώμη τοῦ Ἀρ.— καὶ τοὺς ἔξω ἰσθμοῦ συμμαχοῦς, ἐννοοῦνται οἱ σύμμαχοι, οἱ μένοντες (οὐχὶ καὶ οἱ κατοικοῦντες) ἔξω τοῦ ἰσθμοῦ· μέρος αὐτῶν ἦσαν καὶ οἱ πρὸ αὐτῶν ἀναφερόμενοι Χαλκιδεῖς. Παρατηρητέα ἢ διὰ τοῦ καὶ σύνδεσις τοῦ μέρους μετὰ τοῦ ἔλου· διὰ τοῦτο δὲ καὶ = καὶ ἐν γένει. — τὴν διακοσίαν ἵππων = τοὺς διακοσίους ἵππείας. — ἐπὶ σφᾶς, δηλ. ἐπ' αὐτὸν (τὸν Ἀριστέα) καὶ τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ. — κατὰ νότου β... τοὺς πολεμίους=ἐρχόμενοι εἰς βοήθειαν (τοῦ Ἀριστέως) ὄπισθεν αὐτῶν (τῶν Ἄθ.) νὰ θέσωσι τοὺς πολεμίους (δηλ. τοὺς Ἄθ.) ἐν μέσῳ αὐτῶν (διότι ὄπισθεν μὲν θὰ ἦτο δὲ Περδίκκας μετὰ τῶν Χαλκιδεῶν καὶ ἄλλων συμμαχῶν, ἔμπροσθεν δὲ δὲ Ἀριστεὺς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ).

§ 4-6. τοὺς μὲν Μακεδόνας ἱππέας, δηλ. τοὺς 600 τοῦ Φιλίππου καὶ Πausανίου (πρβλ. κεφ. 61, § 4)· τὸ Μακεδόνας κείται ἐπιθετικῶς, ὡς καὶ ἐν κεφ. 63, § 2.—ἐπὶ Ὀλύμπου=ἐς Ὀλύμπου.—εἰρωγοσι=κωλύωσι.—τοὺς ἐκεῖθεν ἐπιβοηθεῖν, βραχυλογικῶς ἀντί: τοὺς ἐκεῖ ὄντας (δηλ. Χαλκιδεῖς καὶ λοιποὺς) ἐπιβοηθεῖν (=βοηθεῖν) ἐκεῖθεν.—αὐτοὶ δέ, δηλ. ὁ Καλλίας καὶ οἱ ξυνόρχοντες· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ: τοὺς μὲν Μακ. ἱππέας.—ἀναστήσαντες=σηκώσαντες (ἀπὸ τὴν Γίγωνα δηλ., ἐνθα [κατὰ τὸ κεφ. 61, § 4] εἶχον στρατοπεδεύσει). —ἐπειδὴ πρὸς τῷ ἰσθμῷ ἐγ.=ἀφ' οὗ ἔφθασαν πλησίον τοῦ ἰσθμοῦ.—ἀντικαθίσταντο=παρετάσσοντο ὡσαύτως (=ἀντί). —ξυνέμισγον (=συνεπλέκοντο), δηλ. οἱ Ἀθ. καὶ οἱ ἐναντίοι αὐτῶν. —καὶ ὅσοι κτλ., ἡ φυσικὴ σειρά τῶν λέξεων: καὶ οἱ λογάδες (=οἱ ἐκλεκτοὶ) Κορινθίων τε καὶ τῶν ἄλλων, οἱ περὶ ἐκεῖνον ἦσαν.—τὸ καθ' ἑαυτοὺς =τοὺς ἀπέναντι αὐτῶν.—ἐπεξῆλθον=ἐξῆλθον τῆς τάξεως αὐτῶν πρὸς ἐπίθεσιν=προεχώρησαν.—ἐπὶ πολὺ=πολὺ μακρὰν.—ἐς τὸ τεῖχος, δηλ. τῆς Ποτειδαίας.—Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ παρὰ τὴν Ποτειδαίαν, τῇ γενομένῃ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 432, ὁ φιλόσοφος Σωκράτης ἔσωσε τὴν ζωὴν τοῦ νεαροῦ Ἀλκιβιάδου κινδυνεύσαντος.

Κεφάλαιον 63.

§ 1. ἐπαναχωρῶν=ἐν ᾧ ἐπέστρεφεν.—ὡς = ὅτε.—τὸ ἄλλο στρατεύμα, δηλ. τὸ ἐκ τῶν Ποτειδ. καὶ Πελοπον. συγκείμενον.—ἠσημένον, μετχ. κτηρμ. ἐξαρτωμένη πέθεν; Περὶ τοῦ πράγματος βλ. κεφ. 62, § 6.—ὁποτέρωσε διακινδ. χωρήσας=ὁποτέρωσε χωρήσας διακινδυνεύση=εἰς ὅποιον ἐκ τῶν δύο μερῶν προχωρήσας νὰ κάμῃ ἐπικίνδονον ἐπιχείρησιν.—ἢ ἐπὶ τῆς Ὀλ. (=ἐς Ὀλύμπου) ἢ ἐς τὴν Π., ἐπεξήγησις τοῦ ὁποτέρωσε.—ἔδοξε, δηλ. αὐτῷ (τίνι);.—ξυναγαγόντι=ἀφ' οὗ συμπυκνώση.—ὡς ἐς ἐλάχιστον χώρον=ἐς ὡς (ἐπιτακτικόν) ἐλάχιστον χ.=εἰς ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγώτερον τόπον. Ἡ πυκνὴ παράταξις τοῦ στρατοῦ θὰ διευκόλυνε πολὺ τὴν διάσπασιν τῆς ἐχθρικής γραμμῆς.—δρόμῳ

=δρομαίως.—βιάσασθαι=βία εἰσελθεῖν.—καὶ παρήλθε παρὰ τὴν χηλὴν=καὶ ἐπέρασε πλησίον τῆς χηλῆς· χηλή δὲ = οἱ ἔμπροσθεν τοῦ πρὸς θάλασσαν τεύχους προβεβλημένοι λίθοι. Ὁ Ἄριστεὺς προετίμησε νὰ ἔλθῃ εἰς Ποτ. δι' αὐτῆς τῆς ὁδοῦ, διότι τὸ ἀνοιγμὰ τῶν πυλῶν ἦτο ἐπικίνδυνον, καθ' ὅσον πρὸ αὐτῶν ἦσαν οἱ Ἄθ. καὶ ἠδύναντο καὶ οὗτοι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν, εὐθὺς ὡς ἠνοίγοντο αἱ πύλαι.—βαλλόμενός τε καὶ χαλεπῶς, παρατηρητέα ἢ σύνδεσις μετοχῆς μετὰ ἐπιρρ.=ὄχι μόνον (=τε) προσβαλλόμενος (ὑπὸ τῶν ἐπικλυζόντων τὴν χηλὴν κυμάτων καὶ τῶν τοξευμάτων τοῦ πολιορκούντος τὴν Ποτ. Ἀττικοῦ στόλου), ἀλλὰ καὶ (=καὶ) μετὰ μεγίστης δυσκολίας (δηλ. παρήλθε).

§ 2-3. οἱ δ' ἀπὸ τῆς Ὀλ... βοηθοί, πρβλ. κεφ. 62, § 4.—ἀπέιχε (=ἀπέχει), δηλ. ἡ Ὀλυνθος τῆς Ποτειδαίας.—μάλιστα=περίπου.—ἔστι καταφανές, δηλ. τὸ μεταξὺ τῆς Ὀλύνθου καὶ Ποτ. διάστημα.—τὰ σημεῖα ἦρθη (=ὑψώθησαν), πρβλ. κεφ. 49, § 1· τὸ ἀντίθετον κατωτέρω: τὰ σημεῖα κατεσπίσθη (=κατεβιάσθησαν).—βραχὺ τι=εἰς μικρὰν ἀπόστασιν.—ὡς βοηθήσοντες, τελκ. μετχ.—ἀντιπαρετάξαντο, δηλ. τοῖς ἀπὸ τῆς Ὀλύνθου τοῖς Π. βοηθοῖς.—ὡς κωλύσοντες, κατὰ τὴν ἐντολήν, ἣν εἶχον λάβει παρὰ τοῦ Καλλίου (πρβλ. κεφ. 62, § 4).—διὰ τάχους=ταχέως.—τῶν Ἀθ., γενκ. κατ' ἁρμ. κτητικῆ.—πάλιν=ὀπίσω.—ἐς τὸ τεῖχος, δηλ. τῆς Ὀλύνθου.—οὐδετέροις=οὔτε εἰς τοὺς μὲν οὔτε εἰς τοὺς δέ.—παρεγένοντο, δηλ. ἐν τῇ μάχῃ.—τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους (=μετὰ σπονδῶν) ἀπέδοσαν, οἱ Ποτ. ζήτησαντες σπονδὰς πρὸς ταφὴν τῶν νεκρῶν ὠμολόγησαν τὴν ἐξουσίαν ἠτταν.—τροπαῖον ἔστησαν, πρβλ. κεφ. 54, § 1.—Ἄθ. δὲ αὐτῶν, ἐξαιρέσει δηλ. τῶν συμμάχων, ὧν αἱ ἀπώλειαι δὲν ἐγένοντο γνωσταὶ τῷ Θουκυδ.—Πρὸς τιμὴν τῶν πεσόντων ἐνταῦθα ἀνηγγέρθη ὑπὸ τῶν Ἀθ. ἐν τῷ Κεραμεικῷ μνημεῖον καὶ ἐχαράχθη ἐπιγραφή διατηρηθεῖσα μέχρις ἡμῶν καὶ ὑπάρχουσα ἐν τῷ Βρεττανικῷ μουσεῖῳ.

Κεφάλαιον 64.

τὸ ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος=τὸ ἐς τὸν ἰσθμὸν τ.=τὸ ἀποβλέπον

πρὸς τὸν ἰσθμὸν τεῖχος. Ἡ Ποτ. εἶχε δύο τεῖχη· ἓν πρὸς Β. ἀπο-
 βλέπον πρὸς τὸν ἰσθμὸν καὶ ἕτερον πρὸς Ν. ἐστραμμένον εἰς τὴν
 Παλλήνην (πρβλ. κεφ. 56, § 2).—ἀποτειχίσαντες=ἀποκλείσαν-
 τες διὰ τείχους (νέου, ὅπερ ἀνήγειραν οἱ Ἀθ. ὀλίγον μακρὰν τοῦ
 πρώτου τείχους τῆς Ποτειδ. ἕνεκα στενῆς πολιτορκίας).—τὸ δ' ἐς
 τὴν Παλ.=τὸ δ' ἐστραμμένον πρὸς τὴν Παλλήνην.—ἀτειχιστον
 ἦν=οὐκ ἀπειτετείχιστο (ὑπὸ τῶν Ἀθ.)=δὲν εἶχεν ἀποκλεισθῆ ὑπὸ
 τῶν Ἀθ. διὰ (νέου) τείχους (ὡς τὸ πρὸς τὸν ἰσθμὸν βλέπον)· ἢ
 ἀποτειχίσεις τοῦ ἐς Παλλήνην τείχους γίνεται τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ
 Φορμίωνος (βλ. κατωτέρω § 3).—διαβάντες, δηλ. διὰ τῶν νεῶν,
 διότι ἐν τῷ μεταξὺ ἔκειτο ἡ Ποτειδαία.—τειχίζειν=ἀποτειχίζειν.
 —δεδιότες=ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο. —σφίσιν... γιγνομένοις δίχα =
 κατ' αὐτῶν, ἐὰν διηροῦντο εἰς δύο (ἐὰν δηλ. οἱ μὲν εἰργάζοντο
 πρὸς Β., οἱ δὲ πρὸς Ν. τῆς Ποτειδαίας).—οἱ ἐν τῇ πόλει=οἱ ἐν
 Ἀθήναις. —τὴν Παλλήνην, βραχυλογικῶς ἀντί: τὸ ἐς τὴν Παλ-
 λήνην (§ 1).—χρόνῳ ὕστερον = μετ' ὀλίγον. —ἐαυτῶν, γενκ.
 διαιρητ. —Φορμίωνα, ὅστις ἀνέλαβε τὴν ἀρχιστρατηγίαν ἀντί
 τοῦ πεσόντος Καλλίου.—ἐξ Ἀφύτιος ὀρμώμενος=ἔχων τὴν Ἀ-
 φυτιν ὡς ὀρμητήριον. Ἡ Ἀφυτις ἦτο πόλις τῆς Παλλήνης παρὰ
 τὸν Τορωναῖον κόλπον· ἢ κατάληξις τῆς γενκ. -ιος Ἰωνική.—
 προσήγαγε τῇ Ποτ.=ἐπλησίασεν εἰς τὴν Ποτειδ. —κατὰ βραχὺ
 =κατ' ὀλίγον (κεφ. 61, § 4).—κείρων = δηῶν = λεηλατῶν.—
 ἐπεξήει=ἐξήρχετο ἐκ τῆς πόλεως.—τὸ ἐκ τῆς Παλ. τεῖχος=τὸ
 ἐς τὴν Παλ. τεῖχος.—κατὰ κράτος = μὲ ὄλην τὴν δύναμιν =
 ἰσχυρῶς.—ἀμφοτέρωθεν=ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ (ὑπὸ τίνων;) καὶ ἐκ τῆς
 Παλλήνης (ὑπὸ τίνων;).—καὶ ἐκ θαλάσσης... ἅμα = συγχρόνως
 καὶ ἐκ θαλάσσης.—ναυσὶν ἐφορούσαις = μὲ (Ἀττικᾶς) ναῦς
 προσωρμισμένας (ἐν αὐτῇ).

Κεφάλαιον 65.

ἀποτειχισθείσης αὐτῆς (δηλ. τῆς Ποτειδαίας) καὶ... ἔχων, ἀέ
 μετχ. αἰτιολογ.· παρατηρητέα ἢ σύνδεσις ἀπολύτου μετοχῆς

μετὰ μετοχῆς κατ' ὄνομαστ. πτώσιν.—σωτηρίας, δηλ. τῆς Ποτειδαίας.— ἦν μὴ τι... γίνηται = ἐὰν δὲν συμβαίῃ τι (δηλ. βοήθεια) ἐκ μέρους τῆς Πελοπον.— ἢ ἄλλο, δηλ. τι.— παρὰ λόγον = παρὰ προσδοκίαν.— πλὴν πεντακοσίων, συναπτόεν τῷ τοῖς ἄλλοις, ὅπερ ἀντικμ. τοῦ ξυνεβούλευε = ξυνεβούλευε τοῖς ἄλλοις πλὴν πεντακοσίων.— ἄνεμον (δηλ. οὖριον) τηρήσασι ἐκπλεῦσαι = ἀφ' οὗ περιμείνωσιν εὐνοϊκὸν ἄνεμον ν' ἀποπλεύσωσι (δηλ. τῆς Ποτειδαίας).— ὅπως... ἀντίσχη = ὅπως διαρκέσῃ.— ἐπὶ πλεόν = πλείονα (= περισσότερον) χρόνον.— ἦθελεν = ἦτο πρόθυμος.— τῶν μενόντων εἶναι = νὰ εἶναι (εἷς) ἐκ τῶν μενόντων = ν' ἀνήκῃ εἰς τοὺς μένοντας (δηλ. εἰς τοὺς πεντακοσίους).— ὡς, χρονκ.— οὐκ ἔπειθε, δηλ. τοὺς Ποτειδαίτας.— βουλόμενος, μετχ. αἰτιολγκ.— τὰ ἐπὶ τούτοις = τὰ ἀπαιτούμενα ἐν τοιαύταις περιστάσεσι.— καὶ ὅπως τὰ ἔξωθεν (= ἔξω) ἔξει ὡς ἄριστα, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ παρασκευάζειν (= ἐπιμελεῖσθαι) = καὶ νὰ φροντίξῃ πῶς τὰ ἔξω (τῆς πόλεως) νὰ ἔχωσιν ὅσον τὸ δυνατόν ἄριστα· ἢ ἔννοια: νὰ φροντίσῃ τίνι τρόπῳ νὰ πορισθῇ ἔξω τῆς πόλεως βοήθεια.— ἐκπλοῦν ποιεῖται = ἐκπλεῖ.— λαθῶν, μετχ. τροικ.— τὰ τε ἄλλα ξυνεπολέμει, δηλ. τοῖς Χαλκιδεῦσι = καὶ ἄλλας πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις ἔκαμνε μετὰ τῶν Χαλκ.— Σερμυλιῶν, συναπτόεν τῷ πολλοῦς· ἢ γενκ. νοητέα καὶ εἰς τὸ τῆ πόλει· Σερμυλιεῖς δὲ = οἱ κάτοικοι τῆς Σερμύλης, πόλεως ἐπὶ τῆς χερσονήσου Σιθωνίας ἀντικρὺ τῆς Ποτειδαίας ἐπὶ τῆς ἄλλης ἀκτῆς τοῦ Τορωναίου κόλπου· αὕτη ἦτο σύμμαχος τῶν Ἀθην.— λοχήσας πρὸς τῆ πόλει = ἐνεδρεύσας πλησίον τῆς πόλεως.— καὶ Σερμυλιῶν... διέφθειρεν, ἢ φυσικῇ σειρὰ τῶν λέξεων: καὶ πολλοὺς (τῶν) Σερμυλιῶν διέφθειρε λοχήσας πρὸς τῆ πόλει (τῶν Σερμυλιῶν).— ἔς τε τὴν Πελ. ἔπρασσεν, βραχυλογία: ἔς τε τὴν Πελ. ἔπεμπε (ἀγγέλους) καὶ ἔπρασσε (= ἐνήργει).— ὅπη (= ὅπως) ... γενήσεται = πῶς νὰ γείνη.— μετὰ δὲ τῆς Ποτ. τὴν ἀποτείχισιν, ὑπερβατὸν σχῆμα = μετὰ δὲ τὴν ἀποτείχισιν τῆς Ποτειδ.— τοὺς ἑξ. καὶ χιλίους, τοὺς ἀναφερομένους ἐν κεφ. 64, § 2· οἱ δὲ λοιποὶ τριαχίλιοι ἐξηκολούθουν πολιορκοῦντες τὴν Ποτειδ., ἧτις ἐπὶ τέλους συνθηκολογεῖ τὸν χειμῶνα

τοῦ 430/429.—Βοιωτικήν, πρβλ. κεφ. 57, § 5.—ἔστιν ἄ=τινά.
—πολίσιματα=μικρὰς πόλεις.

Κεφάλαιον 66.

αἰτίαι μὲν αὐται... ἐς ἀλλήλους = ὡς αἰτίαι μὲν τοῦ πολέμου ἐναντίον ἀλλήλων ταῦτα (δηλ. τὰ ἐπόμενα: ὅτι τὴν Ποτειδαίαν κτλ.)· ἢ ἀπόδοσις τοῦ μὲν ἐν τέλει τοῦ κεφ. οὐ μὲν τοι... ξυνερωῶγει.—προσεγεγένητο=εἶχον προστεθῆ (δηλ. εἰς τὴν αἰτίαν τὴν ἐκ τῆς Ἐπιδάμνου, περὶ ἧς πρβλ. κεφ. 55, § 2).—τοῖς μὲν Κορ., δηλ. ἐς τοὺς Ἀθηναίους (= ἐναντίον τῶν Ἀθ.).—ἑαυτῶν, δηλ. τῶν Κορινθίων.—οὔσαν... ὄντας, μετχ. ἐνδοτικάι.—καὶ Πελοπον., διότι οἱ Κορ. εἶχον πέμψει καὶ Πελοπον. μισθοφόρους· πρβλ. κεφ. 60.—τοῖς δ' Ἀθ. ἐς τοὺς Πελ., δηλ. αἰτίαι προσεγεγένητο.—ἐς τοὺς Πελ., ἐπεκτείνει τὰς ἐχθροπραξίας εἰς θλος τοὺς Πελοπον., διότι ὁ Ἀριστεὺς ἐν κεφ. 60, § 1 καὶ ἐν κεφ. 62, § 1 εἶχεν οὐ μόνον Κορ., ἀλλὰ καὶ Πελοπ. πρὸς ὑποστήριξιν τῆς Ποτειδαίης.—ἑαυτῶν, δηλ. τῶν Ἀθην.—ἀπέστησαν = ἐκίνησαν εἰς ἀποστασίαν.—ἔλθόντες=ἐκστρατεύσαντες.—σφίσιν... ἐμάχοντο = ἐμάχοντο κατ' αὐτῶν (δηλ. τῶν Ἀθην.).—ἀπὸ τοῦ προφανοῦς=φανερὰ (οὐχὶ πλέον μὲ μυστικὰς ὑποκινήσεις πρὸς ἀπόστασιν).—οὐ... πω ξυνερωῶγει (ὑπερσυντλ. τοῦ ῥ. ξυροῖγγυμαι) = δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐκραγῆ.—ὁ πόλεμος, δηλ. ὁ Πελοποννησιακός.—ἀνοκωγή, πρβλ. κεφ. 40, § 4.—ἰδία=ἰδιαιτέρως (ἄνευ δηλ. τῆς ἐγκρίσεως τῶν συμμάχων αὐτῶν).

B. ΔΙΑΣΚΕΥΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ
 ΕΝ Τῇ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΩΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

(Κεφάλαιον 67 - 87).

1. Αἱ ἐνέργειαι τῶν Κορινθίων πρὸς σύγκλησιν
 ἐν Σπάρτῃ ἐκκλησίας καὶ δημηγορία αὐτῶν.

(Κεφάλαιον 67-71)

Κεφάλαιον 67.

§ 1-2. πολιορκουμένης τῆς Ποτειδ. = ἐν ᾧ ἐπολιορκεῖτο ἡ Ποτειδαία. — οὐχ ἡσύχαζον, οἱ Κορίνθιοι. — ἀνδρῶν σφίσιν ἐνό-
 των καὶ ἅμα περὶ τῷ γ. δεδιότες = διότι ἐνουπήρχον (ἐν τῇ Ποτειδ.)
 ἄνδρες αὐτῶν (τῶν Κορ.) καὶ συγχρόνως διότι ἐφοβοῦντο περὶ
 τοῦ χωρίου (δηλ. τῆς Ποτειδ.). Περὶ τῆς συνδέσεως τῶν μετχ.
 (ἐνότων καὶ... δεδιότες) πρβλ. κεφ. 65, § 1. — παρεκάλουν τε =
 διὰ τοῦτο (=τε) προσεκάλουν (οἱ Κορ.). — τοὺς ξυμμάχους, τοὺς
 ἀνήκοντας εἰς τὴν Πελοπον. συμμαχίαν. — κατεβόων... τῶν Ἀθ.
 = βοῶντες κατηγοροῦν τῶν Ἀθ. — τὴν Πελοπόν., καὶ οὐχὶ μό-
 νον τὴν Κόρινθον, ἵνα ἐξεγείρωσιν ἐτι μᾶλλον τὴν ἀγανάκτησιν
 τῶν συμμάχων. — Αἰγινῆταί τε = πρὸς τούτοις καὶ οἱ Αἰγ. (οὐχὶ
 ὡς σύμμαχοι, διότι οὗτοι ἀπὸ τοῦ 456 π. X. ἦσαν ὑποτελεῖς τῶν
 Ἀθην.) — πρεσβευόμενοι = πέμποντες πρέσβεις. — δεδιότες, μετχ.
 αἰτιολογοῦσα τὸ οὐ φανερῶς. — κρύφα δέ, δηλ. πρεσβευόμενοι. —
 οὐχ ἦριστα = μάλιστα = κατ' ἐξοχὴν. — μετ' αὐτῶν, τῶν Κορινθ. —
 ἐνῆγον τὸν πόλεμον = ἠρέθιζον τοὺς συμμάχους εἰς τὸν πόλεμον.
 — κατὰ τὰς σπονδίας, τὰς τριακοντούτεας τὰς συνομολογηθείσας
 τῷ 445 π. X.

§ 3-5. προσπαρακάλεσαντες = πρὸς τούτοις (ἐκτὸς δηλ. τῶν
 ὑπὸ τῶν Κορινθ. προσκληθέντων) προσκαλέσαντες. — τῶν ξυμμά-

χων, γενκ. διαιρετκ. τοῦ εἶ τις=ἐκ τῶν συμμάχων (πάντα) ὅστις.
 —τι ἄλλο ἔφη ἡδικῆσθαι=ἔλεγεν ὅτι ἔχει ἀδικηθῆ κατὰ τι ἄλλο.
 —ξύλλογον σφῶν αὐτῶν π. τὸν εἰωθότα = συγκαλέσαντες τὴν
 συνήθη ἐκκλησίαν αὐτῶν (ἢς μετεῖχον πάντες οἱ ἔχοντες ἡλικίαν
 ἀνωτέραν τῶν 30 ἐτῶν). —ἐκέλευον, δηλ. τὸν βουλόμενον τῶν
 παρόντων. —παριόντες=ἀναβαίνοντες εἰς τὸ βῆμα. —ἐγκλήματα
 ἐποιοῦντο, δηλ. πρὸς τοὺς Ἄθ. = κατηγοροῦν τοὺς Ἄθ. —ὡς
 ἕκαστοι=κατὰ σειράν. —καὶ ἕτερα οὐκ ὄλ. διάφορα=καὶ ἄλλας
 ὄχι ὀλίγας διαφοράς. —μάλιστα δὲ=κατ' ἐξοχὴν δέ. —λιμένων
 τε εἴργεσθαι... καὶ... ἀγορᾶς, τὸ ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ δηλοῦντες=ὅτι
 ἀπεκλείοντο τῶν λιμένων τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν
 Ἄθ. καὶ τῆς Ἀττικῆς ἀγορᾶς. Εἰς τὸ ψήφισμα τοῦτο προέβη-
 σαν οἱ Ἄθ. πιθανῶς τὸ θέρος τοῦ 432 π. Χ. ἀμέσως μετὰ τὴν
 παρὰ τὰ Σύβοτα μάχην, εἰσηγουμένου αὐτοῦ τοῦ Περικλέους,
 ὅστις μετὰ τὴν φανεράν μετὰ τῶν Κορινθίων σύμπραξιν τῶν Με-
 γαρέων ἐθεώρει προσήκουσαν τὴν τιμωρίαν καὶ ταπεινώσιν αὐ-
 τῶν. — παρελθόντες = ἀναβάντες εἰς τὸ βῆμα. — καὶ... ἐάσαντες,
 ὁ καὶ συνδέει τὸ τελευταῖο μετὰ τῆς μετχ. ἐάσαντες=τελευταῖοι
 καὶ ἀφ' οὗ ἀφήκαν. —τοὺς ἄλλους, δηλ. συμμάχους. —ἐπειπον=
 κατόπιν (μετὰ τοὺς ἄλλους) εἶπον. —τοιάδε=τοιαῦτα περίπου.

Κεφάλαιον 68.

§ 1-2. τὸ πιστόν, τὸ οὐδέτ. ἀντὶ τοῦ ἀφηρημένου = ἡ πίστις
 = ἡ εὐλικρίνεια. Οἱ Κορ. ἐπαινοῦντες τοὺς Λακεδ. θηρεύουσι τὴν
 εὐντίαν αὐτῶν (captatio benevolentiae). — ὑμᾶς, ὑπερβατόν. —
 τῆς καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς (= τῆς ὑμετέρας) πολιτείας καὶ ὁμιλίας,
 ἐκ τοῦ τὸ πιστόν=ἡ εὐλικρίνεια τοῦ πολιτικοῦ καὶ ἰδιωτικοῦ σας.
 βίου· κατ' ἔννοιαν=ἡ εὐλικρίνεια, ἣν ἔχετε εἰς τὰς πολιτικὰς καὶ
 κοινωνικὰς σχέσεις σας. — ἀπιστοτέρους = ὀλίγον δυσπίστους· ἐν
 ἀντιθέσει πρὸς τὸ τὸ πιστόν. — ἐς τοὺς ἄλλους ἢν τι λέγωμεν=
 ἐὰν λέγωμεν κακόν τι κατὰ τῶν ἄλλων (δηλ. τῶν Ἄθ.). Ἡ ἔν-
 νοια τῶν ἡγουμένων ἢ ἐξῆς: ἐπειδὴ σεις εἰσθε εὐλικρινεῖς εἰς
 τὰς πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς σχέσεις ὑμῶν, νομίζετε ὅτι καὶ οἱ

ἄλλοι εἶναι τοιοῦτοι (ὡς καὶ ὑμεῖς) καὶ δὲν πιστεύετε εἰς τὰς κατ' αὐτῶν κατηγορίας ἡμῶν. — καὶ ἀπ' αὐτοῦ = καὶ ἕνεκα αὐτοῦ (δηλ. τοῦ πιστοῦ καὶ ἀπίστου). — σωφροσύνην = σύνεσιν (διότι δὲν παραδέχεσθε ἀνεξετάστως καὶ ἀπερισκέπτως τὰς γνώμας τῶν ἄλλων). — ἀμαθία δὲ πλέονι (δηλ. ἢ σωφροσύνη)... χρῆσθε = ἀπειρίαν ὅμως ἔχετε μεγαλυτέραν. — πρὸς τὰ ἔξω πράγματα = πρὸς τὰ ἔξω τῆς Λακωνικῆς συμβαίνοντα = πρὸς τὴν ἑξωτερικὴν πολιτικὴν. — προαγορευόντων ἡμῶν = ἐν ᾧ ἡμεῖς προελέγομεν. — περὶ ὧν = περὶ τούτων, ἄ. — τὴν μάθησιν ἐποιεῖσθε = ἐμανθάνετε· ἢ περίφρασις καθιστᾷ τὴν ἔννοιαν ἐντονωτέραν. — τῶν λεγόντων... ὑπενοεῖτε, ὡς, πρόληψις = ὑπενοεῖτε ὡς οἱ λέγοντες. — ἕνεκα τῶν αὐτοῖς ἰδίᾳ διαφόρων = ἕνεκα τῶν ἰδιωτικῶν αὐτῶν συμφερόντων· τὰ διάφορα, ἐνταῦθα = συμφέροντα (ἐκ τοῦ ἐνεργητ. διαφέρειν)· ἀλλαχοῦ (πρβλ. κεφ. 56, § 1 — κεφ. 67, § 4) = αἱ διαφοραὶ (ἐκ τοῦ μέσου διαφέρεισθαι). — καὶ δι' αὐτό, ἐπειδὴ δηλ. οὕτω ὑπενοεῖτε. — πάσχειν, δηλ. ἡμᾶς. — ἐπειδή, χρνκ. — ἐν τῷ ἔργῳ = ἐν τῷ πάσχειν αὐτῷ. — παρεκαλέσατε = προσεκαλέσατε· περὶ τοῦ πράγματ. πρβλ. κεφ. 67, § 3. — ἐν οἷς, συναπτόν τῷ οὐκ ἦκιστα (= μάλιστα) = μεταξὺ τῶν ὁποίων κατ' ἐξοχὴν. — ὅσῳ καὶ... ἀμελούμενοι, ἐν αὐτοῖς κεῖται ἡ πρόθεσις τοῦ λόγου. — ὅσῳ = καθ' ὅσον. — ἐγκλήματα = παράπονα. — ὑπὸ μὲν Ἀθ. ὑβριζόμενοι... ἀμελούμενοι = διότι ὑπὸ μὲν τῶν Ἀθ. ἀδικούμεθα, ὑφ' ὑμῶν δὲ ἀμελούμεθα. Παρατηρητέα ἐν τῷ προσιμίῳ ἢ ῥητορικῇ τέχνῃ, μεθ' ἧς ὁ Κορ. ῥήτωρ ἐλέγχει πικρῶς, ἀλλὰ καὶ περιποιεῖται τὸν ἐλεγχόμενον (πιστὸν — ἀπίστους, σωφροσύνην — ἀμαθία, ἀμελούμενοι).

§ 3-4. ἀφανεῖς που = κάπου ἐν κρυπτῷ. — ὄντες, οἱ Ἀθηναῖοι. — ὡς οὐκ εἰδόσι, δηλ. ὑμῖν, ὅπερ ἐκ τοῦ προσέδει = θὰ εἶχετε σεῖς ἀνάγκην καὶ ἄλλης (= προσ) διδασκαλίας ὡς ἀγνοοῦντες. — νῦν δέ, διὰ τοῦ δὲ γίνεται ἀντίθεσις τοῦ ἀπραγματοποιήτου πρὸς τὸ πραγματικόν. — τί δεῖ = τίς ἢ ἀνάγκη. — μακρηγορεῖν, δηλ. ἡμᾶς τοὺς ξυμμάχους, ἐξ οὗ ἑξαρτᾶται ἡ γενκ. ὧν = νὰ μακρηγορῶμεν ἡμεῖς οἱ σύμμαχοι ἐκ τῶν ὁποίων. — τοὺς μὲν

δεδουλωμένους ὁρᾶτε = ἄλλους μὲν βλέπετε ὅτι ἔχουσιν ὑποδουλωθῆ. Ἐννοοῦνται οἱ Αἰγινῆται, εἰς οὓς οἱ Ἄθ. δὲν παρείχον τὴν διὰ τῶν σπονδῶν ἐπηγγελμένην αὐτονομίαν (πρβλ. κεφ. 67, § 2). — τοῖς δ' ἐπιβουλεύοντας αὐτούς, ἢ μετχ. ἐκ τοῦ ὁρᾶτε = κατ' ἄλλων δὲ (βλέπετε) αὐτούς (τοὺς Ἄθ.) ἔχοντας ἐχθρικούς σκοπούς. Ἐννοοῦνται οἱ Μεγαρεῖς, οὓς οἱ Ἄθ. ἐκώλυον τῶν λιμένων τῶν ἐν τῇ Ἄθην. ἀρχῇ καὶ τῆς Ἀττικῆς ἀγορᾶς (πρβλ. κεφ. 67, § 4). — δεδουλωμένους... ἐπιβουλεύοντας, παρατηρητέα ἢ μετάβασις ἐκ τοῦ παθητ. ῥ. εἰς τὸ ἐνεργητικόν. — οὐχ ἥκιστα = μάλιστα. — τοῖς ἡμετέροις ξυμ, ἢ δοτκ. ἐκ τοῦ ἐπιβουλεύοντας. Ἐννοοῦνται ἰδίᾳ οἱ Κερκυραῖοι καὶ οἱ Ποτειδαῖαται, οἵτινες ὡς ἄποικοι τῶν Κορ. ἦσαν οἱ φυσικοὶ συγγενεῖς καὶ σύμμαχοι αὐτῶν. — καὶ ἐκ πολλοῦ (δηλ. χρόνου) προπαρασκευασμένους = καὶ ὅτι πρὸ πολλοῦ αὐτοὶ (οἱ Ἄθ.) εἶναι προπαρασκευασμένοι ἢ μετχ. ἂν καὶ συνδέεται ταῖς ἡγουμέναις μετχ. οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν μετὰ τοῦ ὄν. — εἰ ποτε πολεμήσονται (= πολεμηθήσονται) = ἂν ποτε πολεμηθῶσι κατ' ἔννοιαν = διὰ τὸν ἐνδεχόμενον πόλεμον (κατὰ τῶν Πελοπ.). — οὐ γὰρ ἂν... εἶχον... καὶ... ἐπολιόρκουν, δηλ. εἰ μὴ προπαρασκευασμένοι ἦσαν = διότι ἄλλως δὲν θὰ κατεῖχον καὶ δὲν θὰ ἐπολιόρκουν. — ὑπολαβόντες = λάθρα (= ὑπο) καταλαβόντες. — βία ἡμῶν = παρὰ τὴν θέλησιν ἡμῶν. — τὸ μὲν, καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ ἐπικαιρότατον, ἀντί: ἢ μὲν, δηλ. ἢ Ποτειδαῖα. — ἐπικ. χωρίον, δηλ. ἐστὶ = εἶναι καταλληλοτάτη θέσις. — πρὸς τὰ ἐπὶ Θράκης ἀποχωρῆσαι, δηλ. αὐτῶ (τῶ χωρίῳ) = ὥστε νὰ ὠφελῆται τις ἐξ αὐτῆς (τῆς θέσεως) ὡς πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ κατὰ τῶν παραλίων τῆς Θράκης. Ἡ ἔννοια: Ἡ Ποτειδαῖα κεῖται ἐν αὐτῷ καταλλήλῳ θέσει, ὥστε ἔχων τις αὐτὴν ὡς ὀρμητήριον δύναται νὰ ὠφελῆθῃ εἰς μέλλοντα πόλεμον κατὰ τῶν παραλίων τῆς Θράκης. — ἢ δέ, δηλ. ἢ Κέρκυρα. — ἂν... παρέσχε, δηλ. ἂν δὲν ἐβούθουν αὐτὴν οἱ Ἄθην. — τοῖς Πελοπον., οὐχὶ μόνον τοῖς Κορ. Τοῦτο ἐπίτηδες λέγει ὁ ῥήτωρ, ἵνα διεγείρῃ τὴν εὐνοίαν τῶν Πελοπον.

Κεφάλαιον 69.

§ 1. τῶνδε = τούτων (δηλ. τῶν εἰρημένων κακῶν). — ὑμεῖς, δηλ. ἐστέ. — τό τε πρῶτον ἐάσαντες = διότι καὶ κατ' ἀρχὰς ἀφήκατε. — αὐτούς, δηλ. τοὺς ἼΑθην. — μετὰ τὰ Μηδικὰ = μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους. — κρατῦναι = νὰ ὀχυρώσωσιν. Ἡ ὀχύρωσις τῶν ἸΑθηνῶν ἐγένετο τῷ 479 π. X. — στήσαι = νὰ ἀνεγείρωσιν. Ἡ ἀνέγερσις τῶν μακρῶν τειχῶν ἐγένετο τῷ 459 π. X. — ἐς τόδε τε αἰὶ ἀποστεροῦντες = καὶ διότι μέχρι τοῦδε ἀδιαλείπτως ἀποστερεῖτε. — τοὺς ὑπ' ἐκείνων δεδουλωμένους, εἰρωνικῶς ἀντί: τοὺς ἐκείνων ξυμμάχους. — τοὺς ὑμετέρους... ξυμ., δηλ. τοὺς Αἰγινήτας, Μεγαρεῖς καὶ Ποτειδαίάτας. — ἤδη = τώρα πλέον. — οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος κτλ., ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ διατὶ εἶπεν ὁ ῥήτωρ ἀποστεροῦντες καὶ οὐχὶ ἐῶντες ἀποστερεῖν, ἕπερ ἀνέμενέ τις. — παῦσαι, δηλ. τινὰ τοῦ δουλοῦσθαι. — περιορῶν δὲ = ἀδιαφορῶν δέ. — αὐτό, δηλ. τὸ δουλοῦσθαι. — εἶπερ καὶ τὴν ἀξ. τῆς ἀρ. ὡς ἐλ. τὴν Ἑλ. φέρεται = καὶ μάλιστα ἐὰν ἔχη τὸν ἔπαινον τῆς ἀρετῆς ὡς ἐλευθερωτῆς τῆς Ἑλλάδος. Ταῦτα λέγων ὑπονοεῖ τοὺς Λακεδ., οἵτινες συνήθιζον νὰ καυχῶνται ὅτι εἶναι ἐλευθερωταὶ τῆς Ἑλλάδος.

§ 2-3. νῦν γε = τώρα τέλος πάντων. — ξυνήλθομεν, εἰς ἐκκλησίαν πρὸς σύσκεψιν. — ἐπὶ φανεροῖς = διὰ φανερόν σκοπόν. — χρῆν γὰρ κτλ., δηλ. εἰ ἐπὶ φανεροῖς ξυνήλθομεν = διότι ἄλλως ἔπρεπε κτλ. — οὐκ εἰ ἀδ. ἔτι σκοπεῖν = νὰ σκεπτόμεθα ὄχι πλέον ἐὰν ἀδικούμεθα. — καθ' ὅ,τι ἀμυνούμεθα, δηλ. αὐτούς (τοὺς ἸΑθ.). = τίνι τρόπῳ θὰ ἀποκρούσωμεν αὐτούς. — δρῶντες... οὐ μέλλοντες, βεβουλευμένοι πρὸς οὐ διεγν. ἤδη, ἀντιθέσεις = ἐνεργοῦντες... καὶ οὐχὶ βραδύνοντες, ἀποφασισμένοι πρὸς μὴ ἀποφασίσαντας ἀκόμη. — οἷα ὁδῶ (= τίνι τρόπῳ) οἱ ἸΑθην., δηλ. χωροῦσιν. — κατ' ὀλίγον = ὀλίγον κατ' ὀλίγον. — ἐπὶ τοὺς πέλας = ἐναντίον τῶν ἄλλων. — λανθάνειν μὲν οἰόμενοι = ἐν ἑσφ μὲν νομίζουσιν ὅτι μένουσιν ἀπαρατήρητοι. — διὰ τὸ ἀναίσθητον ὑμῶν = διὰ τὸ μὴ αἰσθάνεσθαι ὑμᾶς = διότι σεῖς δὲν ἐννοεῖτε (τοὺς κρυφί-

ους σκοπούς αὐτῶν). — ἦσσαν θαρσοῦσι = ὀλιγώτερον θάρρος ἔχουσι (διὰ τὸν φόβον μὴ νοηθῶσιν). ὁ β' ὅρος: εἰ ἔγνωσαν ὑμᾶς εἰδότας περιορᾶν. — γνόντες δὲ (δηλ. ὑμᾶς) εἰδότας περιορᾶν = ἔταν ἕμως νομίσωσιν ὅτι σεῖς ἐν ᾧ γνωρίζετε (τοὺς σκοπούς αὐτῶν) ἀδιαφορεῖτε. — ἰσχυρῶς ἐγκείσονται = μετὰ δυνάμεως θὰ ἐπιτεθῶσιν.

§ 4-6. οὐ τῇ δυνάμει... ἀλλὰ τῇ μελλήσει = οὐχὶ διὰ τῆς (στρατιωτικῆς) δυνάμεως... ἀλλὰ διὰ τῆς ἀπειλῆς ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι θὰ ἐνεργήσῃτε. — ἀμυνόμενοι... καταλύοντες (= πειρώμενοι καταλύειν), μετχ. τροπκ. = ἀποκρούοντες... προσπαθοῦντες νὰ καταλύητε. — οὐκ ἀρχομένην... διπλασιουμένην (= διπλασιαζομένην) δὲ = ὄχι ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῆς, ἀλλ' ἔταν διπλασιάζεται. — τὴν αὔξησιν τῶν ἐθνῶν, δηλ. τῶν Ἀθ. τοῦτο λέγει, ἵνα μᾶλλον ἐξερεθίσῃ τοὺς Λακ. κατ' αὐτῶν. — διπλασιουμένην, κατὰ ζεῦγμα νοητέον ἐκ τοῦ αὔξησιν τὸ δύναμιν. — καίτοι = καὶ ἕμως. — ἀσφαλεῖς, ἐνταῦθα = προνοητικοί. — ὧν (= ἀλλ' ὑμῶν) ἄρα ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει = ἀλλ' ἡ περὶ ὑμῶν φήμη, ὡς ἐφάνη ἐκ τῶν ὑστέρων (= ἄρα), ἦτο ἀνωτέρα τῆς πραγματικότητος. Ἡ ἔννοια: ἐφημίξεσθε ὡς προνοητικοί, ἔσον πράγματι δὲν εἴσθε. Ὁ παρατκ. μετὰ τοῦ ἄρα σημαίνει ὅτι ἡ νῦν ἀναγνωριζομένη ἀλήθεια πρότερον ἠγνοεῖτο. — τὸν Μῆδον = τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, δηλ. τὸν Ξέρξην· οὕτω καὶ κατωτέρω τὸν βάρβαρον. — ἐπὶ τὴν Πελ. ἐλθόντα = ἔτι ἦλθε μέχρι τῶν ὄριων τῆς Πελ. — πρότερον... ἢ... προαπαντῆσαι = πρὶν προαπαντῆσαι (δηλ. αὐτῶ) = προτοῦ ἐξέλθωσιν εἰς προὔπαντησιν αὐτοῦ. — τὰ παρ' ὑμῶν, δηλ. ἐλθόντα = τοὺς ὑμετέρους στρατιώτας· ἡ αἰτιατκ. ὑποκείμε. τοῦ ἀπαρμφ. προαπαντῆσαι. Ἴσως ἔννοεῖ ἐνταῦθα τὸν Λεωνίδα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. — ἀξίως, δηλ. ὑμῶν. — οὐκ ἐκάς... ἀλλ' ἐγγὺς ὄντας = ἐν ᾧ δὲν εἶναι μακρὰν... ἀλλὰ πλησίον. — ὥσπερ ἐκεῖνον, ἡ αἰτιατκ. καθ' ἕλξιν ἀντι ὀνομστ.: ὥσπερ ἐκεῖνός (ἔστι). — περιορᾶτε = παραβλέπετε. — ἀντὶ τοῦ ἐπελθεῖν αὐτοί = ἀντὶ τοῦ νὰ ἐπέλθῃτε σεῖς αὐτοί (κατὰ τῶν Ἀθ.). — ἀμύνεσθαι βούλεσθε μᾶλλον ἐπιόντας = προτιμᾶτε νὰ ἀποκρούητε αὐτοὺς ἐπερχομένους. — καὶ ἐς τύ-

χας... καταστῆναι = καὶ νὰ περιέλθῃτε εἰς τὰς ἀδήλους περιπε-
 τείας τοῦ πολέμου. — πρὸς πολλῶ δυνατωτέρους, σκοπίμως υπερ-
 βάλλει τὴν τῶν Ἀθ. δύναμιν, ἵνα ἐρεθίσῃ τοὺς Λακεδ. — ἀγωνι-
 ζόμενοι, μετχ. τροπκ. — ἐπιστάμενοι = ἂν καὶ γνωρίζητε. — καὶ
 τὸν βάρβαρον αὐτόν... τὰ πλείω σφάλεντα καὶ... ἡμᾶς περιγεγε-
 νημένους = ὅτι καὶ ὁ βάρβαρος αὐτὸς περιέπεσεν εἰς πλείστα
 σφάλματα καὶ... ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν δειχθῆ ὑπέρτεροι. — περὶ αὐτῶ
 = ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Τοιοῦτον σφάλμα ἦτο τὸ ναυμαχή-
 σαι ἐν τῇ στενῇ τῆς Σαλαμίνας. — πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀθ. = ἀπέ-
 ναντι αὐτῶν τῶν Ἀθ. — πολλὰ ἤδη = πολλάκις μέχρι τοῦδε. —
 τοῖς ἀμαρτήμασιν αὐτῶν = ἔνεκα τῶν ἀμαρτημάτων αὐτῶν. — ἢ
 τῇ ἀπ' ὑμῶν τιμωρίᾳ = παρὰ ἔνεκα τῆς ἐκ μέρους ὑμῶν βοη-
 θείας. — αἶ γε ὑμέτεροι (= ὑμῶν) ἐλπίδες = αἶ πρὸς ὑμᾶς ἐλπίδες
 τοῦλάχιστον. — που = δήπου = βεβαίως. — τινας, ἔννοεῖ τοὺς Θα-
 σίους καὶ Εὐβοεῖς. — καὶ ἀπαρασκευοὺς διὰ τὸ πιστεῦσαι, δηλ.
 ὑμῖν = οἵτινες ἀκόμῃ καὶ ἀπαρασκευοὶ ἔμειναν, διότι ἐπίστευσαν
 (εἰς ὑμᾶς). Δεινώνει ἐπίτηδες τὰ σφάλματα τῶν Λακ., ἵνα ἐξερε-
 θίσῃ ἔτι μᾶλλον αὐτούς. — καὶ μηδεὶς κτλ., ἀναγκαῖα ἢ παρατή-
 ρησις αὐτῇ, ἵνα μὴ διεγερθῆ ἢ ἀγανάκτησις τῶν Λακ. διὰ τὴν
 τραχύτητα τῶν φράσεων. — ἐπ' ἔχθρα τὸ πλεόν (= μᾶλλον) ἢ
 (ἐπ') αἰτία = ἀπὸ ἔχθραν μᾶλλον παρὰ ἀπὸ φιλικὸν παράπονον.
 — τάδε = ταῦτα. — αἰτία... φίλων... ἀμαρτανόντων, κατηγορία...
 ἀδικησάντων (δηλ. ἐστὶ) = τὸ μὲν φιλικὸν παράπονον ἀπευθύνε-
 ται κατὰ ἀνδρῶν φίλων οὐχὶ ὀρθῶς σκεπτομένων, ἢ δὲ κατηγο-
 ρία κατ' ἀνδρῶν ἐχθρῶν ἀδικησάντων.

Κεφάλαιον 70.

§ 1. καὶ ἅμα (= καὶ συγχρόνως), ἐκτὸς τοῦ ὅτι δηλ. ὡς φίλοι
 παραπονοῦμεθα καθ' ὑμῶν· εἶναι δευτέρα αἰτιολογία τῆς τρα-
 χείας αὐτῶν ἐκφράσεως. — εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι, δηλ. ἄξιοι εἰσιν
 = ἡμεῖς ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους. — ἄξιοι... εἶναι... τοῖς π. πό-
 γον ἐπενεγκεῖν = ὅτι δικαιούμεθα νὰ ἐκφράσωμεν μομφὴν κατὰ
 τῶν ἄλλων (δηλ. τῶν Λακ.). — ἄλλως τε καὶ μεγάλων τῶν διαφορ.

καθεστῶτων (= ὄντων) — καὶ μάλιστα ἐπειδὴ ὑπάρχουσι μεγάλαι διαφοραὶ (τοῦ χαρακτηῆρος ὑμῶν καὶ τῶν Ἀθ.). — ἡμῖν γε δοκεῖτε = εἰς ἡμᾶς τοῦλάχιστον φαίνεσθε· ἐκ τούτου ἔξαρτ. τὰ ἀπαρμφ. οὐκ αἰσθάνεσθαι οὐδ' ἐκλογίσασθαι (= καλῶς σκέψασθαι) = ὅτι δὲν ἔχετε γνῶσιν οὐδὲ ἐσκέφθητε καλῶς. — πώποτε = ποτὲ ἕως τώρα. — πρὸς οἴους... καὶ ὅσον... καὶ ὡς πᾶν... ἔσται = οἰοί εἰσιν οἱ Ἀθ., πρὸς οὓς ὁ ἀγὼν ὑμῖν ἔσται, καὶ ὅσον διαφέρουσιν ὑμῶν καὶ ὡς πᾶν (διαφέρουσιν ὑμῶν) = ποῖοι εἶναι οἱ Ἀθ., πρὸς οὓς σεὶς θὰ ἀγωνισθῆτε, καὶ πόσον διαφέρουσιν ὑμῶν καὶ ὅτι παντελῶς διαφέρουσιν ὑμῶν· παρατηρητέα ἢ σύνδεσις πλαγίων ἐρωτηματ. προτάσεων (οἰοί... καὶ ὅσον...) μετὰ εἰδικῆς προτάσεως (ὡς πᾶν διαφ.)· πρβλ. καὶ κεφ. 69, § 3 «οἷα ὁδῶ καὶ ὅτι... χωροῦσιν».

§ 2-5. οἱ μὲν γε κτλ. = οὗτοι μὲν βεβαίως· ἀσύνδετον ὡς ἐπεξήγησις· τὰ διαφέροντα (§ 1 = αἱ διαφοραὶ) ἀπαριθμοῦνται διὰ τῶν· οἱ μὲν γε κτλ. (§ 2), αὐθις δὲ (§ 3), καὶ μὴν (§ 4), ἔτι δὲ (§ 5). — νεωτεροποιοί, δηλ. εἰσὶ = εἶναι νεωτερισταὶ = ἐπιθυμηταὶ νέων πραγμάτων. — ἐπινοῆσαι ὄξεῖς = ταχεῖς εἰς τὸ νὰ ἐφεύρωσι σχέδια. — καὶ ἐπιτελέσαι. ἔργω = καὶ δι' ἔργου νὰ ἐκτελέσωσιν. — ὃ ἂν γνῶσιν = ὅ,τι ἂν ἀποφασίσωσιν. — ἡμεῖς δέ, ἐκ τοῦ ὄξεῖς νοητέον τό· οἰοί τ' ἔσπε (= εἰσθε ἱκανοί). — ἐπιγνῶναι = ἐπινοῆσαι. — ἐξικέσθαι = ἐπιτελέσαι. Παρατηρητέα αἱ ἀντιθέσεις· νεωτεροποιοί — τὰ ὑπάρχοντα σφῆζειν, ἐπινοῆσαι ὄξεῖς — ἐπιγνῶναι μηδέν, ἐπιτελέσαι ἔργω, ὃ ἂν γνῶσιν — ἔργω οὐδὲ τἀναγκαῖα ἐξικέσθαι. — αὐθις δέ, ἐνταῦθα = πρὸς τούτοις δέ. — παρὰ δύναμιν = παρ' ὅσον δύνανται. — τολμηταί... κινδυνευταί, περὶ τῶν εἰς -της οὐσιαστ. παρὰ Θεουκιδ., καθὼς καὶ περὶ τοῦ δημοστελεύτου βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 66. — παρὰ γνώμην κινδ. = ῥιψοκίνδυνοι παρὰ τὴν ἀρχικὴν τῶν ἀπόφασιν. — ἐπὶ τοῖς δεινοῖς = ἐν τοῖς φοβεροῖς = πρὸ τῶν κινδύνων. — τὸ δ' ὑμέτερον, δηλ. ἔστι = συνθήκεια δ' ὑμῶν εἶναι· ἐκ τούτου ἔξαρτ. τὰ ἀπαρμφ. πρᾶξι, πιστεῦσαι, οἰεσθαι. — τῆς δυνάμεως ἐνδεᾶ πρᾶξι = νὰ πράξετε κατώτερα τῆς δυνάμεώς σας· τοῦτο εἶναι τὸ ἀντίθετον τοῦ· παρὰ δύναμιν

τολημηταί. — τῆς γνώμης μηδὲ τοῖς βεβαίοις πιστεῦσαι = μηδὲ εἰς τὰ ἀσφαλῆ τῆς ἀποφάσεώς σας νὰ ἔχητε πεποίθησιν· τοῦτο ἀντιτίθεται πρὸς τό: παρὰ γνώμην κινδυνευταί. — τῶν τε δεινῶν μηδ. οἶεσθαι ἀπολ. = καὶ νὰ νομίζητε ὅτι οὐδέποτε θ' ἀπαλλαγῆτε τῶν δεινῶν· τοῦτο ἀντιτίθεται πρὸς τό: ἐπὶ τοῖς δεινοῖς εὐέλπιδες. — καὶ μὴν = πρὸς τούτοις δέ. — ἄσκητοι πρὸς ὑμᾶς μελλητὰς = προθυμότετοι (παραβαλλόμενοι) πρὸς ὑμᾶς ὄντας βραδεῖς. — τῇ ἀπουσίᾳ = διὰ τῆς ἀπομακρύνσεώς των ἐκ τῆς πατρίδος. — ἂν τι κτᾶσθαι = ὅτι δύνανται ν' ἀποκτήσωσι τι. — τῷ ἐξέλθειν = διὰ τῶν ἀποδημιῶν σας εἰς ἐκστρατείας. — τὰ ἐτοιῖμα = τὰ ὑπάρχοντα. — κρατοῦντές τε τῶν ἐχθρῶν = καὶ ὅταν νικῶσι τοὺς ἐχθρούς. — ἐπιπλεῖστον, δηλ. χρόνον. — ἐξέρχονται = κάμνουσιν ἐκστρατείαν. — ἐπ' ἐλάχιστον, δηλ. χρόνον. — ἀναλίπτουσιν = ἀθυμοῦσιν.

§ 6-9. τοῖς μὲν σώμασιν ἀλλοτριωτάτοις (δηλ. οὔσι τῆς πόλεως) χρῶνται = τὰ μὲν σώματα, ἐν ᾧ εἶναι· ὅλως ξένα τῆς πόλεως, μεταχειρίζονται ὑπὲρ αὐτῆς. — τῇ γνώμῃ δὲ οἰκειοτάτῃ (δηλ. οὔσῃ ἑαυτοῖς) χρῶνται ἐς τὸ πρῶσ. τι ὑπὲρ αὐτῆς = τὴν δὲ διάνοιαν, ἐν ᾧ εἶναι ἰδική των, μεταχειρίζονται, ἵνα πράττωσι τι ὑπὲρ αὐτῆς (δηλ. τῆς πόλεως). Ἡ ἔννοια: οἱ Ἀθ. καὶ τὰ σώματα καὶ τὴν διάνοιαν προθύμως διαθέτουσιν ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἂν καὶ δὲν ἔχουσι τοὺς νόμους τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες ὄφειλον ν' ἀνήκωσι γνώμῃ (= ψυχῇ) τε καὶ σώμασιν εἰς τὴν πολιτείαν. — ἂ μὲν ἄν... μὴ ἐξέλθωσιν = εἰάν μὲν τινα μὴ ἐξέλθωσιν (= ἐκτελέσωσιν). — οἰκεῖα στερεσθαι = ὅτι ἰδικά των στεροῦνται. — ἂ δ' ἄν... κτήσωνται = εἰάν δέ τινα κτήσωνται. — ἐπελθόντες, δηλ. τοῖς πολεμίοις. — ὀλίγα πρὸς τὰ μέλλοντα = ὀλίγα ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ μέλλοντα (= πρὸς τὰς ἐκ τοῦ μέλλοντος προσδοκίας των). — τυχεῖν πράξαντες = πράξαι· ἐκ τοῦ ἡγοῦνται. — ἦν δ' ἄρα του (= τινός) καὶ πείρα σφαλ. = εἰάν δὲ τυχόν καὶ ἀποπειρώμενοί τινος ἀποτύχωσιν (αὐτοῦ). — ἀντεπίσαντες = ἀντὶ αὐτῶν (τὰ ὅποια δὲν κατώρθωσαν) ἐλπίσαντες. — ἐπλήρωσαν, γνωμικὸς ἄβρ. = ἀναπληροῦσι. — τὴν χρεῖαν = τὴν ἔλλειψιν. — μόνοι ἔχουσι... καὶ ἐλπίζουσι, προθύστερον. — μόνοι ἔχουσι... γινῶσι, ἡ ἔννοια: ἐλπὶς καὶ

κτῆσις διὰ τοὺς Ἄθ. ἦσαν ἐν καὶ τὸ αὐτό, διότι καὶ πρόθεσις καὶ ἐκτέλεσις συνέπιπτον εἰς ἓν. — διὰ τὸ... ποιῆσθαι ὧν ἂν γινῶσι = διότι ταχέως ἐπιχειροῦσιν ὁσαδὴποτε ἀποφασίσωσιν. — τοῦ αἰ-
 ὠνος = τοῦ βίου. — καὶ (διὰ τὸ) μήτε ἑορτὴν ἄλλο τι ἠγεῖσθαι =
 καὶ διότι οὐδὲν ἄλλο θεωροῦσιν ὡς ἑορτὴν. Ῥητορικὴ ὑπερβολή.
 — ἔυμορράν, κατηγγραμ. = ὡς δυστυχίαν. — οὐχ ἦσον = μᾶλλον.
 — εἰ... φαίη = ἐὰν ἤθελεν εἶπει. — ἔυνελὼν = τὸ πᾶν ἐν ὀλίγοις
 συγκεφαλαιώσας = ἐν συντόμῳ. — πεφυκέναι ἐπὶ τῷ κτλ. = ὅτι ἐκ
 φύσεως ἔχουσι πλασθῆ ἐπὶ τῷ σκοπῷ μήτε αὐτοὶ νὰ ἔχωσιν ἡσυ-
 χίαν μήτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ν' ἀφήνωσι (δηλ. νὰ ἔχωσιν
 ἡσυχίαν).

Κεφάλαιον 71.

§ 1-3. ταύτης... τοιαύτης ἀντικ. πόλεως = ἂν καὶ αὕτη, τοιαύτη
 (δηλ. ἐπικίνδυνος) οὕσα πόλις, εἶναι ἀντίπαλος. — διαμέλλετε =
 πάντοτε βραδύνετε. — οἴεσθε... οὐ = οὐκ οἴεσθε. — τὴν ἡσυχίαν
 τούτοις τῶν ἀνθ... ἀρκεῖν = ὅτι ἡ ἡσυχία διαμένει ἐπὶ πλεῖστον
 χρόνον εἰς τούτους ἐκ τῶν ἀνθρώπων. — οἱ ἂν τῇ μὲν π. δ. πρῶσ-
 σωσι = οἵτινες κατὰ μὲν τὴν παρασκευὴν δίκαια πράττουσι· κατ'
 ἔννοιαν: οἵτινες δὲν παρακινεῦνται ὑπὸ τῶν προετοιμασιῶν νὰ
 ἀδικῶσι. — τῇ δὲ γνώμῃ, ἦν ἀδ., δῆλοι ὧσι μὴ ἐπιτρέφοντες =
 κατὰ δὲ τὴν ἀπόφασιν εἶναι φανεροὶ ὅτι, ἂν ἀδικῶνται, δὲν θὰ
 ἐπιτρέψωσι τοῦτο (δηλ. τὸ ἀδικεῖσθαι). — ἀλλ' ἐπὶ τῷ μὴ κτλ.
 = ἀλλὰ θεωρεῖτε ὅτι τὸ δίκαιον ἐγκρατεῖται εἰς τοῦτο, εἰς τὸ νὰ μὴ
 λυπηθε τοὺς ἄλλους καὶ σεῖς αὐτοὶ νὰ μὴ βλάβησθε ἀμυνόμε-
 νοι. — πόλει ὁμοίᾳ παροικοῦντες = ἐὰν καταφύγετε πλησίον πό-
 λεως ὁμόφρονος. — ἂν... ἐτυγχάνετε τούτου = ἠθέλετε τυγχάνει
 τούτου (δηλ. τοῦ μὴ λυπεῖν καὶ βλάπτεσθαι). — ἄρτι = πρὸ ὀλίγου
 (ἐν κεφ. 70, § 2). — ἀρχαιοτρόπα = ἀρχαϊκά. — τὰ ἐπιτηδεύματα
 = αἱ συνήθειαι, ἡ πολιτικὴ (πρβλ. κεφ. 32, § 3). — πρὸς αὐτούς,
 βραχυλογ. ἀντί: πρὸς τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν (τῶν Ἄθ.)· ἢ πρὸς
 = ἐν συγκρίσει. — ἀνάγκη δὲ... κρατεῖν, τὸ πληρες: ἀνάγκη
 δ' (ἔστι) (καὶ) τὰ ἐπιγιγνώμενα (τῶν ἐπιτηδεύματων) αἰεὶ κρατεῖν

(τῶν ἀρχαιοτρόπων), ὥσπερ καὶ τὰ ἐπιγιγνόμενα τέχνης αἰεὶ κρα-
 τεῖ=εἶναι δὲ ἀνάγκη καὶ οἱ νεωτερισμοὶ (ἐν τῇ πολιτικῇ) πάντοτε
 νὰ ἐπικρατῶσι, καθὼς οἱ νεωτερισμοὶ ἐν πάσῃ τέχνῃ ἐπικρατοῦσι.
 — νόμιμα=ἐπιτηδεύματα = ἔθιμα, πολιτικά ἀρχαί. — ἄριστα,
 δηλ. ἐστίν. — ἀναγκαζομένοις, δηλ. ἀνθρώποις· ἐκ τούτου τό-
 ῖναι πρὸς πολλὰ (=πολλοῖς ἐπιχειρεῖν) = εἰς ἀνθρώπους ἀναγ-
 καζομένους νὰ ἐπιχειρῶσι πολλὰ. — πολλῆς, ἀναφορικῶς πρὸς τὸ
 προηγούμενον πολλὰ μετ' ἐμφάσεως προτάσσεται τοῦ καὶ ἀντι νὰ
 ἐπιταχθῇ τούτου (καὶ πολλῆς). — ἐπιτεχνήσεως = ἐπινοήσεως,
 καινοτομίας. — δεῖ=εἶναι ἀνάγκη. — διόπερ=διὰ τοῦτο ἀκριβῶς.
 — τὰ τῶν Ἀθ. (δηλ. νόμιμα)... ἐπὶ πλέον ὑμῶν (=μᾶλλον ἢ τὰ
 ὑμέτερα [δηλ. νόμιμα]) κεκαίνωται = ἡ πολιτικὴ τῶν Ἀθ. μᾶλ-
 λον ἢ ἡ ἰδική σας ἔχει νεωτερισμούς. — ἀπὸ τῆς πολυπειρίας=
 ἕνεκα τῆς πολλῆς (αὐτῶν) πείρας.

§ 4-7. μέχρι .. τοῦδε=μέχρι τούτου τοῦ σημείου. — ὠρίσθω
 ὑμῶν ἢ βρ. = ἄς περιορισθῇ, ἄς σταματήσῃ ἡ βραδύτης ὑμῶν.
 — ὥσπερ ὑπεδέξασθε (= ὑπεσχέθητε), πρβλ. κεφ. 58, § 1. —
 κατὰ τάχος=ταχέως· συναπτέον τῷ βοηθήσατε. — ἵνα μή... τοῖς
 ἐχθίστοις προῆσθε=ἵνα μή καταλίπητε εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐχθί-
 στων. — ξυγγενεῖς=δμοφύλους (καθ' ἑσόν οἱ Ποτ. ὡς ἄπαικοι τῶν
 Κορ. ἦσαν Δωριεῖς). — ἀθυμία = ἕνεκα δυσαρεσκείας (διὰ τὴν
 ἀδράνειάν σας). — πρὸς ἑτέραν τινὰ ξυμ., δηλ. τὴν τῶν Ἀργείων,
 οἵτινες ἦσαν ἐχθροὶ τῶν Λακ. — δρωμέν δ' ἄν = ἠθέλομεν δὲ
 πράττει (ἐάν δηλ. ἠθέλομεν τραπῆ πρὸς ἄλλην τινὰ συμμαχίαν).
 — πρὸς θεῶν τῶν... ἀνθρώπων τῶν..., ἡ τοιαύτη θέσις τῶν οὐ-
 σιαστ. πρὸ τῶν ἐνάρθρων ἐπιθέτων (ἀντί: πρὸς τῶν ὀρκίων θεῶν...
 πρὸς τῶν αἰσθ. ἀνθρώπων) χάριν ἐμφάσεως τῶν οὐσιαστ. — πρὸς
 θεῶν τῶν ὀρκίων = κατὰ τὴν κρίσιν τῶν θεῶν τῶν ἐφόρων τῶν
 ὄρκων. — πρὸς ἀνθ. τῶν αἰσθ. = κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἀνθρώπων
 τῶν φρονίμων. — δι' ἐρημίαν=δι' ἐγκατάλειψιν (παρὰ τῶν συμ-
 μάχων των) = διότι αὐτοὶ δὲν τυγχάνουσι βοηθείας παρὰ τῶν
 συμμαχων των. — οἷς (=τούτοις, οἷς) ἄν ξυνομόσωσι = τούτους,
 μεθ' ὧν δι' ὄρκου ἔχουσι συνδεθῇ. — βουλομένων δὲ ὑμῶν προ-

θύμων εἶναι = ἐάν δὲ σεῖς θέλητε νὰ εἰσθε πρόθυμοι (δηλ. εἰς τὸ νὰ βοηθήτε ἡμᾶς). — μενουῦμεν, δηλ. παρ' ὑμῖν. — μεταβαλλόμενοι = εἰ μεταβαλλοίμεθα = ἐάν ἡθέλομεν μεταβάλλει (δηλ. συμμάχϊαν). — ξυνηθεστέρους (= οἰκιστέρους), δηλ. ἢ ὑμᾶς. — πρὸς τὰδε = ἀναφορικῶς πρὸς ταῦτα. — μὴ ἐλάσσω ἐξηγεῖσθαι = νὰ μὴ καταστήσητε διὰ τῆς ἡγεμονίας σας ἀσθενεστέραν. — παρέδοσαν, δηλ. αὐτήν.

2. Ἀπόφαισις τῶν Ἀθηναίων πρέσβειων καὶ δημηγορία αὐτῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Σπάρτης.

(Κεφάλαιον 72 - 78)

Κεφάλαιον 72.

τῶν δὲ Ἀθ., ἡ γενεὴ ἐκ τοῦ πρεσβείᾳ. — ἔτυχε γὰρ (= ἐπεὶ)... παροῦσα = ἐπειδὴ κατὰ τύχην παρευρίσκατο. — πρότερον, πρὶν δηλ. συγκληθῆ ἢ ἐκκλησίᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὠμίλησαν οἱ Κορ. — περὶ ἄλλων, δηλ. ὑποθέσεων (καὶ οὐχὶ περὶ τῶν ὑποθέσεων, περὶ ὧν ἐπραγματεύοντο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ). — ὡς ἦσθοντο (δηλ. οἱ πρέσβεις) τῶν λόγων (δηλ. τῶν Κορ.) = ὅτε ἔμαθον τοὺς λόγους τῶν Κορ. Οἱ Ἀθ. πρέσβεις δὲν παρευρίσκοντο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· τὰ κατ' αὐτῶν παρὰ τῶν συμμάχων λεχθέντα ἐξωδίκως ἤκουσαν. — παριτητέα... εἶναι, ὁ πληθ. τῶν εἰς -τέον ῥημ. ἐπιθ. ἀντὶ τοῦ ἐνκ. συνήθης παρὰ Θουκυδ. = δεῖν σφᾶς παριέναι = ὅτι ἔπρεπεν αὐτοὶ νὰ προσέλθωσι πρὸ τῶν Λακ. — τῶν μὲν ἐγκλ. πέρι, ἀναστροφὴ = περὶ μὲν τῶν ἐγκλημάτων (= αἰτιάσεων). — μηδὲν ἀπολογησομένους (= ἵνα μηδὲ ὁλως ἀπολογηθῶσιν), ἢ μετχ. κατ' αἰτιατικ. καὶ οὐχὶ κατὰ δοτικ., ὡς ἀνεμένετο μετὰ τὴν προηγούμενην δοτικ. (αὐτοῖς), διότι συνεφώνησε πρὸς τὴν αἰτιατικ. σφᾶς, τὸ ὑποκμ. τοῦ ἀπαρμφ. τοῦ ἀναφαινομένου ἐν τῇ ἀναλύσει τοῦ ῥημτικ. ἐπιθ. (παριτητέα... εἶναι = δεῖν σφᾶς παριέναι). — ὦν... ἐνεκάλουν, καθ' ἔλξιν ἀντί: ἄ... ἐνεκάλουν (= κατηγόρου)· περὶ τοῦ πράγματος πρὸ βλ. κεφ. 67, § 4. — δηλώσαι, ἀντὶ τελεχ. μετχ. (δηλώ-

σοντας), ἥτις ἀνεμένετο μετὰ τὴν προηγουμένην (ἀπολογησομένων), ἐτέθη τελικὸν ἀπρμφ. Τὰ κινήσεως σημαντικὰ β. συντάσσονται πρὸς τῆ τελικῆ μετχ. καὶ μετὰ τελικοῦ ἀπρμφ. — περὶ τοῦ παντός=καθ' ἔλου.—οὐ ταχ. αὐτοῖς βουλ. εἶναι=ἔτι αὐτοὶ (οἱ Λακ.) δὲν πρέπει νὰ σκέπτονται ταχέως. — ἐν πλείονι, δηλ. χρόνῳ=ἐν μακροτέρῳ χρόνῳ. — σκεπτόν (= βουλευτέον), δηλ. αὐτοῖς εἶη.—τὴν σφ. π ὀ λ ι ν . . . σημεῖναι, ὄση εἶη, πρόληψις: σημεῖναι, ὄση ἢ σφ. π ὀ λ ι ς εἶη = νὰ δηλώσωσι πόση ἦτο ἡ ἰδική των πόλις.—δύναμιν, αἰτκ. τοῦ κατὰ τι =κατὰ τὴν δύναμιν.—ὑπόμνησιν ποιήσασθαι=ὑπομνησαί=νὰ ὑπενθυμίωσιν.—τοῖς τε πρεσβυτέροις... καὶ τοῖς νεωτέροις, ἡ γραμματικὴ συμμετρία ἀπῆται τὸ ὑπόμνησιν νὰ ἦτο μετὰ τὸ πρεσβυτέροις (=τοῖς τε πρεσβυτέροις ὑπόμνησιν).—ὦν (=τούτων, ᾧ) ἠδεσαν=ταῦτα, τὰ ὅποια ἐγνώριζον. Ἐννοεῖ τὰ ἐν τοῖς Μηδικοῖς κατορθώματα τῶν Ἀθην.—ἐξηγησιν, δηλ. ποιήσασθαι (=ἐξηγήσασθαι) =νὰ ἐξιστορήσωσιν.—ὦν ἄπειροι ἦσαν = ἕσα δὲν ἐγνώριζον (ἕνεκα τῆς νεανικῆς των ἡλικίας). — νομίζοντες, μετχ. αἰτιολογκ.—ἂν αὐτούς... τραπέσθαι=ἔτι αὐτοὶ (οἱ Λακ.) ἤθελον τραπή.—ἐκ τῶν λόγων=ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῶν λόγων των. — νομίζοντες... πολεμεῖν, ἡ ἔννοια: οἱ Ἀθ. πρέσβεις ἐνόμιζον ἔτι οἱ λόγοι των ἠδύναντα νὰ συντελέσωσιν, ὥστε οἱ Λακ. νὰ μὴ ἀποφασίσωσι τὸν πόλεμον.—τοῖς Λακεδ., ἐνταῦθα=τοῖς ἄρχουσι τῶν Λακ., δηλ. τοῖς ἐφόροις. — ἐς τὸ πλῆθος=πρὸ τῆς ἐκκλησίας.—εἴ τι μὴ ἀποκωλύει=ἂν δὲν ὑπάρχη κώλυμά τι. — οἱ δέ, δηλ. οἱ ἔφοροι. — ἐπιέναι=νὰ παρουσιασθῶσιν (ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ). — παρελθόντες=ἀναβάντες εἰς τὸ βῆμα.—οἱ Ἀθ. ἔλεγον, αὐτοὶ ἦσαν ἄνδρες μεμυημένοι τὰς ἀρχὰς τοῦ πολιτικοῦ προγράμματος τοῦ Περικλέους καὶ θεωρήσαντες τότε καθηκόν των νὰ λαλήσωσιν εὐθαρσῶς καὶ σοβαρῶς.

Κεφάλαιον 73.

§ 1. πρέσβευσις = ἀποστολή. — οὐκ ἐς ἀντιλογίαν τοῖς ὑμ. συμμάχοις = ὅχι ἵνα ἀντιπῶμεν πρὸς τοὺς ἰδικούς σας συμμά-

χους.—περὶ ὧν (= περὶ τούτων, περὶ ὧν) ἡ πόλις ἔπειψε, περὶ τῶν ὑποθέσεων ἀπέστειλαν αἱ Ἀθηναίους τοὺς πρέσβεις εἰς Λακ. δὲν εἶναι γνωστόν· πάντως ἔμως οὐχὶ περὶ τῶν ὑποθέσεων. περὶ ὧν ἐπραγματεύοντο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ (πρβλ. κεφ. 72, § 1 «περὶ ἄλλων»).—αἰσθόμενοι=ἐπειδὴ ἐμάθομεν.—καταβοήν... οὐσαν ἡμῶν=ἔτι πολλὴ κατακραυγὴ ὑπάρχει καθ' ἡμῶν.—παρήλθομεν = παρεληλύθαμεν. Περὶ τοῦ παρῆναι πρβλ. κεφ. 72, § 2 «παρελθόντες».—οὐ... ἀντεροῦντες... ἀλλ' ὅπως... καὶ ἅμα βουλόμενοι κτλ., ἐν τούτοις ἡ πρόθεσις τοῦ λόγου αὐτῆ δηλοῦται ἀρνητικῶς (οὐ... ἀντεροῦντες) καὶ θετικῶς: 1) ἀλλ' ὅπως... βουλευθήσθε καὶ 2) καὶ ἅμα βουλόμενοι κτλ. Τὸ 2) περιλαμβάνει: δύο τινά: α') ὡς οὔτε... κεκτήμεθα καὶ β') ἢ τε πόλις... ἐστίν. Καὶ τὸ μὲν α') ἀναπτύσσεται ἐν τοῖς κεφ. 75 - 77 καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ κεφ. 78, τὸ δὲ β') ἐν τοῖς κεφ. 73, § 2-5 καὶ 74.—οὐ τοῖς ἐγκλιτῶν πόλεων ἀντεροῦντες=ὄχι ἕνα ἀντεῖπωμεν εἰς τὰς (καθ' ἡμῶν) κατηγορίας τῶν πόλεων (δηλ. τῶν συμμαχικῶν [πρβλ. κεφ. 67]).—οὐ γάρ... ἂν γίνοιτο=διότι δὲν ἠθέλομεν ὁμιλήσει ἐνώπιον ὑμῶν ὡς δικαστῶν ἡμῶν καὶ τούτων (δηλ. τῶν πόλεων). Ἡ ἔννοια: δὲν ἀναγνωρίζομεν ὑμᾶς ὡς ἀρμοδίους νὰ κρίνητε τὰς μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν συμάχων διαφορὰς. Ἐνταῦθα ὁμιλεῖ ὁ ῥήτωρ μετὰ τινος ἀλαξονικοῦ φρονήματος, ἕπερ κολάζεται πῶς διὰ τῆς δυνητικῆς ἐγκλίσεως. — ὅπως μὴ... βουλευθήσθε (= σκεφθῆτε), παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῆς συντάξεως· μετὰ τὴν τελ. μετχ. (ἀντεροῦντες) ἔπεται τελικ. πρότασις (ὅπως μὴ...) καὶ κατωτέρω πάλιν μετχ.: καὶ ἅμα βουλόμενοι. Τοιαύτας μεταβολὰς συντάξεων ἐπιδιώκει ὁ Θουκυδ.— ῥαδίως, συναπτόμενον τῷ πειθόμενοι.— περὶ μεγάλων πραγμάτων, ἐννοεῖ τὸν πόλεμον, εἰς ὃν παρακινουσι τοὺς Λακ. οἱ Κορίνθιοι.—χειρόν, ἐνταῦθα = κακῶς.— καὶ ἅμα βουλόμενοι = καὶ συγχρόνως διότι θέλομεν.— περὶ τοῦ παντὸς λόγου τοῦ... καθ. = ἀναφορικῶς πρὸς τὴν καθολικὴν κρίσιν, ἣτις πρὸ πολλοῦ ἐπικρατεῖ καθ' ἡμῶν.—ὡς=ἔτι.—οὔτε ἀπεικότες, λιτότης=πάνυ κατὰ τὸ εἶδος=δικαιότατα.— ἃ κεκτήμεθα, δηλ. ἡγεμονίαν.

§ 2-3. τὰ... πάντα παλαιά, δηλ. ἔργα τῶν Ἀθηνῶν. Νοσοῦνται τὰ κατὰ Ἀμαζόνιας καὶ Θρακίας καὶ Ἡρακλείδας, ἅτινα συνέβησαν ἐν τοῖς μυθικοῖς χρόνοις. — τί δεῖ λέγειν = τίς ἢ ἀνάγκη νὰ λέγωμεν. — ὧν ἀκοαί... μάρτυρες..., ἢ σύνταξις: ὧν μάρτυρες μᾶλλον ἀκοαὶ λόγων (δηλ. εἰσὶν) ἢ ὄψις τῶν ἀκουσομένων = τῶν ὁποίων μάρτυρες εἶναι μᾶλλον ἀκουσθέντες λόγοι (= παραδόσεις, φῆμαι) ἢ αὐτοψία τῶν ἀκρατῶν. Ἡ ἔννοια: τὰ πολὺ παλαιὰ ἔργα εἶναι γνωστὰ ἐκ φήμης μόνον καὶ οὐχὶ ἐξ αὐτοψίας. — τὰ Μηδικὰ = τοὺς Περσικοὺς πολέμους. — καὶ ὅσα αὐτοὶ ξύνιστε = καὶ (πάντα) ὅσα οἱ ἴδιοι ἐκ πείρας γνωρίζετε. Οἱ Ἀθ. καὶ μετὰ τὰ Μηδικὰ ἐπραξαν γενναῖα ἔργα, τὰ ὅποια καὶ οἱ ἀκραταὶ ὡς σύγχρονοι γνωρίζουσιν. — εἰ καὶ δι' ὄχλου μᾶλλον ἔσται (δηλ. ἡμῖν) ἀεὶ προβαλλομένοις = ἂν καὶ μᾶλλον ὀχληρὸν (παρὰ εὐχάριστον) θὰ εἶναι εἰς ἡμᾶς προβάλλοντας πάντοτε ταῦτα (δηλ. τὰ Μηδικὰ καὶ τὰ ἄλλα κατορθώματα ἡμῶν) πρὸς ὑποστήριξιν. Ἡ ἐνόχλησις κεῖται ἐν τῇ ἀνάγκῃ τοῦ νὰ περιαιτολογῶσιν οἱ Ἀθ. — ἀνάγκη, δηλ. ἐστί. — καὶ γὰρ, ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὸ ἀνάγκη λέγειν. — ὅτε ἐδρῶμεν = ὅτε ἡμεῖς ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις = ὅτε ἐπολεμοῦμεν κατὰ τῶν Περσῶν. — ἐπ' ὠφελίᾳ = πρὸς ὠφέλειαν (δηλ. πάσης τῆς Ἑλλάδος). — ἐκινδυνεύετο (ἀπρόσ. παθητ.), δηλ. ὑφ' ἡμῶν = ἐκινδυνεύετο κίνδυνος ὑφ' ἡμῶν = διεισρέχονεν κίνδυνον. — ἧς τοῦ μὲν ἔργου μέρος μετέσχετε = τῆς ὁποίας (δηλ. ὠφελείας) μέρος τῶν μὲν καρπῶν μετέσχετε. — (ἧς...) τοῦ δὲ λόγου μὴ παντός... στερισκώμεθα = (τῆς ὁποίας) τὴν μνείαν ὅμως ἄς μὴ στερῶμεθα ὅλως διόλου. Ἡ ἔννοια: ἐν ᾧ ὠφελήθητε ἐκ τῶν κινδύνων ἡμῶν ἐν τοῖς Μηδικοῖς, δὲν πρέπει νὰ ἐμποδίζητε ἡμᾶς νὰ κάμνωμεν λόγον περὶ αὐτῶν. Παρατηρητέαι αἱ ἀντιθέσεις τοῦ μὲν ἔργου — τοῦ δὲ λόγου, μέρος — παντός. — εἴ τι ὠφελεῖ = ἐὰν κατὰ τι ὠφελῆ (δηλ. ὁ περὶ αὐτῶν λόγος). — ζηθήσεται, δηλ. τὰ Μηδικὰ. — οὐ... μᾶλλον ἢ = ὄχι τόσον... ὅσον. — παραιτήσεως ἕνεκα = ἵνα δικαιολογηθῶμεν (πρὸς τὰς καθ' ἡμῶν κατηγορίας τῶν συμμάχων). Παρατηρητέον τὸ φρόνημα καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια, μεθ' ἧς ὁμιλοῦσιν οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθην. (πρβλ.

κεφ. 72, § 2—κεφ. 73, § 1). — μαρτυρίου και δηλώσεως, δηλ. ἔνεκα=ἵνα ἀποδείξωμεν καὶ δηλώσωμεν. — πρὸς οἶαν... πόλιν= οἶα (= ποία) ἐστὶν ἡ πόλις, πρὸς ἣν (πρβλ. κεφ. 70, § 1). — ὑμῖν... ὁ ἀγὼν καταστήσεται (=ἔσται)=ὑμεῖς θ' ἀγωνισθῆτε. — μὴ εὖ βουλευομένοις=ἐὰν δὲν σκέπτησθε καλῶς.

§ 4-5. γάρ, διασαφητικός. — Μαραθῶνι τε = καὶ ἐν Μαραθῶνι ἡ ἀπόδοσις τοῦ τε κατωτέρω καὶ ἰ, ὅτε τὸ ὕστερον... — μόνοι προκινδυνεῦσαι τῷ βαρβάρῳ = ὅτι μόνοι πρὸ τῶν ἄλλων ἀνελάθομεν τὸν κατὰ βαρβάρου (δηλ. τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν) κίνδυνον. Ἐν Μαραθῶνι ἐπολέμησαν μετὰ τῶν Ἀθ. καὶ 1,000 Πλαταιεῖς· δὲν ἀναφέρονται ἕμως οὗτοι διὰ τὸν μικρὸν ἀριθμὸν αὐτῶν καὶ διὰ τὸ μὴ αὐτοτελές. — ὅτε τὸ ὕστερον, μετὰ 10 ἔτη. — ἦλθεν, ὁ βάρβαρος (=ὁ Ξέρξης). — ὄντες, μετχ. αἰτιολογκ. — κατὰ γῆν ἀμύνεσθαι=ν' ἀποκρούωμεν αὐτὸν κατὰ ξηράν. — ἐσβάντες, μετχ. χρονκ. μετὰ τούτου συναπτόεν τὸ πανδημεί. — ξυμμαχῆσαι, δηλ. τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι· τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ φαιμέν=ὅτι ἐναυμαχῆσαμεν μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. — ὅπερ ἔσχε (= ἐκόλυσε) μὴ... πορθεῖν = καὶ τοῦτο ἀκριβῶς (δηλ. τὸ ἐν Σαλ. ναυμαχῆσαι) ἠμπόδισε νὰ λεηλατήσῃ. — αὐτὸν, τὸν βάρβαρον. — ἀδυνάτων ἂν ὄντων (δηλ. τῶν Πελοποννησίων)=ἐπότε (ἂν δηλ. ὁ βάρβαρος ἐπέπλεεν) δὲν θὰ ἠδύναντο οἱ Πελ. — πρὸς ναῦς πολλὰς=ἐναντίον πολλῶν πλοίων. — ἀλλήλοισ ἐπιβοηθεῖν = νὰ βοηθῶσιν ἀλλήλους. — τεκμήριον = ἀπόδειξις (τούτου, ὅτι δηλ. ἡ ἐν Σαλ. ναυμαχία ἠμπόδισεν αὐτὸν ἐπιπλέοντα εἰς τὰς Πελ. πόλεις νὰ λεηλατήσῃ αὐτάς). — αὐτός, δηλ. ὁ βάρβαρος. — νικηθεῖς, μετχ. χρονκ. — ταῖς ναυσὶ=ἐν τῇ ναυμαχίᾳ. — ὡς οὐκέτι... τῆς δυνάμεως = ἐπειδὴ ἐνόμιζεν ὅτι ἡ δύναμις του δὲν ἦτο πλέον ἀξιόμαχος. — κατὰ τάχος=ταχέως. — τῷ πλέονι τοῦ στρατοῦ=μὲ τὸ περισσότερο μέρος τοῦ στρατοῦ του. Μετὰ τοῦ ὀλιγωτέρου μέρους τοῦ στρατοῦ κατελείφθη ὁ Μαρδόνιος ἐν τῇ Ἑλλάδι.

Κεφάλαιον 74.

§ 1-2. τοιούτου (κατγρμ.)... ξυμβάντος τούτου (ὄπκμ.)=ἀφ'

οὗ τοῦτο (δηλ. τὸ νὰ ναυμαχήσωμεν ἐν Σαλ.) συνέβη τοιοῦτον· κατ' ἔννοιαν: ἀφ' οὗ τοῦτο τοιαύτας συνεπειάς ἔσχε. — μέντοι, ἐνταῦθα = λαιπόν. — καὶ σαφῶς δηλωθέντος = καὶ ἀφ' οὗ σαφῶς ἐδηλώθη· ὡς ὑπκμ. ἢ ἐπομένη πρότασις: ὅτι κτλ. — ἐν ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλ. τὰ πράγματα ἐγένετο = ἡ σωτηρία τῶν Ἑλ. ἐξηρτήθη ἐκ τῶν πλοίων. — τρία τὰ ὠφελ. κτλ., πρὸ τούτου νοητέα ἢ πρότασις: μάθετε ὅτι. — ἐς αὐτό, δηλ. πρὸς ἐπίτευξιν τούτου τοῦ ἀποτέλεσματος. — ἀριθμόν τε... ἀοκνοτάτην, ἐπεξήγησις τοῦ τρία. — ἄνδρα, δηλ. τὸν Θεμιστοκλέα· πρβλ. κατωτέρω. — ἀοκνοτάτην = ἐνεργητικωτάτην. — ναῦς μὲν... οὐ προετιμωρήσατε, ἐπεξήγησις τοῦ ἀριθμόν τε... ἀοκνοτάτην. — ναῦς, δηλ. παρεσχόμεθα· νοητέον τὸ αὐτὸ ῥ. καὶ εἰς τό: Θεμ. ἄρχοντα. — μὲν γε, ὁ γε = ὡς γνωστόν. — ἐς τὰς τετρακοσίας = ἐκ τῶν τετρακοσίων· αἱ νῆες ἀκριβῶς ἦσαν 378, ἐξ ὧν οἱ Ἀθην. παρέσχον 200· δι' αὐτὸ καὶ ἡ δῆλωσις: ὀλίγω ἐλάσσους τῶν δύο μοιρῶν ἀκριβῆς· καθ' ἕσπον αἱ δύο μοῖραι (= $\frac{2}{3}$) τοῦ ἕλου ἀριθμοῦ τῶν πλοίων = 260 περίπου. — ἐν τῷ στενωφῷ, δηλ. τῆς Σαλαμίως. — ναυμαχῆσαι = τοῦ ναυμαχῆσαι· ἐκ τοῦ αἰτιώτατος. — ὅπερ, δηλ. τὸ ναυμαχῆσαι ἐν τῷ στενωφῷ. — τὰ πράγματα, κατ' ἔννοιαν = ἡμᾶς. — καὶ αὐτοί, νοητέον ἐκ τοῦ προηγουμένου ὅς τὸ ὄν = καὶ ὄν αὐτοί = καὶ τὸν ὅποιον ὑμεῖς αὐτοί. — δὴ = ἀκριβῶς. — ἐτιμήσατε, οἱ Λακ. μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ἀπέδωκαν πολλὰς τιμὰς τῷ Θεμ.· ἔδωκαν αὐτῷ στέφανον ἐλαίας, πολυτελεῆ ἄμαξαν καὶ τριακοσίοι ἵππεις τῆς Σπάρτης ἠκολούθησαν αὐτὸν ἐπισήμως μέχρι τῶν συνόρων τῆς χώρας. Τοιούτων τιμῶν οὐδέποτε εἶχε τύχει ξένος ἐν Σπάρτῃ. — ἄνδρα ξένον = καίπερ ἄνδρα ξένον ὄντα = ἂν καὶ ἦτο ξένος (οὐχὶ Σπαρτιάτης). — ὡς ὑμᾶς = πρὸς ὑμᾶς. — ἐλθόντων, δηλ. ξένων. — καὶ πολὺ, ἐπιτείνει τὸ ὑπερθκ. τολμηροτάτην. — οἱ γε = διότι ἡμεῖς ὡς γνωστόν. — τῶν ἄλλων ἤδη... δουλεύοντων = ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι τότε πλέον ἦσαν ὑπόδουλοι (τῷ βαρβαρῶ). — μέχρι ἡμῶν, κυρίως = μέχρι τῶν ὀρίων ἡμῶν· εἶτα = πάντες πλὴν ἡμῶν. — ἠξιώσαμεν = ἐθεωρήσαμεν καθῆκον ἡμῶν· ἐκ τούτου ἔξαρι. τὰ ἀπρμφ. προλιπεῖν, γενέσθαι, κινδυνεῦσαι καὶ

μὴ ὀργισθῆναι. — τὰ οἰκεῖα = τὰ ὑπάρχοντα ἡμῶν. — διαφθείραντες = ἀφῆσαντες νὰ καταστραφῶσιν (ὑπὸ τῶν βαρβάρων) = θυσιάσαντες. — μὴδ' ὧς = μὴδὲ οὕτως, δηλ. ὑπὸ τὸσφ δυσχερεῖς περιστάσεις. — τὸ... κοινόν = τὴν κοινὴν σωτηρίαν. — τῶν περιλοιπῶν = τῶν λοιπῶν (τῶν μὴ δεδουλωμένων τῷ βαρβάρῳ). — προλιπεῖν = καταλιπεῖν. — μὴδὲ σκεδασθέντες ἀχρ. αὐτ. γενέσθαι = μὴδὲ διαοπαρέντες νὰ γίνωμεν ἀχρηστοὶ εἰς αὐτοὺς (τοὺς συμμάχους). — μὴ ὀργισθῆναι = μὴ μνησικακῆσαι. — ὅτι ἡμῖν οὐ προειμωρήσατε = διότι δὲν ἐβοηθήσατε προηγουμένως (πρὸ τοῦ δηλ. εἰσβάλλῃ ὁ βάρβαρος εἰς τὴν Ἀττικὴν) ἡμᾶς.

§ 3-4. οὐχ ἦσσαν = μᾶλλον. — αὐτοὶ ὠφελῆσαι = ὅτι ἡμεῖς αὐτοὶ ὠφελήσαμεν. — ἢ τυχεῖν = ἢ ὅτι ἐτύχομεν. — τούτου, δηλ. τῆς ἐκ μέρους ὑμῶν ὠφελείας. — ἀπὸ οἰκουμένων τῶν πόλεων = (ὀρμώμενοι) ἀπὸ πόλεων, αἵτινες καταφκοῦντο. — ἐπὶ τῷ τὸ λοιπὸν νέμεσθαι (= οἰκεῖν), δηλ. τὰς πόλεις = ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ κατοικήτε τὰς πόλεις καὶ εἰς τὸ ἐξῆς. — ὑπὲρ ὑμῶν καὶ οὐχ ἡμῶν τὸ πλεόν = μᾶλλον ὑπὲρ ὑμῶν ἢ ἡμῶν. — ὅτε γοῦν (= τοῦλάχιστον) κτλ., ἢ παρενθετικὴ πρότασις χρησιμεύει ὡς αἰτιολογία τοῦ οὐχ ἡμῶν τὸ πλεόν = (λέγομεν τοῦτο, διότι) ὅτε κτλ. — σῶοι, ὡς κατέχοντες ἔτι τὴν πόλιν ἡμῶν. — παρεγένεσθε = ἐβοηθήσατε. — ἀπὸ τῆς οὐκ οὔσης ἔτι ὀρμώμενοι = ὀρμώμενοι ἀπὸ πόλεως μὴ ὑπαρχούσης πλεόν· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ: ἀπὸ τε οἰκουμένων τῶν πόλεων. — καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν βρ. ἐλ. οὔσης κινδυνεύοντες = καὶ κινδυνεύοντες ὑπὲρ πόλεως, ἧς ἢ ἀνάκτησις ἐστηρίζετο ἐπὶ μικρᾶς ἐλπίδος· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ: ἐπὶ τῷ τὸ λ. νέμεσθαι. — ξυνεσώσαμεν ὑμᾶς τε τὸ μέρος καὶ ἡ. αὐτοὺς = συνετελέσαμεν κατὰ τὰς δυνάμεις ἡμῶν εἰς σωτηρίαν ὑμῶν καὶ ἡμῶν αὐτῶν. — εἰ δὲ προσεχωρήσαμεν = ἐάν δὲ ἠθέλομεν προσχωρήσει. — δεῖσαντες... περὶ τῆς χώρας = φοβηθέντες διὰ τὴν χώραν μας. — ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι, δηλ. προσεχώρησαν. — ἢ μὴ ἔτολ. = ἢ εἰ μὴ ἔτολ. = ἢ ἐάν δὲν ἠθέλομεν τολμήσει. — ὕστερον, δηλ. μετὰ τὴν εἰς τὴν Ἀττικὴν εἰσβολὴν τοῦ βαρβάρου. — ὡς διεφθαρμένοι = θεωροῦντες ἡμᾶς αὐτοὺς ὡς κατεστραμμένους. — οὐδὲν ἂν ἔτι ἔδει

(= οὐδεμία πλέον ἀνάγκη θὰ ἦτο)... ναυμαχεῖν, εἰρωνικῶς, διότι κατὰ θάλασσαν ἢ Σπάρτη ἦτο ἀσθενής. — καθ' ἡσυχίαν = ἡσυχῶς. — ἄν... προεχώρησε τὰ πρ. = ἤθελον προχωρήσει τὰ πράγματα. — αὐτῷ, δηλ. τῷ βαρβάρῳ. — ἦ = ὡς = ὅπως.

Κεφάλαιον 75.

ἄρ' = ἄρ' οὐ = ἄρά γε δέν. — τότε, δηλ. κατὰ τὸν πρὸς τοὺς Πέρσας πόλεμον, ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν. — γνώμης ξυνέσεως, δηλ. ἔνεκα = ἔνεκα τῆς συνέσεως τῆς ἀποφάσεως = ἔνεκα τῆς συνετῆς ἀποφάσεως (δηλ. τοῦ νὰ καταλίπωμεν τὴν πόλιν καὶ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς ναῦς). — ἀρχῆς γε ἧς (= ἦν) ἔχομεν... τοῖς Ἑλ. μὴ οὕτως ἄγαν ἐπ. διακείσθαι = νὰ μὴ φθονώμεθα τόσον πολὺ ὑπὸ τῶν Ἑλλήν. διὰ τὴν ἡγεμονίαν τοῦλάχιστον, ἣν ἔχομεν. — αὐτὴν τήνδε, δηλ. τὴν ἡγεμονίαν. — οὐ βιασάμενοι = οὐ βίᾳ. — ὑμῶν μὲν οὐκ ἐβηλησάντων = ἐπειδὴ ὑμεῖς μὲν δέν ἠθελήσατε. — παραμεῖναι πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ β. = νὰ μείνητε μέχρι τέλους πρὸς καταπολέμησιν τῶν λειψάνων τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ. Ἐννοοῦνται αἱ φρουραὶ, αἵτινες εἶχον καταλειφθῆ ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐν Θράκη καὶ Ἑλλησπόντῳ. — ἡμῖν δέ, προτάσσεται ἐμφαντικῶς, ὡς καὶ ἡ γενκ. αὐτῶν. — προσελθόντων τῶν ξυμ. καὶ αὐτῶν δεηθέντων (δηλ. ἡμῶν) = ἐπειδὴ προσήλθον οἱ σύμμαχοι καὶ αὐτοὶ μόνοι τῶν παρεκάλεσαν ἡμᾶς. — ἡγεμόνας, δηλ. αὐτῶν. — ἔξ αὐτοῦ δὲ τοῦ ἔργου = ἔξ αὐτῆς δὲ τῆς φύσεως τοῦ πράγματος. — τὸ πρῶτον, ἢ ἀντίθεσις κατωτέρω: καὶ οὐκ ἀσφαλὲς ἔτι ἐδόκει κτλ. Ἡ ἔννοια: πρῶτον μὲν νὰ προαγάγωμεν τὴν ἡγεμονίαν, ἔπειτα δὲ νὰ μὴ καταλίπωμεν αὐτήν. — προαγαγεῖν αὐτήν = ν' ἀναπτύξωμεν αὐτήν (δηλ. τὴν ἡγεμονίαν). — ἐς τόδε = μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου (εἰς θ εἶναι νῦν). — μάλιστα = κατ' ἐξοχήν. — ὑπὸ δέους = ἔνεκα φόβου (δηλ. πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸς τὰς ἀποστάσεις τῶν συμμάχων). Ἐπεξηγεῖται διὰ τῶν ἐπομένων: οὐκ ἀσφαλὲς ἔτι κτλ. — τιμῆς, νοητέα ἢ ὑπὸ = ἔνεκα τιμῆς (ἧς ἀπολαύομεν ὡς ἡγεμόνες). — ὠφελίας, καὶ ἐνταῦθα νοητέα: ἢ ὑπὸ = ἔνεκα

ωφελείας (ἦν εἶχομεν ὡς ἀναπτύσσοντες τὴν δύναμιν καὶ τὸν πλοῦτον τῆς πόλεως). — ἔτι, συναπτόεν τῷ οὐκ = οὐκέτι. — τοῖς πολλοῖς ἀπηχθήμενους = ἐπειδὴ εἴμεθα μισητοὶ εἰς τοὺς πολλοὺς (τῶν συμμάχων). — καὶ τινῶν καὶ ἤδη ἀπ. κατεστραμμένων = καὶ ἐπειδὴ τινες (σύμμαχοι) ἔνεκα τῆς ἀποστασίας αὐτῶν εἶχον ἤδη ὑποδουλωθῆ. — ὑμῶν τε... φίλων, ἀλλ' ὑπόπτων... ὄντων = καὶ ἐπειδὴ ὑμεῖς δὲν εἰσθε πλέον ἰσοίως (ὡς πρότερον) φίλοι ἡμῶν, ἀλλ' ὑποπτεύομεν ὑμᾶς καὶ εἰσθε ἐναντίοι. — ἀνέντας (δηλ. τὴν ἀρχὴν) κινδυνεύειν, ἐκ τοῦ οὐκ ἀσφαλές... εἶναι (δηλ. ἡμᾶς) = δὲν ἐφαίνετο πλέον ὅτι ἦτο ἀσφαλές χαλαρώσαντες (= παραιτήσαντες) τὴν ἡγεμονίαν νὰ κινδυνεύωμεν. — καὶ γὰρ ἄν..., δηλ. εἰ ἀνεῖμεν ἔπομένως = διότι ἄλλως αἱ ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεις πρὸς ὑμᾶς θὰ ἐγίνοντο. — πᾶσι δὲ ἀνεπίφθονον (δηλ. ἐστὶ)... εὖ τίθεσθαι, γνωμικόν = εἰς ὄλους δὲ εἶναι ἄμεμπτον νὰ διευθετῶσι καλῶς τὰ συμφέροντά των προκειμένου περὶ τῶν μεγίστων κινδύνων. Ἡ ἔννοια: οὐδεὶς πρέπει νὰ φθονῇ τινα, διότι διευθετεῖ καλῶς τὰ συμφέροντά του, ἔταν διατρέχῃ τὸν μέγιστον κίνδυνον. Μέγιστος δὲ κίνδυνος διὰ τοὺς Ἀθην. ἀναγκάζων αὐτοὺς νὰ λαμβάνωσι τὰ κατάλληλα μέτρα ἦτο αἱ ἀποστάσεις τῶν συμμάχων.

Κεφάλαιον 76.

§ 1-2. ὑμεῖς γοῦν (= παραδείγματος χάριν), ταῦτα ἐπιφέρονται πρὸς διασάφησιν τοῦ λεχθέντος ἐν τέλει τοῦ κεφ. 75, § 4: «πᾶσι ἀνεπίφθονον τὰ συμφ... εὖ τίθεσθαι». — ἐπὶ τὸ ὑμῖν ὠφέλιμον καταστηράμενοι = πρὸς τὸ συμφέρον σας τακτοποιήσαντες (δι' ἰδρύσεως δηλ. ἐν ταῖς πόλεσιν ὀλιγαρχιῶν). — ἐξηγεῖσθε = εἰσθε ἡγεμόνες. — τότε, δηλ. κατὰ τὰ Μηδικά. — ὑπομείναντες διὰ παντός (δηλ. τοῦ χρόνου) = παραμείναντες μέχρι τέλους ἢ ἀντίθεσις ἐν κεφ. 75, § 2 «ὑμῶν οὐκ ἐθελήσαντων παραμείναι». — εἰ... ἀπήχθησθε = ἄν... ἠθέλετε γίνεσθαι μισητοί. — ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ = κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡγεμονίας ὑμῶν. — ὥσπερ ἡμεῖς, δηλ. ἀπηχθήμεθα νῦν. — εὖ

ἴσμεν μὴ (= οὐκ) ἄν... τοῖς ξυμ. = καλῶς γνωρίζομεν ὅτι
 σεις ὄχι ὀλιγώτερον (ἡμῶν) ἠθέλετε γίνεαι ὀχληροὶ εἰς τοὺς
 συμμάχους (διὰ τῶν βιαίων μέτρων, ἃ θὰ ἐλαμβάνετε κατ' αὐ-
 τῶν). — καὶ ἀναγκασθέντας ἄν = καὶ ὅτι ἠθέλετε ἀναγκασθῆ. —
 ἢ ἄρχεαι ἐγκρατῶς = ἢ νὰ ἄρχητε ἰσχυρῶς (ὅπως συγκρατήσητε
 τοὺς συμμάχους ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ὑμῶν). — ἢ αὐτοὺς κινδυνεύ-
 εἰν = ἢ σεις αὐτοὶ νὰ κινδυνεύητε (ἐκ μέρους τῶν συμμάχων).
 — οὕτως = κατὰ ταῦτα. — ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου = παρὰ
 τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. — εἰ... ἐδεξάμεθα καὶ μὴ ἀνεῖμεν = διότι
 ἐδέχθημεν καὶ δὲν ἀφήσαμεν. — νικηθέντες, μτφρ. = ἀναγκα-
 σθέντες ἢ μετχ. αἰτολογ. — τιμῆς καὶ δέους καὶ ὠφελ., ἐπανά-
 ληψις τῶν αἰτίων τῶν δηλωθέντων ἐν κεφ. 75, § 3. — αὐ = ἀφ'
 ἐτέρου. — τοῦ τοιούτου, δηλ. τοῦ ἄρχεαι. — ὑπάρξαντες = ἐπειδὴ
 ἐκάμαμεν ἀρχὴν. — ἀλλ'... καθεστῶτος, γενκ. ἀπόλυτος· ὑποκμ.
 ταύτης τό: τὸν ἥσσω κατείργεσθαι = ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνέκαθεν εἶναι
 καθιερωμένη συνήθεια ὁ κατώτερος νὰ καταπιέζεται ὑπὸ τοῦ δυ-
 νατωτέρου. — ἄξιοί τε ἅμα νομίζοντες εἶναι, διὰ τοῦ τε ἐπιφέ-
 ρεται νέα αἰτία, δι' ἣν οἱ Ἄθ. ἀπεδέχθησαν καὶ διετήρησαν τὴν
 ἀρχὴν = καὶ ἐπειδὴ συγχρόνως ἐνομίζομεν ὅτι εἴμεθα ἄξιοι (τοῦ
 ἄρχεαι). — καὶ ὑμῖν δοκοῦντες, δηλ. ἄξιοι εἶναι. — μέχρι οὐ...
 νῦν = μέχρι τοῦ νῦν, ὅτε. — τὰ ξυμφ. λογιζόμενοι = λαμβάνοντες
 ὑπ' ὄψει τὰ συμφέροντα ὑμῶν. — τῷ δικαίῳ λόγῳ... χρῆσθε =
 προβάλλετε τὸ δίκαιον (ὅτι δηλ. οἱ Ἕλλ. πρέπει νὰ μὴ ἡγεμο-
 νεύωνται, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἐλεύθεροι). — ὄν = ἀλλὰ τοῦτον, δηλ. τὸν
 δίκαιον λόγον = ἀλλὰ τοῦτο τὸ δίκαιον. — πω = ἕως τώρα ἀκόμη.
 — παρατυχὸν (αἰتك. ἀπόλυτος) ἰσχύι τι κτήσασθαι = ἂν ἔτυχε
 περίστασις ν' ἀποκτήσῃ τι δι' ἰσχύος. — προθεις (= προτιμῆσας),
 δηλ. τῆς ἰσχύος. — τοῦ μὴ πλεόν ἔχειν ἀπετράπετο, ὁ μὴ κατὰ
 τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν περιττεύει = ἀπετράπη ἀπὸ τοῦ νὰ
 πλεονεκτῆ.

§ 3-4. ἐπαινεῖσθαι τε ἄξιοι, δηλ. εἰσὶ = καὶ διὰ τοῦτο (= τε)
 εἶναι ἀξιέπαινοι ἐκεῖνοι (δηλ. οἱ Ἄθην.). — χρῆσάμενοι τῇ ἀνθ.
 φύσει = ἀκολουθήσαντες τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. — ὥστε ἐτέρων

ἄρχειν (= ἐτέρων ἄρχειν), ἐπεξήγησις = δηλ. νὰ ἄρχωσιν ἄλλων. — δικαιότεροι... γεγένηται = ἔχουσι δειχθῆ (πρὸς τοὺς ὑπηκόους) δικαιότεροι. — ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν = παρ' ἔσσαν ἀπῆται ἢ ὑπάρχουσα (εἰς αὐτοὺς) δύναμις. — ἄλλους γ' ἂν οὖν (= γοῦν ἂν)... δεῖξαι ἂν = ἄλλοι τοὺλάχιστον νομιζόμεν... ὅτι ἠθέλον δεῖξει. Ὑπαινίσσεται ὁ ῥήτωρ τοὺς Λακ. Περὶ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ δυνητικοῦ ἂν πρβλ. κεφ. 36, § 3. — τὰ ἡμέτερα λαβόντες = ἔαν εἶχον τὴν ἡμετέραν ἀρχὴν. — μάλιστα = κατ' ἐξοχὴν. — εἴ τι μετριάζομεν (= ἂν κατὰ τι εἴμεθα ἐπιεικεῖς), λιτότης ἀντί: ὡς μετριάζομεν = πόσον εἴμεθα ἐπιεικεῖς. — καὶ ἐκ τοῦ ἐπιεικοῦς = καὶ διὰ τὴν ἐπιεικειαν ἡμῶν. — ἀδοξία = δυσφήμησις. — τὸ πλεόν = μᾶλλον. — οὐκ εἰκότως = ἀδίκως. — περιέστη = ἐπηκολούθησεν.

Κεφάλαιον 77.

§ 1-3. καὶ (= καίπερ) ἐλασσοῦμενοι = ἂν καὶ καταδικαζόμεθα (καθ' ἔσσαν οὐδόλως ποιούμεθα χρῆσιν τῆς ἡμετέρας δυνάμεως: πρβλ. κεφ. 76, § 3). — ἐν ταῖς ξυμβολαίαις... δίκαις = ἐν ταῖς δίκαις ταῖς προερχομέναις ἐξ ἰδιωτικῶν συμβολαίων (καὶ δικαζομέναις ἐν δικαστηρίοις τῶν συμμαχίδων πόλεων). — καὶ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς... ποιήσαντες τὰς κρίσεις = καὶ ἂν καὶ διετάξαμεν νὰ γίνωνται αἱ δίκαι παρ' ἡμῖν αὐτοῖς (δηλ. εἰς τὰ παρ' ἡμῖν δικαστήρια). — ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις = κατὰ τοὺς ὁμοίους (ἡμῖν τε καὶ τοῖς συμμαχοῖς) νόμους, χωρὶς δηλ. ἡμεῖς ὡς ἡγεμόνες νὰ ἔχωμεν προνόμια τινα. — φιλοδικεῖν δοκοῦμεν = θεωρούμεθα (παρὰ τῶν συμμαχῶν) ὅτι εἴμεθα φιλόδικοι (= ὅτι ἀγαπῶμεν τὰς δίκαις). — αὐτῶν, δηλ. τῶν συμμαχῶν. — σκοπεῖ = ἐξετάζει: ἐκ τούτου ἐξαρτ. ἡ πλαγία ἐρωτημτικ. πρότασις: διότι τοῦτο οὐκ ὀνειδίζεται = διατί τοῦτο τὸ ὀνειδος (δηλ. τὸ φιλοδικεῖν) δὲν ἀποδίδεται. — τοῖς καὶ ἄλλοιθί που ἀρχὴν ἔχουσι = εἰς τοὺς ἔχοντας ἀρχὴν καὶ εἰς ἄλλα μέρη. — καὶ ἦσσαν ἡμ. πρὸς τοὺς ὑπ. μετρ. οὔσι = καὶ εἰς τοὺς ὄντας πρὸς τοὺς ὑπηκόους τῶν ἐπιεικεῖς ὀλιγώτερον ἡμῶν. — βιὰ ζεσθαὶ γὰρ οἷς ἂν ἐξῆ,

δικάζεσθαι οὐδὲν προσδέονται=διότι εἰς ὄσους εἶναι δυνατὸν νὰ μεταχειρίζωνται τὴν βίαν, οὗτοι οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχουσι νὰ δικάζωνται. Ἡ πρότασις αὕτη αἰτιολογεῖ τὴν νοσημένην πρότασιν: εἰκότως τοῦτο οὐκ ὀνειδίζεται αὐτοῖς· διὰ τὸ ὁμοιοτέλευτον δὲ (βιάζεσθαι—δικάζεσθαι) λαμβάνει χαρακτηρισμὸν παροιμιώδη.— οἱ δὲ = οὗτοι ὁμοῦς (δηλ. οἱ σύμμαχοι ἡμῶν).— πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Ἰσού ὁμιλεῖν = ν' ἀναστρέφονται πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Ἰσού (ὡς Ἰσοὶ δηλ. πρὸς Ἰσους, οὐχὶ ὡς ὑπήκοοι πρὸς ἄρχοντας).— ἦν τι . . . καὶ ὀπωσοῦν ἐλασσωθῶσιν = ἐὰν κατὰ τι . . . καὶ ἐλάχιστον ζημιωθῶσιν. — παρὰ τὸ μὴ οἶεσθαι χοῖναι = παρὰ τὸ οἶεσθαι μὴ χοῖναι (δηλ. ἐλασσωθῆναι) = παρὰ τὴν δοξασίαν αὐτῶν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ζημιωθῶσιν.— ἡ γνώμη ἢ δυνάμει τῇ διὰ τὴν ἀρχὴν = ἡ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ διὰ βιαίου μέτρου ἀπορρέοντος ἐκ τῆς ἀρχῆς ἡμῶν· οἱ προσδιορισμοὶ οὗτοι ἀποδοτέοι τῇ ἐλασσωθῶσιν. — οὐ . . . χάριν ἔχουσι = δὲν χρεωστοῦσι χάριν. — τοῦ πλεόνος μὴ στερισκόμενοι = διότι δὲν στεροῦνται τοῦ περισσοτέρου (δηλ. τῆς ἐν τῇ δικαστηρίῳ ἐξισώσεως). — τοῦ ἐνδεοῦς χαλεπώτερον φέρουσιν = ἀγανακτοῦσι περισσοτέρου διὰ τὸ ἐλλεῖπον (δηλ. τὴν μὴ τελείαν ἐξίσωσιν).— ἢ εἰ . . . φανερώς ἐπλεον. = παρὰ ἐὰν φανερώς ἐπλεονεκτοῦμεν.— ἀπὸ πρώτης (δηλ. ἀρχῆς) ἀποθέμενοι τὸν νόμον = εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀφήσαντες κατὰ μέρος πᾶσαν νόμιμον διάταξιν.— ἐκείνως δ' (= γὰρ) = κατ' ἐκεῖνον δηλ. τὸν τρόπον (ἂν δηλ. φανερώς ἐπλεονεκτοῦμεν).— οὐδ' ἂν αὐτοὶ ἀντέλεγον = οὐδὲ αὐτοὶ θὰ ἀντέλεγον.— ὡς οὐ χρεῶν, δηλ. ἐστὶ = ὅτι δὲν πρέπει. — τὸν ἦσσω τῷ κρατοῦντι ὑποχωρεῖν = ὁ ἀσθενέστερος νὰ ὑποχωρῇ εἰς τὸν ἔχοντα δύναμιν.

§ 4-6. ἀδικούμενοί τε . . . (= οὖν) μᾶλλον ἢ βιαζόμενοι = κατὰ ταῦτα ὅταν ἀδικῶνται μᾶλλον παρὰ ὅταν ὑπείκωσιν εἰς τὴν βίαν. — ὡς ἔοικεν = καθὼς φαίνεται. — τὸ μὲν = ἐκεῖνο μὲν, δηλ. τὸ ἀδικεῖσθαι. — ἀπὸ τοῦ Ἰσού (ἄρσενκ.) δοκεῖ πλεον. = φαίνεται πλεονεξία προερχομένη ἀπὸ τοῦ ὁμοίου. — τὸ δ' = τοῦτο δέ, δηλ. τὸ βιάζεσθαι. — ἀπὸ τοῦ κρείσσονος (ἄρσενκ.) καταναγκάζ. = ἀνάγκη ἐπι-

βαλλομένη ὑπὸ τοῦ ἰσχυροτέρου. — γοῦν = παραδείγματος χάριν. — τούτων, ἃ δηλ. πάσχουσι σήμερον ὑφ' ἡμῶν. — πάσχοντες = εἰ καὶ ἔπασχον. — ἠνείχοντο = ὑπέμενον (ταῦτα). — χαλεπή = ἀφόρητος. — δοκεῖ, δηλ. αὐτοῖς. — εἰκότως = εὐλόγως· ἢ ἐν τέλει θέσις τοῦ ἐπιρρήμ. χάριν ἐμφάσεως. — τὸ παρὸν γὰρ . . . τοῖς ὑπηκόοις (δηλ. ἐστί), γνωμικὸν = διότι ἢ παρούσα ἐξουσία πάντοτε εἶναι βαρεῖα εἰς τοὺς ὑπηκόους. Ἐνταῦθα ἀφίνων ὁ ῥήτωρ τὸ φιλοδίκαιον καὶ τὴν ἐπιείκειαν τῶν Ἀθ. δηλοῖ τὴν αἰτίαν τῆς δυσαρρεσκείας τῶν ὑπηκόων. — ὑμεῖς γ' ἂν οὖν (= γοῦν ἂν) . . . τάχα ἂν τὴν εὐνοίαν μεταβάλοιτε = ὑμεῖς παραδείγμ. χάριν ταχέως ἠθέλετε μεταβάλλει τὴν εὐνοίαν (εἰς δυσμένειαν). Περὶ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ ἂν πρβλ. κεφ. 76, § 4. — εἰ . . . ἄρξαιτε = ἂν ἠθέλετε ἄρξει. — καθελόντες ἡμᾶς = καταπιβάσαντες ἡμᾶς (ἀπὸ τῆς ἀρχῆς). — ἦν διὰ τὸ ἡμέτερον δέος εὐλόγησθε = τὴν ὁποίαν (εὐνοίαν) ἔχετε λάβει διὰ τὸν πρὸς ἡμᾶς φόβον (τῶν συμμάχων). — εἴπερ . . . ὁμοῖα καὶ νῦν γνώσεσθε = ἂν βεβαίως καὶ τώρα θὰ ἔχητε τὰ αὐτὰ φρονήματα. — οἷα καὶ τότε . . . ὑπεδείξατε = ὅποια καὶ τότε ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐδείξατε. — πρὸς τὸν Μ. δι' ὀλίγου (δηλ. χρόνου) ἠγησάμενοι = ὅτε ἐλάβετε πρὸς καιρὸν τὴν ἡγεμονίαν κατὰ τοῦ Μήδου (δηλ. ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς τῶν Περσῶν μέχρι τῆς ἐκδιώξεως τοῦ Πausανίου ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου). — ἄμεικτα γὰρ τὰ τε = ἄμεικτά τε γὰρ τὰ κτλ. τὸ δὲ ἄμεικτα = ἀσύμφωνα, ἐπομένως ἀκατάλληλα πρὸς ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν ἄλλων. — τὰ καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς νόμιμα = τὰ ἔθιμα ὑμῶν αὐτῶν. — τοῖς ἄλλοις = τοῖς νομίμοις τῶν ἄλλων = πρὸς τὰ ἔθιμα τῶν ἄλλων. — εἰς ἕκαστος, ὁ ῥήτωρ ὑπαινίσσεται ἰδίᾳ τὸν Πausανίαν. — εἰς ἕκαστος, δηλ. ὑμῶν. — ἐξιὼν, δηλ. πρὸς πόλεμον. — τούτοις, δηλ. τοῖς νομίμοις. — οὐθ' οἷς (= τούτοις, οἷς) . . . νομίζει (= χρῆται) = οὔτε ἑσα ἢ ἄλλη Ἑλλάς μεταχειρίζεται. — ὑμεῖς γ' ἂν οὖν . . . Ἑλλάς νομίζει, ἢ ἔννοια: ἂν ἀνελαμβάνετε σεῖς τὴν ἡγεμονίαν ἀντὶ ἡμῶν, θὰ ἦσθε ὡσαύτως ὀχληροὶ πρὸς τοὺς ὑπηκόους καὶ ἐτι μᾶλλον ἢ ἡμεῖς· διότι τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα ὑμῶν δὲν συμβιβάζονται πρὸς τὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων.

Κεφάλαιον 78.

ὡς οὐ περὶ βραχέων=ὡς (βουλευόμενοι) περὶ οὐ βραχέων= διότι σκέπτεσθε περὶ σπουδαιωτάτων πραγμάτων.—βραδέως... βραχέων, παρήχησις.—καὶ μὴ...προσθῆσθε=καὶ μὴ ἀναλάβητε.—ἀλλοτριαῖς γνώμαις καὶ ἐγκλήμασι=εἰς ξένας γνώμας καὶ εἰς (ξένα) παράπονα (δηλ. τῶν Κορινθίων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων).—οἰκεῖον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἀλλοτριαῖς.—πόνον=κακόν.—τοῦ δὲ πολέμου τὸν παράλογον, ὅσος ἐστί, πρόβληψις=ὅσος δ' ἐστὶν ὁ παράλογος (=ὁ παραλογισμὸς) τοῦ πολέμου=πόσον δὲ εἶναι τὸ ἀνυπολόγιστον τοῦ πολέμου.—πρὶν ἐν αὐτῷ (δηλ. τῇ πολέμῳ) γενέσθαι=προτοῦ νὰ ἔλθῃτε εἰς αὐτόν.—προδιάγνωτε=σκεφθῆτε προηγουμένως.—ἐς τύχας...περίστασθαι=νὰ καταντᾶ εἰς περιπετείας.—φιλεῖ(=συνηθίζει), δηλ. ὁ πόλεμος.—τὰ πολλὰ=ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ.—ὦν (δηλ. τυχῶν) ἴσον τε ἀπέχομεν=ἐκ τῶν ἐποίων περιπετειῶν ἐξ ἴσου εἴμεθα μακρὰν (δηλ. ἡμεῖς οἱ Ἄθ. καὶ σεῖς οἱ Λακ.).—καὶ ὀλοτέρως ἔσται (=γενήσεται), δηλ. ὁ πόλεμος=καὶ κατὰ ποῖον ἐκ τῶν δύο τρόπων (εὐτυχῶς ἢ δυστυχῶς) θ' ἀποβῆ' παρατηρητέα ἢ ἐξάρτησις καὶ τοῦ β' τούτου μέλους ἐκ τοῦ ὦν.—ἐν ἀδήλῳ κινδυνεύεται=ἐν ἀδήλῳ ἐστὶ καὶ κινδυνεύεται=ἄδηλον εἶναι καὶ ἀμφίβολον (τούτο, δηλ. τὸ : ὀλοτέρως ἔσται).—ἰόντες... ἐς τοὺς πολέμους=ὅταν ἀναλαμβάνωσι πολέμους.—τῶν ἔργων... ἔχονται=ἀπὸ τὰ ἔργα πιάνονται=ἐπιχειροῦσι τὰς ἐχθροπραξίας.—κακοπαθοῦντες δὲ ἤδη=ὅταν δὲ πλέον περιπίπτωσιν εἰς τὴν δυστυχίαν.—τῶν λόγων ἄπτονται=(τότε) πιάνονται ἀπὸ τὴν σκέψιν =ἀρχίζουσι νὰ σκέπτωνται.—ἐν οὐδεμιᾷ πω τ. ἀμ. ὄντες=ἐπειδὴ εἰς οὐδὲν τοιοῦτον λάθος περιεπέσαμεν μέχρι τοῦδε.—οὔτ' αὐτοὶ =οὔτε ἡμεῖς αὐτοί.—οὔθ' ὑμᾶς ὄρωντες, δηλ. ἐν τοιαύτῃ ἀμαρτίᾳ ὄντας.—λέγομεν, ἐνταῦθα=κελεύομεν· δι' αὐτὸ καὶ ἡ σύνταξις τοῦ β. μετὰ τελεω. ἀπαρφ. : μὴ λύειν μηδὲ παραβαίνειν...λύεσθαι.—ἕως..., δηλ. ἐστὶ=ἐν ὅσῳ εἶναι.—αὐθαίρετος=ἐλευθέρω, μὴ ἐπιβαλλομένη ἐκ τῶν περιστάσεων.—ἡ εὐβουλία=ἡ ὀρθοφροσύνη.—σπονδίας, δηλ. τὰς τριακοντούτεϊς.—τὰ δὲ διάφορα δίκη λύσεσθαι=

τάς δὲ πρὸς ἡμᾶς διαφοράς σας νὰ ἐξομολύνητε διὰ δικαστικῆς ἑδοῦ.—κατὰ τὴν συνθήκην, τὴν τριακονταετῆ, ἐν ἣ ἐγγράφητο: «δίκας τῶν διαφορῶν ἀλλήλοις διδόναι καὶ δέχεσθαι» (πρβλ. κεφ. 140, § 2) καὶ «ὄπλα μὴ ἐπιφέρειν, ἢν δίκας θέλωσι διδόναι». — εἰ δὲ μὴ=ἄλλως.—τοὺς δορκίους, πρβλ. κεφ. 71, § 5.—ἀμύνεσθαι, δηλ. ὑμᾶς, ἕπερ παρελείφθη ἐπίτηδες διὰ νὰ καταστή ἡ πρότασις ἕσον τὸ δυνατόν γενική.—πολέμου ἄρχοντας = κάμνοντας ἀρχὴν τοῦ πολέμου.—ταύτη, ἣ ἂν ὑψηγῆσθε=οὕτως, ὅπως ἂν ὑποδείξητε (εἰς ἡμᾶς).

3. Δημηγορίαι τοῦ Ἀρχιδάμου καὶ Σθενελαΐδου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Σπάρτης καὶ ἡ ἐν αὐτῇ ἀπόφασις τῶν Λακεδαιμονίων.

(Κεφάλαιον 79-87)

Κεφάλαιον 79.

Ἐπειδή, χρονκ.—τῶν συμμάχων...τὰ ἐγκλήματα=τὰ παράπονα τῶν συμμάχων.—τὰ ἐς τοὺς Ἀθ.=τὰ κατὰ τῶν Ἀθ.—τῶν Ἀθ. ἃ ἔλεξαν=τὸν λόγον τῶν Ἀθ.—μεταστησάμενοι πάντας=κελεύσαντες πάντας (δηλ. τοὺς συμμάχους καὶ τοὺς Ἀθ.) ν' ἀπέλθωσι (τῆς ἐκκλησίας).—κατὰ σφᾶς αὐτοὺς=καθ' ἑαυτοὺς, μόνοι.—περὶ τῶν παρόντων, δηλ. πραγμάτων=περὶ τῆς παρούσης καταστάσεως.—ἐπὶ τὸ αὐτό...ἔφερον, κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῆς ἑδοῦ=εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα κατέληγον.—ἀδικεῖν τε...καὶ πολεμητέα (=πολεμητέον) εἶναι, ἐπεξήγησις τοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ=ὅτι δηλ. οἱ Ἀθ. ἀδικοῦσι πλέον καὶ ὅτι πρέπει νὰ πολεμῶσι κατ' αὐτῶν.—ἐν τάχει=ταχέως.—παρελθὼν=ἀναβάς εἰς τὸ βῆμα.—Ἀρχίδαμος, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης ἀπὸ τοῦ 469-427 π. Χ.—δοκῶν=ὅστις ἔθεωρεῖτο.

Κεφάλαιον 80.

§ 1-2. καὶ αὐτὸς=καὶ ἐγὼ αὐτός.—ἤδη=μέχρι τοῦδε.—ἔμπειρος, ὁ Ἀρχιδ. ἦτο βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ 469.—ἐπομένως δὲν ἦτο

πλέον νέος. — τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἡλικίᾳ, δηλ. ἐν ἡπερ ἐγὼ εἰμι = τοὺς συνηλικιωτάς μου. — ὄρω, δηλ. ὁμοίως ἐμπείρους ὄντας = βλέπω ὅτι ὁμοίως εἶναι ἐμπειροί. — μήτε ἀπειρία... μήτε... νομίσαντα, παρατηρητέα ἢ ἐκφρασις δύο αἰτίων κατὰ διάφορον τρόπον: τοῦ α' κατὰ δοτκ. (ἀπειρία), τοῦ β' διὰ μετχ. αἰτιολογκ. (νομίσαντα) = μήτε ἔνεκα ἀπειρίας... μήτε διότι ἐνόμισε (προβλ. κεφ. 63, § 1: βαλλόμενός τε καὶ χαλεπῶς). — τινα, δηλ. τῶν συνηλικιωτῶν μου. — τοῦ ἔργου = τοῦ πολέμου. — ὅπερ, δηλ. τὸ ἐπιτιμηῆσαι τοῦ πολέμου. — ἄν... πάθοιεν = ἤθελον πάθει. — οἱ πολλοί, ἐννοοῦνται οἱ νεώτεροι καὶ ἀπειρότεροι. — ἀγαθὸν καὶ ἀσφαλὲς (= ἀκίνδυνον), δηλ. εἶναι. — εὔροιτε δ' ἄν κτλ., ἐν τούτῳ περιέχεται ἡ πρόθεσις: διὰ δὲ τοῦ πρὸς μὲν γὰρ κτλ. (§ 3) μεταβαίνει ὁ ῥήτωρ εἰς τὴν πίστιν. — τόνδε (δηλ. τὸν πόλεμον), μετάβασις ἐκ τοῦ γενικοῦ εἰς τὸ μερικόν· ἦτοι ἐκ παντὸς πολέμου εἰς τὸν προκείμενον πρὸς τοὺς Ἀθ. — οὐκ ἂν ἐλ. γενόμενον = ὅτι οὐκ ἂν γένοιτο ἐλάχιστος = ὅτι μέγιστος ἤθελε γίνεσθαι. — εἰ... τις (δηλ. ὑμῶν) ἐκλογίζοιτο = εἰ ἐκλογίζοισθε = ἂν ἠθέλετε ἐξετάζει. — σωφρόνως = ἀπαθῶς.

§ 3-4. πρὸς τοὺς Πελοπ. καὶ ἀστυγείτονας = πρὸς τοὺς Πελ. καὶ μάλιστα (ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς μακρὰν οἰκοῦντας Ἀθ.) ὡς γείτονας. — παρόμοιος, δηλ. ἐστὶ τὸ δὲ παρόμοιος = ἐν παραβολῇ ὁμοία. — ἡ ἀλλή = ἡ πολεμικὴ δύναμις. — διὰ ταχέων = ταχέως (προβλ. κεφ. 63, § 2: διὰ τάχους). — οἷόν τε (δηλ. ἐστὶ) ἕφ' ἕκαστα (= εἰς πάντα τὰ σημεῖα) ἐλθεῖν = εἶναι δυνατὸν νὰ ἔλθωμεν πανταχοῦ (διότι ὁ ἐχθρὸς δὲν ἀπέχει πολὺ). — πρὸς δὲ ἄνδρας, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους. — ἐκάς = μακρὰν. — τοῖς ἄλλοις ἅπασιν = καθ' ὅλα τὰ ἄλλα. — ἐξήρτυνται = ἔχουσι παρασκευασθῆ. — πλούτῳ τε ἰδίῳ... ὄχλῳ, ἐπεξήγησις τοῦ: τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. Παρατηρητέον τὸ πολυσύνδετον σχῆμα. — ὄπλοις = κατὰ τὰ ὄπλα (παντὸς εἶδους). — ὄχλῳ = κατὰ τὸ πλῆθος. — οὐκ ἐν ἄλλῳ ἐνὶ γεχωρίῳ Ἑλ. = ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ τοῦλάχιστον Ἑλ. χωρίῳ. Ἐκ τούτου συνάγεται ὅτι αἱ Ἀθηναίαι ἦσαν ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τοῦ Πελοπ. πολέμου. — πῶς χρὴ πρὸς τούτους, ἐντονος ῥητορικὴ ἐπανάληψις τῆς ἀρχῆς τῆς περιόδου (πρὸς δὲ ἄνδρας)

διακοπείσης ὑπὸ τῆς παρεμπεισοῦσης ἀναφρκ. προτάσεως: οἱ γῆν... ἔχουσι. — ῥαδίως, ἐνταῦθα = ἀπερισκέπτως. — πόλεμον ἄρασθαι = ν' ἀναλάβωμεν πόλεμον. — τίνι πιστεύσαντας (δηλ. ἡμᾶς) ἄπαρ. ἐπειχθῆναι (δηλ. χρῆ) = εἰς τί πιστεύσαντες ἡμεῖς πρέπει νὰ σπεύσωμεν ἀπαράσκευοι. — πότερον...; ἀλλά... ἀλλά...; ἀλλά..., ὑποφορά. — ταῖς ναυσί, δηλ. πιστεύσαντας χρῆ ἐπειχθῆναι. — ἴσους = κατώτεροι (δηλ. ἐκείνων ὡς πρὸς τὰ πλοῖα). — εἰ δὲ μελετήσομεν καὶ ἀντιπαρ. = ἐὰν δὲ ἀσκηθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἐπίσης παρασκευασθῶμεν. — χρόνος ἐνέσται = θὰ μεσολαβήσῃ χρόνος. — ἀλλὰ τοῖς χρήμασι, δηλ. πιστεύσαντας χρῆ ἐπειχθῆναι. — πολλῶ ἔτι πλεόν = ἔτι πολλῶ πλεόν = ἀκόμη πολὺ περισσώτερον. — τούτου = τούτων (δηλ. τῶν χρημάτων). — ἔλλειπομεν = ἔχομεν ἔλλειψιν. — ἐν κοινῶ (= ἐν τῷ δημοσίῳ ταμείῳ)... ἐκ τῶν ἰδίων, ὡς ἐν § 3: πλούτῳ τε ἰδίῳ καὶ δημοσίῳ. — ἔχομεν, δηλ. χρήματα· τοῦτο νοητέον καὶ εἰς τὸ φέρομεν (= συνεισφέροντες). — ἐτοίμως = προθύμως.

Κεφάλαιον 81.

§ 1-3. τάχ' ἂν τις θαρσοίῃ = ἴσως τις ἐκ τούτου ἠθελεν ἀντλήσει θάρρος· ὑποφορά. — τοῖς ὅπλοις (= τοῖς ὀπλίταις)... καὶ τῷ πλήθει, ἐν διὰ δουῖν = κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀπλιτῶν. — αὐτῶν (δηλ. τῶν Ἀθ.)... ὑπερφέροντες = ὑπερέχομεν αὐτῶν. — ἐπιφοιτῶντες = διὰ συχνῶν ἐπιδρομῶν (εἰς τὴν χώραν τῶν Ἀθ.). — τοῖς δὲ = τούτοις δὲ (δηλ. τοῖς Ἀθ.). — ἄλλη γῆ, δηλ. ἡ Ἰωνία καὶ ἡ Θράκη. — ὧν = ταῦτα ὧν. — ἐκ θαλάσσης = διὰ θαλάσσης. — ἐπάξονται = θὰ εἰσάγωσιν ἐξωθεν. — εἰ δ' αὖ, διὰ τούτου εἰσάγεται νέον τι. — τοὺς ξυμμάχους, δηλ. τῶν Ἀθ. — δεήσει = θὰ ὑπάρξῃ ἀνάγκη. — τούτοις (δηλ. τοῖς ξυμμάχοις), ἀντικμ. τοῦ βοηθεῖν. — ναυσί, δοτκ. ὄργνη. — τὸ πλεόν οὔσι νησιώταις = διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι νησιῶται.

§ 4-6. τίς (= ποῖος) οὖν ἔσται ἡμῶν ὁ πόλ.; = λοιπὸν πῶς θὰ πολεμήσωμεν ἡμεῖς; — εἰ μὴ γάρ... κρατήσομεν ἢ... ἀφαιρήσομεν (δηλ. αὐτούς) = διότι ἐὰν δὲν νικήσωμεν αὐτούς ἢ ἐὰν δὲν

ἀφαιρέσωμεν ἀπ' αὐτούς. — ναυσί, δοτικ. ὄργνη. — τὰς προσό-
δους, τὰς προερχομένας ἀπὸ τῶν συμμαχῶν τῶν φόρου ὑποτε-
λῶν. — ἀφ' ὧν = διὰ τῶν ὁπίων. — τρέφουσι = συντηροῦσι. —
βλαψόμεθα τὰ πλείω (= πλείονας βλάβας [ἢ οἱ Ἀθηναῖοι]) =
θὰ ὑποστῶμεν περισσοτέρας βλάβας ἢ οἱ Ἀθην. — κἂν (= καὶ ἐν)
τούτῳ = καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, καὶ ἂν δηλ. περισσότερον
βλασῶμεν. — οὐδὲ καταλύεσθαι = οὐδὲ νὰ διαλλαττώμεθα. — ἔτι
καλόν, δηλ. ἔστι = εἶναι πλέον ἔντιμον. — ἄλλως τε καὶ = καὶ
μάλιστα. — εἰ δόξομεν = ἂν φανῶμεν. — ἄρξαι .. τῆς διαφορᾶς =
ἔτι ἐγενόμεθα πρωταίτιοι τῶν ἐχθροπραξιῶν. — μᾶλλον, δηλ. τῶν
Ἀθηναίων. — μή... δὴ... ἐπαιρώμεθα = ἄς μὴ παρακινώ-
μεθα βεβαίως. — ἐκεῖνη γε τῇ ἐλπίδι = ὑπ' ἐκείνης τοῦλάχιστον
τῆς ἐλπίδος. — ὡς κτλ., ἐπεξηγήσεις τοῦ ἐκεῖνη τῇ ἐλπίδι. — ἦν...
τέμωμεν = ἂν λεηλατῶμεν. — δέδοικα δὲ = τοῦναντίον φοβοῦμαι.
— μή.. ὑπολίπωμεν = μήπως ἀφήσωμεν κληρονομίαν. — αὐτόν,
δηλ. τὸν πόλεμον. — οὕτως εἰκὸς = τόσον πιθανὸν εἶναι. — φρονήματι
= διὰ τὴν ὑπερφάνειαν. — μήτε τῇ γῆ δουλεῦσαι = μήτε νὰ γί-
νωσι δοῦλοι (νὰ ἐξαρτηθῶσιν ἐκ) τῆς πατρῴου τῶν χώρας· κατ'
ἔννοιαν: μήτε νὰ ὑποκύψωσιν εἰς ἡμᾶς, ἵνα σώσωσι τὴν πατρίδα
τῶν ἀπὸ τῆς δῆλώσεως ἡμῶν. — μήτε ὅσπερ ἂπ. κατ. τῷ πολέμῳ
= μήτε ὡς ἄπειροι νὰ καταπλαγῶσιν ὑπὸ τοῦ πολέμου.

Κεφάλαιον 82.

§ 1-3. οὐ μὴν οὐδὲ = ἀλλ' ἔμωσ οὐδέ· συναπτέον τῷ κελεύω.
— ἀναισθήτως = ἀπαθῶς· ἀποδοτέον τῷ εἶν καὶ μὴ καταφωρᾶν·
— αὐτούς κελεύω... βλάπτειν, ἢ σύνταξις: κελεύω (ἡμᾶς) εἶν αὐ-
τούς (δηλ. τοὺς Ἀθην.) βλάπτειν τοὺς ξυμ. ἡμῶν = συμβουλεύω
νὰ ἀφήνωμεν ἡμεῖς αὐτούς νὰ βλάπτωσι τοὺς συμμαχοὺς ἡμῶν.
— καὶ ἐπιβουλεύοντας (δηλ. ἡμῖν) μὴ καταφωρᾶν = καὶ νὰ μὴ
ἐξελέγχωμεν (αὐτούς) ἔτι ἐπιβουλεύουσιν ἡμᾶς (= ἔτι ἔχουσιν
ἐχθρικοὺς σκοποὺς καθ' ἡμῶν). — ἀλλά, δηλ. κελεύω ἡμᾶς. —
ἄλλα μὲν μήπω κινεῖν = πόλεμον μὲν νὰ μὴ κινῶμεν ἀκόμη. —
πέμπειν, δηλ. πρέσβεις πρὸς τοὺς Ἀθ. — καὶ αἰτιᾶσθαι μήτε

πόλ. ἄγαν δηλοῦντας = καὶ νὰ παραπονώμεθα (κατὰ τῶν Ἀθ.)
 μήτε φανερώς κηρύττοντες πόλεμον. — μήθ' ὡς ἐπιτρέφομεν =
 μήτε δηλοῦντες ὡς ἐπιτρέφομεν (δηλ. τοῖς Ἀθ. βλάπτειν τοὺς
 ξυμμάχους ἡμῶν) = μήτε δηλοῦντες ὅτι θὰ ἐπιτρέψωμεν εἰς αὐ-
 τοὺς (τοὺς Ἀθ.) νὰ βλάπτωσι τοὺς συμμαχοὺς ἡμῶν. — κὰν (=
 καὶ ἐν) τούτῳ (δηλ. τῷ χρόνῳ) = καὶ ἐν τῷ μεταξύ (καθ' ἑν δηλ.
 χρόνον κάμνομεν τὰς διαπραγματεύσεις). — καὶ τὰ ἡμέτερα αὐ-
 τῶν ἐξαρτέσθαι, τὸ ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ κελεύω = συμβουλεύω καὶ
 τὰς ἰδικὰς μας δυνάμεις νὰ παρασκευάζωμεν. — προσαγωγῇ =
 διὰ τῆς προσελκύσεως. — εἰ... προσληφόμεθα = εἰ... δυνησόμεθα
 προσλαβεῖν. — ἀνεπίφθονον (= ἄμεμπτον) δὲ κτλ., διὰ τούτου
 ζητεῖ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν αἰσχρὰν πρᾶξιν τῆς προσφυγῆς τῶν
 Λακ. εἰς τοὺς βαρβάρους. — ὅσοι, δηλ. ἐπιβουλεύονται. — προσ-
 λαβόντας διασωθῆναι, δηλ. πάντας αὐτοὺς = πάντες αὐτοὶ (ὅσοι
 κτλ.) νὰ διασωθῶσιν ἀφ' οὗ προσλάβωσι. — καὶ τὰ αὐτῶν (δηλ.
 τῶν ξυμμάχων, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό : τὰ ἡμέτερα αὐτῶν) ἅμα
 ἐκποριζώμεθα = καὶ τὰς δυνάμεις τῶν συμμαχῶν ὡς προσπαθῶμεν
 νὰ ἐτοιμάζωμεν ἐνταῦθα ἀνεμένετο ἀντὶ ὑποτακτικ. (ἐκποριζώ-
 μεθα) ἀπαρμφ. ἐκπορίζεσθαι ἐξαρτώμ. ἐκ τοῦ κελεύω (τὰ ἡμέ-
 τερα ἐξαρτέσθαι... καὶ τὰ αὐτῶν ἐκπορίζεσθαι)· ἀλλὰ ἡ σύντα-
 ξις μετεβλήθη ἕνεκα τῆς μακρᾶς ἐν τῷ μεταξύ παρενθέσεως. —
 ἔσακούωσί τι πρὸςβ. ἡμῶν = δίδωσιν ἀκρόασιν τινα εἰς ἡμᾶς
 πέμποντας πρέσβεις, δηλ. παραδέχονται τὰ διὰ τῶν πρεσβειῶν
 προτεινόμενα εἰς αὐτούς. — ταῦτα ἄριστα, δηλ. ἐστί = τοῦτο εἶναι
 ἄριστον = ἔχει καλῶς. — ἦν δὲ μή, δηλ. ἔσακούωσί τι. — διελθόν-
 των ἐτῶν καὶ δύο καὶ τριῶν = μετὰ πάροδον ἐτῶν καὶ μάλιστα
 δύο ἢ τριῶν. — ἄμεινον ἤδη (= καλύτερον τότε πλέον), συνα-
 πτέον τῷ πεφραγμένοι, ὅπερ κυρίως = ὠχυρωμένοι· εἶτα μεταφρκ.
 = παρεσκευασμένοι. — ἦν δοκῆ, δηλ. ἡμῖν ἵναί ἐπ' αὐτούς. —
 ἴμεν = θὰ ἐπέλθωμεν. — καὶ ἴσως, συναπτέον τῷ μᾶλλον ἂν εἴκοιεν
 = καὶ ἴσως εὐκολώτερον (ἢ νῦν) ἤθελον ὑποχωρήσει. — ἡμῶν,
 προσδιορίζει τὴν παρασκευὴν καὶ τοὺς λόγους· προετάχθη δι' ἔμ-
 φασιν. — ἤδη τὴν παρασκευὴν = τὴν παρασκευὴν, τὴν ἤδη γεγε-

νημένην. — καὶ τοὺς λόγους, δηλ. ἀκούοντες, ἔπερ νοητέον ἐκ τοῦ ὀρῶντες. — αὐτῇ ὁμοίᾳ ὑποσημαίνοντας = ἔτι ὑποδεικνύουσι σύμφωνα μὲ αὐτὴν (δηλ. τὴν παρασκευήν). Ἡ ἔννοια: ἐὰν οἱ Ἀθην. βλέπωσι τὰς πολεμικὰς ἡμῶν παρασκευὰς καὶ ἀκούωσιν ἡμᾶς ἀπειλοῦντας πόλεμον (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν προηγουμένην διαγωγὴν ἡμῶν: μῆτε πόλεμον ἄγαν δηλοῦντας), ἴσως ἤθελον ὑποχωρήσει. — ἔχοντες καὶ... βουλευόμενοι, αἱ μετχ. προσδιορίζουσι τὸ μᾶλλον ἂν εἴκοιεν αἰτιολογικῶς. — ἀτιμητον = ἀλεηλάτητον. — περὶ παρόντων ἀγαθῶν καὶ οὕτω ἐφθαρμένων, ἢ αὐτῇ ἔννοια καταφατικῶς καὶ ἀποφατικῶς: ἀντιθετικῶς παραλληλισμὸς πρὸς ἕξαρσιν τῆς ἐννοίας.

§ 4-6. ἄλλο τι... ἢ ὄμηρον, κτηγρμ. τοῦ τὴν γῆν = ὡς ἄλλο τι παρὰ ὡς ἐνέχυρον (παρεχόμενον ὑπὲρ εἰρήνης). — καὶ οὐχ ἦσσαν, ὅσῳ = καὶ μάλιστα τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσῳ. — ἄμεινον ἐξείργασται = καλύτερον εἶναι καλλιεργημένη. — ἦς = διὰ τοῦτο αὐτῆς. — ὡς ἐπὶ πλεῖστον, δηλ. χρόνον. — καὶ μὴ ἐς ἀπόνοιαν κατ. αὐτοὺς ἀλ. ἔχειν = καὶ νὰ μὴ ἔχωμεν αὐτοὺς ἀπροσβλητοτέρους, ἀφ' οὗ καταστήσωμεν εἰς ἀπόγνωσιν. Ἡ ἔννοια: Δὲν πρέπει δηοῦντες τὴν χώραν τῶν Ἀθ. νὰ φέρωμεν αὐτοὺς εἰς ἀπόγνωσιν, διότι τότε θὰ ἔχωμεν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν μᾶλλον ἐπικινδύνους. — τοῖς τῶν ξ. ἐγκλήμασι = ὑπὸ τῶν παραπόνων τῶν συμμάχων. — ἐπειχθέντες = παρακινήθέντες. — ὀρᾶτε = προσέχετε. — ὅπως μὴ... πράξομεν = πῶς νὰ μὴ φέρωμεν τὴν Πελοπ. εἰς θέσιν αἰσχροτέραν καὶ ἀπορωτέραν (τῆς νῦν). Ἄπορος θὰ εἶναι ἡ θέσις τῆς Πελοπ., διότι οἱ Ἀθ. διὰ τοῦ στόλου τῶν ἠθελον κωλύσει τὰ ἀναγκαῖα τοῖς Πελ., αἰσχρὰ δέ, διότι οἱ Πελ. ἠθελον αἰτήσῃ εἰρήνην. — οἷόν τε, δηλ. ἔστι. — καταλῦσαι = διαλῦσαι. — πόλεμον δὲ ξύμ. ἀραμένους = πόλεμον ὅμως ἔταν ὅλοι ὁμοῦ ἀναλάβωμεν. — τῶν ἰδίων, δηλ. συμφερόντων (τῶν Κορινθ. καὶ Μεγαρέων [κεφ. 67, § 4]). — ὃν οὐχ ὑπάρχει (= ἔξεστι) . . . καθ' ὅ,τι χωρήσει, πρόληψις = ὅ; καθ' ὅ,τι χωρήσει οὐχ ὑπάρχει εἰδέναι = ὅστις πῶς θὰ ἀποβῆ (= τὴν ἔκβασιν τοῦ ὁποῖου) δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίζωμεν. — εὐπρεπῶς θέσθαι = ἀξιοπρεπῶς

να καταπαύσωμεν· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ: ἐγκλήματα καταλύσαι.

Κεφάλαιον 83.

καὶ ἀνανδρία κτλ., διὰ τούτου ὁ Ἄρχ. ἀνασκευάζει τὴν κατηγορίαν τῆς ἀνανδρίας, ἣν ἠδύνατό τις νὰ ἐπιρρίψῃ αὐτῷ τῷ νωτέρῳ συμβουλευόντι. Ἡ σύνταξις τῆς προτ.: καὶ μηδενὶ δοκεῖτω ἀνανδρία εἶναι πολλοὺς μὴ ταχὺ ἐπελθεῖν μιᾷ πόλει—καὶ κανεὶς ἄς μὴ νομίζῃ ὅτι εἶναι ἀνανδρία τὸ νὰ μὴ ἐπέλθῃσι ταχέως πολλοὶ (δηλ. ἡμεῖς) ἐναντίον μιᾶς πόλεως (δηλ. τῶν Ἀθηνῶν).—καὶ ἐκείνοις, δηλ. τοῖς Ἀθην.—οὐκ ἐλάσσους, δηλ. ἡμῶν.—χρήματα φέροντες = καὶ μάλιστα εἰσφέροντες χρήματα· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Λακ., οἵτινες δὲν εἶχον συμμάχους φόβου ὑποτελεῖς.—οὐχ ὄπλων τὸ πλεόν, ἀλλὰ δαπάνης, αἱ γενκ. κατηγορημτκ. κτητικαὶ τοῦ ἔστιν—ὁ πόλεμος εἶναι ἔργον ὄχι τῶσόν ὄπλων, ἔσον δαπάνης—ὁ πόλεμος ἐξαρτᾶται ὄχι τῶσόν ἀπὸ ὄπλα (= ὀπλίτας), ἔσον ἀπὸ δαπάνης (= χρηματικούς πόρους). — δι' ἣν—δι' ἧς.— τὰ ὄπλα ὠφελεῖ = τὰ ὄπλα καθίστανται ὠφέλιμα. — ἄλλως τε καί, δηλ. ὢν ὁ πόλεμος = καὶ μάλιστα ἐάν ὁ πόλεμος εἶναι.—πρὸς θαλασσίους, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους.—πορισώμεθα—ἄς προμηθευθῶμεν.—αὐτήν, δηλ. τὴν δαπάνην (= τοὺς χρηματικούς πόρους). Ἡ ἐν τέλει τῆς προτάσεως θέσις τῆς λέξεως χάριν ἐμφάσεως.—καὶ μή... ἐπαιρώμεθα—καὶ ἄς μὴ παρακινώμεθα. — πρότερον, δηλ. πρὶν ἂν πορισώμεθα δαπάνην. — οἵπερ δέ... οὗτοι καί... προΐδωμεν, ἢ σύνταξις: ἀλλὰ ἡμεῖς, οἵπερ καὶ τὸ πλεόν τῆς αἰτίας τῶν ἀποβαινόντων ἐπ' ἀμφοτέρα ἔξομεν, οὗτοι (= ἡμεῖς· τὸ ἔλον = ὥσπερ ἡμεῖς — οὕτως ἡμεῖς) καὶ καθ' ἡσυχίαν τι αὐτῶν (δηλ. τῶν ἀποβαινόντων) προΐδωμεν—ἀλλὰ καθὼς ἡμεῖς θὰ ἔχωμεν τὴν μεγαλυτέραν εὐθύνην διὰ τὴν ἐκβασιν, τὴν εὐτυχή ἢ τὴν δυστυχή, οὕτως ἡμεῖς ἄς σκεφθῶμεν ἡσυχῶς τι περὶ αὐτῆς τῆς ἐκβάσεως.

Κεφάλαιον 84.

§ 1. τὸ βραδὺ καὶ μέλλον, τὰ οὐδ. τῶν μετχ. καὶ ἐπιθέτων

συνήθως παρὰ Θουκυδ. ἀντί ἀφηρημένων οὐσιαστ. = τὴν βραδύτητα καὶ μέλλησιν (πρβλ. κεφ. 36, § 1 — κεφ. 42, § 3). — μέμφονται μάλιστα = κατηγοροῦσι κατ' ἔξοχὴν (οἱ σύμμαχοι πρβλ. περὶ τοῦ πράγματος κεφ. 69, § 4 — κεφ. 70, § 2 — κεφ. 71, § 4). — ἡμῶν, γενκ. κτητκ. τοῦ δ = τὸ ὅποιον (ἐλάττωμα) ἡμῶν. — σπεύδοντες τε γάρ... καὶ ἅμα..., τὰ δύο αἴτια, δι' ἃ δὲν πρέπει οἱ Λακ. νὰ αἰσχύωνται διὰ τὴν βραδύτητα καὶ μέλλησιν. — σπεύδοντες = ἐὰν σπεύδητε. — σχολαίτερόν ἂν παύσαισθε = βραδύτερον δύνασθε νὰ παύσητε. — διὰ τὸ ἀπαράσκειν ἐγχειρεῖν = διότι ἀπαράσκειν ἐπιχειρεῖτε (τὸν πόλεμον). — καὶ ἅμα... νεμόμεθα, ἐλλιπὴς ἢ φράσις = καὶ συγχρόνως δὲν πρέπει νὰ αἰσχύνησθε τὴν βραδύτητα καὶ μέλλησιν, διότι (δι' αὐτὴν) κατοικοῦμεν πόλιν ἐλευθέραν καὶ ἐνδοξοτάτην καθ' ἕλον τὸν χρόνον. Ἐν δηλ. οἱ Λακ. δὲν ἦσαν βραδεῖς καὶ μελληταί, δὲν θὰ εἶχον οὕτω τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν καὶ τὴν δόξαν.

§ 2-3. δύναται... εἶναι, κυρίως = ἔχει τὴν δύναμιν νὰ εἶναι εἴτα = οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἤ. — μάλιστα = ἀκριβῶς. — σωφροσύνη ἔμφρων = φρόνησις λελογισμένη (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἄλογον, τὴν οὐχὶ μετὰ λόγου, φρόνησιν). — τοῦτο (δηλ. τὸ βραδύ καὶ μέλλον), ὑποκμ. τοῦ δύναται. — δι' αὐτό, δηλ. τὸ βραδύ καὶ μέλλον. — εὐπραγίαις οὐκ ἐξυβρίζομεν = διὰ τὰς εὐτυχίας δὲν ὑπερηφανυρόμεθα. — ξυμφοραῖς ἤσσαν ἐτέρων εἴκομεν = εἰς τὰς δυστυχίας ὀλιγώτερον ἀπὸ ἄλλους ὑποχωροῦμεν. — τῶν ξὺν ἐπαίνῳ ἔξοτρυνόντων ἡμᾶς, γενκ. ὑποκμ. τοῦ ἡδονῆ = ἐνεκα τῆς ἡδονῆς (= τῶν ἡδονικῶν λόγων), ἣν παρέχουσιν οἱ μετ' ἐπαίνου προτρέποντες ἡμᾶς. — ἐπὶ τὰ δεινὰ, δηλ. τοῦ πολέμου. — παρὰ τὸ δοκοῦν ἡμῶν = παρὰ τὴν δοξασίαν ἡμῶν. — ἦν τις ἄρα ξὺν κατηγορίᾳ παροξύνῃ = ἂν τυχόν τις κατηγορῶν ἡμᾶς ἐρεθίζῃ ὑπαινίσσεται τὰς κατηγορίας τῶν Κορινθ. ἐν κεφ. 67-71. — οὐδὲν μᾶλλον... ἀνεπίσθημεν (ἐμπειρικὸς ἀόριστος) = οὐδόπως περισσότερον μεταβάλλομεν γνώμην. — ἀχθεσθέντες = δυσαρεστηθέντες (διὰ τὰς καθ' ἡμῶν κατηγορίας). — πολεμικοί τε, ὁ τε = καὶ οὕτω. — διὰ τὸ εὐκοσμον = διὰ τὴν σωφροσύνην. — τὸ μὲν = πολε-

μικοὶ μὲν (δηλ. γιγνόμεθα) ἢ ἀπόδοσις: εὐβουλοὶ δέ. — ὅτι αἰδώς... εὐψυχία=διότι ἢ αἰδώς πλείστον μετέχει τῆς σωφροσύνης, ἢ δ' εὐτολμία τῆς αἰσχύνης (= αἰδοῦς). Ἡ ἔννοια: ἐκ τῆς σωφροσύνης προέρχεται ἢ αἰδώς καὶ ἐξ αὐτῆς ἢ εὐτολμία. — εὐβουλοὶ δέ, δηλ. γιγνόμεθα.—ἀμαθέστερον... παιδευόμενοι=ὅτι παιδευόμεθα ἀμαθέστερον τῆς ὑπεροφίας τῶν νόμων (=ἢ ὥστε ὑπεροῶν τοὺς νόμους)=διότι παιδευόμεθα ἀμαθέστερον ἢ ὥστε νὰ καταφρονῶμεν τοὺς νόμους. Ὁ ῥήτωρ εἰρωνεύεται ἐνταῦθα τὴν φράσιν τῶν Κορινθ. ἐν κεφ. 68, § 1 «ἀμαθία δὲ πλεονί πρὸς τὰ ἔξω πράγματα χρῆσθε». — καὶ ξὺν χαλεπότητι σωφρονέστερον, δηλ. παιδευόμενοι = καὶ διότι παιδευόμεθα μετ' αὐστηρότητος σωφρονέστερον. — ἢ ὥστε αὐτῶν (δηλ. τῶν νόμων) ἀνηκουστεῖν=ἢ ὥστε νὰ μὴ ὑπακούωμεν εἰς αὐτούς. — καὶ μὴ κτλ., δηλ. παιδευόμενοι, ἐξ οὗ ἐξαρτ. τὰ ἀπρμφ. ἐπεξιέναι καὶ νομίζειν· κατ' ἔννοιαν: καὶ οὐ (= διότι) οὐκ οὕτως παιδευόμεθα, ὥστε κτλ.—τὰ ἀχρεῖα ξυνετοὶ ἄγαν ὄντες=ὡς ὄντες λίαν συνετοὶ εἰς τὰ ἀνωφελεῖ πράγματα· διὰ τοῦ τὰ ἀχρεῖα ὑπαινίσσεται ὁ ῥήτωρ πρὸ πάντων τὴν ἐν τοῖς λόγοις εὐστροφίαν καὶ δεξιότητα.—λόγῳ καλῶς μεμφόμενοι=μὲ κομψοὺς λόγους μεμφόμενοι. Ἐννοεῖ τοὺς Κορ., αἵτινες διὰ κομψῶν λόγων κατηγορήσαν τὰς παρασκευὰς τῶν Ἀθ. — ἀνομοίως ἔργῳ ἐπεξιέναι, δηλ. τοῖς πολεμίοις=δι' ἔργου νὰ ἐπεξερχώμεθα κατὰ τῶν πολεμίων ἀνομοίως, δηλ. νὰ πράττωμεν ἔργα ἀνόμοια τοῖς λόγοις. — τὰς τε διανοίας τῶν πέλας παραπλησίους (δηλ. ταῖς ἡμετέραις διανοίαις) εἶναι=ὅτι τὰ διανοήματα τῶν ἄλλων εἶναι ὅμοια (πρὸς τὰ ἡμέτερα). — καὶ τὰς προσπτώχας οὐ λ. διαιρετάς, δηλ. εἶναι=καὶ ὅτι αἱ συμβαίνουσαι μεταβολαὶ τῆς τύχης δὲν δύνανται νὰ ἐρισθῶσι διὰ λόγου (ἂν δηλ. θὰ εἶναι κακαὶ ἢ καλαί).

§ 4. ὡς πρὸς εὐβουλ. τοὺς ἐναντίους = πρὸς τοὺς ἐναντίους ὡς πρὸς (ἀνθρώπους) εὐβουλομένους=κατὰ τῶν ἐναντίων ὡς κατ' ἀνθρώπων ὀρθῶς σκεπτομένων.—παρασκευαζώμεθα=ἄς παρασκευαζώμεθα.—οὐκ ἐξ ἐκείνων (δηλ. τῶν ἐναντίων) . . . τὰς ἐλπίδας=δὲν πρέπει νὰ στηρίζωμεν τὰς ἐλπίδας μας εἰς τὰ μέλ-

λοντα σφάλματα ἐκείνων. — ἀλλ' ὡς ἡμῶν αὐτῶν . . . προνοουμένων = ἀλλ' ἔξ ἡμῶν αὐτῶν ὡς ἀσφ. προνοουμένων = ἀλλ' εἰς τὴν ἀσφαλή πρόνοιαν ἡμῶν αὐτῶν. — πολὺ τε διαφέρειν κτλ., διὰ τούτου ἀποκρούει ὁ ῥήτωρ τὴν διαφορὰν τῶν Λακ. πρὸς τοὺς Ἀθ., ἣν ἐποίησαν οἱ Κορ. ἐν κεφ. 70. — κράτιστον δ' εἶναι = ἀλλὰ (πρέπει νὰ νομίζωμεν) ὅτι ἰσχυρότατος εἶναι ἐκεῖνος. — ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις = εἰς τὰ κατ' ἐξοχὴν ἀναγκαῖα (δηλ. τὰ τοῦ πολέμου, καὶ οὐχί εἰς τὰ ἀχρεῖα, εἰς ἃ ἐπαιδεύοντο οἱ Ἀθ.).

Κεφάλαιον 85.

§ 1. ταύτας . . . ἄς . . . μελέτας = ταύτας τὰς μελέτας, ἄς· μελέται δὲ = ἀξιώματα, ἀρχαὶ (στηριζόμεναι εἰς τὸ ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις παιδεύεσθαι). — διὰ παντός, δηλ. τοῦ χρόνου = διαρκῶς — ὠφελούμενοι = πρὸς ὄφελος ἡμῶν. — ἔχομεν = τηροῦμεν. — μὴ παρῶμεν = ἄς μὴ ἀφήσωμεν. — ἐπειθέντες, τοῦ β. ἐπείγομαι = βιάζομαι. — μορίω = χρόνῳ. — βουλευόμεν = βουλευσόμεθα = ἄς ἀποφασίσωμεν. — καθ' ἡσυχίαν = ἡσυχῶς. — ἔξεστι, δηλ. καθ' ἡσυχίαν βουλεύεσθαι. — μᾶλλον ἐτέρων = μᾶλλον ἢ ἐτέροις. — διὰ ἰσχύν, δηλ. ἣν ἔχομεν.

§ 2. πέμπετε μὲν (δηλ. πρέσβεις) . . . πέμπετε δέ, ἐπαναφορά. — περὶ ὧν = περὶ τούτων, ἄ. — ἄλλως τε καὶ ἐτοιμῶν ὄντων αὐτῶν (δηλ. τῶν Ἀθ.) = καὶ μάλιστα ἐπειδὴ αὐτοὶ εἶναι ἐτοιμοί. — δίκας δοῦναι = νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς δίκην. — ἐπὶ τὸν διδόντα (δηλ. δίκας) = ἐπὶ τὸν βουλούμενον δοῦναι δίκας. — οὐ, συναπτέον τῷ νόμιμον (δηλ. ἔστι). — πρότερον, δηλ. πρὶν ἂν αἱ δίκαι δικασθῶσιν. — ὡς ἐπ' ἀδικοῦντα = καθὼς ἐναντίον ἀνθρώπου ἀδικούντος. — ἴεναι = νὰ ἐπέρχηται τις. — κράτιστα . . . καὶ . . . φοβερώτατα, κτηρμ. τοῦ ταῦτα = διότι οὕτω (= ἂν ταῦτα πράξητε) θὰ λάβητε οὐ μόνον τὰς ἀρίστας (δι' ὑμᾶς αὐτούς), ἀλλὰ καὶ τὰς φοβερωτάτας διὰ τοὺς ἐναντίους ἀποφάσεις.

§ 3. ὁ Ἀρχ. τοιαῦτα εἶπε, ὁ συνειτὸς λόγος τοῦ Ἀρχ. τοῦ ἐκπροσωποῦντος τὴν συντηρητικὴν ἀρχὴν τῶν βασιλέων, ἐνεποίησε τὴν προσήκουσαν αἰσθησὶν τοῖς ἀχροαταῖς (πρβλ. κεφ. 87). ἀλλὰ μετὰ

μεγάλης ὀρμῆς ἀναστάς ὁ ἔφορος Σθενελάδας, ὁ ἐκπροσωπῶν τοὺς πολεμικοὺς ἐν Σπάρτῃ, διὰ βιαίου λόγου διαμαρτύρεται κατὰ πάσης ἀναβολῆς τοῦ πολέμου.—τελευταῖος, κτγρμ. τοῦ παρελθόν. —τῶν ἐφόρων, οἱ ἔφοροι ἐν Σπάρτῃ ἦσαν πέντε ἔχοντες μεγίστην δύναμιν.—ἐν τοῖς Λακ., ἢ ἐν=πρό.—ὧδε=ὡς ἐξῆς.

Κεφάλαιον 86.

§ 1. τοὺς μὲν λόγους τοὺς πολλοὺς=τὴν μὲν πολυλογία· ἢ θέσις τοῦ ἐπιθ. (πολλοὺς) μετὰ τὸ οὐσιαστ. (λόγους) πρὸς ἔμφασιν. —οὐ γινώσκω=δὲν ἔγνω. Οἱ Λακ. ἐθήρουν πάντοτε τὴν βραχυλογία. —ἐπαινεσάντες πολλὰ (σύστοιχ. ἀντικμ.=μάλα)=ἐν ᾧ πολὺ ἐπήνεσαν. —οὐδεμοῦ ἀντεῖπον ὡς οὐκ ἀδικοῦσι, τοῦτο ἀπέφυγον οἱ Ἀθ., διότι δὲν ἤθελον ν' ἀναγνωρίσωσι τοὺς Λακ. ὡς δικαστάς (πρβλ. κεφ. 73, § 1). —καίτοι=καὶ ὁμως.—ἐγένοντο ἀγαθοί, ὡς συντελέσαντες πολὺ εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος(πρβλ. κεφ. 73, § 2-5). —πρὸς ἡμᾶς κακοὶ νῦν (δηλ. γίνονται), ὡς δουλοῦντες τοὺς Ἑλληνας. —διπλασίας ζημίας, ἂν οἱ Ἀθ. ἦσαν φύσει κακοί, ἦσαν ἄξιοι μιᾶς τιμωρίας, νῦν ὁμως εἶναι διπλῆς, διότι ἔγειναν τοιοῦτοι, ἐν ᾧ δὲν ἦσαν φύσει.—ὅτι=διότι.

§ 2-4. καὶ τότε, δηλ. ἡμεν.—καὶ ἰ τοὺς ξυμ.=καὶ διὰ τοῦτο τοὺς συμμάχους.—οὐ περιοριόμεθα ἀδικ.=δὲν θὰ παραβλέψωμεν ν' ἀδικῶνται.—οὐδὲ μελήσομεν τιμωρεῖν, δηλ. τοῖς ξυμμάχοις=οὐδὲ θὰ βραδύνωμεν νὰ βοηθῶμεν τοὺς συμμάχους. Ὑπαινίσσεται τοὺς λόγους τοῦ Ἀρχ. ἐν κεφ. 82 καὶ 85, § 1 («μηδ' ἐπειχθέντες... βουλευσόμεν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν»). —οἱ γ' οὐκέτι μέλλουσι κακῶς πάσχειν=ἐπειδὴ οὗτοι τοῦλάχιστον δὲν μέλλουσι πλέον νὰ βλάπτωνται. Ἡ ἔννοια: Δὲν πρέπει ν' ἀναβάλωμεν τὴν βοήθειαν τῶν συμμάχων, διότι καὶ τὰ παθήματα αὐτῶν γίνονται, δὲν ἔχουσιν ἀναβολήν. Παρατηρητέον τὸ λογοπαίγνιον ἐν τοῖς: μελήσομεν—μέλλουσι.—ἄλλοις (δηλ. τοῖς Ἀθ.) μὲν γὰρ κτλ., ἀνασκευὴ τῶν λεχθέντων ὑπὸ τοῦ Ἀρχ. ἐν κεφ. 80, § 3-4. —παραδοτέα, ὁ πληθ. ἀντὶ ἐνικοῦ = παραδοτέον· ὡς καὶ κατωτέρω διακριτέα, τιμωρητέα (πρβλ. καὶ κεφ. 72, § 1). —οὐδὲ δί-

καις... διακριτέα, ἄνευ γραμματικῆς συνδέσεως μετὰ τοῦ οὗς = οὐδὲ πρέπει ἡμεῖς νὰ λύωμεν τὰς πρὸς τοὺς Ἄθ. διαφορὰς διὰ δικῶν καὶ λόγων. Καὶ ἐνταῦθα ὑπαινιγμὸς κατὰ τῶν λόγων τοῦ Ἄρχ. ἐν κεφ. 85, § 2. — μὴ λόγῳ καὶ αὐτοὺς βλαπτ. = ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν βλαπτόμεθα διὰ λόγου. Παρατηρητέον τὸ λογοπαίγνιον: λόγοις... λόγῳ. — ἀλλὰ τιμωρητέα (ῥημ. ἐπίθ. τοῦ τιμωρεῖσθαι, οὐχὶ τοῦ τιμωρεῖν) = ἀλλὰ πρέπει νὰ τιμωρῶμεν αὐτοὺς (τοὺς Ἄθ.). — παντὶ σθένει = πάσῃ δυνάμει. — καὶ ὡς ἡμᾶς κτλ., ἢ σύνταξις: καὶ μηδεὶς διδασκέτω ὡς κτλ. Ἄπευθύνεται κατὰ τῶν λεχθέντων ἐν κεφ. 85, § 1-2. — ἀδικουμένους = ἐν ᾧ ἀδικούμεθα.

§ 5. ἀξίως τῆς Σπ. = καθὼς ἀξίζει εἰς τὴν Σπάρτην. — τὸ ν πόλεμον = τὸν προκείμενον πόλεμον. — μήτε ἔατε... μήτε καταπροδιδῶμεν, ἀλλά... ἐπίωμεν, παρατηρητέα ἢ ἐναλλαγὴ τῶν προσώπων. — μήτε... καταπροδιδῶμεν, ἢ κατὰ ἐν τῷ ῥ. πρὸς ἐπίτασιν = καὶ ἄς μὴ προδίδωμεν ἐντελῶς = καὶ ἄς μὴ ἀφήνωμεν ἐντελῶς εἰς τὴν τύχην των. — ἐπίωμεν πρὸς τοὺς ἀδ. = ἄς ἐπερχώμεθα κατὰ τῶν ἀδικούντων.

Κεφάλαιον 87.

§ 1-2. ἐπειρήφιζεν = πρότεινε ψηφοφορίαν. — ἔφορος ὢν, ἢ μετχ. αἰτλγκ.· τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιψηφίζειν ἐν Σπάρτῃ εἶχον οἱ ἔφοροι, ἐν Ἀθήναις εἶχον τίνες; — ἐς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Λακ., συναπτόεν τῷ ἐπειρήφιζεν. — ὁ δέ, ἂν καὶ τὸ ὑποχμ. εἶναι τὸ αὐτό, ἐτέθη τὸ ὁ δέ, διότι ἐν τῷ ἐπειρήφιζεν... ἐς τὴν ἐκκλ. τῶν Λακ. κεῖται ἡ ἔννοια τοῦ: καὶ ἡ μὲν ἐκκλησία τῶν Λακ. ἐψηφίσασατο. — κρίνουσι γὰρ = ἐπειδὴ (οἱ Λακ.) ἐκφράζουσι τὴν γνώμην των. — βοῆ καὶ οὐ ψήφῳ = διὰ βοῆς καὶ οὐχὶ διὰ ψήφου (οὐδὲ διὰ χειροτονίας, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι). — οὐκ ἔφη διαγιγνώσκειν = ἔφη οὐ διαγιγνώσκειν = εἶπεν ὅτι δὲν διακρίνει. — τὴν βοήν, ὁποῦρα μείζων (ἔστί), πρόληψις = ὁποῦρα βοή μείζων ἔστί = ποῖα ἐκ τῶν δύο φωνῶν εἶναι μεγαλυτέρα (ἢ τῶν ἀποδεχμένων ὅτι ἔχουσι λυθῆ αἰσπονδαὶ ἢ ἢ τῶν ἀποκρουόντων τοῦτο).

— βουλόμενος, μετχ. αἰτολογκ. — αὐτούς, ἀντικμ. τοῦ ὀρμῆσαι = νὰ παρορμήσῃ αὐτούς. — φανερώς ἀποδεικνυμένους (μετχ. τροπκ.) τὴν γνώμην = φανερώς ἐκφράζοντας τὴν γνώμην των. Ἡ ἔννοια: Οἱ φιλοπόλεμοι Λακ. βλέποντες, πόσον πολλοὶ εἶναι, θὰ ἐλάμβανον θάρρος, ἐν ᾧ οἱ ἀποκρούοντες τὸν πόλεμον θὰ κατεπτοῦντο ἐκ τῆς πλειονότητος αὐτῆς τῶν ἀντιπάλων. — ὅτω... δοκοῦσι = εἰς ὅτινα φαίνονται = ὅστις νομίζει. — λελύσθαι αἰ σπονδαὶ καὶ οἱ Ἄθ. ἀδικεῖν, κατὰ τοὺς δισχυρισμοὺς τῶν Κερρινθίων (ἐν κεφ. 67, § 1). — ἀναστήτω ἔς, βραχυλογία = ἀναστὰς ἴτω ἔς. — τὸ χωρίον = τὸν τόπον. — δεῖξας, προσδιορίζει χρονικῶς τὸ ῥ. ἔλεξε. — ὅτω δὲ μὴ δοκοῦσι, δηλ. λελύσθαι αἰ σπονδαὶ = ὅστις δὲ νομίζει ὅτι αἰ σπονδαὶ δὲν ἔχουσι λυθῆ. — ἔς τὰ ἐπὶ θάτερα = εἰς τὸν ἄλλον (= τὸν ἀπέναντι) τόπον (δηλ. σηκωθεὶς ἄς πορευθῆ).

§ 3-6. διέστησαν = διεχωρίσθησαν. — οἷς = οὗτοι, οἷς. — προσκαλέσαντές τε (= οὖν) τοὺς ξυμμάχους, οὗς (καθὼς ἀναφέρεται ἐν κεφ. 79, § 1) οἱ Λακ. εἶχον διατάξει ν' ἀπέλθωσι τῆς ἐκκλησίας, ἵνα μόνοι συσκεφθῶσι. — βούλεσθαι δὲ (= ἀλλ' ὅτι ἤθελον), παρατηρητέα ἢ μετὰ θάλασσαν ἀπὸ τοῦ εἰδικοῦ λόγου (ὅτι σφίσι δοκοῖεν...) εἰς ἀπρέμφ. (βούλεσθαι). — καὶ τοὺς πάντας ξυμ. = καὶ ὄλους ὁμοῦ τοὺς συμμάχους (διότι μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν Λακ. καὶ Κορ. εἶχον προσκληθεὶ εἰς Σπάρτην τινὲς μόνον σύμμαχοι [κεφ. 67]). — παρακαλέσαντες = ἀφ' οὗ προσκαλέσωσι. — ψῆφον ἐπαγαγεῖν = ἐπιψηφίσει. — κοινῇ = ἀπὸ κοινοῦ· ἀποδοτέον τῷ βουλευσάμενοι καὶ τῷ τὸν πόλεμον ποιῶνται. — ἦν δοκῆ, δηλ. τὸν πόλεμον ποιεῖσθαι. — οἱ μὲν = οὗτοι μὲν (δηλ. οἱ σύμμαχοι). — ἐπ' οἴκου = εἰς τὰς πατρίδας των. — διαπραξάμενοι = ἀφ' οὗ κατάρθωσαν. — καὶ οἱ Ἄθ. πρέσβεις, ὃ καὶ = ὡσαύτως καί. — ὕστερον, δηλ. ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου. — ἐφ' ἄπερ = ταῦτα, ἐφ' ἄπερ. — χρηματίσαντες = ἀφ' οὗ διεπραγματεύθησαν. — διαγνώμη = ἀπόφασις. — τοῦ... λελύσθαι, ἐπεξήγησις τοῦ: ἡ διαγν. αὕτη = τοῦ ὅτι δηλ. αἰ σπονδαὶ ἔχουσι λυθῆ. — ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει καὶ δεκ., συναπτόεν τῷ: τριακ. σπονδῶν προκεχωρηκυῖων, ἀντὶ τοῦ: ἔς τὸ

τέταρτον ἔτος καὶ δέκατον προκεχωρηκνῶν καὶ ἐν τούτῳ (τῷ ἔτει) οὐσῶν—ὅτε αἱ τριακοντούτεις σπονδαὶ εἶχον προχωρήσει εἰς τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος καὶ ἦσαν ἐν αὐτῷ. Κατ' ἔννοιαν: κατὰ τὸ 14 ἔτος ἀπὸ τῆς συνομολογήσεως τῶν τριακοντούτιδων σπονδῶν (ἦτοι κατὰ τὸ 432 π. X.). — μετὰ τὰ Εὐβοϊκά, ἦτοι ἐν ἔτει 445 π. X.

Γ. ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ
 ΕΝ ΣΠΑΡΤῃ ΚΑΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
 ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΚΡΗΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ
 (Κεφάλαιον 119-128, 139-146).

1. Συνέλευσις τῶν συμμάχων ἐν Σπάρτῃ
 καὶ ἀποτελέσματα αὐτῆς.

(Κεφάλαιον 119 - 128)

Κεφάλαιον 119.

αὐθις, ἀναφορικῶς πρὸς τὰ ἐν κεφ. 87, § 1-3 καὶ κεφ. 87, § 4 λεχθέντα. — παρακαλέσαντες=προσκαλέσαντες. — ψῆφον.. ἐπαγαγεῖν (=ἐπιψηφίσαι)=να προτείνωσι ψηφοφορίαν. — πολεμεῖν, δηλ. τοῖς Ἀθηναίοις. — ἐλθόντων... γενομένης, μετχ. χρονκ.=ὅτε ἐπανήλθον οἱ πρέσβεις... καὶ ἐγένετο συνέλευσις. — ἀπὸ τῆς ξυμμαχίας = ἀπὸ τῶν ξυμμάχων. — οἱ τε ἄλλοι, ἡ ἀπόδοσις: καὶ οἱ Κορίνθιοι. — οἱ πλείους, παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς δύο: οἱ ἄλλοι. — ἀξιούντες=κελεύοντες. — δεηθέντες μὲν... ἰδίᾳ=παρακαλέσαντες μὲν καὶ πρότερον ἰδιαιτέρως (διὰ πρέσβειων δηλ., οὓς ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς) ἐκάστους χωριστὰ κατὰ πόλεις. — ὥστε ψηφ. πόλεμον, ἀντὶ ἀπλοῦ ἀπρμφ.=ψηφ. τὸν πόλεμον. — δεδιότες, προσδιορίζει αἰτιολογκ. τὸ δεηθέντες. — περὶ τῇ Ποτειδ.=περὶ τῆς

Ποτειδαίας. — μὴ προδιαφθαρή = μήπως (αὐτῇ) καταστραφῆ πρό-
 τερον (πρὸ τοῦ δηλ. ἔλθῃ παρὰ τῶν Πελοπ. βοήθεια). — παρόν-
 τες (= ἴκοντες) δὲ καὶ τότε, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δεηθέντες μὲν
 καὶ πρότερον = ἔλθόντες δὲ (δηλ. εἰς Λακεδαίμονα) καὶ τότε. Ἡ
 ἔννοια: οἱ Κορίνθιοι καὶ πρότερον ἤδη εἶχον παρακαλέσει διὰ
 πρέσβειων ἰδιαιτέρως ἓνα ἕκαστον τῶν συμμάχων νὰ ψηφίσῃ ὑπὲρ
 τοῦ πολέμου καὶ τώρα οὗτοι ἦλθον εἰς τὴν Λακεδ., ἵνα πάντας
 ὁμοῦ τοὺς συμμάχους παρακαλέσωσι νὰ ψηφίσωσιν ὑπὲρ τοῦ πο-
 λέμου. — τελευταῖοι ἐπελθόντες (= παρελθόντες), πρβλ. κεφ. 67, § 5.

Κεφάλαιον 120.

§ 1-2. οὐκ ἂν ἔτι αἰτιασαίμεθα = δὲν θυνάμεθα ἄλλοι νὰ
 κατηγορήσωμεν (καθὼς δηλ. κατηγορήσαμεν αὐτοὺς ἐν τῷ προ-
 τέρῳ λόγῳ ἡμῶν ἐν κεφ. 68 κ. ἐξ.). — ὡς οὐ καὶ αὐτοὶ . . . εἰσὶ =
 ὅτι καὶ αὐτοὶ δὲν ἔχουσιν ἀποφασίσει τὸν πόλεμον. Οἱ Κορίνθ.
 ἐγνώριζον ὅτι οἱ Λακ. εἶχον ἤδη ἀποφανθῆ ὅτι αἱ σπονδαὶ ἔχουσι
 λυθῆ παρὰ τῶν Ἀθην. (πρβλ. κεφ. 87, § 3). — καὶ ἡμᾶς... ξυνή-
 γαγον, νοητέον καὶ ἐν ταύτῃ τῇ προτάσει τὸ οὐ = καὶ (ὅτι) δὲν
 συνεκάλεσαν ἡμᾶς. — ἐς τοῦτο = πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν (δηλ.
 ἵνα ψηφίσωμεν τὸν πόλεμον). — χροὶ γάρ... προσκοπεῖν, αἰτιολογεῖ
 1) τὸ: καὶ αὐτοὶ ἐψηφισμένοι τὸν πόλεμόν εἰσι διὰ τοῦ: τὰ ἴδια
 ἐξ ἴσου νέμοντας, 2) τὸ: καὶ ἡμᾶς ἐς τοῦτο νῦν ξυνήγαγον διὰ τοῦ:
 τὰ κοινὰ προσκοπεῖν = διότι πρέπει οἱ ἡγεμόνες διαχειριζόμενοι
 ἀμερολήπτως τὰ ἰδιαίτερα συμφέροντα (ἑκάστου μέλους τῆς συμ-
 μαχίας) νὰ προνοῶσι περὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων (τῆς δλης
 συμμαχίας). — ἐν ἄλλοις = ἐν ἄλλαις περιστάσεσιν (ὡς ἐν ταῖς συν-
 ελεύσεσιν, ἐν ταῖς ἐορταῖς, ἐν τῇ διοικήσει τοῦ στρατοῦ κτλ.). —
 ἐκ πάντων = ὑπὲρ πάντα (τὰ ἄλλα μέλη τῆς συμμαχίας). — ἡμῶν,
 δηλ. τῶν ξυμμάχων ἢ γενικ. προετάχθη τοῦ: ὅσοι κτλ. δι' ἔμφρασιν
 οὕτω καὶ κατωτέρω τὸ: τοῖς κάτω τοῦ: ἦν κτλ. — Ἀθην... ἐνηλ-
 λάγησαν = ἔσχον ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τῶν Ἀθηναίων. — οὐχὶ
 δέονται = δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην. — ὥστε φυλ. αὐτοὺς = ὥστε νὰ
 προφυλαχθῶσιν ἀπ' αὐτοὺς (δηλ. τὰς Ἀθ.). — τοὺς δέ . . . κατω-

κημένους (=κατοικοῦντας), ὑποκμ. τοῦ εἰδέναι, ἔπερ ἔξαρτ. ἐκ τοῦ
 χρη=οἱ δὲ κατοικοῦντες τὰ μεσόγεια μᾶλλον καὶ οὐχὶ ἐν παραλίαις
 τόποις (=ἐν πόρῳ) πρέπει νὰ γνωρίζωσιν.—τοῖς κάτω ἦν μὴ
 ἀμύνωσι=ἐὰν δὲν βοηθῶσι τοὺς παραθαλασσίους.—χαλεπωτέ-
 ραν... δίδωσι=χαλεπωτέρα ἔσται αὐτοῖς ἢ κατακομιδῆ... καὶ (ἢ)
 πάλιν ἀντίληψις ὧν (=τούτων, ἅ) ἢ θάλ... δίδωσι=δυσκολω-
 τέρα θὰ εἶναι εἰς αὐτοὺς ἢ καταβίβασις ἐκ τῶν μεσογείων εἰς τὰ
 παράλια (δηλ. πρὸς ἔξαγωγὴν) τῶν προϊόντων τῆς χώρας καὶ ἢ
 ἀντὶ τῶν προϊόντων πάλιν παραλαβὴ τούτων, τὰ ὅποια τὸ διὰ θα-
 λάσσης ἐμπόριον διδῶσι εἰς (τοὺς κατοικοῦντας) τὰ μεσόγεια. Ἡ
 ἔννοια: θὰ εἶναι δυσκολωτέρα ἢ εἰσαγωγὴ καὶ ἢ ἔξαγωγὴ τῶν
 προϊόντων τῆς χώρας.—καὶ τῶν νῦν λεγ. μὴ κακ. κριτάς... εἶναι,
 τὸ ἀπρμφ. εἶναι, καθὼς καὶ τὰ ἐπόμενα προσδέχονται... βουλευέε-
 σθαι, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ χρη=καὶ πρέπει νὰ μὴ εἶναι κακοὶ κριταὶ
 τῶν νῦν (ὑφ' ἡμῶν) λεγομένων.—ὡς μὴ προσηκόντων = νομί-
 ζοντες ὅτι (τὰ νῦν λεγόμενα) δὲν ἐνδιαφέρουσιν αὐτοὺς.—ποτε...
 κἂν μέχρι σφῶν τὸ δ. προελθεῖν, ἐκ τοῦ προσδέχονται = νὰ
 προσδοκῶσιν ὅτι ὁ κίνδυνος καὶ μέχρις αὐτῶν δύναται νὰ προχω-
 ρήσῃ ποτέ.—εἰ τὰ κάτω προοῖντο=ἐὰν ἤθελον ἀδιαφορήσει διὰ
 τὰ παράλια.—οὐχ ἦσσαν, δηλ. ἢ περὶ τῶν κάτω.

§ 3-5. διόπερ=διὰ τοῦτο δὲ ἀκριβῶς.—μὴ ὀκνεῖν δεῖ αὐτοὺς
 =πρέπει νὰ μὴ δισταζῶσιν αὐτοί.—τὸν πόλεμον ἀντ' εἰρ. με-
 талаμβάνειν=ν' ἀνταλλάττωσι τὸν πόλεμον μὲ τὴν εἰρήνην.—
 ἀνδρῶν γάρ..., ὅ τε γάρ..., ἐνθυμεῖται γάρ..., ἢ μακρὰ αὐτῆ
 σειρὰ τῶν ἐνθυμημάτων εἰς τὸ στόμα τῶν Κορινθίων, οὔτινες προ-
 τίθενται νὰ παροξύνωσι τοὺς συμμάχους εἰς πόλεμον καὶ οὐχὶ νὰ
 διεγείρωσι σκέψεις περὶ αὐτοῦ, προξενεῖ ἐκπληξιν· θὰ ἤρκει μέ-
 νον ἢ ὑπ' αὐτῶν ὑπόδειξις τῶν ἔρων, ὑφ' οὗς συνετοὶ καὶ γεν-
 νατοὶ ἄνδρες ἀνταλλάττουσι τὴν εἰρήνην μὲ τὸν πόλεμον.—ἀν-
 δρῶν σωφρόνων... ἔστι=ἴδιον ἀνδρῶν φρονίμων εἶναι.—εἰ μὴ
 ἀδικοῖντο=ἐὰν μὴ ἀδικῶνται.—ἀγαθῶν=ἀνδρείων.—ἀδικουμέ-
 νους=ἐὰν ἀδικῶνται.—ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν=νὰ μεταπί-
 πτωσιν ἐκ τῆς εἰρήνης εἰς τὸν πόλεμον· κατ' ἔννοιαν: ν' ἀνταλ-

λάττωσι τὴν εἰρήνην μὲ τὸν πόλεμον.—εὐ δὲ παρασχόν, αἰτιατκ. ἀπόλυτος=ἔταν δὲ παρουσιασθῆ κατάλληλος περίστασις.—ἐκ πολέμου πάλιν ξυμβῆναι=ἐκ τοῦ πολέμου νὰ μεταπίπτωσι πάλιν εἰς συμβιβασμόν· κατ' ἔννοιαν=ν' ἀνταλλάττωσι πάλιν τὸν πόλεμον μὲ τὴν εἰρήνην.—μήτε...ἐπαίρεσθαι=μήτε νὰ ὑπερηφανεύονται.—τῆ κατὰ πόλ. εὐτυχία=διὰ τὴν ἐν τῷ πολέμῳ εὐτυχίαν.—μήτε...ἀδικεῖσθαι=μήτε ν' ἀνέχεται τις ν' ἀδικηται.—τῷ ἡσυχίῳ τῆς εἰρήνης ἠδόμενον=εὐχαριστούμενος διὰ τὴν ἡσυχίαν τῆς εἰρήνης. Παρατηρητέα ἢ μετάβασις ἐκ τοῦ πληθ. ἀγαθῶν δὲ ἀδικουμένους κτλ. εἰς τὸν ἐνικὸν ἠδόμενόν (τινα).—ὁ τε...ὀκνῶν...ὁ τε...πλεονάζων, αἰτιολογία τοῦ ἐπαίρεσθαι—ἀδικεῖσθαι, ἐν χιασῷ σχήματι.—ὁ ὀκνῶν=ὁ δισταζών (δηλ. ἐξ εἰρήνης πολεμεῖν).—τάχιστ' ἄν...τὸ τερπνόν=τάχιστα δύναται ν' ἀφαιρεθῆ τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ ἀταράχου βίου.—δι' ὅπερ ὀκνεῖ=διὰ τὴν ὅποιαν εὐχαρίστησιν ἴσια ἴσια διστάζει.—εἰ ἡσυχάζοι=ἐάν διατελῆ ἡσυχάζων.—ὁ...πλεονάζων=ὁ ἐπαιρόμενος.—ἐν πολέμῳ εὐτυχία=διὰ τὴν ἐν πολέμῳ εὐτυχίαν.—οὐκ ἐνθεθύμηται=δὲν ἔχει λογαριάσει.—θράσει ἀπίστῳ ἐπαιρόμενος=ἔτι ὑπερηφανεύεται δι' ἀναξιόπιστον πεποιθήσιν (εἰς ἀβέβαιόν τι, οἷον εἶναι ἢ ἐν πολέμῳ εὐτυχία).—πολλά...κατωρθώθη (γνωμκ. ἀόριστος)=πολλά...κατορθοῦται (=ἐπιτυχάνουσι, εὐδοκῶνται).—κακῶς γνωσθέντα=ἄν καὶ κακῶς ἀπεφασίσθησαν.—ἀβουλοτέρων τῶν ἐναντίων τυχόντων (=ὄντων)=ἐπειδὴ οἱ ἐναντίοι ἦσαν ἀπερὶσκεπτότεροι (δηλ. ἀπὸ τοῦς ἄλλους τοῦς κακῶς ἀπεφασίσαντας).—ἔτι πλείω, δηλ. ἐστίν.—καλῶς δοκ. βουλευθῆναι=ἄν καὶ ἐφάνησαν ἔτι καλῶς ἀπεφασίσθησαν.—ἐς τοῦναντίον αἰσχροῦς περιέστη (γνωμκ. ἀόριστ.)=καταντῶσι τοῦναντίον εἰς αἰσχρὸν τέλος (=λαμβάνουσι κακὴν ἔκβασιν).—ἐνθυμεῖται (=σχεδιάζει) γὰρ κτλ., αἰτιολογεῖ μόνον τὴν τελευταίαν πρότασιν : καὶ ἔτι πλείω...περιέστη.—ὁμοίᾳ τῇ πίστει (=μετὰ τῆς αὐτῆς πεποιθήσεως), συναπτόεν καὶ τῷ : ἐνθυμεῖται καὶ τῷ : ἔργῳ ἐπεξέρχεται (=ἐμπράκτως ἐκτελεῖ). Ἡ ἔννοια : οὐδεὶς ἄνθρωπος συλλαμβάνει τὰ σχέδιά του καὶ τὰ ἐκτελεῖ μετὰ τῆς αὐτῆς

πεποιθήσεως· διότι ἢ πεποιθήσις του κατὰ τὴν σύλληψιν τῶν σχεδίων εἶναι μεγαλυτέρα ἢ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν. — μετ' ἀσφαλείας = μετὰ σταθερᾶς πεποιθήσεως (εἰς τὴν βεβαίαν ἐπιτυχίαν). — δοξάζομεν = ἐνθυμούμεθα = σχεδιάζομεν. — μετὰ δέους δὲ = ἔνεκα δὲ φόβου. — ἐν τῷ ἔργῳ = ἐν τῇ ἐκτελέσει (τῶν σχεδίων). — ἐλλείπομεν = φαινόμεθα ἐλλιπεῖς = ἀποτυγχάνομεν.

Κεφάλαιον 121.

§ 1. ἡμεῖς δὲ κτλ., διὰ τοῦ δὲ (= οὖν) ὁ ῥήτωρ τὰς ἐν κεφ. 120, § 3 κ. ἐξ. ἐκφρασθεῖσας γενικὰς ἀρχὰς ἐφαρμόζει νῦν εἰς τοὺς Πελοπον. (πρβλ. κεφ. 32, § 2). Ἐν τῇ § ταύτῃ περιέχεται ἡ πρόθεσις τοῦ λόγου. — καὶ ἀδικούμενοι, ὁ καὶ ἀνήκει τῷ ἐγειρόμεν· ἢ ἀπόδοσις δὲ τούτου κατωτέρω: καὶ... καταθησόμεθα. — καὶ ἱκανά, ὁ καὶ συνδέει τὴν μετχ. ἔχοντες μετὰ τῆς μετχ. ἀδικούμενοι· ἀμφοτέραι αἱ μετχ. αἰτλγκ. = ἐπειδὴ ἀδικούμεθα καὶ (ἐπειδὴ) ἔχομεν. — ἐγκλήματα = παράπονα. — ὅταν ἀμυνόμεθα (ἀόρστ.) Ἄθ. = ὅταν ἀποκρούσωμεν τοὺς Ἄθ. — καταθησόμεθα = θὰ καταπαύσωμεν. — ἐν καιρῷ = ἐν καταλλήλῳ περιστάσει (= εὖ παρασχὼν [κεφ. 120, § 3]).

§ 2-4. κατὰ πολλὰ = διὰ πολλὰς αἰτίας· ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ 1) πρῶτον μὲν, 2) ἔπειτα, 3) τε (ὡς καὶ ἐν κεφ. 33, § 1). — ἡμᾶς εἰκὸς (δηλ. ἔστι) ἐπικρατῆσαι = εἶναι πιθανὸν ἡμεῖς νὰ νικήσωμεν. — πλήθει προύχοντας καὶ ἐμ. πολεμ. = διότι ὑπερέχομεν κατὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν πολεμικὴν ἐμπειρίαν (δηλ. τὴν πεζικὴν). — ὁμοίως πάντας ἔς τὰ παρ. ἰόντας = διότι πάντες ἀνεξαιρέτως ἐκτελοῦμεν τὰς διαταγὰς (τῶν ἀνωτέρων). Διὰ τούτων ἐξαιρέται ἡ Σπαρτιατικὴ πειθαρχία. — ναυτικὸν τε... ἐξαρτυσόμεθα (= θὰ ἐξοπλίσωμεν), παρατηρητέα ἢ μεταβολὴ τῆς συντάξεως (προύχοντας... ἰόντας... ἐξαρτυσόμεθα). — φ' ἰσχύουσι = κατὰ τὸ ὅποιον ὑπερισχύουσι (οἱ Ἄθην.). — ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης τε... οὐσίας, ἄλλην γνῶμην ἔχει ὁ Ἀρχίδαμος ἐν κεφ. 80, § 4 καὶ ὁ Περικλῆς ἐν κεφ. 141, § 3. — δάνεισμα... ποιησάμενοι = ἀφ' οὗ δανεισθῶμεν (δηλ. τὰ ἐν Δελφοῖς καὶ Ὀλυμπίᾳ χρήματα). —

ὑπολαβεῖν=νά προσελκύσωμεν εἰς τὸ μέρος μας.—οἰοί τ' ἔσμεν
 =δυνάμεθα.—τοὺς ξένους αὐτῶν (δηλ. τῶν Ἀθην.) ναυβάτας=
 τοὺς ἐπὶ μισθῷ ὑπηρετοῦντας ναύτας αὐτῶν. Νοοῦνται οἱ ἐπὶ τῶν
 Ἀττικῶν πλοίων ἐπὶ μισθῷ ὑπηρετοῦντες ἐκ τῶν συμμαχίδων
 πόλεων καὶ νήσων ναῦται.—ὠνητή = ἡγορασμένη· ἐν ἀντιθέσει
 πρὸς τό: οἰκεία (=ἰδική των). Ἡ ἔννοια: ἡ δύναμις τῶν Ἀθην.
 στηρίζεται ἐπὶ τῶν χρημάτων· ὡς ἐκ τούτου διὰ τῶν χρημάτων
 δύναται αὐτὴ νὰ ἐκνικηθῇ.—τοῦτο, δηλ. τὸ ὠνητὴ εἶναι. — τοῖς
 σώμασι τὸ πλεόν (=μᾶλλον)... χρήμασι, ἡ ἔννοια: ἡ δύναμις τῶν
 Λακ. στηρίζεται ἐπὶ τῶν στρατιωτῶν καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν χρημάτων
 τῶν διατιθεμένων πρὸς πρόσκτησιν αὐτῶν· κατὰ ταῦτα τό: τοῖς
 σώμασιν ἰσχύουσα ἀντιτίθεται τῷ: οἰκεία, τὸ δέ: τοῖς χρή-
 μασιν ἰσχύουσα τῷ: ὠνητή. — μιᾷ τε νίκῃ ναυμαχίας =
 καὶ οὕτω (=τε) διὰ μιᾶς (μόνης) κατὰ θάλασσαν νίκης (ἡ-
 μῶν)· κατ' ἔννοιαν = ἐὰν ἅπαξ ἐν ναυμαχίᾳ νικηθῶσιν (οἱ Ἀ-
 θην.).—κατὰ τὸ εἰκὸς=κατὰ πᾶσαν πιθανότητα. — ἀλίσκονται
 =ἀπολοῦνται= θὰ καταστραφῶσι. — εἰ δ' ἀντίσχοιεν... (= ἂν
 ἔμωσ ἤθελον δεῖξει ἀντοχήν), ἀφ' οὗ ἡ ἀπόδοσις (μελετήσομεν)
 εἶναι κατὰ μέλλ. χρόνον, τὸ ἡγούμενον ἀνεμένετο καθ' ὑποκτ.
 μετὰ τοῦ ἐὰν (ἐὰν δ' ἀντίσχομεν)· ἐτέθη ἔμωσ κατ' εὐκτικὴν πρὸς
 δήλωσιν τοῦ προβληματώδους. — μελετήσομεν... τὰ ναυτικά =
 θ' ἀσκηθῶμεν εἰς τὰ ναυτικά.— ὅταν τὴν ἐπιστήμην ἐς τὸ ἴσον
 καταστήσωμεν = ὅταν ἐξισώσωμεν τὴν ἐπιστήμην (δηλ. τὴν τῶν
 ναυτικῶν ἐμπειρίαν) πρὸς τὴν ἐκεῖνων (δηλ. τῶν Ἀθην.). Κατ'
 ἔννοιαν: ὅταν ἐξισωθῶμεν πρὸς τοὺς Ἀθ. κατὰ τὴν ναυτικὴν ἐμ-
 πειρίαν.—τῇ γε εὐψυχίᾳ=διὰ τῆς γενναιότητος τοῦλάχιστον.—
 δήπου=βεβαίως. — περιεσόμεθα = θὰ ὑπερτερήσωμεν (αὐτούς).
 —ὁ γὰρ κτλ., δηλ. ἡ εὐψυχία.—ὁ δ' ἐκεῖνοι... προύχουσι (δηλ.
 ἡμῶν, τοῦτο)=τοῦτο δέ, εἰς τὸ ὅποιον ἐκεῖνοι ὑπερέχουσιν ἡμῶν
 διὰ τῆς ἐπιστήμης των.—καθαιρετέον ἡμῖν ἐστι μελέτη=πρέπει
 ν' ἀποκτήσωμεν διὰ τῆς ἀσκήσεως.

§ 5. ἐς αὐτὰ=πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν (δηλ. διὰ τὴν μακρὰν
 ἑξακολούθησιν τοῦ κατὰ θάλασσαν πολέμου). Ἡ ἔννοια: πρὸς κά-

λυψιν τῶν δαπανῶν τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὴν μακρὰν ἐξακο-
 λούθησιν τοῦ κατὰ θάλασσαν πολέμου θὰ συνεισφέρωμεν ἡμεῖς
 χρήματα, ἐν ᾧ ἡ προσέλκυσις πρὸς τὸ μέρος ἡμῶν τῶν ναυτῶν
 τῶν Ἀθην. θὰ γίνῃ διὰ τοῦ δανείσματος τῶν ἱερῶν χρημάτων
 (§ 3). — ἡ=εἰ δὲ μὴ (πρβλ. κεφ. 140, § 1). — οἴσομεν=θὰ συν-
 εισφέρωμεν. — ἐπὶ δουλείᾳ τῇ αὐτῶν=ἵνα αὐτοὶ εἶναι δοῦλοι τῶν
 Ἀθην. (διότι οἱ φόροι αὐτῶν ἐχρησίμευον πρὸς αὐξήσιν τῶν δυ-
 νάμεων τῶν Ἀθην., δι' ὧν αὐτοὶ ἐδουλοῦντο). — φέροντες οὐκ
 (ἀντὶ μὴ μετὰ τὸ εἶ)=δὲν θ' ἀποκάμωσι νὰ συνεισφέρωσι (χρή-
 ματα). — ἐπὶ τῷ τιμῶρ... σφῆζεσθαι = ἵνα καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ συγ-
 χρόνως σφῆζόμεθα τιμωροῦντες τοὺς ἐχθρούς. — οὐκ (καὶ ἐνταῦθα
 ἀντὶ μὴ) ἄρα (εἰρωνικῶς) δαπανήσομεν = ἴσως δὲν θὰ δαπανή-
 σωμεν. — ἐπὶ τῶ... μὴ κακῶς πάσχειν=ἵνα μὴ κακοποιώμεθα. —
 αὐτὰ (δηλ. τὰ χρήματα) ἀφαιρεθέντες = στερηθέντες αὐτῶν. —
 αὐτοῖς τούτοις = δι' αὐτῶν τούτων (τῶν χρημάτων). Ἡ ἔννοια:
 εἰάν ἡμεῖς τὰ ἰδικὰ μας χρήματα δὲν χρησιμοποιήσωμεν πρὸς σω-
 τηρίαν ἡμῶν αὐτῶν, οἱ Ἀθην. θ' ἀφαιρέσωσιν ἀφ' ἡμῶν τὰ χρή-
 ματα ταῦτα καὶ θὰ τὰ μεταχειρισθῶσιν ὡς μέσα πρὸς κακοποίη-
 σιν ἡμῶν.

Κεφάλαιον 122.

§ 1. ὁδοὶ πολέμου=τρόποι πολέμου (= πρὸς ἐπιτυχῆ διεξα-
 γωγὴν τοῦ πολέμου). — ξυμμάχων τε ἀπόστασις, ἐπεξήγησις τοῦ
 ὁδοῖ=δηλαδὴ καὶ παρακίνησις τῶν συμμάχων πρὸς ἀποστασίαν
 (ἀπὸ τῶν Ἀθ.). — μάλιστα παραίσεις . . . τῶν προσόδων=ἧτις
 (ἀποστασία) κατ' ἐξοχὴν εἶναι ἀφαίσεις (= μέσον ἀφαιρέσεως)
 τῶν εἰσοδημάτων. — αἷς=δι' ὧν. — ἰσχύουσι, δηλ. οἱ Ἀθην.—
 ἐπιτειχισμὸς τῇ χώρᾳ=ἀνέγερσις ὀχυρωμάτων πρὸς βλάβην τῆς
 χώρας (αὐτῶν). — οὐκ ἂν τις νῦν προΐδοι=δὲν δύναται τις τώρα
 νὰ προΐδῃ. — πόλεμος. . . χωρεῖ (=προβαίνει), προσωποποιία,
 ἧτις ἐξακολουθεῖ μέχρι τέλους τῆς περιόδου. — ἐπὶ ῥητοῖς=κατὰ
 ὄρισμένους κανόνας. — τὰ πολλά, ἐπιρρηματικῶς = ὡς ἐπὶ τὸ
 πολὺ. — τεχνᾶται = ἐπινοεῖ σχέδια. — πρὸς τὰ παρατυγχάνον =
 κατὰ τὴν ἐκάστοτε παρουσιαζομένην περίστασιν. — ἐν ᾧ = ἐν

τούτω δὲ (δηλ. τῷ πολέμῳ). — ὁ μὲν εὐδοργήτως αὐτῷ προσομιλήσας = ὁ μὲν μετριοπαθῶς (= οὐχὶ ἐμπαθῶς) συναναστραφεὶς μετ' αὐτοῦ (δηλ. τοῦ πολέμου). — βεβαιότερος (= ἀσφαλέστερος), δηλ. ἔστι. — ὁ δὲ ὀργισθεὶς περὶ αὐτὸν = ὁ δὲ μετὰ πάθους προσενεχθεὶς πρὸς αὐτὸν (δηλ. τὸν πόλεμον). — οὐκ ἐλάσσω (= πλείω [πταίσματα]) πταίει = περιπίπτει εἰς περισσότερα σφάλματα: ὡς ἐ' ἔρος τῆς συγκρίσεως νοητέος: ἢ ὁ εὐδοργήτως τῷ πολέμῳ προσομιλήσας.

§ 2-4. ἐνθυμώμεθα = ἄς σκεπτώμεθα. — ἀντιπάλους = ἰσοπάλους, ἰσοδυνάμους. — περὶ γῆς ὕρων = περὶ συνόρων γῆς. — οἷσθ' ἂν ἦν = (τοῦτο) θὰ ἦτο ὑποφερτόν. — νῦν δέ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: εἰ μὲν ἦσαν κτλ. — ξύμπαντας = ἔλους ἑμοῦ. — ἱκανοί, δηλ. εἰσί. — καὶ κατὰ πόλιν = καὶ πρὸς ἐκάστην χωριστὰ πόλιν. — ἔτι δυνατώτεροι, δηλ. ἢ πρὸς ξύμπαντας. — εἰ μή . . . ἀμυνόμεθα = ἔαν δὲν θὰ ἀποκρούσωμεν. — καὶ κατὰ ἔθνη καὶ ἕκαστον ἄστν, ἐπεξήγησις τοῦ ἀθρόου = ἔλοι ἑμοῦ, δηλ. καὶ ἐκάστη φυλὴ χωριστὰ καὶ ἐκάστη πόλις. — μιᾷ γνώμῃ = ἑμοφώνως. — δίχα γε ὄντας (δηλ. τῇ γνώμῃ), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: μιᾷ γνώμῃ = διχονοοῦντας βεβαίως. — ἀπόνως = ἄνευ κόπου. — χειρώσονται = θὰ καταβάλλωσι. — τὴν ἦσαν . . . ἴστω (τις) οὐκ ἄλλο τι φ. = ἄς γνωρίζῃ (τις) ἔτι ἢ ἦτα δὲν φέρει ἄλλο τι. — εἰ καὶ δεινόν (ἔστι) τῷ ἀκούσαι = ἂν καὶ δεινὸν εἶναι εἰς τινα ν' ἀκούσῃ (τοῦτο). — ἀντικρὺς δουλείαν, τὸ ἐπίρρ. μὲ σημασ. ἐπιθέτου = πραγματικὴν δουλείαν. Ἡ ἔννοια τῆς § 2: ἔαν ἐπολεμοῦμεν πρὸς ἀντιπάλους ἴσους περὶ συνόρων γῆς, ὁ πόλεμος θὰ ἦτο ὑποφερτός: διότι οἱ ἀντίπαλοι ἡμῶν θὰ ἦσαν ἴσοι καί, ἔαν ἐνικώμεθα, θὰ ἐχάνομεν ὀλίγον ἔδαφος ἐκ τῶν ὕρων τῆς γῆς: ἀλλὰ τώρα θὰ πολεμήσωμεν πρὸς τοὺς Ἀθην., οἵτινες εἶναι πολὺ ὑπέρτεροι ἡμῶν, καί, ἔαν νικηθῶμεν, δὲν θὰ ἀπολέσωμεν ὀλίγον ἔδαφος, ἀλλ' αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν. ὁ = τοῦτο δὲ (δηλ. τὸ δουλεύειν). — καὶ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι = καὶ μὲ λέξεις (μόνον) νὰ θεωρηθῆ ὡς δυνατόν (καὶ νὰ μὴ συμβῆ πράγματι). — αἰσχρὸν (δηλ. ἔστι) τῇ Πελ. = εἶναι ἐπονείδιστον διὰ τὴν Πελοπ. — καὶ πόλεις . . . κακοπαθεῖν, ὁ καὶ συνδέει τό: ὁ καὶ τό:

πόλεις . . . κακοπαθεῖν· ἀμφοτέρα ὑποκμ. εἰς τὸ ἐνδοιασθῆναι =
 τοῦτο δὲ (δηλ. τὸ δουλεύειν) καὶ τὸ νὰ κακοπαθῶσι τόσαι πόλεις
 (αἱ ἐν Πελ.) ὑπὸ μιᾶς (δηλ. τῶν Ἀθην.). — ἐν ᾧ = καὶ ἐν τούτῳ
 = καὶ ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει· κατ' ἔννοιαν = καὶ ἐὰν τοῦτοσυμ-
 βῇ. — ἢ δικ. δοκοῦμεν ἂν πάσχειν = ἢ θέλομεν φανῆ ἢ ἔτι δικαίως
 πάσχομεν. — ἢ διὰ δειλίαν ἀνέχεσθαι = ἢ ἔτι διὰ δειλίαν ἀνεχό-
 μεθα (δηλ. τὴν δούλωσιν καὶ τὴν κακοπάθειαν). — καὶ . . . φαί-
 νεσθαι (= δεῖκνυσθαι), ἐκ τοῦ δοκοῦμεν ἂν = καὶ ἔτι δεικνυόμεθα
 κατώτεροι τῶν πατέρων. — ἠλευθέρωσαν, ἀπὸ τῶν Περσῶν. —
 ἡμεῖς δὲ κτλ., ἐν ζωηρᾷ ἀντιθέσει πρὸς τὸ: πατέρων . . . οἱ τὴν
 Ἑλ. ἠλευθέρωσαν. — οὐδ' ἡμῖν αὐτοῖς βεβαιοῦμεν = οὐδὲ εἰς ἡμᾶς
 αὐτοὺς (οὐχὶ πλέον εἰς τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν) ἐξασφαλίζομεν. —
 αὐτό, δηλ. τὴν ἐλευθερίαν. — τύραννον δὲ εἴωμεν ἐγκαθεστάναι
 πόλιν = ἀλλ' ἀφίνομεν νὰ ἐγκατασταθῇ (ἐν τῇ Ἑλλάδι) πόλις
 (δηλ. αἱ Ἀθῆναι) τύραννος. — τοὺς δ' ἐν μιᾷ (δηλ. πόλει) μονάρ-
 χους ἀξιοῦμεν καταλύειν, κατὰ παράταξιν ἀντὶ καθ' ὑπόταξιν: εἶ
 καὶ τοὺς ἐν . . . ἀξιοῦμεν κατ. = ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀξίωσιν νὰ κα-
 ταλύωμεν τοὺς ἐν μιᾷ πόλει τυράννους. — οὐκ ἴσμεν, δηλ. ἡμεῖς (οἱ
 ἀγορευόντες Κορίνθ.). — ὅπως . . . τάδε ἀπήλλακται = πῶς ἡ τοιαύτη
 διαγωγὴ ἡμῶν (τὸ ν' ἀφίνωμεν δηλ. πόλιν τύραννον ἐν τῇ
 Ἑλλάδι) εἶναι ἀπηλλαγμένη. — τριῶν τῶν μ. συμφορῶν = ἐνός
 τῶν τριῶν μεγίστων ἐλαττωμάτων· ἢ ἐπεξήγησις ἀκολουθεῖ:
 ἀξυνεσίας ἢ μαλακίας (= δειλίας) ἢ ἀμελείας. — οὐ γὰρ δὴ πε-
 φρευγότας ταῦτα . . . κωρορήκατε = διότι βεβαίως δὲν ἔχετε προβῆ,
 ἀφ' οὗ ἀπεφύγετε ταῦτα . . . (δηλ. τὰ εἰρημένα ἐλαττώματα). —
 ἐπὶ τῆν . . . καταφρόνησιν, δηλ. τῶν Ἀθην. — ἐκ τοῦ πολλοὺς σφάλ-
 λειν = ἐπειδὴ ῥίπτει πολλοὺς εἰς σφάλματα. — τὸ ἐναντίον ὄνο-
 μα . . . μετωνόμασται = ἔχει μετονομασθῆ (δηλ. ὑπὸ τῶν ὀρθῶς
 κρινόντων) μὲ τὸ ἐναντίον ὄνομα. Ἡ ἔννοια τῆς § 4: τὸ ν' ἀφίνω-
 μεν πόλιν τύραννον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐλέγχει ἢ ἀσυνεσίαν ἢ δειλίαν
 ἢ ἀμελείαν· διότι ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἔχετε
 ἀποφύγει τὰ εἰρημένα ἐλαττώματα καὶ ἔτι ἀφίνετε τὰς Ἀθῆνας
 τύραννον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀπὸ καταφρόνησιν πρὸς τοὺς Ἀθην.

διότι αὐτὸ τὸ ἐλάττωμα—ἢ καταφρόνησις—εἶναι χειρότερον τῶν τριῶν προειρημένων καθ' ὅσον καταφρόνησις=ἀφροσύνη.

Κεφάλαιον 123.

τὰ...προγεγ... τί δεῖ μακρότερον... αἰτιᾶσθαι ;=τίς ἢ ἀνάγκη νὰ κατηγορῶμεν διὰ περισσοτέρων (λόγων) τὰ προγενέστερα; κατ' ἔννοιαν=τίς ἢ ἀνάγκη νὰ ἐνδιατρίβωμεν περισσότερο περι τὰ προγενέστερα κατηγοροῦντες αὐτά;—ἢ ἐς ὅσον... ἔμφεροι=παρ' ὅσον συμφέροι.—τοῖς νῦν (=εἰς τὰ παρόντα), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: τὰ προγεγενημένα καὶ πρὸς τό: περι τῶν... μελλόντων. Ἡ ἔννοια: κατηγορεῖται διὰ τὰ πρότερον γινόμενα ἐπιτρέπονται μόνον, ἐφ' ὅσον αὐταὶ συντελοῦσι πρὸς βελτίωσιν τῶν παρόντων.—περὶ (=ὑπὲρ) τῶν ἔπειτα μελλόντων, πλεονασμός: ἤρκει μόνον τό: περι τῶν ἔπειτα ἢ τό: περι τῶν μελλόντων ἐτέθησαν ὁμοῦς ἀμφότερα πρὸς ἰσχυροτέραν ἔξαρσιν τῆς ἐννοίας.—τοῖς παρ. βοηθοῦντας χρῆ ἐπιταλαιπωρεῖν=διαφυλάττοντες τὰ παρόντα πρέπει πρὸς ταῖς ὑπαρχούσας ταλαιπωρίας νὰ ὑφιστάμεθα καὶ ἄλλας νέας.—πάτριον (=πατροπαράδοτον), δηλ. ἐστί.—ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρ. κτᾶσθαι=ν' ἀποκτάτε διὰ τῶν κόπων τοὺς ἐπαίνους.—τὸ ἔθος, δηλ. τοῦ ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι.—εἰ ἄρα... νῦν... ὀλίγον προφέρετε=ἐὰν τυχὸν τώρα ὀλίγον ὑπερέχετε (δηλ. τῶν πατέρων).—πλοῦτω καὶ ἐξουσίᾳ, ἐν διὰ δυοῖν=ἐξουσία πλοῦτου=κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐκ τοῦ πλοῦτου προερχομένην.—δίκαιον, δηλ. ἐστί.—ἄ... ἐκτήθη... ἀπολέσθαι=ἔσα ἀπεκτῆθησαν ἐν τῇ ἐνδείᾳ(=ἔταν ἦσθε ἐνδεεῖς) νὰ χαθῶσι (τώρα).—ἀλλὰ θαρσοῦντας... ἰέναι... ἐς τὸν π., τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ δεῖ=ἀλλὰ (πρέπει) μετὰ θάρρους νὰ πορευώμεθα εἰς τὸν πόλεμον.—κατὰ πολλὰ=διὰ πολλὰς αἰτίας (ὡς καὶ ἐν κεφ. 121, § 2) ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ: 1) τοῦ τε... χρήσαντος καὶ... ἐυλλήψεσθαι, 2) καὶ τῆς... ξυναγωνιουμένης, 3) σπονδᾶς τε κτλ.—τοῦ θεοῦ... χρήσαντος=διότι ὁ θεὸς ἐχρησιμοδότησεν. Οἱ Λακ. προτοῦ ἐπιχειρήσῃ τὸν παρόντα πόλεμον εἶχον ἐρωτήσαι διὰ πρέσβειων τὸν ἐν Δελφοῖς θεόν, ἂν ὁ πόλεμος ἤθελεν ἀποθῆ ὑπὲρ αὐ-

τῶν· ὁ δὲ θεὸς εἶχεν ἀποκριθῆ αὐτοῖς ἔτι θὰ νικήσωσι καὶ ἔτι αὐτὸς θὰ βοηθήσῃ αὐτοὺς καὶ προσκαλούμενος καὶ ἀπρόσκλητος. — καὶ αὐτοῦ ὑποσχομένου ξυλλήψεσθαι (= βοηθήσειν) = καὶ διότι ὑπεσχέθη ἔτι αὐτὸς θὰ βοηθήσῃ (αὐτούς). — καὶ τῆς ἄλ. Ἑλ. πάσης ξυναγωνιουμένης (δηλ. ὑμῖν) = καὶ διότι πᾶσα ἡ ἄλλη Ἑλλάς (καὶ ἡ δούλη τοῖς Ἀθην. καὶ ἡ ἐλευθέρα) θὰ συναγωνισθῆ μεθ' ὑμῶν. — τὰ μὲν φόβῳ = ἐν μέρει μὲν ἔνεκα φόβου (μὴ ὑποδουλωθῆ ὑπὸ τῶν Ἀθην.). Τοῦτο λέγεται ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα. — τὰ δὲ ὠφελία (= ἐπ' ὠφελία) = ἐν μέρει δὲ ἔνεκα ὠφελείας (ἵνα δηλ. ἐλευθερωθῆ). Τοῦτο λέγεται ἀναφορικῶς πρὸς τὴν δούλην Ἑλλάδα. — ἄς γε καὶ ὁ θεός... νομίζει παραβαθῆναι = τὰς ὁποίας βεβαίως καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς νομίζει ἔτι ἔχουσι παραβαθῆ. — κελύων, μετχ. τροπκ. — ἡδικημέναις (δηλ. ταῖς σπονδαῖς)... βοηθήσετε = θὰ διαφυλάξῃτε τὰς σπονδὰς, αἵτινες ἀδίκως ἔχουσι παραβαθῆ. — μᾶλλον, ὁ β' ἔρος: ἢ λύσετε. — λύουσι (δηλ. σπονδὰς) γὰρ κτλ., αἰτιολογεῖ τὴν πρότασιν: σπονδὰς τε οὐ λύσετε πρότεροι.

Κεφάλαιον 124.

πανταχόθεν καλῶς ὑπάρχον (αἰτιατκ. ἀπόλυτος) ὑμῖν = ἐπειδὴ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν παρέχεται εἰς ὑμᾶς εὐκαιρία εὐνοϊκή. — καὶ ἡμῶν τάδε (= ταῦτα)... παραινούντων = καὶ ἐπειδὴ ἡμεῖς συμβουλεύομεν τοῦτο (δηλ. τὸ πολεμεῖν). — κοινῇ = πρὸς τὸ συμφέρον πάντων τῶν συμμάχων. — εἴπερ βεβαίότατον (δηλ. ἔστι) κτλ. = ἐὰν βεβαίως ἢ ταυτότης τῶν συμφερόντων εἶναι ἀσφαλέστατος δεσμὸς καὶ διὰ τὰς πόλεις καὶ διὰ τοὺς ἰδιώτας. — μὴ μέλλετε = μὴ βραδύνετε. — Ποτ. ποιεῖσθαι τιμωρίαν (= βοηθεῖν) = νὰ βοηθήτε τοὺς Ποτειδαίτας. — οὔσι Δωριεῦσι, οἱ Ποτειδ. ἦσαν ἀποικοὶ τῶν Κορινθίων καὶ ἐπομένως ὁμόφυλοι τοῖς πλείστοις τῶν Πελοπ. — οὐ (δηλ. τοῦ Δωριέας ὑπὸ Ἴωνων πολιορκεῖσθαι) πρότερον ἢν τοῦναντίον, ἢ ἔννοια: πρότερον μόνον Ἴωνες ἐπολιορκούντο ὑπὸ Δωριέων. Ῥητορικὴ ὑπερβολή. — τῶν ἄλλων, μετ' ἐμφάσεως προτάσσεται τοῦ: τὴν ἐλευθερίαν. — μετελθεῖν = νὰ ἐπι-

διώξητε. — ὡς οὐκέτι ἐνδέχεται = διότι δὲν εἶναι πλέον δίκαιον. — περιμένοντας (δηλ. ἡμᾶς) τοὺς μὲν... βλάπτεσθαι, τοὺς δέ... μὴ πολὺ ὕστερον τὸ αὐτὸ πάσχειν = ἐν ᾧ ἡμεῖς ἀναβάλλομεν (καὶ δὲν κηρύττομεν τὸν πόλεμον), ἄλλοι μὲν ἐξ ἡμῶν (δηλ. οἱ Ποσειδαιᾶται) νὰ βλάπτωνται ἤδη, ἄλλοι δὲ μετ' ὀλίγον νὰ πάσχωσι τὸ αὐτὸ (δηλ. νὰ βλάπτωνται). — εἰ γνωσθησόμεθα = ἐὰν γνωσθῶμεν (δηλ. ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων). — ξυνελθόντες μὲν, ἀμ. δὲ οὐ τολμῶντες = ἔτι συνήλθομεν μὲν (εἰς σύνοδον ἐν Σπάρτῃ), δὲν τολμῶμεν δὲ νὰ ὑπερασπισθῶμεν (τοὺς βλαπτομένους). — ἀλλὰ κτλ., ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ μὴ μέλλετε κτλ. — ἀφίχθαι, δηλ. ὑμεῖς = ἔτι ἔχετε φθάσει. — τάδε ἄριστα λέγεσθαι = τάδε (= ταῦτα), ἃ λέγεται (δηλ. ὑπ' ὑμῶν) ἄριστα (= συμφερότατα) εἶναι. — τὸ αὐτίκα δ. = τὸν στιγμιαῖον κίνδυνον. — τῆς δ' ἀπ' αὐτοῦ (δηλ. τοῦ πολέμου) διὰ πλείονος εἰρήνης ἐπιθ. = ἀλλ' ἐπιθυμήσαντες τὴν ἐξ αὐτοῦ (δηλ. τοῦ πολέμου) διὰ μακρότερον χρόνον προερχομένην εἰρήνην. — ἐκ πολέμου = διὰ τοῦ πολέμου. — μᾶλλον βεβαιοῦται = ἀσφαλεστέρα γίνεται. — ἀφ' ἡσυχίας δὲ μὴ πολεμῆσαι = τὸ δὲ νὰ μὴ ἀναλάβητε τὸν πόλεμον ἐξ ἀγάπης πρὸς τὴν ἡσυχίαν (τῆς εἰρήνης· πρβλ. κεφ. 120, § 3). — οὐχ ὁμοίως, ὡς τὸ ἐκ πολέμου τὴν εἰρήνην βεβαιοῦσθαι. — καὶ τὴν καθ... καθεστάναι = καὶ νομίσαντες ἔτι ἡ πόλις (δηλ. αἱ Ἀθηναίαι), ἣτις ἔχει κατασταθῆ ἐν τῇ Ἑλλάδι τύραννος, ἔχει κατασταθῆ τοιαύτη ἐναντίον πάντων ὁμοίως. — τῶν μὲν... τῶν δὲ = ἄλλων μὲν... ἄλλων δέ. — διανοεῖσθαι, δηλ. ἄρχειν. — παραστησόμεθα = ἄς ὑποτάξωμεν. — καὶ αὐτοί τε = καὶ οὕτω (= καὶ) καὶ ἡμεῖς αὐτοί. — τὸ λοιπὸν = εἰς τὸ ἐξῆς.

Κεφάλαιον 125.

ἐπειδή, χρονκ. — ἀφ' ἀπάντων, συναπτόεν τῷ: γνώμην = τὴν ἀφ' ἀπάντων (= ἐκ μέρους ἔλων [= ὑπὲρ ἔλων] ἐκφρασθεῖσαν) γνώμην· ἀντὶ ἀπλῆς γενκ. = τὴν γνώμην ἀπάντων. — ψῆφον ἐπήγαγον = ἐπειρήφισαν (πρβλ. κεφ. 87, § 4). — ἐξῆς = κατὰ σειράν. — καὶ μείζον... πόλει, ἐπεξήγησις τοῦ: ἅπασιν ἐξῆς. — τὸ πληθὸς = ἡ πλειοψηφία. — ἐψηφίσαντο, κατὰ πληθυντ., διότι τὸ

ὕποκμ. (τὸ πλῆθος) περιληπτικόν (= οἱ πολλοί). Σχῆμα κατὰ σύνεσιν.—δεδογμένον αὐτοῖς, αἰτιατικ. ἀπόλυτος= ἂν καὶ αὐτοὶ εἶχον ἀποφασίσει (δηλ. τὸν πόλεμον).—ἀδύνατα = ἀδύνατον.—ἐπιχειρεῖν, δηλ. τῷ πολέμῳ.—ἀπαρασκευοῖς οὖσιν= διότι ἦσαν ἀπροετοίμαστοι.—ἐκπορίζεσθαι... ἐκάστους= νὰ παρασκευάζωσιν ἕκαστοι. — ἐδόκει, δηλ. ἄπασιν = ἐφαίνετο καλὸν εἰς ἔλους.—πρόσφορα, δηλ. τῷ πολέμῳ= χρήσιμα διὰ τὸν πόλεμον.—καὶ μὴ εἶναι μέλλουσιν= καὶ νὰ μὴ βραδύνωσιν. — ὅμως δέ= ἀλλ' ὅμως (παρὰ τὴν ἀπόφασιν δηλ. νὰ μὴ βραδύνωσι). — καθισταμένους, ὧν ἔδει= παρασκευαζομένοις τὰ δέοντα= ἐν ᾧ αὐτοὶ παρεσκευάζον τὰ ἀναγκαῖα.—ἐνιαυτὸς μὲν οὐ διετρίβη, ἔλασσον δέ= ὀλιγώτερον μὲν ἔτος δὲν κατηναλώθη, ἀλλ' ὀλιγώτερον (τοῦ ἔτους, ἦτοι 7-8 μῆνες).—πρὶν ἐσβαλεῖν (δηλ. αὐτοὺς) ἐς τὴν Ἄττι. καὶ τὸν πόλ. ἄρασθαι φανερώς= πρὸ τῆς (πρώτης) εἰσβολῆς (αὐτῶν) εἰς τὴν Ἄττι. καὶ τῆς ἐπισήμου ἐνάρξεως τοῦ πολέμου.

Κεφάλαιον 126.

§ 1-2. ἐν τούτῳ... τῷ χρόνῳ= κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον (καθ' ὃν δηλ. ἐγίνοντο αἱ πολεμικαὶ παρασκευαί).—ἐπρεσβεύοντο (= ἐπεμπόν πρέσβεις), δηλ. οἱ Λακ. καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν.—ἐγκλ. ποιούμενοι= παραπονούμενοι (κατὰ τῶν Ἀθην.).—ὅπως σφίσις ὅτι μ. πρόφ. εἴη τοῦ π. = ἵνα ἔχωσιν ὅσον τὸ δυνατόν (= ὅτι) μεγίστην πρόφασιν τοῦ πολέμου. — ἦν μὴ τι ἐσακούωσι = ἐὰν (οἱ Ἀθ.) δὲν δίδωσιν ἀκρόασιν τινα (εἰς τὰ παράπονά των). — πρῶτον μὲν, ἢ ἀπόδοσις κατωτέρω ἐν κεφ. 139, § 1.—ἐκέλευον τοὺς Ἀθ.= ἀπήτουν παρὰ τῶν Ἀθ.—τὸ ἄγος.. τῆς θεοῦ, βραχυλογία ἀντί: τοὺς ἐκγόνους τῶν δρασάντων τὸ ἄγος τῆς θεοῦ (δηλ. τῆς Ἀθηνᾶς)= τοὺς ἀπογόνους ἐκείνων, οἵτινες ἐπραξαν τὸ μίσμα πρὸς τὴν θεάν.—ἐλαύνειν (= ἐξελαύνειν) = νὰ ἐκδιώκωσι.—τὸ ἄγος= τὸ μίσμα, ἢ μιὰρὰ πρᾶξις.—τοιόνδε= τοιοῦτόν τι.

§ 3-6. Ὀλυμπιονίκης, νικήσας τῷ 640 π. X. — τῶν πάλαι, συναπτόεν τῷ: ἀνήρ.—ἐγεγαμήκει = εἶχε νομφευθῆ.—κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, δηλ. περὶ τῷ 620 π. X. — ἐτυράννει = ἦτο τύ-

ραννος.—χρωμένω τῷ Κύλωνι = εἰς τὸν Κύλωνα, ὅτε ἠρώτα τὸ μαντεῖον.—ἀνείλεν = ἐχρησιμοδότησεν.—ἐν τῇ τοῦ Διὸς τῇ μεσορτῇ = κατὰ τὴν μεγίστην ἑορτὴν τοῦ Διός.—δύναμιν, δηλ. στρατιωτικὴν.—ἀναπεισας = πείσας δι' ἐπανειλημμένων παρακλήσεων.—ἐπειδὴ, χρονκ.—ἐπῆλθον = ἦλθον κατόπιν (μετὰ τὸν χρησμόν δηλ.). Παρατηρητέον ὅτι ἐνταῦθα τὸ ῥ. ἐτέθη κατὰ πληθυντικ. ἀριθμόν, ἂν καὶ τὸ ὑποκμ. (Ὀλύμπια) εἶναι οὐδέτερον πληθ. ἀριθμοῦ. Πῶς ἔπρεπε νὰ τεθῇ τὸ ῥ.; —τὰ ἐν Πελοπ. (δηλ. τελούμενα), ὁ προσδιορισμὸς οὗτος προσετέθη, ἐπειδὴ καὶ ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἐν Ἀθήναις ἐτελοῦντο Ὀλύμπια. —κατέλαβε τὴν ἀκρ., ἐν ἔτει 612 π. Χ.—ὡς ἐπὶ τυραννίδι = ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ γίνῃ τύραννος.—νομίσας, μετχ. τροπκ.—ἑορτὴν τε τοῦ Διὸς μεγίστην εἶναι, ὡς ὑποκμ. νοητέον τό: τὰ Ὀλύμπια = ὅτι τὰ Ὀλύμπια ἦτο καὶ μεγίστη ἑορτὴ τοῦ Διός.—καὶ ἑαυτῷ τι προσῆκειν Ὀλ. νενικηκότι = καὶ (ὅτι ἡ ἑορτὴ αὕτη τῶν Ὀλυμπίων) εἶχε σχέσιν τινὰ πρὸς αὐτόν, διότι εἶχε νικήσει εἰς τὰ Ὀλύμπια.—εἰ δὲ... εἴρητο = εἰ δὲ ἡ μεγίστη (αὕτη) ἑορτὴ εἴρητο (δηλ. ὑπὸ τοῦ θεοῦ) ἐν τῇ Ἀττ. ἢ ἄλλοθί που=ἐὰν δὲ ἡ μεγίστη αὕτη ἑορτὴ ὑπενόετο ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἢ ἀλλαχοῦ κάπου.—ἔτι=περαιτέρω.—τε... οὐκ = οὔτε.—Διάσια, μεγάλη ἑορτὴ ἐν ταῖς ἀρχαίαις Ἀθήναις, πρὸς τιμὴν τοῦ Μειλιχίου Διός, τελούμενη κατὰ τὸν Ἀνθεστηριῶνα μῆνα παρὰ τὸν Ἰλισσὸν δι' ἀναιμάκτων θυσιῶν.—ἄ... μεγίστη=ἄ (Διάσια) καλεῖται μεγίστη ἑορτὴ Διὸς Μειλιχίου.—ἔξω τῆς πόλεως (δηλ. τελούμενα), συναπτέον τῷ: ἔστι... Ἀθηναίοις.—ἐν ἧ, δηλ. ἑορτῇ.—πανδημεῖ=ἀπαξάπαντες (οἱ Ἀθ.).—θύουσι = προσφέρουσι θυσιάν.—ιερεῖα = σφάγια.—θύματα = πλακούντια ἢ ζυμαρικά (ἀπεικονίζοντα ζῶα).—ἐπιχώρια=συνήθη εἰς τὸν τόπον.—δοκῶν δὲ ὀρθῶς γινώσκειν=νομίζων δὲ ὅτι ὀρθῶς κατενδεί (τὸν χρησμόν).—ἐπεχείρησε τῷ ἔργῳ, κατ' ἔννοιαν=κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν.

§ 7-8. αἰσθόμενοι=ἄφ' οὗ ἔμαθον (τοῦτο, ὅτι δηλ. ὁ Κύλων κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν). — ἐβοήθησαν... ἐπ' αὐτοὺς=ἔτρεξαν ἐναντίον αὐτῶν (δηλ. τοῦ Κύλωνος καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ).—

προσκαθεζόμενοι, μετὰ σημασίας ἀορίστου = ἀφ' οὗ ἐστρατοπέδευσαν πλησίον τῆς ἀκροπόλεως. — χρόνου ἐπιγιγνομένου = ἐπειδὴ παρήρχετο χρόνος (ἐν τῇ πολιορκίᾳ). — τρυχόμενοι τῇ προσ. = τάλαιπωροῦμενοι ἐκ τῆς πολιορκίας. — οἱ πολλοί, παράθεσις εἰς τὸ: οἱ Ἀθηναῖοι ἀντί: τῶν Ἀθηναίων... οἱ πολλοί. — τοῖς ἐννέα ἀρχουσι, ὧν πρόστατο δὲ Μεγακλῆς. — τὴν φυλακὴν, δηλ. τοῦ Κύλωνος καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ. — καὶ τὸ πᾶν αὐτοκράτορσι διαθεῖναι = καὶ μετ' ἀπεριορίστου ἐξουσίας (χωρὶς νὰ συμβουλευθῶσι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ λαοῦ) νὰ κανονίσωσι τὰ πάντα. — ἢ ἂν ἀρίστα διαγιν. = ὅπως ἤθελον κρίνει ταῦτα ἀρίστα. — τότε δὲ κτλ., ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ὕστερον χρόνον, καθ' ὃν ἡ ἐξουσία τῶν ἐννέα ἀρχόντων περιορίσθη ὑπὸ τοῦ Σόλωνος. — τὰ πολλὰ τῶν πολιτικῶν... ἔπρασον = τὰς πλείστας τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων διενήργουν.

§ 9-12. φλαύρωσ (=κακῶς) εἶχον = εὐρίσκοντο ἐν κακῇ καταστάσει. — σίτου τε καὶ ὕδ. ἀπορία = δι' ἔλλειψιν τροφῆς καὶ ὕδατος. — ἐκδιδράσκουσι = δραπετεύουσιν. — ὡς = ἐπειδὴ. — καθίζουσι = κάθηνται. — ἐπὶ τὸν βωμόν, δηλ. τῆς Ἀθηνᾶς. — ἀναστήσαντες αὐτοὺς = παρακινήσαντες αὐτοὺς νὰ καταλίπωσι τὸν βωμόν (ἵνα μὴ οὗτος μολυνθῇ ἐκ τοῦ θανάτου αὐτῶν). — οἱ τῶν Ἀθην. ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακὴν = ἐκεῖνοι ἐκ τῶν Ἀθην., εἰς οὓς εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ φύλαξις (τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει). — ὡς = ὅτε. — ἀποθνήσκοντας = ὅτι ἔμελλον ν' ἀποθάνωσιν. — ἐφ' ᾧ μὴ δὲν κ. ποιήσουσι, συναπτέον τῆ: ἀναστήσαντες αὐτοὺς = ἐπὶ τῷ ὄρω ὅτι δὲν θὰ κακοποιήσωσιν αὐτοὺς (= ὅτι δὲν θὰ φονεύσωσιν αὐτούς). — καθεζομένους δὲ τινὰς καὶ ἐπὶ τῶν σ. θεῶν ἐν τῇ π. διεχρήσαντο = ἀλλὰ καὶ (ἄλλους) τινάς, οἵτινες ἐκάθισαν ἰκέται, ἐν ᾧ παρήρχοντο (= ἐν τῇ παρόδῳ), ἐπὶ τῶν βωμῶν τῶν σεμνῶν θεῶν, ἐφόνευσαν. Σεμναὶ θεαὶ ἐννοοῦνται αἱ Εὐμενίδες, ὧν τὸ ἱερὸν ἔκειτο μετὰ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου. — ἀπὸ τούτου = ἔνεκα τούτου. — ἑναγεῖς καὶ ἀλιτήριοι τῆς θεοῦ = μιαιφάγοι καὶ ἀσεβεῖς πρὸς τὴν θεάν. — τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνων = οἱ ἀπόγονοι ἐκείνων, ἰδίᾳ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι, ὧν ἀρχηγὸς ἦτο ὁ

Μεγακλής. — ἤλασαν μὲν... ἤλασε δέ, ἀναφορά· τὸ ἐλαύνειν = ἐξελαύνειν. — Κλεισμένης... ὕστερον (ἐν ἔτει 508), ἀφ' οὗ τῷ 510 οἱ φυγάδες Ἀλκμαιωνίδαι βοηθούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Κλεισμένους ἐξεδίωξαν τοὺς Πεισιστρατίδας καὶ οὕτως ἐπανήλθον εἰς Ἀθήνας, ἐξεδιώχθησαν ἐκ νέου οὗτοι (τῷ 508) ὑπὸ τοῦ ἀριστοκρατικοῦ Ἰσαγόρου, τοῦ πολιτικοῦ ἀντιπάλου τοῦ Κλεισθένους, τῇ βοήθειᾳ πάλιν τοῦ Λακεδ. Κλεισμένους. — μετὰ Ἀθην. στασιαζόντων = τῇ συμπράξει τῶν στασιαζόντων (μόνον) Ἀθηναίων (δηλ. τῆς πολιτικῆς φατρίας τοῦ Ἰσαγόρου). — ἀνελόντες = ἀνορύξαντες. — ἐξέβαλον = ἐξώρισαν. — κατήλθον = ἐπανήλθον εἰς τὴν πατρίδα. — ὕστερον, δηλ. κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος (508), ὅτε ἀνεκλήθη καὶ ὁ Κλεισθένης. — ἔτι = ἔτι καὶ νῦν (δηλ. κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Θουκυδίδου).

Κεφάλαιον 127.

δὴ = λοιπόν. — ἐκέλευον, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους. — δῆθεν, συναπτεόν τῆ: τοῖς θεοῖς πρῶτον τιμωροῦντες = κατὰ τὸ φαινόμενον πρὸ παντὸς ἐπιθυμοῦντες νὰ ἰκανοποιήσωσι τοὺς θεοὺς (ὧν τὰ ἱερά ἐμίανθησαν· πρβλ. κεφ. 126, § 11). — εἰδότες δέ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δῆθεν = πράγματι ὁμοῦς ἐπειδὴ ἐγνώριζον. — Περικλ. τὸν Ξ. προσεχόμενον αὐτῷ (δηλ. τῷ ἄγει) = ὅτι ὁ Περικλ., ὁ υἱὸς τοῦ Ξανθίππου, ἦτο ἔνοχος εἰς αὐτὸ (τὸ ἄγος). — κατὰ τὴν μητέρα = πρὸς μητρός· ἢ μήτηρ τοῦ Περικλέους Ἀγαρίστη ἦτο ἕγγονος τοῦ Κλεισθένους, ἕγγονου τοῦ Μεγακλέους τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀλκμέωνος. — νομίζοντες, μετχ. αἰτιολγκ. — ἐκπεσόντος αὐτοῦ = ἐάν αὐτὸς (ὁ Περικλ.) ἐξορισθῇ. — ὄϊον ἂν σφ. προχωρεῖν = ὅτι εὐκολώτερον ἤθελον προχωρεῖ εἰς αὐτοὺς = ὅτι εὐκολώτερον ἤθελον ἐπιτύχει αὐτοί. — τὰ ἀπὸ τῶν Ἀθην. = ὅσα ἀπήτουν παρὰ τῶν Ἀθην. — παθεῖν ἂν αὐτὸν τοῦτο = ὅτι αὐτὸς ἤθελε πάθει τοῦτο (δηλ. τὸ ἐκπεσεῖν = τὴν ἐξορίαν). — ὅσον, δηλ. ἠλπίζον. — διαβολὴν οἴσειν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν, ὡς ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ. νοητέον τό: τοῦτο τὸ πρᾶγμα, δηλ. ἡ ἀξίωσις τῶν Λακ. ἐλαύνειν τὸ ἄγος = ὅτι τοῦτο θὰ διαβάλλῃ

αὐτὸν πρὸς τοὺς πολίτας.— ὡς=διότι.— διὰ τὴν ἐκείνου ξυμφο-
ρὰν=ἐνεκα τῆς ἀτυχίας ἐκείνου(τοῦ Περικλ.). Οἱ Λακ. τὴν μετὰ
τῶν Ἀλκμαιωνιδῶν συγγένειαν τοῦ Περικλ. θεωροῦσι δυστυχίαν
τοῦ Περικλ.— τὸ μέρος=ἐν μέρει.— ἔσται=θὰ συμβῆ. — τῶν καθ'
ἑαυτὸν=τῶν συγχρόνων του.— ἄγων=διευθύνων.— πάντα=κατὰ
οὐκ εἶα, δηλ. τοὺς Ἀθηναίους.— ὑπείκειν=νὰ ὑποχωρήσωσιν.
— ὄρμα=παρώξυνε.

Κεφάλαιον 128.

ἀντεκέλευον... τοὺς Λακ.=ἀνταπήτουσιν παρὰ τῶν Λακεδ.— τὸ
ἀπὸ Ταινάρου ἄγος=τὸ ἐν Ταινάρῳ—ἀκρωτηρίῳ τῆς Λακωνι-
κῆς—διαπραχθὲν μίσσμα.— ἀναστήσαντες ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Π.
ἀπὸ Ταιν. τῶν Εἰλώτων ἰκέτας=παρακινήσαντες τοὺς Ἐλλωτας
ἰκέτας νὰ καταλίπωσι τὸ ἐν Ταινάρῳ ἱερόν τοῦ Ποσειδῶνος (ἐπὶ
τῷ ὄρῳ δηλ. ὅτι δὲν θὰ φονεύσωσιν αὐτούς).— διέφθειραν=ἐφό-
νευσαν.— δι' ὃ διή=καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς (διότι δηλ. ἐφόνευσαν
τοὺς Ἐλλωτας ἰκέτας).— τὸ ν μέγαν σεισμὸν γενέσθαι=ὅτι συνέβη
ὃ γνωστὸς μέγας σεισμὸς (ἐν ἔτει 466). Τοῦτον ἀπέδιδον εἰς τὸν
Ποσειδῶνα ὀργισθέντα διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀσέθειαν τῶν Λακεδ.—
τὸ τῆς Χαλκιοῖκου ἄγος=τὸ πρὸς τὴν Χαλκιοῖκον (Ἀθηναῶν) μί-
σσμα (τὸ συνδεόμενον δηλ. πρὸς τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Πausa-
νίου). Ἡ Ἀθηναῖα ἐκαλεῖτο οὕτω (Χαλκιοῖκος), διότι ὃ ἐν Σπάρτῃ
ναὸς αὐτῆς ἦτο χαλκοῦς (εἶχε δηλ. χαλκοῦς κίονας καὶ πύλας).—
ἐλαύνειν αὐτούς=νὰ ἐκδιώκωσιν αὐτοὶ δηλ. (οἱ Λακεδ.).

2. Νεαὶ ἀξιώσεις τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἀπόφαισις περὶ αὐτῶν ἐν Ἀθήναις.

(Κεφάλαιον 139 - 146)

Κεφάλαιον 139.

§ 1 - 2. ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης πρεσβ.=κατὰ μὲν τὴν πρώτην
πρεσβείαν (τὴν μνημονευθεῖσαν ἐν κεφ. 126, § 2).— τοιαῦτα ἐπέ-

ταξαν καὶ ἀντεκελεύσθησαν = τοιαῦτα διέταξαν καὶ διετάχθησαν καὶ αὐτοὶ (παρὰ τῶν Ἀθην.) πρβλ. κεφ. 126, § 2 καὶ κεφ. 128, § 1. — περὶ τῶν ἐναγῶν τῆς ἐλάσεως = περὶ τῆς ἐλάσεως (= ἐκδιώξεως) τῶν ἐναγῶν. — ὕστερον, ἐν ἔτει 432 π. X. — φοιτῶντες = συχνὰ ἐρχόμενοι. — Ποτειδαίας ἀπανίστασθαι = ν' ἀπέρχονται ἀπὸ τῆς Ποτειδ. (ἦν ἐπολιόρχουν οἱ Ἀθην. κατὰ τὰ ἐν κεφ. 64, § 3 ἐξιστορηθέντα). — Αἴγιναν αὐτόνομον ἀφιέναι = ν' ἀφίνωσι τὴν Αἴγιναν αὐτόνομον (πρβλ. κεφ. 67, § 2). — ἐνδηλότατα = σαφέστατα. — προύλεγον, δηλ. τοῖς Ἀθηναίοις = δημοσίᾳ (= προ) ἔλεγον εἰς τοὺς Ἀθην. — τὸ περὶ Μεγαρ. ψήφισμα, περὶ τούτου βλ. ἐν κεφ. 67, § 4. — καθελούσι (δηλ. τοῖς Ἀθην.) μὴ (= οὐκ) ἂν γενέσθαι πόλεμον = εἴτι ἐὰν ἤθελον καταργῆσαι τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα δὲν ἤθελε γίνεαι πόλεμος. — ἐν ᾧ, δηλ. ψηφίσματι. — εἴρητο αὐτοῖς μὴ χρῆσθαι... ἀγορᾶ = ἦτο ἀπηγορευμένον νὰ κάμωσιν αὐτοὶ (οἱ Μεγαρεῖς) χρῆσιν τῶν λιμένων τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀθην. καὶ τῆς Ἀττικῆς ἀγορᾶς. — τᾶλλα ὑπήκουον = εἰς τὰ ἄλλα (δηλ. εἰς τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας τῆς Ποτειδαίας καὶ εἰς τὴν ἀπόδοσιν αὐτονομίας εἰς τοὺς Αἰγινήτας) ὑπήκουον (πρβλ. κεφ. 29, § 1). — τὸ ψήφισμα, δηλ. τὸ περὶ Μεγαρέων. — καθήρουν = κατήργουν. — ἐπικαλοῦντες ἐπεργασίαν Μεγαρ. = κατηγοροῦντες τοὺς Μεγαρεῖς διὰ καλλιέργειαν. — τῆς γῆς τῆς ἱερᾶς καὶ τῆς ἀορίστου = τῆς γῆς τῆς ἀφιερωμένης εἰς τὰς Ἐλευσινίας θεᾶς Δήμητραν καὶ Περσεφόνην καὶ τῆς μὴ ἐχούσης θρία (ὡς ἀμφισβητουμένης εἰσέτι μεταξὺ Ἀθην. καὶ Μεγαρέων). — καὶ ἀνδρ. ὑποδοχὴν τῶν ἀφισταμένων (= ἀποδιδρασκόντων) = καὶ διὰ τὴν ὑποδοχὴν τῶν δραπετευόντων δούλων = καὶ εἴτι ὑπεδέχοντο (οἱ Μεγαρεῖς) τοὺς δραπετεύοντας δούλους (τῶν Ἀθηναίων).

§ 3-4. ἀφικομένων τῶν τελ. πρ... Ῥαμφίου τε καὶ Μ. καὶ Ἀγ. = εἴτι ἐφθασαν οἱ τελευταῖοι πρέσβεις, ὁ Ῥαμφίας καὶ ὁ Μελήσιππος καὶ ὁ Ἀγῆσανδρος. — καὶ λεγόντων = καὶ εἴτι ἔλεγον. — οὐδὲν ὦν (= τούτων ᾧ) πρ. εἰώθεσαν (δηλ. λέγειν) = οὐδὲν ἐκ τούτων, τὰ ὅποια πρότερον συνήθιζον νὰ λέγωσι. — αὐτὰ δὲ τάδε = ἀλλὰ μόνον τὰ ἐπόμενα. — εἴτι, τοῦτο ἐνταῦθα ἐτέθη πλεονασι-

κῶς πρὸ τοῦ αὐτολεξεῖ ἀναφερομένου λόγου. — εἴη δ' ἄν, δηλ. ἡ εἰρήνη=ἤθελε δὲ διαμένει ἡ εἰρήνη. — εἰ... ἀφεῖτε = ἐὰν ἠθέλετε ἀφήσει. — ποιήσαντες ἐκ. οἱ Ἄθ., τὸ ποιεῖν ἐκκλησίαν ὡς καὶ τὸ προτιθέναι γνώμας ἦτο καθήκον κυρίως τῶν ἐν τέλει ἢ τῶν πρυτάνεων. — γνώμας σφίσιν αὐτοῖς προυτίθεσαν = ἐπέτρεπον εἰς ἑαυτοὺς νὰ ἐκφράσωσι τὴν γνώμην των. — ἐδόκει, δηλ. αὐτοῖς=ἐφαίνετο καλὸν εἰς αὐτούς. — ἅπαξ = ἅπαξ διὰ παντός. — περὶ ἀπάντων βουλ.=ἀφ' οὗ σκεφθῶσι περὶ ἔλων. — παριόντες=ἀναβαίνοντες εἰς τὸ βῆμα (πρβλ. κεφ. 67, § 4). — ἐπ' ἀμφοτέρα γιγνόμενοι ταῖς γνώμας=διχαζόμενοι κατὰ τὰς γνώμας ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ: καὶ ὡς χρὴ π. κτλ. — καὶ ὡς μὴ κτλ., ἡ σύνταξις: καὶ ὡς χρὴ τὸ ψήφισμα μὴ εἶναι ἐμπόδιον εἰρήνης, ἀλλὰ ὡς χρὴ καθελεῖν αὐτό. — καὶ παρελθὼν, ὃ καὶ ἀποδίδεται εἰς τὸν τε τὸν ἐν τῷ: ἄλλοι τε πολλοί. — λέγειν τε καὶ πράσσειν δυνατώτατος, ἐπεξήγησις τοῦ: πρῶτος Ἄθην.=δηλ. ἰκανώτατος καὶ εἰς τὸ λέγειν καὶ εἰς τὸ πράττειν. — τοιαύδε = τοιαῦτα περὶ (πρβλ. κεφ. 31, § 3).

Κεφάλαιον 140. *Μοῖροι*

§ 1. τῆς μὲν γνώμας... αἰεὶ τῆς αὐτῆς ἔχομαι = εἰς τὴν αὐτὴν μὲν γνώμην πάντοτε ἐμμένω· ἡ ἀπόδοσις τοῦ μὲν κεῖται ἐν τῷ ὄρω δέ. — μὴ εἴκειν Πελοπ., ἐπεξήγησις τοῦ: τῆς γνώμας τῆς αὐτῆς = δηλ. νὰ μὴ ὑποχωρῶμεν πρὸς τοὺς Πελοπ. ἐν τούτῳ κεῖται ἡ πρόθεσις τοῦ λόγου. — καίπερ εἰδὼς=ἂν καὶ γνωρίζω. — τοὺς ἀνθ. οὐ τῇ αὐτῇ ὀργῇ ἀναπειθ... πράσσειας = ἔτι οἱ ἄνθρωποι οὐχὶ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου καὶ πείθονται νὰ πολεμῶσι καὶ ἐν τῇ πράξει (δηλ. ἐν τῷ πολεμεῖν) ἐνεργοῦσιν. Ἡ ἔννοια: ὁ ζήλος, ὃν δεικνύουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἔστιν ἀποφασίζων τὸν πόλεμον, εἶναι μεγαλύτερος ἐκείνου, ὃν δεικνύουσι κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου (πρβλ. τὸ αὐτὸ νόημα καὶ ἐν κεφ. 120, § 5 «ἐνθυμεῖται γάρ...»). — πρὸς δὲ τὰς ἔμφ. καὶ τὰς γνώμας τρεπομένους=ἀλλ' ἔστι συμφώνως πρὸς τὰς ἐκβάσεις μεταβάλλονται καὶ κατὰ τὰς γνώμας. — καὶ νῦν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἐν τῇ

ἀρχῇ τοῦ κεφ. αεί.—ὁμοῖα καὶ παραπλήσια, τὰ συνώνυμα ἐτέθησαν πρὸς ἐντονωτέραν ἔμφασιν τῆς ἐννοίας=ἐντελῶς παρόμοια. — ξυμβουλευτέα μοι ὄντα=ὅτι δεῖ με ξυμβουλεύειν=ἔτι πρέπει νὰ συμβουλευθῶ.—καὶ τοὺς ἀναπειθ. ὑμῶν (δηλ. πολεμεῖν) δικαίῳ τοῖς κοινῇ δόξασιν (δηλ. ἡμῖν)... βοηθεῖν = καὶ κρίνω δίκαιον ἔσοι ἐξ ὑμῶν πείθονται (δηλ. νὰ πολεμῶσι) νὰ ὑποστηρίξωσι τὰ κοινῶς ἀποφασισθέντα (=τὰς κοινὰς ἡμῶν ἀποφάσεις).—ἦν ἄρα τι καὶ σφαλλώμεθα=ἐὰν τυχὸν κατὰ τι καὶ ἀποτυγχάνωμεν.—ἦ=εἰ δὲ μή.—μηδὲ κατορθοῦντας (=κατορθοῦντων ἡμῶν) τῆς ξυν. μεταποιεῖσθαι=μηδέ, ἐὰν ἡμεῖς ἐπιτυγχάνωμεν, νὰ αἰκιστοποιῶνται τὴν σύνεσιν (ἦτις δηλ. ἐπέφερε τὴν εὐτυχῆ ἔκβασιν).—ἐνδέχεται γὰρ κτλ., αἰτιολογεῖ τό: ἦν σφαλλώμεθα.—ἐνδέχεται γὰρ τὰς ξυμφορὰς... τοῦ ἀνθρώπου = διότι εἶναι δυνατὸν αἰ ἐκβάσεις τῶν ἐπιχειρήσεων ν' ἀποβῶσιν ὄχι ὀλιγώτερον ἀπροσδοκῆτως (=ἀμαθῶς) παρ' ὅσον (=ἐπίσης ἀπροσδοκῆτως, καθῶς) αἰ σκέψεις (=τὰ σχέδια) τοῦ ἀνθρώπου.—διόπερ=καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς.—ὅσα (=ἐν πᾶσιν, ὅσα) ἂν παρὰ λόγον ξυμβῆ = εἰς ἔλα, ὅσα ἂν συμβῶσιν ἀπροσδοκῆτως.—εἰδῶμεν αἰτιᾶσθαι = συνηθίζομεν νὰ κατηγορῶμεν.

§ 2-3. Λακ. δέ, μετάδασις εἰς τὴν πίστιν διὰ τοῦ συμπερασματικῆς δὲ (=οὖν· πρβλ. κεφ. 32, § 2), διὰ τοῦ ὁποῦ εἰσάγεται μερικὴ περίπτωσις ὑπαγομένη εἰς τὴν γενικὴν.—πρότερον, ὅτε δηλ. ἐκώλυον τὴν τείχεσιν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων.—ἐπιβουλεύοντες ἡμῖν = ἔτι εἶχον ἐχθρικοὺς σκοποὺς καθ' ἡμῶν.—οὐχ ἦκιστα, λιτότης=μάλιστα=πρὸ πάντων.—εἰρημένον, αἰτιατικ. ἀπόλυτος=εἰ καὶ εἴρηται, δηλ. ἐν ταῖς τριακοντιούτισι σπονδαῖς=ἂν καὶ εἶναι γεγραμμένον ἐν ταῖς τριακοντ. σπονδαῖς (ταῖς γενομέναις τῷ 445). Περὶ τοῦ πράγματος πρβλ. κεφ. 78, § 4.—δίκας μὲν τῶν διαφόρων ἀλλήλοις διδ. καὶ δέχεσθαι (δηλ. παρ' ἀλλήλων) = νὰ ὑποβάλλωμεν τὰς πρὸς ἀλλήλους διαφορὰς εἰς δικαστικὴν κρίσιν (πρβλ. κεφ. 28, § 2).—ἔχειν δὲ κτλ., ἐκ τοῦ εἰρημένοι=νὰ ἔχωμεν δ' ἐκάτεροι.—πα = ἀκόμη μέχρι τοῦδε.—ἡμῶν διδόντων=ἐν ᾧ ἡμεῖς προτεινομεν (δηλ. δίκας) = ἐν

ἡμεῖς προσφερόμεθα νὰ δικασθῶμεν (ὡς τοῦτο ἀναφέρεται ἐν κεφ. 78, § 4). — πολέμῳ μᾶλλον ἢ λόγοις τὰ ἐγκλ. διαλύεσθαι = διὰ πολέμου μᾶλλον ἢ διὰ λόγων τὰ (πρὸς ἡμᾶς) παράπονά των νὰ διαλύωσι. — καὶ ἐπιτάσσοντες ἤδη, ὡς ἄρχοντες. — οὐκ ἐτι αἰτιώμενοι, ὡς ἴσαι καὶ ἕμοιοι. — πάρεῖσι = παρευρίσκονται. — Ποτειδαίας τε κτλ., περὶ τῶν ἀξιώσεων τούτων τῶν Λακ. πρβλ. κεφ. 139, § 1. — τὸ Μεγαρ. ψήφισμα = τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα. — οἱ δὲ τελευταῖοι (κτγρμ.) οὔδε ἦκοντες = οὗτοι δὲ οἱ τελευταῖοι ἐλθόντες. — καὶ τοὺς Ἑλ. προαγορεύουσι (= φανερὰ λέγουσι) κτλ., περὶ τοῦ πράγματος πρβλ. κεφ. 139, § 3.

§ 4-5. ὑμῶν δὲ μηδεὶς νομίση... μηδ' ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κτλ., ὑποφορά. — περὶ βραχέος ἂν πολεμεῖν = ἔτι ἠθέλομεν πολεμεῖν δι' ἀσήμαντον αἰτίαν. — εἰ... μὴ καθέλοιμεν = ἐὰν δὲν ἠθέλομεν καταργήσει. — ὅπερ μάλιστα... εἰ καθαιρεθεῖ, τὸ ὕπερ κατὰ πρόληψιν ἐτέθη ὡς ἀντικμ. τοῦ προύχοντα, ἐν ᾧ κυρίως τοῦτο εἶναι ὑποκμ. τοῦ καθαιρεθεῖ = ὅπερ (ψήφισμα) εἰ καθαιρεθεῖ, μάλιστα προύχονταί = τὸ ἔσποιν ἀκριβῶς ἐὰν καταργηθῇ, κατ' ἐξοχήν προφασίζονται. — μὴ (= οὐκ) ἂν γίν. τὸν πόλεμον = ἔτι δὲν ἠθελε γίνεαι ὁ πόλεμος. — μηδ'... ὑπολίπησθε ὡς κτλ. = μηδὲ ἀφήσητε εἰς τὴν συνείδησίν σας κατηγορίαν, ἔτι δι' ἀσήμαντον αἰτίαν ἀνελάβετε τὸν πόλεμον. Ἐπανάληψις τῆς αὐτῆς ἐννοίας (διὰ μικρὸν = περὶ βραχέος) ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ ἀπευθύνεται πρὸς τὴν συνείδησιν τῶν ἀκρατῶν, ὡς πρότερον (μηδεὶς νομίση κτλ.) εἰς τὸν λογισμὸν αὐτῶν. — τὸ γὰρ βραχὺ τι τοῦτο = διότι τοῦτο τὸ ὡς ἀσήμαντόν τι θεωρούμενον. — πᾶσαν ὑμῶν... τὴν γνώμην, πρωθύστερον = ἔχει τὴν πεῖραν καὶ πᾶσαν τὴν βεβαίωσιν τῆς γνώμης ὑμῶν = ἐνέχει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξέλεγεξιν καὶ τὴν πλήρη ἐπιβεβαίωσιν τῆς γνώμης (= τῶν φρονημάτων) ὑμῶν. Ἡ ἐννοία: δι' αὐτοῦ τοῦ ἀσημάντου δύναται τις νὰ δοκιμάσῃ τὰ φρονήματα ὑμῶν (πρὸς τοὺς Λακεδ., ἂν δηλ. φοβῆσθε αὐτοὺς ἢ ὄχι) καὶ βεβαιωθῇ περὶ αὐτῶν (τῶν φρονημάτων). — οἷς (= αὐτοῖς [τοῖς Λακεδ.] γὰρ) εἰ ξυγχωρήσετε = διότι, ἐὰν εἰς αὐτοὺς (τοὺς Λακ.) ὑποχωρήσητε. — μείζον, δηλ. τῆς καθαιρέσεως τοῦ

περί Μεγ. ψηφίσματος. — ἐπιταχθήσεσθε, δηλ. ὑπὸ τῶν Λακεδ. — θὰ διαταχθῆτε ὑπὸ τῶν Λακ. — ὡς φόβῳ καὶ τοῦτο ὑπακούσαντες = ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ἐκ φόβου (πρὸς τοὺς Λακ.) καὶ εἰς τοῦτο (δηλ. εἰς τὴν καθάρειν τοῦ περι Μεγ. ψηφίσματος) ὑπεχωρήσατε. — ἀπισχυρισάμενοι δὲ = ἐὰν δὲ ἐντόνως ἀποκρούσητε (τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν). — σαφὲς ἂν καταστήσασαι αὐτοῖς = ἤθέλετε καταστήσει εἰς αὐτοὺς κατάδηλον. — ἀπὸ τοῦ Ἰσοῦ ὑμῖν μᾶλλον προσφέρεσθαι = νὰ προσφέρωνται πρὸς ὑμᾶς ὡς ἴσοι πρὸς ἴσους μᾶλλον (ἢ ὡς ἄρχοντες).

Κεφάλαιον 141.

§ 1. αὐτόθεν δὴ (=λοιπὸν εὐθὺς) κτλ., εἶναι τὸ συμπέρασμα τῶν §§ 2-5 τοῦ προηγούμενου κεφ. — διανοήθητε = ἀποφασίσατε. — ἢ ὑπακούειν = ἢ νὰ ὑποχωρήτε. — πρὶν τι βλ. = προτοῦ πάθητε βλάβην τινά. — καὶ (=μήτε) ἐπὶ μεγάλῃ καὶ (=μήτε) ἐπὶ βραχ. (πρβλ. κεφ. 140, § 4) προφάσει = μήτε διὰ μεγάλην μήτε διὰ μικρὰν πρόφασιν. — μὴ εἴζοντες (δηλ. τὰς Πελοπον. πρβλ. κεφ. 140, § 1) μηδὲ ξὺν φόβῳ εἴζοντες (πρβλ. κεφ. 140, § 5), αἱ μετχ. ἐκ τοῦ διανοήθητε· ἐτέθησαν ἀντὶ ἀπαρμφ. = μὴ εἴκειν... μηδὲ ἔχειν = νὰ μὴ ὑποχωρῶμεν μηδὲ νὰ ἔχωμεν μετὰ φόβου. — ἂ κεκτῆμεθα = τὰς κτήσεις ἡμῶν. — δύναται = σημαίνει. — δούλωσιν = δουλείαν. — ἢ τε μεγ. καὶ ἐλαχίστη δικαίωσις = πᾶσα ἀπαίτησις εἴτε μεγίστη εἴτε ἐλαχίστη. — ἀπὸ τῶν ὁμοίων (ἄρσενκ)... τοῖς πέλας ἐπιτασσομένη = ὑπὸ τῶν ὁμοίων ἐπιβαλλομένη εἰς τοὺς ἄλλους (δηλ. εἰς τοὺς ὁμοίους). — πρὸ δίκης = προτοῦ νὰ γίνῃ δίκη· ἐπομένως = ἀνευ δίκης. Ἡ ἔννοια τῆς τελευταίας περιόδου: ὅταν ὁ ἴσος ἐπιβάλλῃ ἐπιτακτικῶς τὰς ἀξιώσεις του εἰς τὸν ἴσον καὶ δὲν θέλῃ νὰ διαλύῃ τὰς πρὸς αὐτὸν διαφορὰς διὰ δικαστικῆς ὁδοῦ, τότε ὁ δεχόμενος τὰς ἀξιώσεις ἐκείνου — εἴτε μικρὰς εἴτε μεγάλας — θεωρεῖται ὡς δούλος καὶ οὐχὶ ὡς ἴσος πρὸς ἴσον.

§ 2-5. τὰ δὲ τοῦ πολέμου... ἀκούοντες, ἢ πρόθεσις τοῦ δευτέρου κυρίου μέρους τῆς πίστεως. — τὰ δὲ τοῦ πολέμου καὶ τῶν

ἐκατέροις ὑπαρχόντων, ἢ γενκ.: τῶν... ὑπαρχόντων κατ' ἀφομοίωσιν πρὸς τὴν γενκ. τοῦ πολέμου· ἀντί: τὰ δὲ τοῦ πολέμου καὶ τὰ ἐκατέροις ὑπάρχοντα· ἔξαρκ. ἐκ τοῦ καθ' ἕκαστον ἀκούοντες=τὰ δὲ μέσα πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου καὶ τοὺς πόρους τοὺς ὑπάρχοντας εἰς ἐκατέρους ἀκούοντες καθ' ἕν χωριστά.—ὡς οὐκ..., ἀντικμ. τοῦ γνῶτε=γνῶτε ὡς ταῦτα, ἃ ἡμεῖς ἔχομεν, οὐκ ἀσθενέστερα ἔσται = μάθετε ὅτι ταῦτα, τὰ ὅποια ἡμεῖς ἔχομεν, δὲν θὰ εἶναι ἀσθενέστερα (ἀπὸ τὰ τῶν Πελοπ.). — αὐτουργοὶ = καλλιεργούντες διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν τοὺς ἀγρούς, γεωργοὶ (πρβλ. κεφ. 142, § 7)· οἱ μὲν Σπαρτιαῖται ἐκαλλιέργουν τοὺς ἀγρούς των διὰ τῶν δούλων, ἀλλ' οἱ περλοικοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Πελοπ. διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν. — τε... καὶ (= οὔτε)... ἔπειτα κτλ., τριμελὴς προκατασκευὴ μετὰ τὴν πρόθεσιν.—ἰδία=ἰδιαιτέρως.—ἐν κοινῷ (=ἐν δημοσίῳ ταμίῳ), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἰδία (πρβλ. κεφ. 80, § 4).—χρονίων (= μακροχρονίων), ἀντιτίθεται πρὸς τὸ βραχέως (= ἐπ' ὀλίγον χρόνον), ὡς τὸ διαποντίων (= ὑπερθαλασσίων) πρὸς τὸ ἐπ' ἀλλήλους.—διὰ τὸ...ἐπιφέρειν, δηλ. πολέμους=διότι ἐπιφέρουσι πολέμους.—ὑπὸ πενίας, ἢ ὑπὸ=ἐνεκα.—καὶ οἱ τοιοῦτοι κτλ, ἢ ἀνάπτυξις τῆς προκατασκευῆς ἔπεται χιαστικῶς, διότι 1) καὶ οἱ τοιοῦτοι... εἰργόμενοι ἀναφέρεται εἰς τό: ἀπειροί... ἐπιφέρειν, 2) αἱ δὲ περιουσίαι... ἀνέχουσι εἰς τό: καὶ οὔτε ἰδία οὔτε... αὐτοῖς καὶ 3) σώμασί τε κτλ. εἰς τό: αὐτουργοί.—ἀπὸ τῶν ἰδίων... ἀπόντες... δαπανῶντες... εἰργόμενοι, αἱ μετχ. αἰτιολογ. = διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει (ἐὰν δηλ. στρατεύσῃσι κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν) καὶ ἀπὸ τῶν ἀγρῶν των συγχρόνως ἀπουσιάζουσι (=καὶ τοὺς ἀγρούς των δὲν δύνανται νὰ καλλιεργῶσι) καὶ ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων δαπανῶσι (ὡς μὴ λαμβάνοντες μισθὸν ἐν τῇ στρατείᾳ) καὶ προσέτι καὶ τῆς θαλάσσης ἀποκλείονται (ὑπὸ τῶν θαλασσοκρατόρων Ἀθηναίων). — αἱ δὲ περιουσίαι, δηλ. τῶν χρημάτων=τὰ δὲ ἀφθονα χρηματικά μέσα· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: αἱ βίαιοι ἔσφοραὶ = οἱ ἔκτακτοι φόροι (πρβλ. κεφ. 121, § 5).—ἀνέχουσι=βαστάζουσι. — σώμασι... χρήμασι, δοτχ. ὀργανικαί.—ἐτοιμότεροι (δηλ. εἰσι) = εἶναι προθυμότεροι. — οἱ

αὐτουργοὶ τῶν ἀνθρώπων = οἱ διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν ἐργαζόμενοι ἄνθρωποι. — τὸ μὲν (= τὰ μὲν σώματα) πιστὸν ἔχοντες. . . κἄν (= καὶ ἄν) περιγενέσθαι (= σωθῆναι) = ὡς πρὸς μὲν τὰ σώματα, διότι πιστεύουσιν ὅτι δύνανται καὶ νὰ σωθῶσιν (αὐτὰ) ἐκ τῶν κινδύνων. — τὸ δὲ (= τὰ δὲ χρήματα) οὐ βέβαιον (ἔχοντες = οὐ πιστὸν ἔχοντες) μὴ ὁ ὕ προαναλώσειν = ὡς πρὸς δὲ τὰ χρήματα (διότι) δὲν πιστεύουσιν ὅτι δὲν θὰ δαπανήσωσιν αὐτὰ πρότερον (πρὸ τοῦ τέλους δηλ. τοῦ πολέμου) ἢ ἄρνησις μὴ οὐ ἐν τῷ ἀπρφ. (ἀντι: μὴ) διὰ τὴν προηγουμένην ἄρνησιν ὁ ὕ (βέβαιον), — ἄλλως τε κἄν (= καὶ ἔάν)... μηκύνηται = καὶ μάλιστα ἔάν... παρατείνηται. — παρὰ δόξαν = παρὰ τὴν προσδοκίαν των. — εἰκόσ, δηλ. ἐστί.

§ 6 - 7. μάχη. . . μιᾶ = ἐν μιᾷ μάχῃ. — πρὸς ἅπαντας Ἐλ = ἐναντίον ὅλων ἑμοῦ τῶν Ἑλλήνων. — δυνατοί, δηλ. εἰσι. — ἀντισχεῖν = νὰ ἐναντιωθῶσι. — μὴ πρὸς ὁμοίαν ἀντιπ. = πρὸς ἀνομοίαν ἀντιπαρασκευὴν (οἷα ἦτο ἡ τῶν Ἀθην.). — ὅταν, ἐνταῦθα (ὡς καὶ ἐν κεφ. 142, § 1) αἰτιλγκ. = καθ' ἕσπον. — μήτε, ἀνήκει καὶ εἰς τό: χρώμενοι καὶ εἰς τό: ἐπιτελῶσι = ἐπειδὴ δὲν ἔχουσιν ἐν βουλευτήριον (ὡς οἱ Ἀθην.) οὔτε εὐθὺς ἐκτελοῦσι τι ταχέως. Ἡ ἔννοια. Ἡ συμμαχία τῶν Λακεδ. δὲν διηυθύνετο ὑπὸ μιᾶς πολιτείας — τῆς Σπάρτης — ὡς ἡ τῶν Ἀθην. ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἦτο δυνατόν οἱ Λακεδ. ταχέως νὰ ἐκτελέσωσι τι, ἀλλ' ἔπρεπε κατὰ πρῶτον νὰ καλέσωσι πάντα τὰ μέλη τῆς συμμαχίας πρὸς σύσκεψιν. — πάντες τε ἰσούηφοι ὄντες* καὶ οὐχ ὁμόφυλοι = καὶ ἐπειδὴ πάντες ἔχουσιν ἴσον δικαίωμα ψήφου (ἔπερ δὲν συνέβαινε ἐν Ἀθήναις) καὶ δὲν εἶναι τῆς αὐτῆς φυλῆς (ὡς οἱ Θηβαῖοι, οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί, οἵτινες δὲν ἦσαν Δωριεῖς). — τὸ ἐφ' ἑαυτὸν ἕκαστος σπεύδῃ = ἕκαστος ἐπιδιώκει (μόνον) τὸ ἰδικόν του συμφέρον. — ἕξ ὧν = περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας. — φιλεῖ, ἀπρόσωπον ὡς ὑποκμ. τό: μηδὲν ἐπιτελὲς γίνεσθαι = συνήθως οὐδὲν ἐκτελεῖται. — καὶ γὰρ = γὰρ. — οἱ μὲν. . . οἱ δὲ = ἄλλοι μὲν. . . ἄλλοι δέ. — ὡς μάλιστα, συναπτόεν τῷ τιμωρήσασθαι τινα = νὰ ἐκδικηθῶσι τινα ἕσπον τὸ δυνατόν περισσότερον (ὡς οἱ Κορίνθιοι τοὺς Κερκ. καὶ Ἀθην.). — ὡς ἥκιστα,

συναπτεόν τῷ φθειῖραι, ὅπερ ἐκ τοῦ βούλονται=θέλουσιν ἔσον τὸ δυνατόν ἐλάχιστα νὰ καταστρέψωσι τὰ ὑπάρχοντά των. Τὰ ὑπάρχοντα τῶν συμμάχων θὰ κατεστρέφοντο, ἐὰν αὐτοὶ ἀπεμακρύνοντο τῆς πατρίδος των ἕνεκα πολέμου.— χρόνιοι=μετὰ πάροδον μακροῦ χρόνου.— ξυνιόντες=συνερχόμενοι εἰς συνέδριον.— ἐν βραχεῖ μορίῳ, δηλ. τοῦ χρόνου = ὀλίγον χρόνον· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: (ἐν) τῷ πλείονι (χρόνῳ)=τὸν περισσότερον χρόνον.— σκοποῦσί τι τῶν κοινῶν=σκέπτοντά τι περὶ τῶν κοινῶν (συμπερόντων)· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τό: τὰ οικεῖα.— τὰ οικεῖα πρᾶσ.=φροντίζουσι περὶ τῶν οικείων (συμπερόντων).— οὐ. . . οἶεται βλάβειν=δὲν νομίζει ὅτι θὰ προξενήσῃ βλάβην.— παρὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀμέλειαν=ἕνεκα τῆς ἀμελείας του.— μέλειν δέ τινα καὶ ἄλλῳ=ἄλλ' ὅτι καὶ ἄλλος τις φροντίζει.— ὑπὲρ ἑαυτοῦ=ἀντὶ ἑαυτοῦ.— ὥστε. . . λανθάνειν τὸ κοινὸν ἀθρόον φθ.=ὥστε ἀνεπαισθήτως τὸ κοινὸν συμφέρον ἐντελῶς (=ἀθρόον) καταστρέφεται.— τῷ αὐτῷ ὑπὸ ἀπάντων ἰδίᾳ δοξάσασθαι=διὰ τὴν αὐτὴν γνώμην, ἣν πάντες ἔχουσι, ἄλλ' ἕκαστος ἰδίᾳ (ἔτι δηλ. δὲν θὰ προξενήσῃ βλάβην ἢ ἀδιαφορία του, ἀλλ' ὅτι τὰς ἑλλείψεις του θὰ ἀναπληρώσῃ ἄλλος τις, ὅστις ὅμως σκέπτεται ὡς καὶ αὐτός).

Κεφάλαιον 142.

§ 1. μέγιστον δέ, προεξαγγελτικὴ παράθεσις=ὅπερ δὲ μέγιστόν (=σημαντικώτατον) ἔστι· διὰ τούτου δὲν εἰσάγεται νέαν τι, διότι ἀνωτέρω (ἐν κεφ. 141, § 3) ἐγένετο λόγος ὅτι οἱ Πελοπονηστικοὶ στεροῦνται χρημάτων, ἀλλ' ἐμφατικῶς ἐξαίρεται ἔτι ἅπαξ τὸ σπουδαιότατον— ἡ ἑλλειψὶς χρημάτων—ἐξ ὧν τῶν μνημονευθέντων ἐν κεφ. 142, § 2-7 μειονεκτημάτων τῶν Πελοπον.— τῆ. . . σπάνει=διὰ τὴν ἑλλειψιν.— τῶν χρημάτων=τῶν ἀπαιτουμένων χρημάτων.— κωλύσονται, ἐν παθητ. σημασίᾳ=κωλυθήσονται=θὰ ἐμποδισθῶσιν (δηλ. εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις των).— ὅταν . . . διαμέλλωσι=καθ' ἔσον ἐπιβραδύνουσι (δηλ. εἰς τὸ ἐκτελεῖν τὰ δέοντα). Τὸ ὅταν ἐν αἰτλογ. σημασίᾳ ὡς καὶ ἐν κεφ. 141, § 6.— σχολῇ αὐτὰ ποριζόμενοι=ὡς ποριζόμενοι αὐτὰ (τὰ

χρήματα) δυσκόλως. — οἱ καιροὶ = αἱ εὐνοϊκαὶ περιστάσεις. — οὐ μενετοὶ (δηλ. εἰσι) = δὲν περιμένουσιν (ἕως ἔτου δηλ. ἐτοιμασθῆ τις νὰ ἐπωφεληθῆ τὰς εὐνοϊκὰς αὐτὰς περιστάσεις).

§ 2-5. καὶ μὴν (= πρὸς τούτοις) οὐδὲ κτλ., ἐντεῦθεν ἀρχεται ὁ Περικλ. ἀνασκευάζων τὰ ὑπὸ τῶν Κορινθίων ἐν κεφ. 121, § 2- κεφ. 122, § 1 λεχθέντα, ὅτι δηλ. οὗτοι θὰ καταβάλωσι τοὺς Ἀθ. δι' ἐπιτείξεων ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ διὰ τῆς ἀσκήσεως αὐτῶν εἰς τὰ ναυτικά. — οὐδ' ἡ ἐπιτείξεις (δηλ. ἀξία ἐστὶ φοβηθῆναι) οὐδὲ τὸ ναυτικὸν ἄξιον (δηλ. ἐστι) φ. = οὐδὲ ἡ ἐπιτείξεις (= ἡ ἀνεγερσις ὀχυρωμάτων) οὐδὲ τὸ ναυτικὸν εἶναι ἀξία ὥστε νὰ φοβηθῶμεν αὐτὰ (= εἶναι ἀξιοφόβητα). — τὴν μὲν (δηλ. ἐπιτείξισιν), ἀντικμ. τοῦ παρασκευάσασθαι — ἔπερ ἔξαρκ. ἐκ τοῦ χαλεπὸν (ἐστὶ) —, τὸ δὲ πόλιν ἀντίπαλον κτγρμ. = διότι ταύτην μὲν (τὴν ἐπιτείξισιν) εἶναι δύσκολον νὰ παρασκευάσωσιν (οἱ Πελοπ.) καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης ὡς μίαν πόλιν ἰσόπαλον (= ὥστε νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν — τὴν ἐπιτείξισιν — πόλιν ἰσόπαλον, δηλ. πρὸς τὴν ἡμετέραν). Ἡ ἀπόδοσις τοῦ: τὴν μὲν κατωτέρω: τὸ δὲ τῆς θαλάσσης κτλ. (§ 6). — ἡπου δὴ = πολλῷ μᾶλλον βέβαια (δηλ. χαλεπὸν ἐστὶ παρασκευάσασθαι). — ἐν πολεμίᾳ (δηλ. γῆ) τε, εἰς τοῦτο ἀντιστοιχεῖ ἡ γεν. ἀπόλυτος: καὶ οὐχ ἦσσαν. . . ἡμῶν ἀντεπιτετειχισμένων = καὶ ἐν ᾧ καὶ ἡμεῖς ἐπίσης (= οὐχ ἦσσαν) ἔχομεν ἀνεγείρει ὀχυρώματα κατ' ἐκείνων (ὡς τὴν Οἰνόνην — φρούριον ἐν τοῖς μεθορίαις Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας — καὶ αὐτὰς τὰς Ἀθήνας, αἵτινες ἤδη ὑπάρχουσιν ὡς ἀντεπιτείξεις κατὰ πόλεως ἀντιπάλου τῶν Πελοπ.). — φρούριον. β' εἶδος ἐπιτείξεως, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ πόλιν ἀντίπαλον (§ 3), ἔπερ τὸ α' εἶδος ἐπιτείξεως. — εἰ ποιήσονται, τοιοῦτον φρούριον πράγματι ἐποίησαν οἱ Πελ. καὶ οἱ σύμμαχοι ἐν Δεκελείᾳ τῷ 413. — τῆς μὲν γῆς, ἔξαρκ. ἐκ τοῦ τι μέρος. — βλάπτοιεν ἄν = δύνανται νὰ βλάπτωσι. — καταδρομαῖς = δι' ἐπιδρομῶν. — αὐτομολίαις, δηλ. τῶν δούλων τῶν Ἀθην., οἵτινες θὰ ἐπωφελούντο ταύτην τὴν εὐκαιρίαν, ἵνα τύχωσι τῆς ἐλευθερίας των. — ἱκανόν γε ἔσται, δηλ. τὸ φρούριον. — ἐπιτείξειεν τε. . . ἐκείνων = κωλύειν ἡμᾶς πλεύσαντας

(=ἀφ' οὗ πλεύσωμεν) εἰς τὴν ἐκεῖνων ἐπιτειχίζειν τε. Ἡ ἔννοια: ἢ ἀνέγεροις ἐχθρικοῦ φρουρίου ἐν Ἀττικῇ δὲν δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς Ἀθην. νὰ πλεύσωσιν εἰς τὴν ἐχθρικήν χώραν καὶ ἐκεῖ νὰ ἀνεγείρωσι καὶ αὐτοὶ φρούρια.—καὶ. . ταῖς ναυσὶν ἀμύνησθαι=καὶ διὰ τῶν νεῶν νὰ λαμβάνωμεν ἐκδίκησιν.—ἦπερ (=αἴσπερ [ναυσί]) ἰσχύομεν=ἐν αἷς κυρίως ἔγκειται ἡ ἰσχύς ἡμῶν.—πλέον γὰρ. . ἐμπειρίας=ἡμεῖς γὰρ ἔχομεν πλέον ἐμπειρίας τοῦ κατὰ γῆν (δηλ. πολέμου) ἐκ τοῦ ναυτικοῦ=διότι ἡμεῖς ἔχομεν περισσοτέραν ἐμπειρίαν τοῦ κατὰ ξηρὰν πολέμου ὡς ἐκ τῆς περὶ τὰ ναυτικὰ ἐμπειρίας ἡμῶν (καὶ διὰ τοῦτο θὰ δυνάμεθα ἀποβιβαζόμενοι εἰς τὴν ἐχθρικήν χώραν νὰ ἀνεγείρωμεν ἐν αὐτῇ ὀχυρώματα καὶ νὰ βλάπτωμεν αὐτήν).—ἢ ἐκεῖνοι ἐκ τοῦ κατ' ἠπειρον (δηλ. πολέμου) ἔς τὰ ναυτικὰ=παρ' ὅσῃν (ἐμπειρίαν ἔχουσιν) ἐκεῖνοι εἰς τὰ ναυτικὰ ὡς ἐκ τῆς ἐμπειρίας αὐτῶν εἰς τὸν κατὰ ξηρὰν πόλεμον.

§ 6-9. τὸ δὲ τῆς θαλ. . . γενέσθαι, ἀπόδοσις τοῦ ἐν § 3 «τὴν μὲν»=τὸ δὲ νὰ γίνωσιν ἔμπειροι τῆς θαλάσσης.—οὐ ὀραδίως, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἐν κεφ. 121, § 4 δισχυρίσμοις τῶν Κορινθίων.—αὐτοῖς προσγενήσεται=θὰ προστεθῆ εἰς αὐτούς=θ' ἀποκτήσωσιν αὐτοί.—οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς. . ἐξείργασθέ πω=διότι οὐδὲ ὑμεῖς ἀκόμη ἔχετε τελειοποιηθῆ (εἰς τὸ ναυτικόν).—μελετῶντες αὐτὸ (δηλ. τὸ ναυτικόν)=ἄν καὶ ἀσκήσθε εἰς αὐτό.—εὐθύς ἀπὸ τῶν Μηδ.=εὐθύς ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν Μηδικῶν. Τὸ πρῶτον μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην οἱ Ἀθην. τῇ συμβουλῇ τοῦ Θεμιστοκλέους ἐγένοντο ναυτικοί.—θαλάσσιοι=ναυτικοί.—οὐδὲ μελετῆσαι ἑασόμενοι (μετὰ παθητ. σημασίας)=οἵτινες οὐδὲ θ' ἀφεθῶσι νὰ ἐξασκηθῶσιν (εἰς τὸ ναυτικόν).—διὰ τὸ. . ἀεὶ ἐφορμῆσθαι=διότι διαρκῶς πολιορκοῦνται.—ἄξιον, δηλ. λόγου.—ἄν τι δοῦν=δύνανται νὰ πράττωσι τι.—πρὸς μὲν ὀλίγας ἐφορμούσας=ἐναντίον μὲν ὀλίγων πλοίων (Ἀθηναϊκῶν) ἀποκληρόντων τοὺς λιμένας αὐτῶν.—κἂν (=καὶ ἂν) διακινδυνεύσειαν=δύνανται καὶ νὰ διακινδυνεύσωσι (κρίσιμον μάχην).—πλήθει τὴν ἀμαθίαν θρασύνοντες=διὰ τοῦ πλήθους ἐνθααρρύνον-

τες τὴν (εἰς τὰ ναυτικὰ) ἀπειρίαν των· κατ' ἔννοιαν=λαμβάνοντες θάρρος εἰς τὴν ἄγνοιάν των περὶ τὰ ναυτικὰ ἐκ τοῦ πλήθους αὐτῶν.—πολλαῖς δὲ εἰρογόμοι=ἔταν ἄνωγ ἀποκλήωνται ὑπὸ πολλῶν πλοίων.—ἡσυχάσουσι=θὰ μένωσιν ἡσυχοί.—ἐν τῷ μὴ μελετῶντι, τὸ οὐδέτ. τῆς μετχ. ἀντι ἀφηρημένου οὐσιαστ. (πρὸς κερ. 36, § 1 «τὸ δεδιός») = ἐν τῇ μὴ ἀσκήσει=διὰ τὴν ἔλλειψιν ἀσκήσεως.—ἀξυνετώτεροι=ἀπειρότεροι.—δι' αὐτὸ=ἀκριβῶς δι' αὐτό.—ὀκνηρότεροι=ἀτολμότεροι.—τέχνης ἐστὶ=εἶναι ἔργον τέχνης (=ἐμπειρίας) = ἀπαιτεῖ ἐμπειρίαν.—ὥσπερ καὶ ἄλλο τι (δηλ. τέχνης ἐστίν), κατ' ἔννοιαν = εἶπερ τι καὶ ἄλλο = ὑπὲρ πᾶν ἄλλο.—οὐκ ἐνδέχεται=δὲν εἶναι δυνατόν.—ἔταν τύχη (δηλ. μελετώμενον)=ἔταν δοθῆ εὐκαιρία.—ἐκ παρέρργον μελετᾶσθαι=να μελετᾶται ὡς πάρεργον (οὐχὶ ὡς κύριον ἔργον).—ἀλλὰ μᾶλλον, κατὰ ζεῦγμα ἐκ τοῦ ἐνδέχεται νοητέον τὸ δεῖ, ἐξ οὗ ἐξαρτ. τὸ: μὴδέν. . . γίνεσθαι=ἀλλὰ τοῦναντίον πρέπει κανὲν ἄλλο ἔργον νὰ μὴ γίνηται πάρεργον πλησίον ἐκείνου (τοῦ ναυτικοῦ). Ἡ ἔννοια: ὁ θέλων ν' ἀποκτήσῃ τὴν εἰς τὰ ναυτικὰ ἐμπειρίαν δὲν πρέπει ν' ἀσκήτῃ εἰς ἄλλο τι ἔργον παρὰ μόνον εἰς τὰ ναυτικὰ.

Κεφάλαιον 143.

§ 1-2. εἴ τε καὶ κτλ., ταῦτα λέγει ὁ Περικλῆς ἀναφορικῶς πρὸς τὰ ἐν κερ. 121, § 3 ὑπὸ τῶν Κορινθίων λεχθέντα.—εἴ τε. . . πειροῦντο=προσέτι (=τε) ἐὰν ἤθελον προσπαθήσει.—κινήσαντες τῶν Ὀλυμπίασιν ἢ Δελφοῖς (=ἐν Δελφοῖς) χρημάτων=μετακινήσαντες μέρος τῶν ἐν Ὀλυμπία ἢ ἐν Δελφοῖς χρημάτων.—μισθοῦ μείζονι, δηλ. τοῦ ὑφ' ἡμῶν διδομένου. Ὁ μισθὸς καὶ τὸ σιτηρέσιον τοῦ πληρώματος δὲν ἦσαν πάντοτε τὰ αὐτά: ὑπολογίζεται ὅτι ὁ μέσος ἔρος τοῦ ἡμερησίου μισθοῦ καὶ σιτηρεσίου ἦτο ἀπὸ τριῶν ὀβολῶν μέχρι μιᾶς δραχμῆς κατ' ἄνδρα.—ἡμῶν, συναπτεῖα ἢ γεν. τῆ: τῶν ναυτῶν.—ὑπολαβεῖν=να προσελκύσωσιν εἰς τὸ μέρος των.—τοὺς ξένους, περὶ τούτων βλ. ἐν κερ. 121, § 3.—μὴ ὄντων μὲν ἡμῶν ἐσβάντων. . . μετοίκων=εἰ ἐσβάντες (δηλ.

εἰς τὰς ναῦς) ἡμεῖς αὐτοί τε καὶ οἱ μέτοικοι μὴ ἦμεν ἀντίπαλοι =
 ἐὰν εἰσθάντες εἰς τὰ πλοῖα μόνοι ἡμεῖς μετὰ τῶν μετοίκων (ἀνευ
 δηλ. τῶν ξένων) δὲν ἦμεθα ἰσόπαλοι πρὸς τοὺς Πελοπ. (= ἱκανοὶ
 νὰ ἀντεπεξέλθωμεν κατὰ τῶν Πελοπ.). Μέτοικοι δ' ἐκαλοῦντο οἱ
 ξένοι, οἱ ἀντὶ φόρου, μετοικίου καλουμένου (12 δρχμ. κατ' ἔτος),
 ἔχοντες τὸ δικαίωμα νὰ κατοικῶσιν ἐν Ἀθήναις· οὗτοι ὄφειλον
 νὰ συστρατεύωνται μετὰ τῶν πολιτῶν, οἱ μὲν εὐποροὶ τῶν μετοί-
 κων ὡς ἐπλίται, οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἐρέται ἐν τῷ ναυτικῷ. — δεινὸν ἂν
 ἦν = θὰ ἦτο δεινόν. — νῦν δὲ = τώρα ἔμως. — τόδε (= τοῦτο)
 ὑπάρχει, δηλ. εἴμεθα ἰσόπαλοι πρὸς τοὺς Πελοπ. ἡμεῖς μόνοι μετὰ
 τῶν μετοίκων. — τε. . . καὶ. . . ἔχομεν = οὐ μόνον. . . ἀλλὰ καὶ
 ἔχομεν. — ὅπερ κράτιστον, δηλ. ἐστίν. — κυβερνήτας, κατγρμ. εἰς
 τό: πολίτας = πολίτας ὡς κυβερνήτας. — τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν, τὸ
 ἀφηρημένον ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου = τοὺς ἄλλους ὑπηρετάς·
 ὑπηρεταὶ δ' ἐνταῦθα = οἱ τῆς ναυτικῆς τέχνης ἔμπειροι, ἦτοι οἱ
 κυβερνήται, οἱ κελευσταί, οἱ πεντηκόνταρχοι, οἱ πρῶφαται καὶ οἱ
 ναυπηγοί· οὗτοι ἀπετέλουν τὴν τρίτην τῶν τάξεων, εἰς ἃς διη-
 ρεῖτο τὸ πλήρωμα ἐκάστης νεώς. Τὴν πρώτην ἀπετέλουν οἱ ἐπι-
 βάται, οἵτινες ἦσαν 10 ἐπλίται περίπου ἐν ἐκάστῃ τριήρει, τετα-
 γμένοι πρὸς τὸν πόλεμον, πρὸς τε τὰς ἐπιθέσεις καὶ τὴν ἀμυναν·
 τὴν δὲ δευτέραν τάξιν οἱ ἐρέται, ναῦται ἢ ναυβάται καλούμενοι,
 οἵτινες ἐκωπηλάτουν ἐν τρισὶν ἐπαλλήλοις σειραῖς καθήμενοι. —
 πλείους καὶ ἀμείνους, κτγρμ. εἰς τό: τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν. — καὶ
 ἐπὶ. . ., ὃ καὶ συναπτόες τῷ: οὐδεὶς. . . τῶν ξένων· κατ' ἔννοιαν = ὄχι
 μόνον ἡμεῖς οἱ πολῖται μόνοι μετὰ τῶν μετοίκων εἴμεθα ἱκανοὶ
 ν' ἀντεπεξέλθωμεν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς ἐκ τῶν
 ξένων ναυτῶν ἤθελε δεχθῆ κτλ. — ἐπὶ τῷ κινδύνῳ = πρὸ τοῦ
 κινδύνου (δηλ. νὰ ἐξορισθῆ ἐκ τῆς πατρίδος του καὶ νὰ συναγω-
 νισθῆ μετὰ τῶν Πελοπ. ἔχων ὀλιγωτέρας ἐλπίδας νίκης). — ἂν
 δέξαιτο, ἐκ τούτου ἔξαρτ. τὰ ἀπαρμφ. φεύγειν καὶ ξυναγωνί-
 ζεσθαι. — τὴν αὐτοῦ (δηλ. πατρίδα) φεύγειν = νὰ εἶναι ἐξόρι-
 στος ἐκ τῆς πατρίδος του. Οἱ ἐπὶ τῶν Ἀττικῶν πλοίων ὑπηρε-
 τοῦντες ἐπὶ μισθῷ ναῦται ἦσαν ἐκ τῶν συμμαχιδῶν ταῖς Ἀθην.

πόλεων λοιπὸν ἐὰν οὗτοι ἠυτομόλουν πρὸς τοὺς Πελοπ., θὰ ἐξωρίζοντο ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν των, οἵτινες θὰ ἠναγκάζοντο εἰς τοῦτο ὑπὸ τῶν συμμάχων αὐτῶν Ἀθηναίων. — μετὰ τῆς ἴσσοнос ἐλπίδος (δηλ. τῆς νίκης) = ἔχων τὴν ὀλιγωτέραν ἐλπίδα τῆς νίκης. — ὀλίγων. . . δόσεως, ἢ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων: ἔνεκα δόσεως μεγάλου μισθοῦ ὀλίγων ἡμερῶν (= δι' ὀλίγας ἡμέρας). — ἐκείνοις ξίναγ. = νὰ συναγωνίζηται μετ' ἐκείνων (τῶν Πελοπ.).

§ 3-4. καὶ τὰ μὲν Πελ. κτλ., διὰ τούτων συγκεφαλαιοῖ ὁ ῥήτωρ τὰ περὶ τῶν μειονεκτημάτων τῶν Πελ. λεχθέντα ἐν κεφ. 141, § 3—κεφ. 143, § 2· διὰ δὲ τῶν: τὰ δὲ ἡμέτερα κτλ. μεταβαίνει εἰς τὴν δῆλωσιν τῶν πλεονεκτημάτων τῶν Ἀθην. — τούτων. . . ἀπηλλάχθαι = ὅτι εἶναι ἀπηλλαγμένα (= ἐλεύθερα) τούτων (δηλ. τῶν ἐλλείψεων). — ὧν περ (γενκ. τῆς αἰτίας) ἐκ. ἐμειψάμην = διὰ τὰς ἑποίας (ἐλλείψεις) κατηγορήσασα ἐκείνους. — καὶ ἄλλα. . . ἔχειν = καὶ ὅτι ἔχουσιν ἄλλα — οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου, ἐπιτείνει τὸ μέγала = πολλῶ μείζονα = πολὺ μεγαλύτερα (δηλ. πλεονεκτήματα). — ἦν γ' ἐπὶ κτλ., ὁ γε ἐνταῦθα = γὰρ = δηλαδῆ. — ἴωσι, δηλ. οἱ Πελοπ. — οὐκέτι ἐκ τοῦ ὁμοίου ἔσται = δὲν θὰ εἶναι πλέον τὸ αὐτό. — Πελ. . . τμηθῆναι ἅπασαν = τὸ νὰ λεηλατηθῆ μέρος τι τῆς Πελοπ. καὶ ὀλη ἀνεξαιρέτως ἢ Ἀττικῆ. Ἡ ἔννοια: Ἡ δῆλωσις καὶ μέρους μόνον τῆς Πελοπ. θὰ ἔχη διὰ τοὺς Πελοπ. συνεπειὰς φοβρωτέρας ἢ ἢ δῆλωσις ἐλοκλήρου τῆς Ἀττικῆς διὰ τοὺς Ἀθηναίους. — οἱ μὲν, δηλ. οἱ Πελοπ. — ἔξουσιν, τὸ ἔχειν μετ' ἀπρμφ. = δύνασθαι. — ἄλλην ἀντιλαβεῖν = ἄλλην (χώραν) εἰς ἀντικατάστασιν (δηλ. τῆς λεηλατηθείσης χώρας αὐτῶν) νὰ λάθωσιν. — ἄμαχεϊ = ἄνευ μάχης. — κατ' ἠπειρον = ἐν (τισι) παραλίσις τῆς ξηρᾶς· νοοῦνται ἰδίᾳ τὰ Θρακικὰ παράλια. — μέγα, δηλ. ἔστι. — τὸ τῆς θ. κράτος = ἡ κυριαρχία τῆς θαλάσσης.

§ 5. σκέψασθε δέ, διὰ τῆς φράσεως ταύτης ὁ ῥήτωρ θέλει νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀκρατῶν προκειμένου νὰ δηλώσῃ οὗτος τὰ πολεμικὰ μέτρα, ἅτινα ὀφείλουσι νὰ λάθωσιν εἰ Ἀθην. — εἰ μὲν γὰρ, ὁ γὰρ διασπρητικὸς. — ἄν. . . ἦσαν = θὰ ἦσαν. — ἀληπτότεροι = μᾶλλον ἀπρόσβλητοι (ἡμῶν). — ὅτι ἐγγύτατα τούτου

(δηλ. τοῦ νησιώτας εἶναι) = ἔσον τὸ δυνατὸν πλησιέστατα τούτου, δηλ. ὡς νησιῶται. — διανοηθέντας (δηλ. ἡμᾶς) = ἀφ' οὗ σκεφθώμεν. — τὴν γῆν = τοὺς ἀγρούς. — οἰκίας, νοητέον τὸ ἄρθρον: τὰς ἐκ τοῦ: τὴν (γῆν)· οἰκίας ἐννοεῖ ἐνταῦθα, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ π ὀ λ ε ω ς... ἔχειν, τὰς ἀγροτικάς οὐχὶ τὰς ἐν ἄστει. — πόλεως, τῆς ἄνω καὶ κάτω, δηλ. τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Πειραιῶς. — φυλακὴν ἔχειν = φυλάττειν. — καὶ Πελ. . . μὴ διαμάχεσθαι = καὶ μὴ διαμάχεσθαι Πελ. πολλῶ πλείοσι (οὔσι) ὀργισθέντας ὑπὲρ αὐτῶν = καὶ νὰ μὴ πολεμῶμεν πρὸς τοὺς Πελ. ὄντας πολὺ περισσοτέρους ὀργισθέντες δι' αὐτὰ (δηλ. διὰ τὴν κατάλειψιν τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν οἰκιῶν). — κρατήσαντες = ἐὰν νικήσωμεν. — οὐκ ἐλάσσοσι μαχοῦμεθα = θὰ πολεμῶμεν πρὸς αὐτοὺς (ὄντας) ὀλιγωτέρους (ἡμῶν). — ἦν σφαλῶμεν = ἐὰν ἡττηθῶμεν. — τὰ τῶν ξυμμάχων = οἱ ξύμμαχοι. — ὄθεν = οἷς = δι' ὧν. — προσαπόλλυται = πρὸς τῇ ἡττῇ ἡμῶν (προσ. —) χάνονται· ὁ ἐνεστῶς ἐνταῦθα ἐτέθη ἀντὶ τοῦ μέλλοντος, ἵνα δηλώσῃ τὴν μέλλουσαν πράξιν ὡς μᾶλλον βεβαίαν. — οὐ γὰρ ἡσυχάσουσι (δηλ. οἱ ξύμμαχοι), κατ' ἐννοίαν = ἀποστήσονται γὰρ ἀφ' ἡμῶν. — μὴ ἰκ. ἡμῶν ὄντων = ἐὰν ἡμεῖς δὲν εἴμεθα ἱκανοί. — τὴν τ ε κτλ., διὰ τοῦ τε εἰσάγεται τὸ γ' μέλος μετὰ τὰ: τὴν μ ἐν γῆν. . . τῆς δ ἐ πόλεως. . . — τὴν ὀλοφύρσιν μὴ οἰκιῶν καὶ γῆς ποιῆσθαι (= μὴ. . . ὀλοφύρεσθαι), τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ χριῆ = καὶ νὰ μὴ ὀλοφυρώμεθα διὰ τὰς οἰκίας καὶ τοὺς ἀγρούς. — ἀλλὰ τῶν σωμάτων (= τῶν ἀνδρῶν) = ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀνδρας. — τάδε. . . ταῦτα, δηλ. αἱ οἰκίαι καὶ ἡ γῆ. — κτῶνται, ἀρμόζει μόνον εἰς τὴν β' πρότασιν (ἀλλ' οἱ ἄνδρες ταῦτα)· εἰς τὴν α' (οὐ γὰρ τάδε τοὺς ἀνδρας) νοητέον κατὰ ζευγμα τὸ β. τίεται. — αὐτοὺς. . . ἐξελθόντας. . . δηῶσαι = ἀφ' οὗ ἐξέλθητε σεις οἱ ἴδιοι (= αὐθορμήτως) νὰ καταστρέψητε. — ἄν. . . ἐκέλευον = θὰ προέτρεπον (ὑμᾶς). — αὐτὰ, δηλ. τὰς οἰκίας καὶ τὴν γῆν. — τοῦτων ἕνεκα, δηλ. τῶν οἰκιῶν καὶ τῆς γῆς. — οὐχ ὑπακούσεσθε = δὲν θὰ ὑποχωρήσητε (πρβλ. τὴν αὐτὴν σημασίαν τοῦ β. καὶ ἐν κεφ. 140, § 5 καὶ κεφ. 141, § 1).

Κεφάλαιον 144.

§ 1. πολλά δὲ καὶ ἄλλα κτλ., ἐξακολούθησις τῶν πλεονεκτημάτων τῶν Ἀθην., ὧν ἡ ἀρχὴ ἐγένετο ἐν κεφ. 143, § 4 διὰ τοῦ «ἦν γ' . . .» καὶ ἦτις διεκόπη ἐν τῇ μεταξὺ διὰ τῆς ὑποδείξεως (ἐν § 5) τῶν πολεμικῶν μέτρων, ἅτινα ὀφείλουσι νὰ λάβωσιν ἐν Ἀθην.— ἔχω, δηλ. εἰπεῖν.— ἐς ἐλπίδα= πρὸς διέγερσιν ἐλπίδος= ἵνα ἐμβάλω εἰς ὑμᾶς ἐλπίδα.— τοῦ περιέσεσθαι= τοῦ ὅτι θὰ νικήσωμεν (τοὺς Πελοπ).— ἦν ἐθέλητε= ἀρκεῖ νὰ θέλητε.— ἀρχὴν μὴ ἐπικταῖσθαι= νὰ μὴ ἐπεκτείνητε τὸ κράτος ὑμῶν. Ὑπαινίττεται ἐναυθὰ τὴν εἰς Σικελίαν ἐκστρατείαν τῶν Ἀθηναίων.— ἅμα πολεμοῦντες= ἐν ᾧ συγχρόνως εὐρίσκεσθε ἐν πολέμῳ.— καὶ κινδ. αὐθαιρέτους μὴ προστ.= καὶ νὰ μὴ ἀναλαμβάνητε κινδύνους ἐκουσίους.— πεφόβημαι= φοβοῦμαι.— τὰς οἰκείας ἡμῶν ἁμαρτίας= τὰ ἴδια ἡμῶν σφάλματα.— τὰς . . . διανοίας= τὰ σχέδια.— ἐκεῖνα, δηλ. τὰ πολλὰ καὶ ἄλλα πλεονεκτήματα, ἅτινα διεγείρουσιν ἐλπίδας νίκης.— ἅμα τοῖς ἔργοις= ἅμα τῇ ἐνάρξει τοῦ πολέμου.

§ 2. νῦν δέ, μετάβασις εἰς τὸν ἐπίλογον.— τούτοις, δηλ. τοῖς τῶν Λακεδ. πρέσβεσιν (πρβλ. κεφ. 139, § 3).— ἀποκρινάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς μετχ., ἣτις περιέχει τὴν κυρίαν ἔννοιαν τῆς προτάσεως, ἐξαρτ. αἰ ἐπόμειναι εἰδικ. προτάσεις: Μεγαρ. ὅτι εἰσοσμεν . . ., τὰς τε πόλεις ὅτι . . . ἀφήσομεν . . ., δίκας δὲ ὅτι ἐθέλομεν . . . — ἀποπέμφωμεν, δηλ. τούτους, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ προηγουμένου τούτοις.— Μεγαρέας μὲν, προτάσσεται τοῦ ὅτι χάριν ἐμφάσεως οὕτω καὶ κατωτέρω προτάσσονται τοῦ ὅτι αἰ αἰτιατκ. τὰς τε πόλεις . . . δίκας δέ.— ἦν καὶ Λακ. ξενηλ. μὴ ποιῶσι= ἐὰν καὶ οἱ Λακ. δὲν διατάττωσι διὰ νόμου ξενηλασίαν (ἐκ τῆς Σπάρτης). Ἡ ξενηλασία (= ἡ ἐκδίωξις τῶν ξένων) ἦτο ἀνατεθειμένη εἰς τοὺς ἐφόρους· οὗτοι ἤλανον τοὺς ξένους ἐκ τῆς Σπάρτης φοβούμενοι τὴν ἐπιβλαβὴ ῥοπήν πρὸς τὰ ἦθη τῶν Σπαρτιατῶν ξενικῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ τρόπων.— ἐκεῖνο, δηλ. ἡ ξενηλασία.— κωλύει, σχεδὸν= κωλύεται.— ἐν ταῖς σπονδαῖς, δηλ. ταῖς τριακοντούταις.— τότε, δηλ. τὸ κατὰ τῶν Μεγαρ. ψήφισμα.— τὰς τε πόλεις, μετὰ τὸν μὲν (Μεγαρ. μὲν) ἀνεμένετο ὁ δὲ (τὰς δ' ἐ πόλεις)· ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ ἐτέθη ὁ τε.— εἰ καὶ αὐτ. ἔχοντες ἐσπεισάμεθα= ἐὰν καὶ ἐκάμαμεν τὰς (τριακοντούτιδας) σπονδὰς ἔχοντες αὐτὰς (τὰς πόλεις) αὐτόνομους. Ἡ ἔννοια: ἐὰν αἱ πόλεις ἦσαν αὐτόνομοι καὶ τότε, ὅτε ἐκάμαμεν τὰς σπονδὰς.— καὶ ὅταν. . . ὡς βούλονται,

ἢ σύνταξις: καὶ ὅταν κάκεινοι ἀποδώσι ταῖς αὐτῶν πόλεσι αὐτονομεῖσθαι, ὡς βούλονται, μὴ ἐπιτηδείως σφίσι, τοῖς Λακεδ. ἀλλὰ (ἐπιτηδείως) αὐτοῖς ἐκάστοις (κατὰ σύνεσιν πρὸς τό: πόλεσι) = καὶ ἔταν καὶ ἐκεῖνοι (δηλ. οἱ Λακ.) ἐπιτρέψωσιν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις νὰ αὐτονομῶνται, ὅπως θέλωσι, δηλ. οὐχὶ ὅπως συμφέρει εἰς αὐτούς, τοὺς Λακεδ., ἀλλὰ ὅπως συμφέρει εἰς αὐτούς ἐκάστους (δηλ. τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων). — δίκαις. . . δοῦναι, πρβλ. κεφ. 140, § 2. — πολέμου δὲ οὐκ ἄρξομεν = πολέμου δὲ ἀρχὴν δὲν θὰ κάμωμεν. — ἀρχομένους δὲ = ἐὰν ὅμως (οὔτοι) κάμωσιν ἀρχὴν. — ἀμυνοῦμεθα = θ' ἀποκρούσωμεν (αὐτούς). — ταῦτα. . . ἀποκρίνασθαι = ταῦτα ν' ἀποκριθῆ. — δίκαια καὶ πρέποντα ἅμα (δηλ. ἔστι) = δίκαιον καὶ πρέπον ἅμα. — τῆδε τῆ πόλει (= τῆ ἡμετέρᾳ πόλει), συναπτέα ἢ δοκ. τῷ πρέποντα ἅμα.

§ 3-4. εἰδέναι, δηλ. ὑμᾶς. — ἀνάγκη, δηλ. ἔστι. — πολεμεῖν, ὡς ὑποκμ. νοητέα ἢ αἰτιατκ. ἡμᾶς. — ἐκούσιοι = ἐκουσίως. — μᾶλλον, δηλ. ἢ ἠναγκασμένοι. — δεχόμεθα, δηλ. πολεμεῖν. — ἦσσαν ἐγκεισομένους (δηλ. ἡμῖν). . . ἔξομεν = θὰ ἔχωμεν τοὺς ἐναντίους ὀλιγώτερον ἐπιθετικούς καθ' ἡμῶν. Ἡ ἔννοια: οἱ ἐχθροὶ μετ' ὀλιγώτερας προθυμίας καὶ θάρρους θὰ προσβάλλωσιν ἡμᾶς. — εἰ τε τῶν μεγ. κινδύνων, προτάσεται τοῦ ὅτι χάριν ἐμφάσεως ἐξαρτᾶται δ' ἢ πρότασις αὕτη ἐκ τοῦ εἰδέναι χρῆ. — περιγίγνονται = προκύπτουσιν. — οἱ γοῦν (= τοῦλάχιστον) κτλ., ἐφαρμογὴ τῆς γενικῆς παρατηρήσεως διὰ παραδείγματος. — ὑποστάντες Μήδ. = οἵτινες ὑπέμειναν τοὺς Μήδους (= τὴν προσβολὴν τῶν Μήδων). — καὶ (= καίπερ) οὐκ ἀπὸ τοσῶνδε (ἀναφορικῶς πρὸς τὰ πανταχοῦ δρατὰ σημεῖα τῆς ἀκμῆς καὶ ἰσχύος τῶν Ἀθηναίων). . . ὀρμώμενοι = ἄν καὶ δὲν εἶχον τόσα μέσα (ὅσα ἡμεῖς νῦν). — τὰ ὑπάρχοντα, δηλ. ἑαυτοῖς κατ' ἔννοιαν = ταῦτα, ἃ εἶχον (δηλ. τὴν ἑαυτῶν πόλιν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ). — ἐκλιπόντες, ἐνδοκ. μετχ., ὡς καὶ ἡ: ὀρμώμενοι, μεθ' ἧς συνδέεται. — γνώμη τε πλείονι ἢ τύχη = διὰ συνέσεως μᾶλλον ἢ διὰ τύχης. — τόλμη μείζονι ἢ δυνάμει = διὰ τόλμης μᾶλλον ἢ διὰ (πολεμικῆς) δυνάμεως. — ἀπεώσαντο = ἀπέκρουσαν. — ἐς τὰδε προήγαγον αὐτὰ = εἰς τὴν παροῦσαν ἀκμὴν ἀνύψωσαν τὴν ἀρχὴν τῆς πόλεως (= αὐτὰ) πρβλ. κεφ. 75, § 3. — ὦν = τούτων δὲ (δηλ. τῶν πατέρων). — οὐ χρῆ λείπεσθε (δηλ. ἡμᾶς) = δὲν πρέπει νὰ εἴμεθα κατώτεροι. — ἀλλά, δηλ. χρῆ. — ἀμύνεσθαι = ν' ἀποκρούωμεν. — καὶ τοῖς . . . παραδοῦναι = καὶ πειρᾶσθαι παραδοῦναι τοῖς ἐπιγιγνομένοις αὐτὰ μὴ ἐλάσω = καὶ

νά προσπαθῶμεν νά παραδώσωμεν εἰς τοὺς ἀπογόνους (ἡμῶν) ταύτην τὴν ἀρχὴν (= αὐτὰ) ὅχι μικροτέραν.

Κεφάλαιον 145.

νομίσαντες=πεισθέντες.— ἄριστα, σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ παραινεῖν= ἔτι ἀρίστην συμβουλήν ἔδιδεν.— ἐκέλευε, δηλ. ψηφίσασθαι.— τῇ ἐκείνου γνώμῃ= κατὰ τὴν γνώμην ἐκείνου.— καθ' ἕκαστα=ὡς πρὸς τὰ καθ' ἕκαστα=ὡς πρὸς τὰς λεπτομερείας.— ὡς ἔφρασε (=καθὼς εἶπεν [ὁ Περικλῆς]), ἀνήκει μόνον εἰς τὸ καθ' ἕκαστα.— καὶ τὸ ἕξυμλαν, ἀντιτίθεται πρὸς τὸ καθ' ἕκαστα=καὶ ἐν γένει· τοῦτο ἐπεξηγείται διὰ τοῦ: οὐδὲν κ. . . ποιήσῃν κτλ.=ἔτι δηλ. οὐδὲν θὰ κάμωσι διατασσόμενοι (ὑπὸ τῶν Λακεδ.) κτλ. Ἡ ἔννοια: ἡ ἀπόκρισις τῶν Ἀθ., γενομένη κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Περικλ., ὡς πρὸς μὲν τὰς λεπτομερείας ἦτο σύμφωνος πρὸς ὅσα εἶπεν ὁ Περικλ. ἐν τῇ δημηγορίᾳ αὐτοῦ, γενικῶς δὲ περιελάμβανε τοῦτο, ἔτι δηλ. οὐδὲν θὰ πράξωσιν οὗτοι διαταττόμενοι ὑπὸ τῶν Λακ., ἀλλὰ κτλ.— δίκη=διὰ δικαστικῆς ἑδοῦ.— κατὰ τὰς ξυνῆ. = συμφώνως πρὸς τὰς ὑπαρχούσας συνθήκας (τίνας;)— ἐτοῖμοι εἶναι=ἔτι εἶναι πρόθυμοι.— διαλύεσθαι, ἐνταῦθα τὸ β. συνετάχθη ἐμπροθέτως (περὶ τῶν ἐγκλημάτων): συνήθως συντάσσεται μετ' αἰτιατικ. (πρβλ. κεφ. 140, § 2)=νά διαλύωσι τὰ παράπονα τῶν.— ἐπὶ ἴσῃ καὶ ἑμοίᾳ (δηλ. μοίρᾳ)= μὲ ἴσα καὶ ἕμοια δικαιώματα (πρβλ. κεφ. 27, § 1).— οἱ μὲν, δηλ. πρέσβεις τῶν Λακεδ.— ἐπ' οἴκου=οἴκαδε.— οὐκέτι ὕστερον ἐπροσβεύοντο, δηλ. οἱ Λακεδ.

Κεφάλαιον 146.

αἰτίαι. . . καὶ διαφοραί, κατγρμ. τοῦ αὐται (=ταῦτα, δηλ. τὰ ἐκτεθέντα), ἔπερ ὑποκμ. τοῦ: ἐγένοντο.— ἀμφοτέροις, δηλ. τοῖς Πελοπ. καὶ Ἀθην.— ἀρξάμεναι=αἴτινες ἤρχισαν.— ἀπὸ τῶν ἐν Ἐπιδάμν. καὶ (ἐν) Κερκ., δηλ. συμβάντων.— ἐπερίγνυντο=εἶχον ἐπικοινωνίας (=σχέσεις).— ἐν αὐταῖς=κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῶν (δηλ. τῶν διαφορῶν).— ἀκηρύκτως=ἄνευ κήρυκος (ὅστις θὰ ἦτο ἀναγκαστὸς ἐν ταῖς ἐπικοινωνίαις, ἐὰν ὁ πόλεμος ἐπισήμως εἶχε κηρυχθῆ).— ἀνυπόπτως δὲ οὐ=ὅχι ὅμως ἄνευ ὑπονοιών.— ἕύγχυσις=παράβασις.